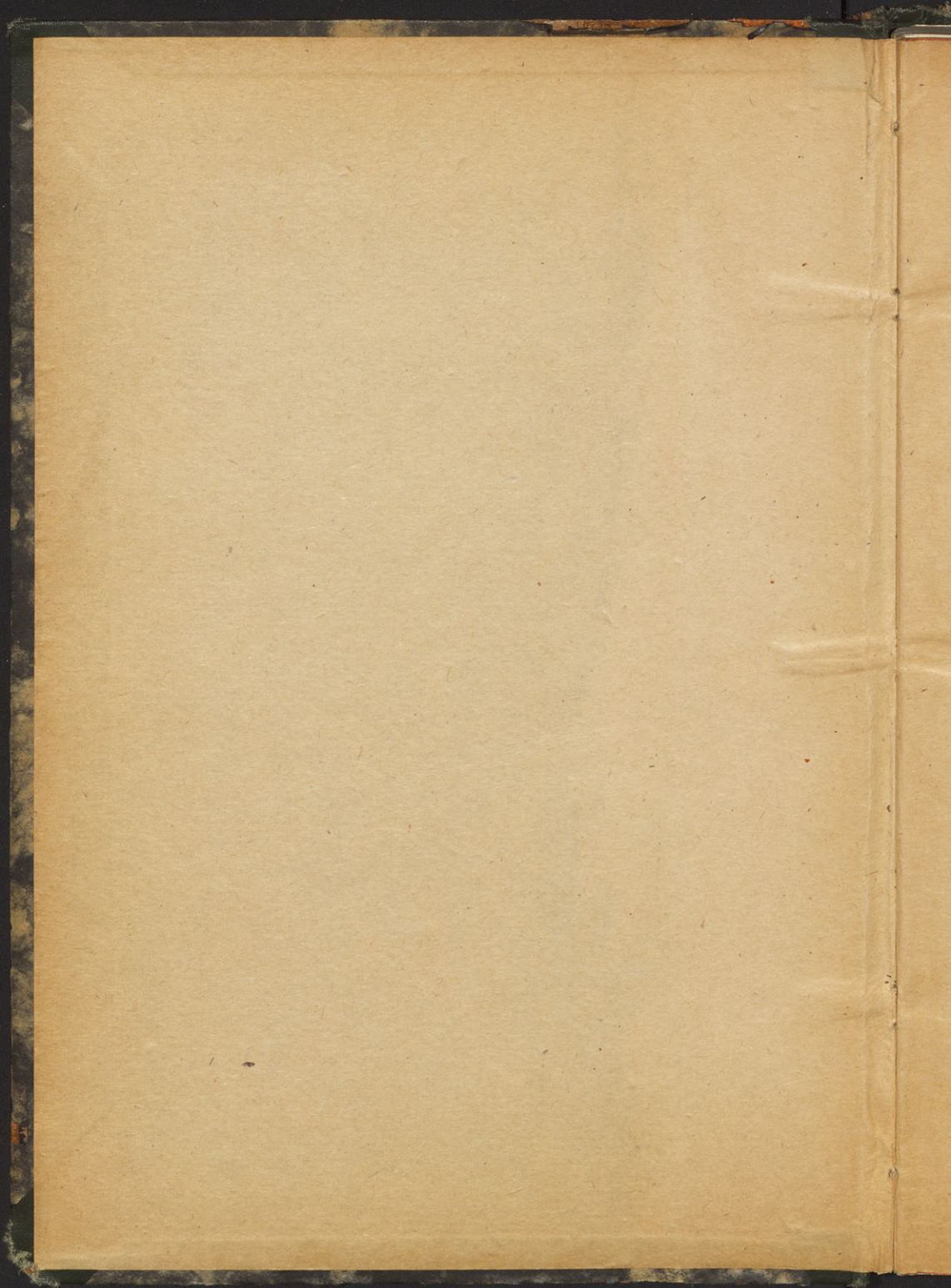

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

60212

4.1.

VIRI ZA ZGODOVINO SLOVENCEV

Knjiga prva

SREDNJEVEŠKI URBARJI ZA SLOVENIJO

Zvezek prvi

URBARJI SALZBURŠKE NADŠKOFIJE

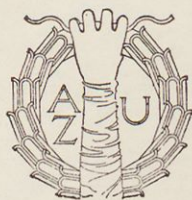
OBJAVIL MILKO KOS

1939

IZDALA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI
V LJUBLJANI

FONTES RERUM SLOVENICARUM

Tomus I

URBARIA AETATIS MEDIAE
SLOVENIAM SPECTANTIA

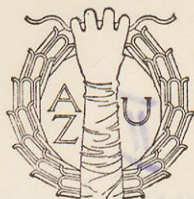
Volumen I

URBARIA ARCHIEPISCOPATUS SALISBURGENSIS

OPERA M. KOS

MCMXXXIX
EDIDIT ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM
LABACENSIS

VIRI ZA ZGODOVINO SLOVENCEV

Knjiga prva

**SREDNJEVEŠKI URBARJI
ZA SLOVENIJO**

Zvezek prvi

URBARJI SALZBURŠKE NADŠKOFIJE

OBJAVIL MILKO KOS

1939

IZDALA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI
V LJUBLJANI

II

60212

*Tiskali J. Blasnika nasl.
Univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža d. d.
v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš*

030000310

PREDGOVOR

Filozofsko-filološko-historični razred Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani je kot svojo redno publikacijo sklenil objavljati kritično izdane Vire za zgodovino Slovencev. Posebno vrsto med njimi naj zavzemajo srednjeveški urbarji za slovensko ozemlje. Urbarji so glavni vir za poznavanje gospodarskega in socialnega položaja našega kmeta, pa tudi važen vir za zgodovino kolonizacije in posesti, razvoja in uprave zemljiških gospodstev ter za znanje o naših krajevnih in osebnih imenih. Spoznanje o pomembnosti urbarjev za zgodovino slovenskega kmečkega človeka, ki je — v preteklosti še v mnogo večji meri kot danes — bil jedro in predstavljal ogromno večino Slovencev, je moglo slovensko Akademijo znanosti in umetnosti prepričati, da spada kritična izdaja virov, ki se v tako veliki meri tičejo prav kmečkega dela našega naroda, med njene prvenstvene naloge.

V vrsti Virov za zgodovino Slovencev, katerih prva knjiga je pričujoča publikacija, ima Akademija namen objavljati starejše urbarje, ki se nanašajo na ozemlje, na katerem so Slovenci še danes naseljeni. Kot časovna meja navzdol je izbrana okrogla letnica 1500, s katero moremo zaključiti obdobje imenovano v zgodovini naših krajev srednji vek. Navzgor pa sega meja do pojavov prvih urbarialnih zapisov za slovensko ozemlje. Ti gredo, podobno kot v deželah naših sosedov, tja do 12. stoletja. Spočetka še zgolj sumarični registri urbarialnega značaja se že v 13. stoletju oblikujejo v velike in splošne urbarje posameznih zemljiških gospodov in gospodstev. Deželni knezi in velike škofijske ter samostanske cerkve, ki so imele posest na slovenskih tleh, začenjajo prve s popisovanjem svoje zemljiške posesti in dohodkov od nje v obliki urbarjev; kasneje jim slede svetni gospodje izven vrst deželnega kneza, župnije in mesta. Splošnim, to je takim urbarjem, ki so obsegli celokupno zaokroženo ozemlje tega ali drugega zemljiškega gospoda, se priključujejo kmalu še delni urbarji, to je popisi, ki se nanašajo le na manjši del ali dele posesti kakega zemljiškega gospoda. Ob koncu 15. stoletja se vrsti starejših urbarjev pridružujejo tako imenovani reformirani urbarji, ki na posebno natančen in podroben način popisujejo zemljiško posest in dohodke od nje. Veliko skupino med njimi zavzemajo reformirani urbarji za deželno-knežjo komorno zemljo, na nemškem jeziku tudi „Stockurbare“ imenovani. Pričujoča izdaja srednjeveških urbarjev bo te mlajše urbarje, ki dosežejo svoj največji razmah v 16. stoletju, le deloma še jemala v poštev.

Izdaja srednjeveških urbarjev za Slovenijo je zamišljena tako, da naj posamezna knjiga obseže urbarje o posesti enega ali pa tudi več zemljiških gospodov, v kolikor se da taka združitev opravičiti iz teritorialnih in drugih vidikov. Kritično prirejene in objavljene tekste naj uvaja razprava, ki bo skušala približati čitatelju v glavnih obrisih tekste urbarjev in njihovo problematiko, dati mu podatke o rokopisih, zemljiški posesti, kolonizaciji, vsebini in nastanku teh virov. Imeniki krajev, oseb in stvari, kakor tudi pregledni zemljevidi naj olajšajo uporabo tekstov. Imenik stvari naj bo hkrati glosar. Razume se, da je h kritičnemu aparatu, ki spremlja tekste, kakor tudi k uvodni razpravi treba pritegniti tudi druge vire, kakor listine, računske knjige, katastrske mape in mlajše urbarje zadevnega ozemlja.

Predno je filozofsko-filološko-historični razred Akademije sklenil kot posebno vrsto Virov za zgodovino Slovencev izdajati srednjeveške urbarje za Slovenijo, je bilo potrebno poznati gradivo, ki prihaja za tako edicijo v poštev. Zdi se mi na mestu v pričujoči prvi in uvodni knjigi srednjeveških urbarjev za Slovenijo podati seznam teh urbarjev, v kolikor se nanašajo na ozemlje, nastanjeno še danes po Slovencih. Iz seznama je razvidno, kje se ti urbarji danes nahajajo, kaj je njihova glavna vsebina in obseg, kako so ohranjeni (original ali prepis) in končno kdo je že o njih pisal, jih omenil ali jih pa že celo objavil. Kar se tega tiče sem navedel tudi prav bežne beležke, če se ta ali drugi naših virov omenja kje v literaturi. Dvoje sistematičnih del te vrste navajam v spodaj sledečem seznamu le z imeni njunih avtorjev, namreč: Anton Mell, *Die mittelalterlichen Urbare und urbarialen Aufzeichnungen in Steiermark als Quellen steirischer Wirtschaftsgeschichte, Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen*, 25 (1893), str. 3—84 (tudi poseben odtis) in Kurt Kaser, *Verzeichnis der in Wiener Archiven vorhandenen Urbaren, Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien, Philosophisch-historische Klasse*, 161 (1908), str. 1—52.

Srednjeveški urbarji za slovensko ozemlje se po seznamu, ki sledi, nahajajo danes v arhivih oziroma bibliotekah in muzejih sledečih krajev: Ljubljana (arhiv pri Narodnem muzeju, škofijski arhiv, kapiteljski arhiv, Univerzitetna biblioteka), Maribor (muzej), Turjak (grajski arhiv), Celovec (arhiv Zgodovinskega društva — Geschichtsverein für Kärnten, škofijski arhiv), Št. Pavel na Koroškem (samostanski arhiv), Gradec (Landesarchiv), Admont (samostanski arhiv), Dunaj (Haus-Hof- und Staatsarchiv, Deutsch-Ordens-Zentralarchiv, Nationalbibliothek), Innsbruck (Landesregierungsarchiv), München (Hauptstaatsarchiv, Metropolitanarchiv), Trst (Archivio di Stato), Videm, Italij. Udine (Biblioteca comunale), Čedad, Italij. Cividale (Museo reale) in Brixen, Italij. Bressanone (škofijski arhiv, kapiteljski arhiv).

Večji del urbarjev, hranjenih v navedenih zbirkah, sem imel v rokah, jih popisal in deloma tudi prepisal. Vsem, ki so mi šli v omenjenih arhivih, bibliotekah in muzejih na roko, gre moja topla zahvala.

1. Seznam posestev, ki jih je imela freisinška škofija okoli Vrbskega jezera na Koroškem. Okoli 1150. — Pergamenten list, vložen med f. 40 in f. 41 kodeksa 4 (nekdaj 189) v Državnem arhivu v Münchenu.

Objave: J. Zahn v *Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen*, 27 (1861), 267 = Zahn v *Fontes rerum Austriacarum*, 2. Abtheilung, 36 (1871), 11—12. — A. Jaksch, *Monumenta historica ducatus Carinthiae*, III, 348, št. 897 = F. Kos, *Gradivo za zgodovino Slovencev*, IV, 153, št. 281.

2. Sumaričen zapisnik o dohodkih in obsegu posestev freisinške škofije okoli Škofje Loke, v Poljanski dolini, v Selški dolini in na Dovjem. Zapisnik je sestavljen iz dveh delov; od teh je starejši, nedatirani, nastal kratek čas pred mlajšim, datiranim z drugim letom škofovanja freisinškega škofa Alberta (ki je trajalo od 22. novembra 1159 do 21. novembra 1160). — Perg. kodeks 4 (nekdaj 189), f. 53—53', v Državnem arhivu v Münchenu.

Objave: J. Zahn v *Fontes rerum Austriacarum*, 2. Abtheilung, 36 (1871), 12—14, 17. — F. Schumi, *Urkunden- und Regestenbuch des Herzogtums Krain*, I, 116—117. — F. Kos, *Gradivo za zgodovino Slovencev*, IV, 206—208, št. 410. — O tem viru je pisal J. Zahn v *Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen*, 27 (1861), 230—235.

3. Urbar za posest deželnega kneza (Babenberžanov) na Štajerskem, med drugim tudi v uradu Maribor in okoli Laškega. Okoli 1220—1230. — 1) Prepis (s kasnejšimi dodatki) iz konca 13. stol. v perg. kodeksu 543, f. 154—169' (dodatki na f. 171—172), v Nacionalni biblioteki na Dunaju. 2) Prepis iz 15. stoletja, napravljen na podlagi prepisa pod 1), rokopis 1306, papir, v Deželnem arhivu v Gradcu.

Objave: A. Rauch, *Rerum Austriacarum scriptores*, II (1793), 114 do 208, z naslovom vira „*Rationarium Styriae*“. — A. Dopsch, *Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark aus dem Mittelalter (Österreichische Urbare*, I/2, 1910), 3—37, 45—46. — O urbarju so pisali: Mell, 60, — F. Krones, *Verfassung und Verwaltung der Mark und des Herzogthums Steier* (1897), 347—375. — Dopsch, na n. m., XI dalje in v uvodu k *Österreichische Urbare*, I/1, XVI dalje. — E. Patzelt, *Das älteste Urbar der Landesfürsten von Steiermark*, *Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte*, 1925, 430—433.

4. A) Urbar za posest Babenberžanov v podkrnoškem uradu (Gurnitz) na Koroškem. B) Dohodki od regalij na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem. C) Dohodki na Kranjskem od carine in kovnic. Okoli 1230—1246. — 1) Rokopis 543 (f. 169'—170'), pergament, iz konca 13. stoletja, v Nacionalni biblioteki na Dunaju. — 2) Prepis tega, papir, iz 15. stoletja, v Deželnem arhivu v Gradcu (kodeks 1306).

Objave: A in C, A. Rauch, *Rerum Austriacarum scriptores*, II (1793), 180. — A. Jaksch, *Monumenta hist. duc. Carinthiae*, IV, 618—619, n. 2854 (z datumom „1265—1267 Jänner“). — A, B in C, A. Dopsch, *Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark (Österreichische Urbare*, I, 2), 39—53. — O tem viru so pisali: F. Krones, *Verfassung und Verwaltung der Mark und des Herzogtums Steier*, 372, 373. — W. Levec in A. Luschin, *Zwei Bruchstücke des landesfürstlichen Urbars von Kärnten, Krain und der Windischen Mark*, *Mitteilungen des Musealvereines für Krain*, 19 (1906), 29—36. — A. Dopsch, na n. m., XI dalje in XXIX dalje.

5. Urbar za posest samostana v Možacu (Moggio) v Furlaniji, Karniji, dolini Bele s pritoki (Rezija), v Ziljski dolini in okoli Baškega jezera na Koroškem. 1238 — okoli 1270. — Perg. kodeks v Biblioteca comunale v Vidmu (Udine), z naslovom na fol. 2 „Census monasterii Mosacensis“.

Izvleček je objavil A. Battistella, *L'abbazia di Moggio* (1903), 135 do 157, del, ki se tiče Koroške pa A. Jaksch, *Monumenta historica duc. Carinthiae*, IV, 247—250, n. 2149 in F. Kos, *Gradivo za zgodovino Slovencev*, V, 340—342, št. 704.

6. Urbar za posest briksenške škofijske cerkve, med drugim tudi v Bohinju in okoli Bleda. 1253. — Perg. kodeks v Državnem arhivu v Münchenu (Brixen, Hochstift, Lit., No 1; kranjska posest na fol. 174—175').

Opis kodeksa in vsebine: D. Oschinsky, *Die Urbare des Bischofs von Brixen im 13. und 14. Jahrhundert*, 10—15 (disertacija Breslau 1938).

7. Urbar za deželnoknežjo posest na Štajerskem iz dobe kralja Přemysla Otakarja II. Vsebina: dohodki od regalij; izdatki kralja na Štajerskem; dohodki od zemljiške posesti, med drugim tudi v uradih Radgona, Laško, Slovenska Bistrica in Maribor. 1265—1267. — Rokopisa kot pri št. 3 (v rokopisu pod 1) tekst na f. 111—153').

Objave: A. Rauch, *Rerum Austriacarum scriptores*, II (1793), 114 do 208. — I. Orožen, *Das Bisthum und die Diözese Lavant*, IV, 200—208 (izvleček teksta za urad Laško). — A. Dopsch, *Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark (Österreichische Urbare*, I, 2), 57—129. — O urbarju so pisali: Krones in Dopsch (citat pri št. 3). — Mell, 60.

8. Odlomek urbarja spanheimskega gradu *Reberca* (*Rechberg*) v *Podjunina Koroškem*. 1267, januar 6 — 1268, januar 6. — Original na pergamentu v Museo Reale v Čedadu (kapiteljski arhiv, tom. V, pag. 62).

Objavil Jaksch v *Mon. hist. duc. Carinthiae*, IV, 657—660, št. 2921. — Opis in izveček: A. Jaksch, *Die Anlegung eines landesfürstlichen Urbars in Kärnten, Krain und der Mark im J. 1267*, *Mittheilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung*, 23 (1902), 248—249, 254—255.

9. Zapisnik dohodkov, ki jih je vojvoda Ulrik Spanheimski od svojih posestev nakazal salzburški nadškofijski cerkvi. Večina na urbarialen način popisanih posestev se nahaja na *spodnjem Koroškem*. 1268, konec julija — september 29. — Original na pergamentu v Državnem arhivu na Dunaju.

Objavil Jaksch v *Mon. hist. duc. Carinthiae*, IV, 696—698, št. 2984.

10. Urbar za deželnoknežjo posest na *Štajerskem* v dobi vojvode Albrehta I. Habsburžana. Okoli 1280—1295 (z dodatki okoli 1297—1315). Med drugim posest v okrajih *Maribor*, *Radgona* in *Laško*. — Perg. kodeks v Deželnem arhivu v Gradcu (sign.: 1160), fol. 1—104 (prepis iz začetka 14. stol.).

Objave: I. Orožen, *Das Bisthum und die Diözese Lavant*, IV, 207—208 (kratek izveček za okraj Laško). — A. Dopsch, *Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark (Österreichische Urbare, I, 2)*, 171—285. — O urbarju so pisali: A. Lampel, *Monumenta Germaniae historica, Deutsche Chroniken*, III, 2, 695 (datira urbar okoli 1310, z dodatki 1310—1315). — Mell, 60 (datira „okoli 1300?“). — Dopsch, na n. m., XVIII dalje.

11. Urbar za posest samostana v *Št. Pavlu* na Koroškem. Med drugim na fol. 25—28' „*census in Remsnych*“ = *Remšnik*, fol. 29—52 „*officium Marchie*“ = urad v *Podravske marki* okoli Maribora. 1289 (napisan 1290), s pripisanimi dodatki iz 14. stoletja. — Perg. kodeks, 54 listov, v arhivu samostana v *Št. Pavlu* (sign.: X. a. 1).

Primerjaj: *Urkundenbuch des Benediktinerstiftes St. Paul in Kärnten, Fontes rerum Austriacarum*, II. Abt., 39, str. VII. — Mell, 21.

12. Urbar za posest freisinške škofijske cerkve okoli *Škofje Loke*, v *Poljanski in Selški dolini*, v uradu *Dovje* na Gorenjskem in v uradu *Zagrad* na Dolenjskem. 1291. — Perg. kodeks (sign.: 241), fol. 1—53', v Državnem arhivu v Münchenu.

Objavil J. Zahn v *Fontes rerum Austriacarum*, II. Abt., 36 (1871), 168—246. — O tem urbarju in njegovi vsebini primerjaj: J. Zahn, *Die freisingischen Sal-, Copial- und Urbarbücher*, *Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen*, 27 (1861), 237 dalje. — A. Koblar, *Loško*

gospostvo frizinških škofov, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko*, I (1891), 56 dalje. — P. Blaznik, *Kolonizacija Selške doline* (disertacija, Ljubljana 1928), 16 dalje in *Kolonizacija Poljanske doline*, *Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo*, 19 (1938), 5 dalje.

13. Urbar za posest samostana v Admontu, med drugim tudi okoli *Maribora* (Spodnja Jarenina, Trčova, Št. Peter). 13. stoletje. — Original zgorel 1865 v Admontu.

Izvleček ima A. Muchar, *Geschichte des Herzogthums Steiermark*, II (1845), 197 dalje. — Mell, 22.

14. Urbar za posest goriških grofov na Vzhodnem Tirolskem in Koroškem, med drugim tudi v *Ziljski dolini*, okoli *Možperka*, *Svinca* (Eberstein), *Timenice* in *Kamna* v Podjuni. Okoli 1300. — Perg. kodeks, 82 listov, Landesregierungsarchiv v Innsbrucku (sign.: 50/1). — Repertorij o arhivu goriških grofov, sestavljen okoli 1500, navaja z datumom 1468 urbar enake vsebine (rokopis B 534, fol. 183 dalje, Drž. arhiv na Dunaju).

Primerjaj: Jaksch-Wutte, *Erläuterungen zum historischen Atlas der österreichischen Alpenländer*, IV/1, 178 dalje. — E. Klebel, *Die Grafen von Görz als Landesherren in Oberkärnten*, *Carinthia* I, 125 (1935), 59 dalje.

15. Urbar za posest briksenške škofijske cerkve, med drugim tudi okoli *Bleda* (fol. 45'—48'). Sestavljen med 1306 in 1309, toda naknadno napačno datiran z 1370. — Perg. kodeks v Državnem arhivu v Münchenu (Brixen, Hochstift, Lit., n. 9).

Opis kodeksa in vsebine: Oschinsky, 15—20 (citat pri št. 6).

16. Urbar za posest salzburške nadškofijske cerkve v uradih *Brežice* in *Sevnica*. 1309. — Perg. kodeks, 15 listov, v Državnem arhivu na Dunaju (sign.: W 868).

Objava, opis rokopisa in razprava o njegovi vsebini v tej publikaciji (posebno str. 3 in str. 71—85).

17. Urbar za posest freisinške škofijske cerkve okoli *Škofje Loke*, v *Poljanski* in *Selški dolini*, v uradu *Dovje* na Gorenjskem in v uradu *Zagrad* na Dolenjskem. 1318. — Perg. kodeks, f. 135—155', v Metropolitanskem arhivu v Münchenu (sign.: 250).

Objava in literatura kot pri urbarju iz leta 1291 (št. 12).

18. Urbar za posest salzburške nadškofijske cerkve v lipniškem vice-dominatu, med drugim v *Zrkovcih* pri *Mariboru* (fol. 21'), *Herman* -

cih in Ljutomeru (fol. 22', to od nekoliko kasnejših rok 14. stol.), v in okoli Ptujja (fol. 23—29'), o dohodkih od desetih v Ptujju, Mariboru, Jarenini in Cogetincih (fol. 31) ter za posest v uradih Sevnica in Brežice (fol. 41—64'). 1322. — Perg. kodeks, 116 listov, v Deželnem arhivu v Gradcu (sign.: 1157).

Objava, opis rokopisa in razprava o njegovi vsebini v tej publikaciji (posebno str. 3—5 in str. 99—118).

19. Urbar za posest briksenške škofijske cerkve, med drugim tudi okoli Bleda (fol. 58—61', 89—89'). Sestavljen med 1324 in 1327 (naknadno in napačno datiran z 1320). Glede posesti na Kranjskem skoraj dobeseden prepis urbarja 1306—1309 (št. 15). — Perg. kodeks v Državnem arhivu v Münchenu (Brixen, Hochstift, Lit., n. 1).

Opis rokopisa in vsebine: Oschinsky, 22—23 (citat pri št. 6).

20. Urbar za posest samostana v Kostanjevici na Dolenjskem (posest v Gorjancih in v dolini Krke od Novega mesta do Brežic). Posestna zgodovina samostana kaže, da je bil urbar sestavljen med 1332 in približno 1350. — Rokopis na pergamentu, 12 fol., v Univerzitetni biblioteki v Ljubljani.

21. Urbar samostana Podklošter (Arnoldstein) na Koroškem. 1334 (z dodatki 1352 in 1430). — Rokopis, pergament, 24 listov v arhivu Zgodovinskega društva za Koroško (Geschichtsverein für Kärnten) v Celovcu (sign.: 6/9).

H. Menhardt, Handschriftenverzeichnisse österreichischer Bibliotheken, Kärnten, I, 209.

22. Urbar za posest samostana v Admontu, med drugim (fol. 31—32) v in okoli Maribora (Spodnja Jarenina, Trčova, Št. Peter). Prva polovica 14. stol. — Perg. kodeks (sign.: Qq1) v samostanskem arhivu v Admontu.

Izvleček: Wichner v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, 13 (1876), 37—46. — Mell, 27.

23. Zapisnik fevdov, ki jih imajo gospodje iz Rihemberka v goriškem gospostvu (okolica Gorice, Kras, Furlanija). Zapisnik ima urbarialen značaj. Okoli 1350. — Rokopis, papir, v Državnem arhivu na Dunaju (Görz, Fasz. 24, Abt. 2., Nr. 24).

24. Urbar za posest samostana Št. Pavel na Koroškem, med drugim tudi na Štajerskem (fol. 118—129). 1372. — Perg. kodeks v arhivu samostana v Št. Pavlu. — Prepis v rokopisu T. Neugart, Codex traditionum monasterii s. Pauli O. S. B., prav tam.

J. Zahn v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, 3 (1866), 35. — Urkundenbuch des Benediktinerstiftes St. Paul in Kärnten (Fontes rerum Austriacarum, II. Abt., 39, VII). — Mell 29.

25. Urbar za posest oglejskega patriarhata v *tolminski gastaldiji* (dekanije Tolmin, Ladra, Bovec, Čiginj, Šentvidska gora, Cerkno in rihtariji Rut ter Plužne). 1377. — Rokopis, papir, 133 listov, Archivio di Stato v Trstu (do 1919 kodeks 211 Državnega arhiva na Dunaju).

Opis kodeksa, razprava o njegovi vsebini in objava teksta v obliki tabel: M. Kos. Tolminska gastaldija leta 1377 (Carniola, VIII, 1917, 1—15, 147—162). — Rokopis registrira: F. Perroni, Inventario generale delle carte conservate nel R. Archivio di Stato di Trieste e nella Sezione d' Archivio di Stato di Fiume, con note storico-archivistiche (Trieste 1933), 33. — Sumaričen seznam v urbarju navedenih vasi: Materiali per lo studio dell' amministrazione del Patriarcato d' Aquileia durante il medio evo. Udine s. a. (1933?), 8 strani.

26. Urbar za posest goriških grofov na Vzhodnem Tirolskem in Koroškem, med drugim tudi v *Ziljski dolini* okoli *Šmohora* in *Štefana*. 1380—1381. — Perg. rokopis, 48 fol., v Državnem arhivu na Dunaju (sign.: B1. 756). — Repertorij o arhivu goriških grofov, sestavljen okoli 1500, navaja z datumom 1454 urbar enake vsebine (rokopis B 534, fol. 183 dalje, v Državnem arhivu na Dunaju).

Urbur omenjajo Jaksch, Wutte in Klebel (citati kot pri št. 14).

27. V tako imenovanem „Codex Heinrici episcopi“, ki ga je 1384 dal sestaviti lavantinski škof Henrik, je med drugim gradivom na fol. 18 vpisan urbar posestev, ki jih je škof pridobil od Dietmara iz Vivšnika (von Weyzenekk), a na fol. 70—73 „Registrum omnium reddituum episcopatus Lauensis“. Ker mi rokopis ni bil dostopen, ne morem reči, če se ti vpisi nanašajo tudi na slovenski del stare *lavanstinske škofije* in v koliko so urbarialnega značaja. — Rokopis, papir, okoli 250 fol. Ali se rokopis, kot nekdanj, nahaja še v škofijskem arhivu v Mariboru nisem mogel dognati.

Prim. J. Zahn v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, 4 (1867), 143—144. — Mell, 29.

28. Urbarji za *deželnoknežja* gospodstva *Svibno*, *Kamniki*, *Kranj* in *Postojna*. Okoli 1400. — Ne mnogo pred 1400 nastali prepis, papir, 50 fol., v Državnem arhivu na Dunaju (sign.: W 716).

O teh urbarjih je pisal in jih večidel objavil Wl. Milkowicz, Beiträge zur Rechts- und Verwaltungsgeschichte Krains, Mittheilungen des Musealvereines für Krain, II (1889), 7—40, III (1890), 41—52.

29. Urbar za posest škofijske cerkve na Krki; na Štajerskem v uradih *Vitanje, Podčetrtek, Bizeljsko in Pilštanj*, na Kranjskem pa v uradu *Mokronog*. 1404. — Prepis iz dobe okoli 1450 v škofijskem arhivu v Celovcu, 133 fol., papir.

Prim. J. Zahn v *Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen*, III (1866), 44—46. — Mell, 32.

30. Sumaričen popis posesti proštije na *Otoku na Blejskem jezeru*. 1416. — List papirja (odlomek) v arhivu stolnega kapitlja v Brixenu (Lade 38, No. 67 A). — Prav tam na dveh listih papirja nekoliko spopolnjen prepis tega popisa.

31. Odlomek splošnega urbarja za posest samostana v *Gornjem gradu*. Popisana je posest od urada „in monte Lauen“ (Ljubno) dalje (prim. št. 33). Prejkone 1420. — Rokopis fol. 1—32', papir, v Deželnem arhivu v Gradcu (sign.: 3323).

I. Orožen, *Das Benediktiner-Stift Oberburg* (1876), 215. — Mell, 34.

32. Splošen urbar za posest samostana v *Gornjem gradu*. 1421. — Rokopis kot zgoraj pod št. 31, fol. 33—95'. Vsebina po Orožnu enaka kot v urbarju iz 1426 (št. 33).

Orožen, 215. — Mell, 34.

33. Splošen urbar za posest samostana v *Gornjem gradu*. 1426. Posest je razdeljena na urade: *Tyrolfseck* (Tirosek), *officium Sewine* (pri Savinji), *prope Drietam* (pri Dreti), *in monte Laufen* (v gorah okoli Ljubna), *in der Lewtsch* (okoli Luč), *in Sulczpach* (Solčava), *in Fraslaw* (Braslovče), *in Wulog* (Volog pri Vranskem), *in marchia prope Lemburg* (Lemberg pri Poljčanah), *Sti. Egidii* (Šentilj pri Velenju), *Pureber* (Poreber pri Kamniku na Kranjskem), *Kosicz* in *Foro Yuly* (Kojca pri Cerknem na Tolminskem), *Inkratecz*. — Rokopis, pergament, 75 folijev, v Deželnem arhivu v Gradcu.

Urbar je objavil I. Orožen, *Das Benediktiner-Stift Oberburg* (1876), 215—322. — Mell, 34.

34. Urbar za posest proštije na *Otoku na Blejskem jezeru*. 1431. Posest okoli *Bleda* in v *Bohinju*. Dodan je inventar cerkve na Otoku iz 1431 in seznam pustih zemljišč, ki spadajo pod *Grimšče*, iz 1461 (fol. 7—8). — Rokopis, pergament in papir, v škofijskem arhivu v Brixenu (sign.: 27185).

V arhivu stolnega kapitlja v Brixenu se še nahaja: 1) koncept tega urbarja na 6 papirnatih listih iz 1430 in dva delna prepisa tega koncepta iz 15. stoletja na 4 papirnatih listih (Lade 38, No. 67 A), 2) dva prepisa

tega urbarja, iz 15. stol., 3) fragmentaren prepis tega urbarja, iz dobe okoli 1450, 4) prepis tega urbarja in inventarja, sestavljen pred 1461, 5) prepis urbarja, inventarja in seznama posestev, ki spadajo pod Grimšče, iz 1547.

35. Register o služnostih admontskemu samostanu v Sausalu (pri Lipnici) in v krajih okoli Maribora. 1431. — Samostanski arhiv v Admontu.

Omenja J. Zahn, Ortsnamenbuch der Steiermark im Mittelalter, str. XVI.

36. Urbar za posest samostana v Admontu, med drugim tudi okoli Jarenine in Maribora (fol. 228 dalje). 1434. — Rokopis, pergament, 380 listov, v samostanskem arhivu v Admontu (sign.: Qq 10a).

Izvleček: Wichner v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, 13 (1876), 46 dalje. — Mell, 35.

37. Urbar za posest samostana v Admontu, med drugim tudi okoli Jarenine in Maribora. 1437. — Rokopis, papir, 404 listov, v samostanskem arhivu v Admontu (sign.: Qq 11).

Izvleček: Wichner, 70 (citat pri št. 36). — Mell, 37.

38. Urbar za posest dominikanskega in minoritskega samostana v Ptujju. V uradih Podlehnik in Jesenica v Halozah. 1440. 1443. — Trije rokopisi, ki se deloma krijejo: A) „Collectaneum bei dem Predigerkloster zu Pettau“, rokopis B 57, 130 listov, papir, v Državnem arhivu na Dunaju; B) prepis (iz 19. stol.) urbarskih tekstov rokopisa pod A), fol. 4—10', v rokopisu 2645 Deželnega arhiva v Gradcu; C) rokopis 3793 Deželnega arhiva v Gradcu, papir, 74 listov (obsega dele rokopisa pod A), urbarski teksti na fol. 66 dalje).

Prim.: J. Zahn v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, 2 (1865), 23 in 16 (1879), 6 dalje; Bischoff, prav tam, 6 (1869), 108. — Mell, 38—40. — F. Kovačič, Gospodarska zgodovina dominikanskega samostana v Ptujju, Časopis za zgodovino in narodopisje, 10 (1913), 59 dalje.

39. Gorski in desetinski registri admontskega samostana, med drugim tudi za kraje okoli Maribora, Jarenine in Svečine v Slovenskih Goricah. 1443—1499. — 40 zvezkov, papir, v samostanskem arhivu v Admontu (sign.: Jii 1/m).

Prim.: Zahn, Ortsnamenbuch der Steiermark im Mittelalter, str. XVI. — Mell, 40.

40. Urbar za posest salzburške nadškofijske cerkve v uradu Sevnica. 1448. — Rokopis (sign.: R 272), I + 36 folijev, papir, v Državnem arhivu na Dunaju.

Opis rokopisa, obravnava vsebine in delna objava teksta v tej publikaciji (posebno str. 5 in str. 119—134).

41. Urbar fare sv. Pankracija v Starem trgu pri Slovenjgradcu. 15. stoletje, prva polovica. — 6 listov, papir, v škofijskem arhivu v Ljubljani. ✓

Prim.: A. Luschin v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, 5 (1868), 91. — Mell, 42.

42. Urbar za gornino dominikanskega in minoritskega samostana v Ptujju (urada Jasenica in Podlehnik v Halozah). 1451. — Rokopisi kot pri št. 38 (A, fol. 115 dalje; B, fol. 33 dalje).

Literatura kot pri št. 38.

43. Urbar fare sv. Pankracija v Starem trgu pri Slovenjgradcu. 1452. — 35 listov, papir (urbar fol. 1—27), v škofijskem arhivu v Ljubljani. — V rokopisu navedenem pod št. 47 na fol. 1—23' prepis tega urbarja zgotovljen l. 1486. ✓

Prim.: A. Luschin v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, 5 (1868), 91, 92. — Mell, 43, 48.

44. Dva iz urbarja za faro sv. Pankracija v Starem trgu pri Slovenjgradcu iztrgana lista. Med 1452 in 1457. — Fol. 77 in fol. 78 rokopisa navedene pri številki 47, v škofijskem arhivu v Ljubljani. ✓

Prim.: Luschin, na n. m., 93. — Mell, 48.

45. Urbar fare sv. Pankracija v Starem trgu pri Slovenjgradcu. 1457 (z dodatki do okoli 1480). — Fol. 48 do 70' v rokopisu navedenem pod št. 47, papir, v škofijskem arhivu v Ljubljani. ✓

Prim.: A. Luschin, na n. m., 92. — Mell, 44.

46. Urbar za posest samostana Velesovo na Gorenjskem. 1458 (z nekaterimi kasnejšimi dodatki). Posest na Gorenjskem v prostoru med Kranjem, Kamnikom, Moravčami in Ljubljano ter v nekaterih vaseh na Dolenjskem. — Rokopis, pergament, 47 listov, v arhivu pri Narodnem muzeju v Ljubljani.

O tem urbarju in njegovi vsebini razpravlja Marija Verbič, Posest in gospodarska slika velesovskega samostana po urbarju iz l. 1458 (v knjižici Velesovo, zgodovinski in cerkveni opis, 1938, 14—35).

✓ 47. Urbar fare sv. Pankracija v Starem trgu pri Slovenjgradcu. 1459. — Rokopis, 78 listov (urbar fol. 25—46'), papir, v škofijskem arhivu v Ljubljani.

Prim.: A. Luschin, na n. m., 92. — Mell, 48.

48. Urbar za gospostvo Senožeče. 1460 (z nekaterimi kasnejšimi dodatki). Posest in dajatve so našteje v vaseh okoli Senožeč, Divače in Vipave. — Rokopis, papir, 18 listov, v Državnem arhivu na Dunaju (Görz, Fasz. 24, Abt. 5, Nr. 4).

49. Zapisnik davščin, davkov in gorskih dajatev v Svečini (pri Št. Ilju sev. Maribora). 1460. — Rokopis, 114 listov, papir, v Državnem arhivu na Dunaju (sign.: Bl. 545).

Kaser, 43.

50. Urbar za deželnoknežjo posest v uradu Višnja gora. 1460. Posest okoli Višnje gore, Zgornje Krke, Stične, Žužemberka in v Suhi Krajini. Dajatve od trgov Višnja gora, Litija in Št. Vid pri Stični. Na koncu „raytung des oberen herczogtumb“, to je seznam dohodkov za čas od Jurjevega 1463 do Jurjevega 1469, ki ga je sestavil kranjski vicedom Jorig Raynner. — Rokopis, 20 listov, papir, Landesregierungsarchiv v Innsbrucku (sign.: 277/1, z napačnim datumom „1470 ca“).

51. Urbar gospostva Turjaka. 1463. Posest in pravice okoli Turjaka, Rašice, v Dobropolju, okoli Velikih Lašč, Iga, Grosuplja, na Blokah, okoli Šumberka, Žužemberka, Trebnjega in Novega mesta ter v Beli Krajini. Na koncu odvetščina od podložnikov župnika v Škocjanu, v Toplicah, opatov v Stični in Kostanjevici itd. — Rokopis, papir, v arhivu na gradu Turjaku.

F. Komatar (Mitteilungen des Musealvereins für Krain, XVIII, 1905, 114) navaja iz arhiva na gradu Turjaku iz 15. stol. urbarje iz let 1464, 1482, 1483, 1492, 1493, 1494 in 1499. Sam sem našel v arhivu le tu omenjeni urbar iz 1463 in spodaj navedena urbarja iz 1484 in 1485.

52. »1464. Urbarium des amts Veldes, Indolach, Auriz, Schalkendorf, Rassiz, Puechhaim, Goriach, Pogglaschiz, Zellach, Reifen, Zellan, Kermisch in der Wachein. Orig. Innsbruck. Archivio di stato (L 136 n. 11 D).«

Ta urbar za briksenško posest okoli Bleda in v Bohinju, ki ga tako citira L. Santifaller (Calendarium Wintheri, Archivio per l'Alto Adige, XVIII, 1923, in posebej Bolzano 1926, str. 426) sem zastonj iskal v Innsbrucku (Landesregierungsarchiv), Brixenu (škofijski in kapiteljski arhiv) in Bozenu (Archivio di Stato).

53. Urbar za gradova *G r a d e n e g g* (zap. od Št. Vida na Koroškem) in *Č a č e* (Wasserleonburg, v Ziljski dolini), izdan 1466, marc 16, od Krištofa Ungnada na gradu Ženeku (Sonnegg). — Original, pergament, listina v obliki knjige, pečat manjka, v Državnem arhivu na Dunaju (splošna serija listin).

54. Urbar za posest samostana v Admontu, med drugim tudi okoli *J a r e n i n e* in *S p o d n j e s v. K u n g o t e*. 1470—1475. — Rokopis, papir (fol. 16' dalje). v samostanskem arhivu v Admontu (sign.: Qq 21). — Duplikat: rokopis, pergament, prav tam (sign.: Qq 18).

Izvleček: Wichner v *Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen*, 13 (1876), 73 dalje. — Mell, 50.

55. Urbar za posest samostana v *G o r n j e m g r a d u*. 1474. — Papir, 31 listov, broširano. Deželni arhiv v Gradcu.

56. Urbar za posest samostana v *G o r n j e m g r a d u*. 1476. — Papir, 14 listov, broširano, prvi list manjka. Deželni arhiv v Gradcu.

57. Urbar posesti, ki je spadala pod deželsko sodnijo v *K a m n i k u* (v Tuhinjski dolini in Črnem grabnu, okoli Trojan, Mengša in Brnikov, fol. 1—34'). — Sledi: seznam posesti v Sodinji vasi, Podbrežju (Bobries?) in Marindolu v Beli Krajini (fol. 34'—37'). — Zapisnika o desetini v „zgornjem uradu“ (okoli Dolenjskih Toplic in južno od Novega mesta, fol. 38—38') in v „spodnjem uradu“ (jugovzhodno in vzhodno od Novega mesta, fol. 39). — Seznam vasi, ki plačujejo vinsko desetino (okoli Novega mesta in v Beli Krajini, fol. 39). — Dohodki nemških vitezov od odvetništva (v okolici Novega mesta, fol. 39'—45). — Urbar od hiš na grajski gori pri Mehovem (fol. 45'—50). — Seznam podložnikov, ki spadajo pod Mehovo in so dolžni opravljati tlako (fol. 51—52). — Prejkone 1477 (z dodatki in popravki iz 1494). Rokopis, papir, fol. 1—54', v Državnem arhivu na Dunaju (sign.: Bl. 518).

Kaser 45.

58. Urbar *l a v a n t i n s k e š k o f i j e*. 1480 (z dodatki 1518—1543). — Rokopis, pergament in papir, 116 listov, v arhivu Zgodovinskega društva (Geschichtsverein für Kärnten) v Celovcu.

H. Menhardt, *Handschriftenverzeichnisse österreichischer Bibliotheken*, Kärnten I, 240.

59. Urbar gospostva *T u r j a k* (posest okoli Turjaka, Rašice, Dobropolja, Velikih Lašč, Grosuplja, Iga, na Blokah, okoli Mokronoga, žitna desetina v fari „Guttenuerd“, pravica do lesa v Radulji pri Šmarjeti, posest v uradih Mirna in Metlika, odvetščina od škocjanskih župljanov itd.). 1484. — Rokopis, papir, v arhivu na gradu Turjaku.

60. Urbar gospostva Turjak. 1485. — Rokopis, papir, v arhivu na gradu Turjak (enake vsebine kot urbar iz l. 1484).

Glej za oba urbarja opazko pri št. 51.

61. Urbar gospostva Rihenberg na Goriškem. 1485. — Rokopis, papir, 19 listov, v Državnem arhivu na Dunaju (sign.: Bl. 758).

Kaser, 46.

62. Urbar o posesti rodu Szekely (Zekel) v ormoškem in središčanskem okraju. 1486. — Rokopis, papir, 154 listov, v Nacionalni biblioteki na Dunaju (sign.: 1396).

Handschriftenkatalog der k. k. Hofbibliothek zu Wien, 1875, IX, 292. — Razpored urbarja in v njem omenjene kraje našteva M. Slekovec v knjžici Sekelji, 15—17 (ponatis iz „Slovenca“, v Ljubljani 1893), oziroma v nemški Die Szekely oder Zekel von Revent, Freiherren von Friedau (ponatis iz „Südsteirische Post“, Marburg 1894). — Mell, 82.

63. Urbar za posest samostana St. Georgen am Längsee (pri Št. Vidu ob Glini na Koroškem), med drugim tudi v uradu Slovenjgradec (fol. 73'—74). 1486. — Rokopis, pergament, I + 94 folijev, v arhivu Zgodovinskega društva (Geschichtsverein für Kärnten) v Celovcu (sign.: 3/18).

J. Zahn v Beiträge zu Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, III (1866), 37. — Mell, 52. — H. Menhardt, Handschriftenverzeichnisse österreichischer Bibliotheken, Kärnten I, 197.

64. Urbar za posest samostana Vetrinj pri Celovcu. Med drugim na Koroškem (f. 2' dalje) in v uradih Preddvor na Gorenjskem (f. 128'—132), Kozjihrbet v Tuhinjski dolini (f. 132'—135'), Maribor (f. 135'—138) in Hoče (f. 138—143). 1488. — Rokopis, pergament, 153 listov. Arhiv Zgodovinskega društva (Geschichtsverein für Kärnten) v Celovcu (sign.: 3/16).

J. Zahn v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, III (1866), 35—37. — Mell, 54. — R. Eisler, Die illuminierten Handschriften in Kärnten (Beschreibendes Verzeichnis der illuminierten Handschriften in Oesterreich, III, 1907), 27; — H. Menhardt, Handschriftenverzeichnisse österreichischer Bibliotheken, Kärnten I, 197.

65. Urbar, seznam članov, dohodki, izdatki in drugi zapiski bratovščine Matere božje v cerkvi sv. Radegunde v Starem trgu pri Slovenjgradcu. 1488, 1489. — Papir, ozki folij, 9 listov. Škofijski arhiv v Ljubljani.

66. Urbar kot pod št. 65 za leto 1490 (z dodatki za 1491). — Papir, ozki folij, 10 listov. Škofijski arhiv v Ljubljani.

67. Urbar za posest nemškega viteškega reda, med drugim v kolenadah Velika Nedelja (f. 137—147'), Ljubljana (f. 148—164'), Metlika (f. 166—174) in Črnomelj (f. 216—217'). 1490 (z nekaterimi kasnejšimi dodatki). — Rokopis, papir, v Centralnem arhivu nemškega viteškega reda na Dunaju (sign.: 164).

Mell, 57.

68. Urbar, izdatki in drugi zapiski bratovščine Matere božje v cerkvi sv. Radegunde v Starem trgu pri Slovenjgradcu. 1494 (z dodatki do okoli 1500). — Papir, ozki folij, 9 listov. Škofijski arhiv v Ljubljani.

69. Obračun dohodkov in izdatkov ljubljanske škofije za 1494—1497 in seznam posestev, dohodkov in izdatkov ter obračuni ljubljanske škofije za 1497—1500. — Rokopis z naslovom „Vrbarium et respectiue Protocollum antiquum Capituli Labacensis...“, papir (str. 72 do 175). Arhiv stolnega kapitlja v Ljubljani.

70. Urbar urada Ptuj. 1495. — Papir, 226 listov. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz. 50, Nr. 126, f. 1—90).

Mell, 63 (z napačnim datumom: 1492).

71. Urbar vicedomskega urada za deželnoknežjo posest na Kranjskem. 1496. — Papir, 108 listov, v arhivu pri Narodnem muzeju v Ljubljani (vicedomski akti, fasc. I 54a).

O tem urbarju je pisal A. Dimitz, Das Amtbuch des Laibacher Vicedoms vom J. 1496 (Mittheilungen des historischen Vereins für Krain, 23, 1868, 53—54).

72. Urbar gradu Vurberk. 1496. — Papir, 37 listov. Deželni arhiv v Gradcu (rokopis 3221).

Mell, 82.

73. Urbar deželnoknežje posesti v uradu Kočevska Reka (z župama Osilnica ob Kolpi in Gerovo na Hrvatskem). 1498. — Rokopis, 48 listov, papir, v arhivu pri Narodnem muzeju v Ljubljani (vicedomski arhiv, Sichelburger Lehensbriefe, fasc. 12). — Urbar je vezan skupaj z urbarjem za hrvatski Žumberak iz l. 1531.

Popis urbarja in slovenski izvleček pri I. Simoniču, Zgodovina kočevskega ozemlja, Kočevski zbornik (1939), str. 71—75.

74. Urbar gospostva Premna Notranjskem. 1498. — 95 listov, papir, v arhivu pri Narodnem muzeju v Ljubljani (vicedomski arhiv, I/58).

75. Urbar za deželnoknežjo posest v vasi Križe in okolici (pri Tržiču na Gorenjskem). 1498. — 22 listov, papir, Landesregierungsarchiv v Innsbrucku (sign.: 279/1).

Urbar omenja F. Kovač v Carnioli, 1911, 167.

76. Urbar gradu in glavarstva Radgona (z desetino v Ljutomeru, fol. 1—86), gradu Marenberga (f. 94—105) in urada ter carine na Muti (f. 105—120). 1498. — 260 listov, papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz. 60, Nr. 137).

Mell, 65, 66, 67.

77. Urbar za deželnoknežjo posest v uradu Naklo (pri Kranju). 1498. — 18 listov, papir, Landesregierungsarchiv v Innsbrucku (sign.: 280/1).

Urbar omenja F. Kovač v Carnioli, 1911, 167 (z napačnim datumom: 1488).

78. Urbarji oziroma dohodki cerkva: sv. Marije v Polhovem Gradcu in sv. Petra v Dvoru pri Polhovem Gradcu (str. 212—216), sv. Vida nad Ljubljano (str. 218—222), sv. Petra v Naklem (str. 226—230), sv. Nikolaja pri Beljaku (str. 232), sv. Marjete v Vodica h (str. 246—257) in sv. Križa v Svibnem (str. 260 do 268). 1499.

Rokopis v škofijskem arhivu v Ljubljani.

79. Urbar za posest freisinške škofije okoli Škofje Loke, v Poljanski in Selški dolini ter v uradih Polšica in Dovje. 1500. — 201 list, papir. Državni arhiv v Münchenu (Freising, Hochstift, Nr. 519).

Vsebino tega urbarja je uporabljal P. Blaznik v razpravah navedenih pri št. 12.

80. Urbar gospostva Postojna. 1500. — 47 listov, papir. Landesregierungsarchiv v Innsbrucku (sign.: 278/1, z napačnim datumom: 1515).

Urbar omenja F. Kovač v Carnioli, 1911, 167 (z napačnim datumom: 1515).

81. Urbar uradov in glavarstva Ptuj. 1500. — 215 listov, papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz. 49, Nr. 125, fol. 1—179').

Mell, 74 (z napačnim datumom: 15. stol., konec).

82. Urbar urada Slovenjgradec. Nedatiran, toda vpisan hkrati s ptujskim urbarjem iz l. 1500 (glej št. 81). — Fol. 180—210', papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz., 49, Nr. 125).

Mell, 78 (z napačnim datumom: 15. stol., konec).

83. Odlomek urbarja, v katerem se omenjajo sledeče vasi v kamniškem, brdskem, kranjskem in ljubljanskem okraju: Brnik, Voklo, Šenturška gora, Lahovče, Stob, Studa?, Soteska, Hudej, Rova, Zagorica, Homec, Šmarca, Rakitovec, Šiška, Kozarje. — 15. stoletje, druga polovica. — List papirja prilepljen na notranjo stran zadnjih platnic rokopisnega misala iz druge polovice 15. stoletja. Muzej v Mariboru.

M. Kos — F. Stelè, Srednjeveški rokopisi v Sloveniji (1931), 225.

84. Urbar Završniškega gospostva (Schwarzenegg) pri Divači. 15. stol. — 8 listov, papir. Državni arhiv na Dunaju (sign.: Bl. 755).

Kaser, 46.

85. Urbar Završniškega gospostva (Schwarzenegg) pri Divači. 15. stol. — 8 listov, papir, Državni arhiv na Dunaju (sign.: Bl. 760).

Kaser 43 (z označbo: Urbar aus Südsteiermark oder Krain).

86. Urbarji za deželnoknežjo posest v uradu in mestu Celje (s kosezi v Teharjih, f. 1—38'), v uradu in trgu Mozirje (f. 39—63'), v uradu in gradu Vrbovcu (Altenburg) ter trgu Rečici (f. 64—91'), gradu Forchtenek (pri Šoštanju, f. 92—106'), gradu Eckenstein (pri Velenju, f. 107—130'), gradu in uradu Ostrica (pri Vranskem, f. 131—160') in v uradu Vransko (f. 161—190'). 15. stol., konec. — 198 listov, papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz. 9, Nr. 16).

Urbar gradu Eckenstein je z datumom 1480 objavil v izvlečku I. Orožen, Das Bisthum und die Diözese Lavant, V, 152—153. — Mell, 68, 69, 70, 74, 75.

87. Urbar deželnoknežje posesti v uradih Šoštanj, Katzenstein pri Šoštanju in Kotle pri Guštanju (f. 1—98'), Lemberg ter Šmarje pri Jelšah (f. 99—182') in gradu Zbelovo (Plankenstein, f. 183—187). 15. stol., konec. — 218 listov, papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz. 67, Nr. 156).

Šoštanjski urbar je z datumom 1480 v izvlečku objavil I. Orožen, Das Bisthum und die Diözese Lavant, V, 419—420. — Mell, 71, 72, 73, 75, 76.

88. Urbar za posest škofijske cerkve na Krki v okrajih: Mokronog na Kranjskem (f. 1), Bizeljско (f. 123), Podčetrtek (f. 212), Pilštanj (f. 323), Novo Vitanje (f. 400), Staro Vitanje (f. 498) in Št. Jurij pri Rifniku (f. 519) na Štajerskem. 15. stol., konec. — 582 listov, papir. Deželni arhiv v Gradcu (sign. 3877).

Mell, 57.

89. Urbarji za gradove in urade Valdek (pri Hudi Luknji), Žusem (Süssenheim) in Kunšperk (Königsberg). 15. stol., konec. — 208 listov, papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasc., 82, Nr. 193).

Mell, 71, 76, 77.

90. Urbar gradu Limbuš pri Mariboru. 15. stol., konec. — V istem kodeksu (f. 84—144) in iz istega časa je urbar Žlemberškega gradu (Schmierenberg) pri Lučanah (Leutschach) na nemškem Štajerskem, med drugim z dohodki iz vasi Bistrice ob Dravi (f. 121). — Papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz. 40, Nr. 103, f. 1—73').

Mell, 72, 75.

91. Urbar za urad in mesto Maribor 15. stol., konec. — 232 listov, papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz. 42, Nr. 107).

Mell, 73.

92. Urbar gradu in trga Planina (Montpreis). 15. stol., konec. — 80 listov, papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz., 46, Nr. 114).

Mell, 73.

93. Dva urbarja za gospostvo Premna Notranjskem. Prvi, nedatiran, sestavljen kratek čas pred 1500, drugi (od druge roke) ima vpise za 1500 in 1501. — 95 listov, papir. Landesregierungsarchiv v Innsbrucku (sign.: 275/2, z napačnim datumom 1539).

94. Urbar za urad Slovenska Bistrica. 15. stol., konec. — 62 listov, papir. Deželni arhiv v Gradcu (Stockurbare, Fasz. 14, Nr. 29).

Mell, 70.

95. Odlomek urbarja za deželnoknežjo posest v uradu Slovenjgradec. Župe Št. Ilj, Golavabuka in Razbor, dohodki od mestnega sodišča v Slovenjgradcu, desetina v Kotljah. Okoli 1500. — 4 listi, papir. Landesregierungsarchiv v Innsbrucku (sign.: 273/1).

V Ljubljani, 1. septembra 1939.

M. Kos.

|Urbarji salzburške nadškofije

|Rokopisi

Srednjeveški urbarji za posest salzburške nadškofijske cerkve na Slovenskem so ohranjeni v sledečih rokopisih:

1. **Urbar za Brežice in Sevnico iz leta 1309.** — Rokopis s signaturo W 868 v Državnem arhivu na Dunaju. Kodeks obsega 15 pergamentnih listov v višini okoli 29'5 cm in v širini okoli 18'5 cm. Popisala jih je v knjižni kurzivi 14. stoletja ena roka, le nekateri dodatki in popravki so od drugih rok, ki pa po času zapisa niso daleč od roke glavnega teksta. Vezava kodeksa in paginacija je iz novejšega časa. J. Peisker je iz tega urbarja objavil v izvlečku nekaj podatkov za nekatere vasi v brežiškem in sevniškem uradu, ne brez napak in v nepopolni obliki (Forschungen zur Social- und Wirthschaftsgeschichte der Slawen, poseben odtis iz Zeitschrift für Social- und Wirthschaftsgeschichte, V, 1896, 123—127). Prepis dunajskega rokopisa tega urbarja, zgotovljen v drugi polovici 19. stoletja, se nahaja pod signaturo 1162 v Deželnem arhivu v Gradcu.

2. **Urbarji za salzburško posest na Štajerskem iz leta 1322.** — Vpisani so v pergamenten kodeks, višine 21'5 cm, širine 15'5 cm, v obsegu 116 listov, ki ga danes pod signaturo 1157 hrani Deželni arhiv v Gradcu. Rokopis se je pred tem nahajal v arhivu finančne prokuratorure v Gradcu. Vezava kodeksa v pergament in karton je iz novejše dobe. Mimo urbarialnih tekstov obsega rokopis še vrsto drugih od različnih rok, po času zapisa od 1322 pa do najkasneje 1459 (fol. 66'). Iz vsebine in razporeditve snovi je razvidno, da je bil rokopis neke vrste priročna knjiga o posesti salzburške cerkve na Štajerskem, v kolikor je ta spadala pod kompetenco in upravo salzburškega vicedoma v Lipnici (Leibnitz), ki mu je bila podrejena tudi salzburška zemlja okoli Ptuja, Brežic in Sevnice.

Vsebina kodeksa. Fol. 1—22'. Urbar iz leta 1322. za posest salzburške cerkve v in okoli Lipnice, Strassganga, Pirke, Windorfa in Deutschlandsberga na današnjem nemškem Štajerskem, s sumiranjem dohodkov na koncu. Vmes na fol. 21' zapis o salzburški posesti v Zrkovcih pri Mariboru in na fol. 22' dva zapisa od kasnejše roke 14. stoletja o salzburških vinogradih pri Hermancih in Ljutomeru.

Fol. 23—29'. Urbar iz leta 1322. za salzburško posest v in okoli Ptuja, s sumiranjem dohodkov na koncu.

Fol. 30. Sumiranje dohodkov iz leta 1322. v Lipnici, Strassgangu, Pirki, Windorfu, Deutschlandsbergu, Zrkovcih in Ptuju.

Fol. 30': prazno.

Fol. 31—37. Dohodki od desetih 1322. leta v Ptuju, Mariboru, Jarenini, Cogetincih in še vrsti krajev na današnjih nemškoštajerskih tleh.

Fol. 37'. Sumiranje dohodkov iz zgoraj naštetih urbarjev in desetih za 1322.

Fol. 38. Hic sunt notati qui ex antiquo non consueverunt dare mutam in Leibncz de rebus quas emunt vel vendunt sine forma mercimonii...

Fol. 38'. Nota quod cives infrascripti convenerunt ius pontis in Lonschach et obligaverunt se annuatim solvere censum antiquum et consuetum, videlicet... (notici na fol. 38 in fol. 38' od kasnejše roke 14. stoletja).

Fol. 39—40': prazno.

Fol. 41—53'. Urbar iz leta 1322. za Sevnico in sevniški urad, s sumiranjem na koncu.

Fol. 54. Dajatve kasneje kupljenega mlina v Vranjem in vasi Zgornje Brezovo (od kasnejše roke 14. stoletja).

Fol. 54': prazno.

Fol. 55—64. Urbar iz leta 1322. za Brežice in brežiški urad, s sumiranjem na koncu.

Fol. 64'. Sumiranje dohodkov v brežiškem in sevniškem uradu in (od kasnejše roke 14. stoletja) seznam kasneje kupljene posesti okoli Brežic.

Fol. 65. Seznam fevdov, ki jih je imel Hertneid iz Weissenekka od salzburškega nadškofa okoli Brežic in Sevnice (od kasnejše roke 14. stoletja).

Fol. 65'—66. Prepis listine salzburškega nadškofa Johanna z dne 18. marca 1434 radi letnega sejma v Lipnici.

Fol. 66'. Vermerkcht das durch hern Larenczen Pawmgartner rentmaister ze Leibncz vnd Conradten Kossaw die mas auf dem kasten ze Pettaw mit Pawlen Schartenberger ambtman daselbs vberslagen ist, in die sancti Blasy anno etc. LVIII°, vnd ist bestanden als hernach geschriben stet...

Fol. 67—78: prazno.

Fol. 78'—89. Prepisi in izvlečki 13 listin, izdanih med 1344 in 1413. Listine se po večini nanašajo na posestva, desetine, pravice in fevde salzburške cerkve na Štajerskem (vmes so prazni foliji 80, 84'—86).

Fol. 89'—90. Daz sint di alten recht di mein herre von Saltzburch hat auf seinen gût Leibentz vnd pei Graecz...

Fol. 90'—91. Meje in pravice salzburške cerkve v in okoli Ptuja ter Deutschlandsberga leta 1322 (tekst sta objavila F. Bischoff in A. Schönbach, *Steirische und Kärnthische Taidinge, Oesterreichische Weisthümer*, VI, 1881, str. 403—404; nemški prevod ima H. Pirchegger, *Geschichte der Stadt und Herrschaft Pettau im Mittelalter II, Jahresbericht ptujске gimnazije za 1904*, 11—12).

Fol. 91'. Iste aree sunt ad purchutam in Pettouia deputate et non plures, preter duas curias dominorum ibidem...

Fol. 92—107'. Prepisi in izvlečki 33 listin, datiranih med 1246 in 1365. Nanašajo se po večini na posestva in pravice salzburške cerkve na Štajerskem.

Fol. 108—114. Seznam v fevd danih dohodkov, ki jih je 1320 kupil salzburški nadškof Friderik od gospodov iz Podsrrede. Tekst je v izvlečku objavil A. Lang, *Die Salzburger Lehen in Steiermark bis 1520*, 1. Teil, *Beiträge zur Erforschung steirischer Geschichtsquellen*, 43, 1937, 232—237. Ker je to najstarejši obsežnejši topografski vir za vzhodne Slovenske Gorice in ni Langova objava brez napak ter tekst lepo spopolnjuje podatke dve leti mlajšega urbarja iz 1322, ga objavljam tudi v tej knjigi, čeprav nima strogo urbarialnega značaja. Nekatero podatke tega seznama za vasi na desnem bregu Drave je objavil Vl. Levec, *Pettauer Studien*, II, 128 dalje.

Fol. 114'—116. Prepis dveh listin: 1344 (december 12) in 1345 (september 22), ki sta ju izdala Jans iz Kunšperka in njegova žena Elspet za salzburškega nadškofa Ortolfa (objavil ju je Lang, na n. m., 264—265).

Fol. 116. Kasnejša beležka od roke 14/15. stoletja: In Pischäcz pro purchûta tritici modii 50, avene modii 50, vini urne 60, denariorum marce 12.

Kodeks in njegovo vsebino so popisali: F. Bischoff v *Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen*, 14 (1877), 36—38; A. Mell, prav tam, 25 (1893) 25—26 in v *Publicationen aus dem Steiermärkischen Landesarchive, Abtheilung A. Kataloge, Kataloge des Steiermärkischen Landesarchives. I. Joanneumsarchiv, 1. Handschriften*, str. 122—123 (1898).

Teksti, ki so v našem popisu označeni z razprtim tiskom, so objavljeni v tej publikaciji dobesedno.

3. Urbar za sevniški urad iz leta 1448. — Rokopis s signaturo R 272 v Državnem arhivu na Dunaju. Obsega v osmerki I + 36 listov papirja, popisanih od ene roke; prazni med njimi so listi I', 30' in 36'. Vezava v karton je iz novejšega časa.

Mimo teh treh srednjeveških rokopisov, iz katerih so objavljeni urbarski teksti v tej knjigi, sem uporabljal tudi originalne listine v Državnem arhivu na Dunaju in v Deželnem arhivu v Gradcu in pa nekatere urbarje mlajšega datuma:

Za Brežice in brežiški urad urbar iz leta 1525. v Deželnem arhivu v Gradcu (Stockurbar von Rann, Fasc. 62, Nr. 141); urbar ni datiran, iz zapisa na fol. 27' je pa razvidno, da je bil sestavljen leta 1525.

Za Sevnico in sevniški urad urbar iz leta 1528. v Državnem arhivu na Dunaju (signatura R 271).

Za Ptuj in ptujski urad: urbar, ki se ga da iz konteksta datirati z letom 1495.; nahaja se v Deželnem arhivu v Gradcu (Stockurbare, Fasc. 50, Nr. 126);

urbar, ki ga je po podatkih v njem samem mogoče datirati okoli 1500; nahaja se v Deželnem arhivu v Gradcu (Stockurbare, Fasc. 49, Nr. 125).

Urbar za komendo Veliko Nedeljo, kot del splošnega urbarja posestev nemškega križniškega reda, iz leta 1490.; v arhivu Nemškega križniškega reda na Dunaju (kodeks 164, fol. 137—147').

Salzburška posest v štajerskem Podravju

Na dveh mestih današnje Slovenije je bila v srednjem veku osredotočena posest salzburške nadškofijske cerkve: v Podravju okoli Ptuja in v Posavju okoli Brežic in Sevnice.

Okoli P t u j a je pridobil Salzburg posest že v 9. stoletju, vendar ne pred 860, kajti v veliki potrdilni listini o salzburški zemlji na vzhodu iz tega leta se Ptuj še ne omenja.¹ Pač pa je Salzburg mogel priti do posesti v ptujskem okraju po propadu Kocljeve samostojne oblasti v Spodnji Panoniji, in poprej nego je ob prelomu 9. v 10. stoletje zaseglo Ptuj z okolišem območje madžarskih navalov. Da je imel Salzburg v Ptujju posest že v 9. stoletju moremo sklepati iz vrste listin, s katerimi je nadškofijska cerkev po zavrnitvi Madžarov, od druge polovice 10. stol. dalje, obnavljala svojo posest v nekdanji Spodnjepanonski krajini.² Čeprav je izhodišče tem listinam potvorjen dokument, vendar njegovim stvarnim podatkom, v kolikor se tičejo salzburške posesti v in okoli Ptuja, v glavnem ni odrekati verodostojnosti.

Po zavrnitvi Madžarov se Ptuj dolgo ni mogel povzpeti do veljave, ki jo je imel v 9. stol. kot eden najpomembnejših krajev Spodnjepanonske krajine. Nevarna bližina ogrske meje in ogrski vpadi so ovirali razvoj kraja in okraja. V omenjeni vrsti potrdilnih listin je kot vzhodna točka salzburško-ptujске zemlje navedeno mesto „kjer Dravinja teče v reko Dravo“. Tako se glasi mejna označba tudi v privilegiju 982, ki s svojim naštevanjem zgolj posesti v Karantaniji in njenih krajinah — ne tudi na panonski zemlji, ki je bila pod Madžari — kaže, kako daleč so bili takrat potisnjeni Madžari oziroma do kam je v okviru nove nemške države segala v Podravju salzburška obnovljena posest.³

Od meja salzburške posesti okoli Ptuja je v potvorjeni listini iz 890 in v listinah od 10. stoletja dalje točneje popisana le jugozapadna meja, ki je segala že na desni breg Drave. Izdajatelj listine iz 890, kralj Arnulf, pravi, da tod njegovi predniki niso nikdar nikomur kaj dali, sedaj pa naj

¹ Hauthaler-Martin, Salzburger Urkundenbuch, II, 38; Fr. Kos, Gradivo za zgodovino Slovencev, II, 172. — Wl. Levec, Pettauer Studien III, Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft, Wien, 35, 1905, 94. — H. Pirchegger v Mitteilungen des Instituts für österr. Geschichtsforschung, 33 (1912), 312 dalje. — M. Kos v Časopisu za zgodovino in narodopisje, 28 (1933), 144 dalje..

² Med 970—977 potvorjena listina z datumom 20. novembra 890 in potrdilni privilegiji 977, 982, 984, 1051, 1057, 1178, 1199 (Salzburger Urkundenbuch, II, 56, 103, 106, 108, 149, 156, 567, 721. Gradivo za zgodovino Slovencev, II, 296, 460, 473, 482; III, 179, 197; IV, 610, 913).

³ M. Felicetti v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, IX (1872), 21. Lj. Hauptmann, Mejna grofija Spodnjepanonska, Razprave Znanstvenega društva, I, 328.

dobi „in Zistanesfeld“ — kot se izražajo naše listine — Salzburg novo posest.⁴ Prav to, da je bila ta posest na novo podeljena, opravičuje, da jo listina iz 890 kot prva točno omejuje, dočim za označbo meja one, očitno že starejše, na levem bregu Drave, pisec ali ni imel podatkov, ali pa ni smatral za potrebno navesti točnih meja.

Na podlagi podatkov v listinah iz 9. in 10. stoletja ter v kasnejših mejnih popisih in s pomočjo ugotovitev Slekovčevih, Levčevih in Pircheggerjevih se da določiti sledeča meja starejše salzburške posesti na desnem bregu Drave okoli Ptuja: od ustja Dravinje v Dravo ob zgornji obdravski terasi (982 „exterior vuagreini“, 984 „superioris et exterioris termini“) preko Zgornje Hajdine do Skorbe (Zistanesfeld)⁵ in odtod k Dravi. Ta meja odgovarja točno mejam zgornjeptujske deželске sodnije, popisanim 1322, 1442, pred 1574 in okoli 1700.⁶

Izven tega ozemlja je Salzburg na desnem bregu Drave imel le posamič še posest v nekaterih vaseh v območju zgornjega Dravskega polja. Za vsako posamezno ne vemo natančno kako in kdaj jo je pridobil. Pod deželsko sodno oblast salzburškega gospodstva v Podravju ta posest ni spadala, pač pa je bila podrejena salzburški upravi v Ptuj, kar je razvidno iz urbarjev in fevdnih zapisnikov, objavljenih v tej knjigi.

Ta posest se je nahajala v sledečih vaseh:

Hodoše (Sibendurftigen). Kmetije in travniki — fevd salzburške cerkve.⁷

Gerečja vas. Kmetije v Gerolczdorff 1420 fevd Bernarda Ptujskega. Bližnja Sv. Kungota se imenuje „Varesdorf“, s salzburškimi desetnami 1464. Primerjati je 1443 „Narestorf (!) bey s. Kunigunden in s. Merten pharr“.⁸

Rorbach — Slovenja vas? Med Skorbo in Zlatoličjem, oziroma po vrstnem redu med Skorbo in Hodošami, se v fevdnem seznamu iz 1320 omenjajo „preko Drave“ (iz Ptuja gledano) fevdi v vasi „Rorbach“.

⁴ 890: „In Zistanesfeld, ubi nunquam antecessores nostri alicui quicquam dederunt ... tradimus ad prefatum monasterium sicut acervos duo prope amnem Trauum positi sunt ex summitate terminis (984 superioris et exterioris termini), qui uuagreini dicitur et ita sicut ille uuagreini (982 exterior vuagreini) tendit usque dum Treuuina fluit in amnem Trauum“.

⁵ Zu Oberrn Karb etwenn genant Zistelfelden (A. Mell — H. Pirchegger, Steirische Gerichtsbeschreibungen, Quellen zur Verfassungs- und Verwaltungsgeschichte der Steiermark, I, 337).

⁶ 1322: secundum quod exterior wachrain ex alia parte Trahe tendit (zgoraj na strani 5 navedeni rokopis 1157, fol. 90', v Deželnem arhivu v Gradcu; tam citirana izdaja Bischoff-Schönbachova ima namesto pravilnega „secundum“ napačno „sciendum“). — M. Slekovec, Škofija in nadduhovnja v Ptuj (1893), 32. — Wl. Levec, Pettauer Studien III, 95. — H. Pirchegger, Geschichte der Stadt und Herrschaft Pettau im Mittelalter, Jahresbericht ptujske gimnazije za 1904, 11 dalje in Erläuterungen zum Historischen Atlas der österreichischen Alpenländer, I. Abteilung, Die Landesgerichtskarte, 1. Lieferung, 42. — Mell — Pirchegger, Steirische Gerichtsbeschreibungen, I, 336 dalje.

⁷ Fevdni zapisnik 1320: 1, 8, 18. — Lang, Die Salzburger Lehen in Steiermark bis 1520, 88, 89, 131, 229, 231.

⁸ Levec, Pettauer Studien II, Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, 29, (1899), 130. — Lang, 229. — Zahn, Ortsnamenbuch der Steiermark im Mittelalter, 174.

Med Hodošami in Zlatoličjem pa leži danes ena sama vas: Slovenja vas, ki je dobila to ime verjetno šele kasneje, ko so se naselili nekje v bližini Nemci, pač v razliko od teh. Res se naziv Slovenja vas pojavi v virih sorazmerno pozno (1441 Schlawendorf); zato menim, da je verjetno starejše ime za Slovenjo vas — Rorbach, slovensko nekdanj mogoče Trstenik. V Slovenji vasi so pobirali v srednjem veku desetino gospodje iz Ptuja, ki so bili ministeriali salzburškega nadškofa.⁹

Zlatoličje (Goldsdorf). V tej vasi, ki se v štajerskih deželno-knežjih urbarjih iz 13. stol. imenuje tudi Goldarn oziroma Inferior Goldarn, so se mimo salzburških nahajali tudi fevdi in posest štajerskega deželnega kneza.¹⁰

Zrkovce (Zwerkendorf) pri Mariboru. Vas je stara spanheimska posest, ki jo je salzburškim kanonikom testamentarično prepustila Kunigunda, vdova po grofu Bernardu (umrla 20. julija 1161). Po njeni smrti se je je pa polastil štajerski mejni grof Otokar (V.), Kunigundin sorodnik, smatrajoč jo po dednem pravu za svojo. Šele po Otokarjevi smrti (1164) je njegov sin Otokar (VI.) 1190 potrdil salzburškemu kapitlju posest te vasi, v kateri je bilo 1322. leta 24 kmetij salzburških.¹¹

Premeuczleinsdorf, Nider Premeuzleinsdorf ultra Traham. Z ozirom na to, da je kraj ležal onstran Drave, nekje blizu Dravinje (1487: bei Treen), in ker se razlikuje „spodnja“ in „zgornja“ vas, bi mogla to biti Spodnja oziroma Zgornja Pristova ob spodnji Dravinji.¹²

Lancova vas (Lanzendorf). Mimo deželnega kneza je imel v tej vasi blizu Šentlovrenca na Dravskem polju posest tudi salzburški nadškof.¹³

Župečja vas (Saukendorf, Seykendorff). V tem kraju in v bližnjem Šentlovrencu, kamor spada Župečja vas v faro, je imela salzburška cerkev posest, ki jo je oddajala v fevd.¹⁴

Podlož in Savinsko pri Ptujski gori. Salzburška posest in gornina v 15. stoletju.¹⁵

Pulkossdorf. Zahn misli pri lokalizaciji na Pokošje pri Spodnji Polskavi. Omenjanje gornine v tem kraju bi za tako lokalizacijo govorilo,

⁹ Fevdni seznam 1320: 7, 10, 18, 58. — Lang, 230, 240. — Levec, Pettauer Studien, II, 127, III, 192. Zahn, Ortsnamenbuch, 503.

¹⁰ Fevdni zapisnik 1320: 1, 7, 8, 20. — Starzer v Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, 32 (1902), 222, 223. A. Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark aus dem Mittelalter (Österreichische Urbare, I/2), 15, 102. — Levec, Pettauer Studien, II, 126, III, 172.

¹¹ Urbar 1322, f. 21'. — J. Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, I, 429, 434, 708. Hauthaler-Martin, Salzburger Urkundenbuch, I, 636. Gradivo za zgodovino Slovencev, IV, 430, 435, 436, 447, 472, 777. — O poljski razdelitvi in imenu vasi Levec, Pettauer Studien II, 117, III, 174, 192.

¹² Fevdni zapisnik 1320: 13, 18, 20, 38, 47. — Lang, 47, 175, 177 (Premeisseldorf, Premeyseldorf, Primerzelsdorf). Zahn, Ortsnamenbuch, 64.

¹³ Fevdni zapisnik 1320: 18. — Levec, Pettauer Studien III, 193. Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare, 104, 117.

¹⁴ Fevdni zapisnik 1320: 4, 5, 26. — Levec, Pettauer Studien, II, 135. — Lang, 131, 177, 187, 264. — Zahn, Ortsnamenbuch, 411. — V „Sükendorf“ 1193—1220 šentpavelski fevdi gospodov Ptujskih (Gradivo za zgodovino Slovencev, IV, 855).

¹⁵ Lang, 187 (1433, 1462—1482).

čeprav je število 22 kmetij za to majhno vas malo verjetno in bi tudi radi računanja po „ormoški meri“ in takoj za Pulkossndorf sledeče vasi „Jarichendorf“ (Vukomarje pri Sv. Miklavžu) kraj raje iskali blizu Ormoža.¹⁶

Na levem bregu Drave je meja salzburške zemlje v svojem zapadnem delu obsegla še okoliš gradu Vurberk, šla preko Goric do Gočovskega mostu na Pesnici pod Sv. Trojico in na severu sledila reki do nje-nega velikega zavoja proti jugu pri Drebetincih. To mejo salzburške zemlje severno od Drave imamo točno popisano v že omenjenih deželjskosodnih mejnih opisih iz 16. in 17. stoletja; najstarejši, nekoliko sumaričen popis, je pa iz 1322. leta in je vpisan v zgoraj na str. 5 navedeni rokopis Deželnega arhiva v Gradcu. Popis pravi: Vedeti je torej, da se začenja prva meja, ki se nanaša na Ptuj, pri gradu Vurberku in se razprostira do tja, kjer teče voda imenovana Pesnica in potem od imenovane vode Pesnice do Sv. Lovrenca.¹⁷ Nato od Sv. Lovrenca do vode imenovane Ščavnica in nato od vode Ščavnice do meja Ogrske. Nato ob mejah Ogrske naravnost do reke imenovane Drava. Znotraj teh imenovanih meja sta Središče in Ormož, kar vse spada neposredno pod salzburško cerkev. In kdorkoli ima med imenovanimi mejami kaj v fevd, naj ima to v fevd od imenovane cerkve in od nikogar drugega.

Mejo popisano 1322 moremo smatrati kot za že v starejši dobi (do 12. stoletja) veljavno mejo zapadnega dela salzburškega ozemlja v Goricah na levem bregu Drave. Ne velja pa meja iz 1322 tudi že za starejšo dobo za salzburško ozemlje v vzhodnem, proti „Ogrski“ se razprostirajočem delu Slovenskih Goric.

O tej meji ne moremo vse do konca 12. stoletja povedati kaj določnejšega. Edina že za starejšo dobo znana in trdno ugotovljena mejna točka proti vzhodu je že v listinah 10. stoletja omenjeno mesto „kjer Dravinja teče v reko Dravo“. Vse ostalo, kar vemo pred 12. stoletjem o meji salzburške zemlje v smeri proti sosednji „Ogrski“ je tako negotovo, da si le težko ustvarimo jasnejšo podobo.

Vpadi Ogrov so ob pogostih bojih in sporih z nemško državo segali nedvomno globoko v Štajersko in Podravsko marko. Politično območje Ogrov gre med Dravo in Muro najmanj do črte, ki jo moremo potegniti od ustja Dravinje do izpred salzburškega Ptuja in do izpred Radgone. O kaki stalni mejni črti ne more biti v tem odseku do 12. stol. še nobenega govora, kvečemu o mejnem pasu. Za obmejne razmere v tem odseku še v začetku 12. stol. je pomembna zamenjalna listina med Engelbertom, mejnim grofom iz rodu Spanheimov, in šentpavelskim samostanom, ki jo je datirati med 1106 in 1124. Šentpavel je takrat prejel od Engelberta vse, kar je ta imel kot dediščino v Podravski krajini. Našteti kraji pa ne segajo

¹⁶ Fevdni zapisnik 1320: 42. — Zahn, Ortsnamenbuch, 49.

¹⁷ Prejkone so mišljene meje fare Sv. Lovrenca, najstarejše v teh krajih, ki je segala ob Pesnici do Drebetincev ob zavoju reke proti jugu in so njene severne meje sovpadale z mejami tamošnjega salzburškega ozemlja (o obsegu fare Sv. Lovrenca M. Ljubša v Časopisu za zgodovino in narodopisje, 20, 1925, 2).

na vzhodu preko Boračeve (jugovzh. od Radgone), Negove, Plitvic (južno in jugozap. Radgone) in nekega „Pribissendorfa“. O vseh je pa povedano, da so bili radi pogostih sovražnih (to je ogrskih) vpadov opustošeni in deloma spremenjeni v veliko pustinjo.¹⁸

O razmerah v obmejnem ozemlju pravi drug vir, da so ga stalni ogrski in „bavarski“ vpadi spremenili v puščavo in da so velike nadloge trpeli tamkajšnji Bavarci in Slovenci, kajti napadalci so si prilaščali ljudi, živino in drugo blago, za seboj pa puščali popolnoma opustošeno zemljo.¹⁹ Med razdrtimi gradovi v krajini je bil tudi starodavni ptujski. Zasluga salzburškega nadškofa Konrada I. (1106—1147) je, da je na ogrski meji med Dravo in Muro dosegel mir in v obmejnem pasu zaustavil nadaljnja pustošenja. Najkasneje v prvih mesecih l. 1127. je prišlo do prve mirovne pogodbe med ogrskim kraljem Štefanom II. in salzburškim nadškofom, ki pa zaenkrat ni obveljala. Novi ogrski navali slede. Posredovanje na ogrskem dvoru je privedlo do novega in trajnejšega miru l. 1131., ki je imel za pokrajino med Dravo in Muro dalekosežen pomen. Od starine porušeni grad v Ptujju je nadškof Konrad zopet pozidal. Njegov biograf nam pičlega pol stoletja za temi dogodki že popisuje ugodne posledice salzburško-ogrskega miru iz leta 1131.: „Ne samo škofova zemlja je prišla do starega blagostanja, marveč tudi vsa krajina se je tako napolnila z vasmí, gradovi in poljedelci, kakor jo danes vidimo. Smatra se, da je v mnogo boljšem stanju, kot je bila v starih časih. Po rodovitnosti in koristi vseh vrst se ne loči mnogo od Avstrije. Rop in prodaja ljudi obojega spola, ki je bila v starih časih v navadi, je sedaj silno redka in skoraj nezaslišana.“¹⁹

Četudi izgleda, da je popis sestavljen v prerožnatih barvah in da je bilo biografu nadškofa Konrada mnogo na tem, da povzdigne kar mogoče zasluge svojega junaka, je vendar nedvomno, da so za vzhodni del Slovenskih Goríc napočili mirnejši časi, ki so dovoljevali večji kolonizatorični razmah. Poprej napadajoči Ogrí stopijo v defenzivo, v ofenzivo pa salzburški Ptuj pod vodstvom nadškofovih ministerialov, ki se pojavijo v Ptujju kmalu po sklenjenem ogrskem miru (1137), stolujejo na sedaj obnovljenem gradu in se povzpnejo do veljave in moči v bojih z Ogrí kot obmejni kastelani. O enem takih protiogrskih sunkov ptujskega gospoda nam je ohranjen podatek v pritožbi ogrskega kralja na salzburškega nadškofa (leta 1161.).²⁰

Kaže se, da se do konca 12. stol. ni pomaknilo ptujsko-salzburško območje v vzhodni smeri preko spodnjega Dravskega polja. Mogoče je Trgovišče (nem. Altenmarkt) pri Veliki Nedelji, ki leži ob velikem ogrskem, v smeri nekdanje rimske ceste vodečem potu, kraj starega trgovskega prometa in izmenjavanja na nekdanji ptujsko-ogrski meji. Na zgornji

¹⁸ Jaksch, Monumenta hist. duc. Carinthiae, III, 218. Gradivo, IV, 22. — Wl. Levec, Pettauer Studien III, 172—176.

¹⁹ Vita Chunradi archiepiscopi c. 18, 20 (Monumenta Germaniae hist., Scriptorum, XI, 73—75). — Gradivo, IV, 88, 105, 109.

²⁰ Jaksch, Mon. hist. duc. Carinthiae, III, 273. Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, I, 431. — Gradivo, IV, 142, 439.

Ščavnici in v smeri proti Murskemu polju ne omenja deželnoknežji urbar iz dobe ok. 1220—1230 še nobene vasi, ki bi ležala od Negove in Kunove proti vzhodu.²¹

V zadnjih letih 12. stoletja je prišlo do odločilnega sunka ptujskih gospodov v smeri proti vzhodu in na ta način do nadaljnje premaknitve mejnega območja med Dravo in Muro na škodo Ogrske. Friderik Ptujski je okoli 1199 odvezel Ogrom dotlej „pusti in neobljudeni“ ormoški okraj, tako imenovano „krajino“, in pri Veliki Nedelji, na svoji tamkajšnji zemlji in pri že obstoječi cerkvi, nastanil Nemški viteški red.²²

S padcem Ormoža se je zrušilo tudi desno in levo ogrsko krilo. Borlski okoliš južno od Drave iztrgajo Ogrom, prejkone tudi okoli 1200, gospodje iz Draneka in sezidajo tamkaj grad, ki ga zahtevajo Ogrri še več ko sto let kasneje kot del Ogrske (1337: de castro Anchenstain in partibus Hungarie sito, in ungarico Bornyl dicto).²³ Za grad in okraj Borl je državno pripadništvo še dolgo neodločeno. Borba zanj gre med Ogrsko in Štajersko. Vsaj za dobe gospodov Ptujskih ima Borl neke vrste eksteritorialen položaj, tako, da Ptujski niso bili zanj dolžni služiti niti rimsko-nemškemu niti ogrskemu kralju.²⁴ V tej zvezi gre verjetnost kasnejšemu podatku iz 15. stoletja, ki pravi, da so Središče, stolp „Tra“ (Dranek?) in Borl prejeli Ptujski v fevd od ogrskega kralja Bele IV., kar se je prejkone zgodilo leta 1255.²⁵

Ormoškemu okraju v oblasti gospodov Ptujskih, ki je na vzhodu oklenil staro posestno jedro salzburške cerkve okoli Ptuja, se je pridružil na zapadu leta 1246. kot salzburški fevd Ptujskih Vurberk z okolico.²⁶

Na severu se je pa za protiogrške ofenzive povečala Štajerska za Mursko polje in njegovo obrobje.²⁷ V prvi polovici 13. stoletja se tudi ob Muri, med Radgono in Ljutomerom, definitivno ustali ogrsko-štajerska meja. Mursko polje postane, prav tako kot vzhodne Slovenske Gorice, pozorišče intenzivne kolonizacije, ki ji daje potrebno varnost obrambna organizacija strelcev in strelskih dvorcev.

Nosilci vojaškega osvajanja in njemu sledečega kolonizatoričnega razmaha ter hkrati lastniki zemlje so v teh krajih štajerski deželni knezi (Traungavci, Babenberžani, Přemysl Otakar II, Habsburžani), pa tudi cerkvena roka, šentpavelski samostan in salzburški nadškof.²⁸ Spodnji del murskopoljskega območja z Ljutomerom je salzburška zemlja, ki pa so jo nadškofje vsaj od 1242 dajali v fevd, takrat avstrijsko-štajerskemu vojvodi

²¹ Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark, 22.

²² Zahn, Urkundenbuch, II, 292, 427, 440. Gradivo, IV, 914; V, 370, 633, 647.

²³ Lampel v Archiv für österreichische Geschichte, 71, 445. A. Anthony von Siegenfeld, Das Landeswappen der Steiermark, 57.

²⁴ H. Pirchegger, Erläuterungen zum Histor. Atlas der österr. Alpenländer, III, 45.

²⁵ Zahn, Urkundenbuch, III, 273, št. 189 in opombe.

²⁶ Hauthaler-Martin, Salzburger Urkundenbuch, II, 641. Gradivo, V, 890.

²⁷ Fr. Kovačič, Doneski k starejši zgodovini Murskega polja, Časopis za zgodovino in narodopisje, 15 (1919), posebno 23 dalje in 73 dalje.

²⁸ Šentpavel: Jaksch, Monumenta Carinthiae, IV, 125. Gradivo V, 349. — Deželnoknežja posest: urbar iz dobe Přemysla Otakarja II (1265—1267), Dopsch, Die 1. Gesamturbare der Steiermark, 78 dalje.

Babenberžanu Frideriku II., kasneje pa Habsburžanom.²⁹ Obsegala je najmanj 264 kmetij, z dohodki cenjenimi 1277 in 1297 na 132 mark fenigov. Tako nam postane razumljivo mesto zgoraj navedenega mejnega opisa iz 1322, ki pravi da sega meja salzburške zemlje do Ščavnice in ob Ščavnici navzdol do ogrske meje. Od velike salzburške posesti ob Ščavnici se v 14. stoletju kot neposredna last nadškofijske cerkve omenjata le še dva vinograda pri Ljutomeru, kot v fevd dano pa: sedem in pol kmetij nekje ob Ščavnici, zemljiška posest in gornina v Radomerju in Radislavcih pri Ljutomeru ter desetina od žita in vina z malimi služnostmi pri Sv. Juriju ob Ščavnici.³⁰ Grič „v logu“ (in der owe), namenjen za stavbo gradu, in kmetije pri „Witmarsdorfu“, ki se 1297 omenjajo na salzburški zemlji „pri Ljutomeru“ (in Lutenwerde), pa ni iskati neposredno tu, marveč pri Vitomarcih blizu Šentandraža v dolini Pesnice.³¹

Obseg nekdanjega salzburškega ozemlja okoli Ljutomera, ki je od 1297 v definitivni fevdni posesti Habsburžanov, se ne da natančno določiti. Iskati ga je v glavnem severno od najvišjega grebena Slovenskih Goric tja do spodnje Ščavnice. Salzburška zemlja južno od glavnega razvodnega grebena se pa nadškofijski cerkvi ni v taki meri odtujila kot ona severno odtod. Med glavnim razvodjem v Goricah in Dravo si je nadškof obdržal zemljo še v neposredni upravi in posesti, če pa jo je dajal v fevd, se mu ni v takem obsegu izmikala in izmaknila kot ona ob Ščavnici in okoli Ljutomera. Ko je bilo za ormoški okraj urejeno posebno deželno sodišče (pojavi se prvič 1368) je sovpadla njegova severna meja z južno mejo habsburških fevdov in zemlje okoli Ljutomera, tako da je stara salzburška posest v območju Murskega polja in vzhodnih Slovenskih Goric od 14. stoletja razdeljena na dvoje deželskih sodišč, ormoško in radgonsko (kasneje ljutomersko). Meja med obema poteka od vrha Senčaka (351 m) proti vzhodu v glavnem po razvodnem grebenu, približno tako kot še danes meja med ptujsko-ormoškim in ljutomerskim okrajem.³² Na ozemlje južno od te črte pa do Drave, ki sega na zapadu do Vurberka, na desnem bregu Drave pa obsega ozek pas od ustja Dravinje navzgor, se predvsem nanašajo urbarski in drugi teksti, objavljeni v tej knjigi.

Iz vsega, kar smo do sedaj o tem ozemlju povedali, je razvidno, da je vzrastla podravska salzburška posest v pomadžarski dobi iz dveh delov: 1. iz starejšega, ki je vključeval Ptuj in okolico, ozemlje zapadno od Ptuja ter posest na desni strani Drave, in 2. iz mlajšega dela, od približne črte „prostor vzhodno Ptuja“ — „Radgona“ proti vzhodu do približne črte

²⁹ Salzburger Urkundenbuch, III, 534 (1242). Gradivo, V, 787. — Fr. Martin, Die Regesten der Erzbischöfe und des Domkapitels von Salzburg, I, 832 (1277), II, 345 (1297). — Fevdni zapisnik iz 14. stoletja (Fr. Krones, Verfassung und Verwaltung der Mark und des Herzogthums Steier, 594).

³⁰ Fevdni zapisnik 1320, 4. — Lang, Die Salzburger Lehen in Steiermark, 70, 72, 74, 93, 220, 227, 230. — Prim. Fr. Kovačič, Časopis za zgod. in narodopisje, 9 (1912), 35 (l. 1368).

³¹ Salzburger Urkundenbuch, IV, 228. Martin, Regesten, II, 315.

³² Pirchegger v Jahresbericht ptujске gimnazije, 1904, 17 dalje in Erläuterungen zum Historischen Atlas, 42 (z zemljevidom).

„Središče“—„Ljutomer“, ki si ga je salzburška cerkev pridobivala in pridobila šele od 12. stoletja naprej. Dvodelitev te zemlje je razvidna iz zgodovine njene kolonizacije ter razporeditve in značaja posesti. Poznavanje vsega tega šele nam bo moglo dati odgovor na vprašanje, zakaj je v urbarju 1322 popisani le sorazmerno majhen del ozemlja, ki ga je v teh krajih imela salzburška cerkev.

Kolonizacija. Za dele Dravskega polja na desnem bregu Drave, za Slovenske Gorice vzhodno od črte Vurberk-Radgona, za ravnino okoli Apač in za slovensko Prekmurje — prav tako pa tudi za široke predele sosednjega hrvaškega ozemlja — so značilna pluralna stanovniška krajevna imena, ki končujejo na -ci ali -ovci. V tekstih, ki so jih pisali Nemci ali pa so na nemškem jeziku sestavljeni, je slovenska oblika teh krajevnih imen ali ohranjena (na pr. Zdeztanczen), ali jim pa odgovarja oblika krajevnega imena, katerega druga polovica končuje na -dorf, dočim je v prvi polovici zapopadeno ime, iz katerega je slovenski naziv izpeljan (na pr. Janežovci-Jannsendorf). Največ teh imen je izvedenih iz posesivnega pridevnika kakega osebnega imena. Bolj redki so slučaji, da je tovrstno slovensko krajevno ime prevedeno na nemški jezik (Bukovci — Puech, Podvinci — Weingartpuhel, v urbarju 1322).³³

Krajevna imena v vzhodnem delu Slovenskih Goric, v kolikor jih omenjajo naši urbarji in fevdni zapisniki, ki niso tvorjena na opisani način, stopajo pred, za to pokrajino tipičnimi in prevladujočimi krajevnimi imeni na -ci oziroma -ovci, v ozadje. So ali slovenska (na pr. Trgovič, Breznica, Hum, Brnca, Mostje itd.), ali redka nemška (na pr. Spuhlja — Puhel 1322), dočim je Ormož madžarskega izvora, Ptuj in verjetno Formin pa segata s svojima nazivoma nazaj v pedslovensko dobo.³⁴ Za nekatere kraje poznamo dvojje imen. Ponekod se ime, v katerem tiči naziv neke osebe, ni obdržalo, pač pa do danes drugo ime, ki ga pa tudi že navajajo naši viri (urbar 1322 „villa Dragossendorf vel Gruntel“, danes Dolič; „Gern sive Wenislasdorf“, danes Gernci). Drugod se je pa pri dveh imenih ohranilo le pluralno stanovniško ime (urbar 1322: Bratislasdorf sive Pischoldorf — Bratislavci, Salamancz vel Petko — Zalmanci).

Odkod ta imena in koliko so stara? Razlagati jih ni naša naloga. Zgodovinar jih mora vpoštevati le v kolikor mu pomagajo reševati zgodovinska vprašanja. Na splošno spadajo nemška imena, končujoča na -dorf, po svojem postanku v dobo izgraditve naseljevanja. Ime ustanovitelja, prvega naseljenca ali pa nekoga, ki je bil s krajem v več ali manj tesni zvezi se največkrat pojavlja v takem krajevnem imenu. Nemška imena te vrste naletimo tam kjer so že obstoječo kolonizacijo v podrobnostih izgrajevali, posebno ob robovih starejših kolonizacijskih območij.³⁵ V bližini Slovenskih Goric so kaj pogosta nemška krajevna imena te vrste in

³³ O teh krajevnih imenih primerjaj na primer L. Pintarjeva izvajanja v Ljubljanskem Zvonu, 1915, 24 dalje.

³⁴ Formin prvič 1271 Virmein (Zahn, Ortsnamenbuch, 189).

³⁵ B. Eberl, Die bayerischen Ortsnamen als Grundlage der Siedelungsgeschichte, 78, 84.

tvorbe na primer v nemškem kolonizacijskem območju ob srednji Muri in zgornji Rabi. Na slovenskih tleh je Nemeč slovenska krajevna imena na -ci in -ovci, če jih ni ohranil v slovenski obliki, označeval z imenom svojega tipa, končujočim na -dorf, s katerim je bil vajej poimenovati na svojem ozemlju selišča že izza dobe mlajšega kolonizatoričnega razmaha. Pomen takega krajevnege imena je v nemščini oziroma slovenščini nekoliko drugačen. Bratislasdorf na primer pomeni vas, ki je imela za ustanovitelja, prvega naseljenca, župana ali kaj podobnega nekega Bratislava, slovenski Bratislavci so pa ljudje, ki so bili dotičnemu županu, ustanovitelju itd. z imenom Bratislav podrejeni.

Krajevna imena, končujoča na -ci oziroma -ovci, so tipične tvorbe za slovenske predele med Dravo in Rabo in relativno mlajšega postanka. V drugih krajih oziroma časih so tvorili krajevna imena z isto osnovo drugače. Villa Salomonis oziroma Salamannesdorf na Koroškem 11. stoletja so danes Zamanje (Sammelsdorf) v Podjuni, enak Salmansdorf ali Salamancz v Slovenskih Goricah so Zalmanci.³⁶ Ivuanzdorff (v 12. stol.) oziroma Eybansdorf (v 15. stol.) pri Mirni Peči na Dolenjskem je Ivanja vas; Ybansdorf ali Ybanczen v vzhodnih Slovenskih Goricah so Livanjci.³⁷ Takih primerov, kako so v različnih krajih in časih in ob različnem času tvorili krajevna imena z isto osnovo, bi se dalo navesti še več.

Za mlajši postanek te vrste krajevnih imen ne govori le vse kar vemo doslej o sorazmerno poznem kolonizatoričnem osvajanju Slovenskih Goric, marveč tudi historični podatki o krajih s takimi imeni. Pred 13. stol. se kraji v Slovenskih Goricah z imeni te vrste vobče ne pojavljajo. Hermanci med njimi so po času omenjanja v zgodovinskih virih najstarejši, imenujejo se prvič 1247.³⁸ Na sosednjem Murskem polju so številni kraji takega poimenovanja našteti v urbarju kralja Přemysla Otakarja II., nastalem med 1265 in 1267; v starejšem babenberškem urbarju, sestavljenem med 1220 in 1230, se ti kraji še ne omenjajo.³⁹ Ko se je Friderik Ptujski 1286 napram salzburškemu nadškofu odrekel vrsti desetinskih dvorcev in vasem okoli Ptuja, je povdaril, da sta jih on in njegov oče imela v zastavo ali fevd 40 let in še več nazaj, tja do časov nadškofa Eberharda.⁴⁰ Eberhard je škofoval v Salzburgu od 1201, oče Friderika Ptujškega — tudi Friderik — se pa omenja od 1211 dalje.⁴¹ Tudi tako torej ne pridemo nazaj preko dobe okoli 1200, v čase torej, ko se omenja v virih dotlej „pusti in neobljudeni“ ormoški okraj.⁴²

³⁶ Jaksch, Monumenta Carinthiae, III, 143, 147. Gradivo, III, 238, 245. — Zahn, Ortsnamenbuch, 410. — Ime Salomon tudi še v 13. stoletju ni bilo redko, prim. 1258 priča v Kamniku Salamon notarius de Stain (Monumenta Carinthiae, IV, 535, 536).

³⁷ Ivuanzdorff 1145 (Gradivo, IV, 211, v prepisu 18. stol., prim. Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 1937, 45). Eybansdorf 1457, listina v Kapiteljskem arhivu v Novem mestu.

³⁸ Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, III, 69 (Hermanstorf).

³⁹ Dopsch, Gesamturbare der Steiermark, 78 dalje; Fr. Kovačič v Časopisu za zgodovino in narodopisje, 16 (1919), 24 dalje.

⁴⁰ Martin, Regesten, I, 1248, 1249.

⁴¹ Salzburger Urkundenbuch, III, 148. Gradivo, V, 183.

⁴² Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, 292. Gradivo, V, 370.

Dokazati, po kateri določeni osebi se taki iz posesivnega pridevnika osebnih imen imenovani kraji označujejo, ni vedno lahko. Na splošno nam je misliti ali na onega, ki mu je selišče na ta ali drug način pripadalo, ali pa na prvega župana, ki je na tem mladem kolonizacijskem ozemlju kot upravni funkcionar zemljiške gosposke in neke vrste vodja kolonizacije bil soudeležen ob nastanku vasi.⁴³ Pri Hermancih v Jeruzalemskih Goricah nam je misliti na Hermana iz Ptuja, omenjenega v virih od 1235 dalje, ki je bil vitez Friderika iz Ptuja in imel od tega do 1247 v fevd to vas.⁴⁴ Hermanci so torej Hermanu iz Ptuja podložni ljudje. Jastrebcji so bili podložni mogoče nekemu rodu s pridevkom Jastreb (Vultur, Geier), kot se je imenovala v 13. in 14. stol. znana ptujska rodbina.⁴⁵ V sosednjem radgonskem okraju se omenjajo v urbarju 1265—1267 namesto nekaterih vasi le imena županov Chrincho, Waltschin, Cursay, Ywanz, Zlaton in Droget.⁴⁶ Kaže se, da so ti župani dali ime tamošnjim krajem: Rinkovci, Bučkovci, Kuršenci, Ivanjci in Dragotinci, ki se s temi nazivi v tem viru sicer nikjer ne omenjajo. Še 1433 so v vzhodnih Slovenskih Goricah označene vasi le z imeni županov: pri županu Ivanjku (datz suppan Ibanken), danes Ivanjkovci; pri županu Jakobu „an der Liesentz“, vas Lešnica ob enakoimenskem potoku; pri drugem županu Jakobu (datz suppan Jacoben dem andern).⁴⁷ Bodkovci, ki so v urbarju 1309 označeni kot Wodichendorf, se 1286 navajajo le z osebnim imenom: Botch, Bôtech, Botkch. Tudi kraj Zgornji Velovlek pri Ptuju se 1286 in v urbarju 1309 omenja le z osebnim imenom Dobromuezzel (Dobromizel).⁴⁸

Osebno ime, v kolikor je osnova takim krajevnoimenskim tvorbam, je lahko slovensko ali pa tudi ne. Od Salomona izpeljane Zalmance sem že omenil. Drugod je dal podlago imenu Jurij ali pa Pavel (Juršinci-Georgendorf, Pavlovci-Paulsdorf), ali pa kako drugo svetniško ime krščanskega koledarja. Radi nemškega ali nemško zvenečega osebnega imena (n. pr. Hermanci — Hermansdorf, Vinterovci — Winthersdorf, Jiršovci — Hierzzendorf od Hirzo, Koračice — Chunratsdorf, Tivolci — Tibaltdorf od Diepolda) pa nikakor ne smemo zaključevati, da so bile tako poimenovalne vasi mogoče ustanove Nemcev ali z nemškimi naseljenci poseljene. Kar vemo iz zgodovine dajanja nemških imen Slovincem in na slovenskih tleh nas ne bi upravičevalo k takemu sklepanju, ki bi ga tudi sicer z drugim podatki iz zgodovine dotičnih krajev ne mogli potrditi.

Ne le osebno ime je moglo dati osnovo tem značilnim krajevnim imenom iz vzhodnih Slovenskih Goric. Tudi imena iz rastlinstva (Bučkovci — Puech), kulture tal (Podvinci — Weingartpuhel), živalstva

⁴³ Levec, Pettauer Studien III, 193.

⁴⁴ Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, II, 69, III, 428. Gradivo, V, 633, 647, 821, 872.

⁴⁵ Martin, Regesten, I, 1302, II, 418. Pirchegger v Jahresbericht ptujske gimnazije za 1904, 21, 24, 27.

⁴⁶ Dopsch, Gesamturbare der Steiermark, 82. H. Pirchegger, Geschichte der Steiermark bis 1282, 2. izd., 465.

⁴⁷ Lang, Die Salzburger Lehen, 62.

⁴⁸ Martin, Regesten, I, 1248.

(Žerovinci — Chranichenaw) in uprave (Sodinci — Schepfendorf) so udeležena pri te vrste krajevnem poimenovanju, kot ga iz virov, izdanih v tej knjigi, moremo spoznati.

Historikova opažanja o posebnem poteku splošne in kolonizacijske zgodovine vzhodnih Slovenskih Goric in Murskega polja, nekako od črte Ptuj — Radgona proti vzhodu, potrjujejo dognanja lingvистa, antropogeografa in etnografa. Zgodovinar more z dosedanjimi izsledki lingvistične, antropogeografske in etnografske vede za te kraje potrditi in povezati svoje rezultate.

Slovenske Gorice vzhodno od črte Zgornja Ščavnica, Sv. Trojica, Vurberk, torej od tam do koder segajo za to pokrajino značilna že omenjena krajevna imena s sufiksi -ci oziroma -ovci, spadajo v območje posebnega slovenskega narečja, ki ga po besedici „prle“ imenujemo prleško. V pokrajini med Ljutomerom, Ormožem in Središčem, ki je med Dravo in Muro ostala najdlje pod gospodstvom Ogrov, razlikuje dialektološka karta slovenskega jezika še dva posebna, prleškemu sorodna govora, vzhodno-prleškega in središčanskega.⁴⁹

Vzhodne Slovenske Gorice — ali Prlekija — so značilna enota tudi v morfološkem, geološkem, klimatološkem, rastlinskem, gospodarskem in etnografskem oziru.⁵⁰ Območje nekdanje ogrske oblasti in kasnejše slovenske kolonizacije v vzhodnih Slovenskih Goricah, z zanje značilnimi krajevnimi imeni s sufiksi -ci oziroma -ovci, se skoraj povsem krije z razprostranjenostjo trostranskih kmetskih domov, razporejenih v obliki ključa, karakterističnih za to ozemlje. Razpored kmetskega dvora v tej obliki in v tem predelu se bistveno razlikuje od razporeda kmetske domačije pri Slovenci v sosednjem ozemlju, kjer poteka iz časov starejše kolonizacije, kaže pa po drugi strani mnogo enakosti z razporedom kmetskega dvora danes nemške vzhodne Štajerske, ki je, prav tako kot vzhodne Slovenske Gorice, teritorij relativno mlajše, po načrtu izvedene kolonizacije. Tudi kar se zemljiške razdelitve in oblik naselbin tiče se razlikujejo vzhodne Slovenske Gorice od sosednjih predelov, posebno še od zapadnih Goric. Značilna za vzhodne Slovenske Gorice so v dolgi vrsti razporejena naselja po slemenih vinskih Goric, ki jih v zapadnem delu Goric, ki so prav tako vinoroden kraj, skoraj ni. Navzlic enakim prirodnim pogojem je značilna za zapadne Slovenske Gorice zemljiška razdelitev v celku, dočim v vzhodnih prevladuje zaselska zemljiška razdelitev.⁵¹

P o s e s t. — V tesni zvezi s teritorialnim razvojem in kolonizacijo salzburške zemlje v štajerskem Podravju je razporeditev posesti, ki jo je nadškof v teh krajih obdržal neposredno zase ter svojo cerkev, in pa,

⁴⁹ Fr. Ramovš, Dialektološka karta slovenskega jezika (1931), 37 (s karto) in Kratka zgodovina slovenskega jezika, I (1936), 142.

⁵⁰ Tako Fr. Baš, Prlekija, Geografski Vestnik, 4 (1928), 106 dalje.

⁵¹ M. Sidaritsch, Geographie des bäuerlichen Siedlungswesens im ehemaligen Herzogtum Steiermark, 31, 55, 72—77 (in zemljevidi). A. Melik, Kmetska naselja na Slovenskem, Geografski Vestnik, 9 (1933), 135 in Slovenija, I, 559 (kmetski domovi „v ključu“).

po drugi strani, posesti, ki jo je oddajal v fevd. Le sorazmerno majhen del salzburske zemlje med Vurberkom in „ogrsko“ mejo je popisan v urbarju 1322. Kako je to razložiti?

S spretno politiko, združeno z vojaškimi uspehi ob mejah države, s kopičenjem fevdov, od katerih sta glavna okoli 1200 priborjeni Ormož in 1246 pridobljeni Vurberk, s posrečenimi možitvami in ženitvami ter s tem v zvezi stoječimi dedovanji, so si znali gospodje Ptujski, po izvoru iz salzburskega Lungava, v štajerskem Podravju utrditi svoj položaj in se v politično razdrapanih in negotovih razmerah, ki so pretresale našo zemljo v drugi polovici 13. stoletja, začeli celo postavljati po robu svojim gospodom, nadškofom iz Salzburga. Šele pogodbe, ki so jih salzburski nadškofje sklenili 1280, 1286 in 1309 z gospodi Ptujskimi, so uredile položaj ki so ga Ptujski kot veliki fevdniki salzburske cerkve in imejtelji grajskega fevda na zgornjem Ptuju zavzemali vse do konca svojega rodu, izumrlega v moški vrsti leta 1438.⁵²

Le manjši del svoje zemlje v Podravju je obdržal salzburski nadškof neposredno zase in je ni oddajal v fevd. Našteta posest te vrste v salzbursko-ptujski pogodbi 1286, primerjana z urbarjem 1322, kaže, da je ta posest ostala v meddobju v glavnem ista. Od 23 vasi v listini 1286, ki so spadale neposredno pod nadškofa in jih moremo lokalizirati na sklenjenem gospodstvu Salzburga v Podravju, jih 19 ponavlja urbar 1322. Treh vasi iz leta 1286 („Stoiankendorf“ — ki jo je iskati nekje blizu Formina,⁵³ Stoindorf — Stojnci in Reusencz — Rogoznica) ni v urbarju 1322, zato ima pa ta naštetih 7 vasi, ki jih pogodba iz leta 1286 še ne pozna. Kaže se, da je bilo teh 7 vasi ustanovljenih v medčasu 1286—1322.

Pogled na zemljevid nam kaže, da se je nadškofu neposredno podrejena zemlja razprostirala 1322 v srednjem delu njegovega Podravja, okoli Ptuja kot jedra. Zadnja vas v smeri proti vzhodu, ki je bila še nadškofova, ima mimo slovenskega imena Bratislavci (Bratizlasdorf) tudi danes izginulo ime „Škofja vas“ (Pischoldsdorf). Kar je bilo vasi v Prlekiji vzhodno odtod, niso bile več neposredno „škofje vasi“. To nam povedo tudi fevdne listine in fevdni zapisniki salzburske cerkve, od katerih objavljam v tej knjigi obsežen, posebno za topografijo Prlekije v 14. stoletju važen seznam iz leta 1320, ki lepo spopolnjuje podatke urbarja 1322. Vzhodni del Slovenskih Goric je nadškof oddajal v fevd. Ime za to pokrajino je še 1433 „krajina“ (march). Njene meje proti zapadu ločijo v glavnem ozemlje, ki ga je salzburski nadškof okoli Ptuja obdržal neposredno zase od ozemlja vzhodno od Formina ter doline Selniškega potoka, ki ga je oddajal v fevd.⁵⁴

⁵² Pirchegger v Jahresbericht ptujске gimnazije 1904, 9 dalje. Pogodbe 1280, 1286 in 1309 ima registrirane Martin, Regesten, I, 957, 958, 1248, 1249, 1250; II, 944.

⁵³ Zahn, Ortsnamenbuch, 449, lokalizira vas napačno v Stojano pri Sv. Trojici v Haložah.

⁵⁴ Lang, Die Salzburger Lehen in Steiermark, 61, 62.

Imejitelji fevdov tod na vzhodu so v prvi vrsti gospodje Ptujski in številni njim podrejeni vitezi ter plemiči nižje vrste, domačega in tujega rodu, domačini in priseljeni. Na primer razširjeni viteški rod Pesničarjev, vitezi na „manjšem gradu“ v Ptujju, vitezi ki se imenujejo po Ormožu in Središču ter še cela vrsta drugih, ki se imenujejo in ki stanujejo v številnih dvorcih in vaseh Ptujškega polja in Goric; na primer v Grajeni, Rogoznici, Podvincih, Spuhli, Dornovi, Bukovcih, Gajovcih, Forminu, Gorišnici, Brezovcu, Sodincih, v dvorcu „Meierhof“ pri Ormožu(?), Vukomarju, v dvorcu „Tiefenau“ pri Veliki Nedelji itd. Že izza druge polovice 13. stoletja se fevdnikom - plemičem pridružijo številni fevdniki - ptujski meščani in upravni uradniki salzburškega nadškofa v Ptujju in drugod.⁵⁵

Zgodovina nastanka in širjenja salzburškega ozemlja v vzhodnih Slovenskih Goricah nam daje razlago za veliko število fevdov v teh krajih. Fevd je nagrada za vojno službo gospodov Ptujskih, ki vodijo v 12. in 13. stoletju protiogrsko ofenzivo. Fevd je nagrada za vse one po imenu večinoma neznane male viteze, ki stoje v službi gospodov Ptujskih ali pa tudi neposredno nadškofov salzburških ter gonijo Ogre iz dežele. Fevd v rokah vseh teh vojaških osvajalcev pa pomenja hkrati za salzburško cerkev varnost njene posesti v ozemlju, iztrganem vzhodnemu sosеду. Zato tolikšno prevladovanje fevdov prav v vzhodnem, nekdanj „ogrskem“ delu našega ozemlja, kjer se, obenem z novimi vojaškimi osvajalci in čuvarji salzburške zemlje ter nedvomno tudi pod vodstvom teh, razbohoti mlada kolonizacija.

V 14. stoletju, še bolj pa v 15. stoletju, posebno po letu 1438., ko so izumrli gospodje Ptujski in moškem rodu, je ta fevdalizacija salzburško ozemlje čim dalje bolj osvajala in razkrajala. Posegla je tudi na teritorij in v vasi, ki jih je po urbarju 1322 salzburška cerkev imela še v svoji neposredni upravi in tako polagoma zbrisala mejo med staro, pretežno „nefevdno“ in novo „fevdno“ zemljo v salzburškem Podravju. Krog fevdnih imejiteljev se proti koncu srednjega veka silno množi, se razširja močno na meščanske pripadnike, fevdi menjavajo pogostokrat lastnike ter seveda tudi izgublajo svoj vojaško-obrambni značaj.

Obrambnim namenom na meji proti Ogrski-Hrvatski je služila tudi posebna uredba strelcev in strelskih dvorcev. Do srede 12. stoletja nazaj, torej do časa, ko se je začela kolonizacija in obnova na ogrsko-hrvatski meji, jim moremo slediti v Podravski krajini. Posebno pogosti so strelci na Murskem polju in v njegovem območju ter v vzhodnih Slovenskih Goricah. Strelci (sagittarii, schützen) so imeli v fevd manjše dvorce, kmetije in vasi (curia, huba, villa sagittaria), bili povsem ali delno osvobojeni dajatev in davščin, a so morali zato opravljati vojno in brambno

⁵⁵ Podatki o posameznih fevdih in fevdnikih v opombah pri ediciji tekstov v tej knjigi in na mnogih mestih citirane Langove publikacije Die Salzburger Lehen in Steiermark bis 1520, 1. Teil, 1937.

dolžnost v službi svojega gospoda.⁵⁶ Pred Ptujem je dvoje vasi z imenom Strelci, ki sta mogle nastati, ko je še potekala salzburško-ogrška meja med Ptujem in Ormožem. Urbar 1322 našteva tod okoli „na Dobravi“ (circa Hard = tri vasi Prvenci, Sobetinci, Sagojiči) dva strelska dvorca, okoli 1480 in 1495 imenovana „strelci na polju“ (in feld), omenjena kot „strelski fevd“ tudi v ptujskem urbarju 1495, danes Strelci pri Sobetincih. Današnji Streljanci pri Mezgovcih so pa verjetno oni kmetiji, ki ju urbar 1322 omenja kot fevd strelcev v Mezgovcih, in ki se kot strelski dvorci oziroma fevdi po bližnji Zalmancih omenjajo še okoli 1480 in v ptujskem urbarju 1495. Mimo teh se omenjajo na salzburškem ptujskem ozemlju še dvorci strelcev in strelci v Podvincih (1432 strelski dvorec), Spuhliji (1495 dva oziroma en strelski dvorec), Mostju (okoli 1480 strelski fevd), Oblakih (dva strelska fevda 1495), Placarovcih (okoli 1480 in 1495 strelci), Forminu (1322, urbar, f. 23) in v Lešnici (1432 in 1478 dvor imenovan strelski fevd).⁵⁷

Smernica salzburške politike v tem delu Podravja je bila: čim več imejteljev fevdov, tem več branilcev te obmejne zemlje, privezanih s fevdi na interese nadškofijske cerkve. Salzburška cerkev je morala gledati kako naj zavaruje to zemljo najuspešneje pred zunanji in notranji nasprotniki. Tudi pred notranji; med temi je mišljen v prvi vrsti štajerski deželni knez, ki mu poseben položaj, ki ga je Salzburg užival tu ob Dravi, ni mogel biti všeč, kajti stal mu je na potu pri izgraditvi deželno knežje oblasti. Stavek pravnega napotila iz leta 1322 „Kdor ima med imenovanimi mejami (to je salzburškimi v Podravju) kaj v fevd, je dolžan imeti to v fevd od imenovane cerkve (to je salzburške) in od nikogar drugega“ je nedvomno namenjen na naslov štajerskega deželnega kneza.

Šele ob zatonu 15. stoletja se je posrečilo kralju Maksimilijanu s pogodbami 1494 in 1497 odstraniti izreden položaj in uničiti moč Salzburga v deželi.⁵⁸

Salzburška posest v štajerskem Posavju

Posest salzburške nadškofije v štajerskem Posavju poteka iz imetja grofice Heme in njenih starobavarskih prednikov. Dokumentarno se da slediti nazaj do 895, ko se omenjata kot dar vzhodnofrankovskega kralja Arnulfa bavarskemu velikašu Waltuniju med drugim **R a j h e n b u r g** in

⁵⁶ A. Mell, Die sogenannten Schützenhöfe und Schützenlehen in Steiermark, Mittheilungen des Historischen Vereins für Steiermark, 42 (1894), 146 dalje in Grundriss der Verfassungs- und Verwaltungsgeschichte des Landes Steiermark, 253. — Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark, XCV. — Fr. Kovačič, Doneski k starejši zgodovini Murskega polja, Časopis za zgodovino in narodopisje, 15 (1919), 45 dalje.

⁵⁷ A. Mell, Die sogenannten Schützenhöfe..., na nav. mestu, 151. — A. Lang, Die Salzburger Lehen in Steiermark, 88, 230, 240. — Urbar Ptuj 1495, passim.

⁵⁸ H. Pirchegger, Geschichte der Steiermark 1283—1740, 137.

K r š k o ob Savi.¹ Že tedaj je na strmem griču nad Savo morala stati utrjena postojanka, ki so jo bavarski priseljenci po njenem položaju in izgledu imenovali „Richenburch“ (srednjevisokonem. rîche, rîch, pomenja mogočno, visoko, vzvišeno, trdno, veliko, sijajno). Po gradu „Richenburch“ se tako imenuje že 895 celotni tamošnji Waltunijev posestni kompleks v obsegu treh kraljevih kmetij.² Ime je mogel Waltuni prenesti v Posavje iz svoje bavarske domovine. Krajevna imena te vrste, na primer Reichenberg, Reichenkirchen, Reichenhausen, niso redka in leže deloma v bližini posesti Waltuni-Heminega rodu ter se dajo iz virov že zgodaj dokazati.³ V enem kraju takega imena, v „Richenheim“, danes Ringham južno od Pettinga na Zgornjem Bavarskem, je imela salzburška cerkev posest že v 8. stoletju, a 934 jo je tamkaj pridobil plemeniti Zuentipolch, sin Diotmarjev, ki spada v rod prejemnika posavskega Rajhenburga, Waltunija.⁴ Pri bavarskem Vachendorfu, med Chiemseejem in reko Traun, ki je bil tudi posest Waltuni-Heminega rodu, pa leži kraj z imenom Reichenhausen (1151/83 Richenhusen).⁵

Za madžarskih navalov, v prvi polovici 10. stoletja, je posest bavarskih plemičev v Posavju propadla, v drugi polovici tega stoletja pa se je, za vojaške ofenzive, ki je politične meje nemške države pomaknila daleč proti jugovzhodu, zopet utrdila in obnovila.⁶ Waltunijevo rajhenburško jedro se je z darom cesarja Henrika II. iz leta 1016., sinu grofice Heme, savinjskemu krajišniku Viljemu, pomnožilo z zemljo, ki jo je vladar imel med rekama Savo in Savinjo (quicquid habemus inter fluenta Souuue et Souue).⁷ Štajersko-hrvatska Sotla se kot mejna reka tu ne omenja, pač pa takoj za Savo in Savinjo mnogo neznatnejša dolenska Sotla, prtok Mirne.⁸ Ali naj bo to znamenje, da v Posavju vladar tedaj še ni mogel razpolagati z zemljo ob Savi navzdol vse do Sotle pod Brežicami?

Od ogromnega kompleksa zemlje, ki ga je imela in pridobila grofica Hema in njen rod v Posavju je 1043 potom zamenjave prejela posestvo (predium) Rajhenburg salzburška nadškofijska cerkev.⁹ Približne meje tega „rajhenburškega posestva“ se dajo že za 11. stoletja v glavnem določiti. Preko Save na jug ni segalo, kajti južno od reke se je razprostiral posestni kompleks, ki ga listina iz 1025 označuje kot med rekama Krko in Savo

¹ Jaksch, Monumenta Carinthiae, I, 41. Gradivo, II, 309. — L. Hauptmann, Erläuterungen zum Historischen Atlas der österreichischen Alpenländer, I/4, 348, 349; Grofovi Višnjegorski, Rad Jugoslavenske akademije, 250 (1935), 225; Hema i Svetopuk, prav tam, 255 (1936), 221 in passim.

² Wl. Levec, Pettaufer Studien III, 162, je skušal izračunati za vsako teh kraljevih kmetij povprečno 49'95 ha površine.

³ Primerjati je indekse pri: Th. Bitterauf, Die Traditionen des Hochstifts Freising, I, II, in Hauthaler-Martin, Salzburger Urkundenbuch, I, II.

⁴ Salzburger Urkundenbuch, I, 38, 158. — Hauptmann, Rad, 255, str. 230.

⁵ Salzburger Urkundenbuch, I, 684, II, 407. Monumenta Carinthiae, I, 94.

⁶ Hauptmann, citat pod števil. 1.

⁷ Monumenta Carinthiae, I, 50. Gradivo, III, 35. — Potrditev 1028: Monumenta Carinthiae, I, 53. Gradivo, III, 84.

⁸ Hauptmann, Erläuterungen zum Historischen Atlas, I/4, 365 in Rad, 250, str. 226.

⁹ Monumenta Carinthiae, I, 56, 59. Salzburger Urkundenbuch, II, 139, 141. Gradivo, III, 124, 126.

ležečega.¹⁰ Na severu pa dobro vemo, kaj je imela krška škofijska cerkev, ki je svojo tamkajšnjo posest okoli Planine, Pilštanja in Kozjega nasledila iz bogatega daru, ki ga je v onih krajih prejel 1043 od Heme ustanovljeni ženski samostan na koroški Krki.¹¹

Vprašanje je le, kako daleč je segalo Hemino salzburško „posestvo Rajhenburg“ v smeri proti vzhodu. Neomenjanje štajersko-hrvatske Sotle 1016 in 1025 v listinah, ki sicer tako rade omejujejo posest z rekami (Sava-Savinja, dolenska Sotla—Mirna, Koprivnica—Hudinja—Vogljajna, Krka—Sava), bi govorilo, da Sotla na vzhodu še ni delala mejo zemlji, ki jo je 1043 pridobil v Posavju Salzburg. Preiskava političnih meja in kolonizacije v teh predelih nas bo privedla bliže rešitvi tega vprašanja.

Podobno kot v salzburškem ptujskem okraju ob Dravi se tudi v salzburškem Posavju obmejni odnosi napram sosednji državi na vzhodu dolgo časa niso ustalili. Kot ob Dravi so tudi ob Savi vpadi vzhodnih sosedov segali globoko na tla „nemške države“. Tudi v kotu med Savo in spodnjo Sotlo ne more dolgo biti govora o kaki stalni mejni črti, kvečemu o mejnem pasu. Besede salzburškega zgodopisca, da so ogrski vpadi v začetku 12. stoletja spremenili obmejno krajino v puščavo in da je mnogo nadlog zadelo tamkajšnje prebivalstvo, veljajo tudi za salzburško Posavje. Med porušeni gradovi se omenja tudi Rajhenburg. Zasluga salzburškega nadškofa Konrada I. (1106—1147) je bila, da je na ogrski in hrvatski meji dosegel zopet mir in je v obmejnem pasu zaustavil nadaljnja pustošenja. Ogrsko-salzburški mir iz 1131 je, prav tako kot za pokrajino ob Dravi in Muri, imel tudi za ob Hrvatsko mejoče Posavje dalekosežen pomen. Kot Ptuj je tudi Rajhenburg dal nadškof Konrad znova pozidati in kar pravi nadškofov življenjepisec o prospevanju pokrajine ob Dravi in Muri po sklenjenem miru iz leta 1131., velja pač tudi za salzburško Posavje.¹²

Mirnejši časi odslej so dovoljevali salzburškemu Posavju obsežnejšo politično in kolonizatorično penetracijo proti vzhodu — vse do spodnje Sotle. Druga polovica 12. stoletja in 13. stoletje je v zgodovini salzburškega Posavja doba tako intenzivne kolonizacije, kot je ne pozna nobena kasnejših v tej krajih.

V dobi slovenskega naseljevanja se je vlegla starejša kolonizatorična plast Slovencev predvsem na hribovit svet med spodnjo Savinjo in Savo, izogibala se pa ravnih in proti vzhodu odprtih predelov. Smeri slovenskega naseljevanja gredo po vrhovih, se drže gorskih prehodov in potov, ne pa obrežnih steza ob vodah in v dolinah. Starejše naselbine leže na višinah in obronkih, ravnin in odprtega sveta se Slovenci v teh krajih sprva izogibljajo. Salzburška zemlja niz Savo, od Sevnične, ki se nad Sevnico izliva v Savo, pa nekako do pod Rajhenburg, kjer je na Vidmu pri cerkvi sv. Ru-

¹⁰ Monumenta Carinthiae, I, 53. Gradivo, III, 68.

¹¹ Monumenta Carinthiae, I, 57. Salzburger Urkundenbuch, II, 141. Gradivo, III, 126.

¹² Vita Chunradi archiepiscopi, c. 18, 20 (Monumenta Germaniae historica, Scriptores, 11, 73—75). Gradivo, IV, 88, 105, 109.

perta nastalo prafarno središče za celoten ta okoliš,¹³ je območje te starejše kolonizacije, ki se krije še s celotnim sevniškim uradom kasnejših salzburških urbarjev. Topografska imena v tem območju so po večini taka kot jih najdemo na Slovenskem pretežno skoraj povsod na ozemlju in v času izgrajevanja starejše kolonizacije. Prevladujejo taka, ki so povzeta iz topografskega položaja kraja, oblike tal, kakovosti zemlje itd. Navezujejo na objekte, ki so bili že za prve stalne naseljence posebno značilni in so privlačevali njihovo pozornost. Te je posebno zanimala plodnost ali neplodnost zemlje, obilica ali pomanjkanje vode, rastlinstvo in živalstvo, ki je temu ali onemu kraju dajalo posebno značilno podobo. Zato prevladujejo na hribovitem ozemlju, ki se širi na levem bregu Save, od Sevnice navzdol do črte Videm—Pišece—Bizeljsko, krajevna imena (ki so številna tudi v naših urbarjih) kot: Gorica, Gora, Hrib, Ravne, Zdole, Lokā, Pečje, Pečice, Osredok, Potoče, Sušice, Brezje, Brezovo, Cerje, Grm, Leskovec, Brestovec, Žabjek, Vranje, Volčje itd. Prevladujoča oblika kmetskega selišča je zaselek, to je skupina, ki po pravilu ne obsega nad deset hiš.¹⁴ Pravilo za zaledje Sevnice in Rajhenburga je, da leže ti zaselki na hribovitih hrbtih in obronkih. Če je pa zaselek nastal v enem ali drugem številnih dolov, ki so jih vrezali proti jugu k Savi tekoči potoki, je bila to izjema, nakar je tak zaselek dobil posebno, na njegov dolinski položaj spominjajoče ime. Kaže se, da so bili ti zaselki skraja manjši od onih, zgoraj na vrhovih in obronkih nastajajočih, in da so vzrastli iz kmetij, pripadajočih sprva le enemu posestniku ter po njem navadno dobili ime. Takih krajevnih imen, sestavljenih iz „dol“ in osebnega imena, poznajo naši urbarji na navedenem ozemlju celo vrsto:¹⁵ Schattental — danes Šetenje, Marinstal (Marinov dol) — Mirni dol, Cressimerstal (Krešimirjev dol) — danes Kosimerjev dol, Preslasdol (Preslavov dol) — Presladol, Pernhartztal (Bernardov dol) — Pirničev dol, Deschintal (1322 Desintal vel Trostal, 1448 Trostental) danes Hudi dol, Surkental — Žurkov dol, Scheriental (1448 Hafnertal) — Lončarjev dol, Ratzlastal (Radoslavov dol) — nekje pri Zgornji Pohanci, Eselstal — Vošni dol, Pabstûl — Babčki dol, 1448 Sumpertal — 1528 Kosoldoll — danes Kozlova sela, 1448 „Zockental“ (kje?).

V mnogočem drugačno toponomastično podobo nam na podlagi gradiva iz naših urbarjev kaže ozemlje, ki se jugovzhodno od črte Videm—Pišece—Bizeljsko razteza v nizkogričevnat in ravninski svet brežiškega kota med Savo in spodnjo Sotlo. Neobljuden ta predel seveda tudi pred 12. stoletjem ni bil. Imena nekaterih krajev kažejo nedvomno na starino (prim. brežiško Gradišče, Stara vas ob Sotli, Stari grad pod Libensko goro). Tudi krajevna imena, prevzeta in sestavljena iz položaja, kakovosti zemlje, rastlinstva, živalstva itd., ki smo jih kot prevladujoča našli v hri-

¹³ Prvič omenjeno 1155 (Monumenta Carinthiae, I, 155. Gradivo, IV, 358).

¹⁴ A. Melik, Kmetska naselja na Slovenskem, Geografski Vestnik, 8 (1933), 137 in zemljevid; Slovenija, I, 540.

¹⁵ Naštevam kraje z oblikami imen, kot jih ima urbar 1309.

bovitem svetu onstran črte Videm—Pišce—Bizeljsko, jugovzhodno od te ne manjkajo povsem, čeprav so sorazmerno maloštevilna. Pač pa so med krajevnimi imeni pogosta taka sestavljena z „vas — dorf“ oziroma „selo — gesiez“ in navadno osebnim imenom, ki — povdarjam že na tem mestu — četudi nemško, nikakor ne more pomenjati kolonista nemške narodnosti. Taka imena so na našem ozemlju po podatkih urbarja 1309: Arnoltdorf — Arnova sela, Lukatsdorf, Maklasdorf — Makovce, Messendorf — Močnik?, Michelsdorf — Mihalovec, Pribislasdorf — Perdislovce, Sowoschendorf, Weczelsdorf, Wulfingsdorf, Arengsgesiez, Martgesiez, Sweinergesiez, Weletsgesiez. Izven naših urbarjev se v starejših listinah imenujejo še Wogrinstorf Dedowansdorf — Dednja vas in Ringelsdorf — Rigonce.¹⁶ Nasprotno pa krajevnih imen, sestavljenih z „vas — dorf“ oziroma „selo — gesiez“ po podatkih urbarja 1309 v območju kolonizacije nad Vidmom, Rajhenburgom in Sevnico (razen ene izjeme)¹⁷ ni najti. Prav tako kot kažejo v vzhodnih Slovenskih Goricah, ob spodnji Muri in na Ptujskem polju stanovniška krajevna imena, izpeljana iz posesivnega pridevnika osebnih imen, končujoča na -ci oziroma -ovci, na kolonizacijo svojevrstnega in mlajšega postanka, tako tudi v nižinskem in nizkogričevnatem svetu med spodnjo Sotlo in Savo številna imena vasi enake tvorbe in tipa, kot Rigonce, Perdislovce, Mihalovec, Jereslavec in druga.

Znano pa je iz splošne zgodovine krajevnega poimenovanja, da sega postanek krajevnih imen, sestavljenih z „vas — dorf“ oziroma „selo — gesiez“, že v dobo, ko je bilo mogoče računati s stalnostjo s takim imenom označenega selišča.¹⁸ Za brežiški kot pa more to veljati šele od prve polovice 12. stoletja, ko je 1131 mirovna pogodba nadškofa Konrada z vzhodnimi sosedi ustvarila tudi ob Sotli ugodnejše pogoje za kolonizacijo. Neomenjeno naj ne bo, da najdemo krajevna imena sestavljena z „vas — dorf“ oziroma „selo — gesiez“ pogostokrat v obliki nekakega obroča okoli starejših naselbinskih jeder in da so v območju Vzhodnih Alp zelo pogosta v predelih, kjer je bila kolonizacija izvedena po načrtu.¹⁹

Kolonizacija v kotu med Savo in spodnjo Sotlo je torej bila, v kolikor se da presoditi iz krajevnih imen, kaj neenotna. Mimo starejše, redkejše poselitve, nov tok prebivalstva, ki je, nekako v drugi polovici 12. stoletja in v 13. stoletju, dal ime številnim z „vas — dorf“ oziroma „selo — gesiez“, oziroma s pluralnimi stanovniškimi označbami poimenovanim naselbinam.

Pa še drugi razlogi govore v brežiškem kotu za neenotno kolonizacijo, izvedeno v več etapah. Geografi so ugotovili, da kažejo tod zemljiška razdelitev, oblike selišč in razporeditev posameznih poslopij kmetskih domačij zelo nemirno podobo. V zemljiški razporeditvi se menjavajo, ob

¹⁶ Martin, Regesten, I, 64, 71, 540 (1249, 1268).

¹⁷ 1309 Vedeschendorf, že 1246 Vedesendorf (Gradivo, V, 889), danes Dolsko pri Rajhenburgu.

¹⁸ B. Eberl, Die bayerischen Ortsnamen als Grundlage der Siedelungsgeschichte 78.

¹⁹ Eberl, 84.

enakih prirodnih pogojih, oblike zemljiške razdelitve na delce z zemljiško razdelitvijo, ki je tipična za zaselke. Kar se selišč tiče, so pomešane vasi, postavljene v gručah, z obcestnimi, razložena naselja z zaselki. Vse to govori v brežiškem kotu za kolonizacijo, ki je potekala z motnjavami in v več etapah.²⁰ Pri kmetskem domu, to je glede razporeditve hiše in ostalih ob njej postavljenih poslopij, kažejo tri vasi skrajnega kota med Savo in Sotlo (Mostec, Mihalovec, Loče) z ožjim koncem pravokotno ob cesti razpostavljene zgradbe. Tak način razporeditve je značilen za po načrtu utemeljene vasi kolonistov, ki jih v naših krajih ni staviti pred 12. stoletje.²¹ Vsi ti predeli so mogli biti sicer že poprej vsaj deloma obljudeni, toda po načrtu kolonizirani so bili šele v sorazmerno kasnejši dobi.

Toponomastika, zemljiška razdelitev, oblike kmetskih naselij in razporeditev kmetskih domov, vse torej kaže v brežiškem kotu na kolonizacijo, ki je potekala z motnjavami, v več etapah in po večjem delu v sorazmerno mlajši dobi, to je v 12. in 13. stoletju.

Nekateri, sicer redki, dokumentarni podatki neposredno potrjujejo obstoj kolonizacijske akcije v brežiškem kotu v tej sorazmerno pozni dobi. Iz vasi z imenom „Wogrinstorf“ (Vogrinc — Kapele?) ste bili v prvi polovici 13. stoletja naseljeni vasi Globoko (Gleboke) in Zdole (villa in monte suppani sancti Georii).²² Mogoče je po brežiškem ministerialu Ringelu, ki se omenja 1241, dobila ime vas Rigonce — Ringelsdorf.²³ V vasi Mihalovec, ki smo ji že z ozirom na ime in razporeditev poslopij kmetske domačije prisodili mlajši postanek, omenja urbar 1309 naseljence mlajšega datuma (novicii).

Tudi glavni kraj tega okoliša, Brežice, se pojavi sorazmerno pozno v ohranjenih virih. Med številnimi pričami listine, izdane v Vidmu ob Savi 1155, se še nobena ne imenuje po Brežicah. Slede po vrsti, najprej ministeriali štirih tedaj glavnih postojank Salzburga na Štajerskem: Lipnica, Deutschlandsberg, Ptuj in Rajhenburg, nato razni salzburški in krški ministeriali ter plemiči iz Bavarske, Koroške, Štajerske in Kranjske, med drugimi dva iz sosednjega Krškega, toda nikjer nobenega po Brežicah imenovanega.²⁴ Mimo Lipnice, Deutschlandsberga, Ptuja in Rajhenburga Brežice tedaj še niso bile upravna ali vojaška postojanka Salzburga na vzhodu, verjetno pa je, da vobče še niso obstojale pod tem imenom kot naselje zase.

Ko pa se Brežice pojavijo, predstavijo se nam takoj že kot znatna upravna, gospodarska in strategična postojanka. Ta nagel pojav, z vrsto upravnih, vojaških in gospodarskih funkcij naenkrat, govori prej za umetno

²⁰ M. Sidaritsch, Geographie des bäuerlichen Siedlungswesens im ehemaligen Herzogtum Steiermark, 31, 55, 75. — A. Melik (citata na str. 17).

²¹ Sidaritsch, 68, 74. — Melik, Slovenija, I, 557.

²² 1249 (Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, III, 110, 115. Martin, Regesten, I, 64, 71). Zdole v brežiškem urbarju 1525: Stolperg bey sannd Georgen.

²³ Ringel de Rein (Salzburger Urkundenbuch, III, 516. Gradivo, V, 756). — H. Pirchegger, Geschichte der Steiermark bis 1282², 465. — V urbarju 1525; Rigellnowetz.

²⁴ Monumenta Carinthiae, I, 155. Gradivo, IV, 358.

tvorbo, kot za počasno in organsko rast kraja. Prvič se imenujejo Brežice z označbo Rein šele 1241, kmalu za tem že kot sedež urada (officium Rein 1248), gradu (castrum Rayne 1249), kovnice (moneta de Rein 1252), sodišča (1268) in posadke (1292).²⁵ Nova postojanka je pomaknjena daleč ven v mlado kolonizacijsko ozemlje, nad „brežec“ Save, ki je nemara tedaj, kot tudi še v prvi polovici preteklega stoletja, v svojem glavnem toku tekla tik pod današnjim mestom.²⁶ Po „brežcu“ nad Savo ima kraj ime.²⁷ Kak pomembnejši viteški rod se po kraju ne imenuje; kar ima priimek „iz Brežic“ je le manjši vitez ali tamkajšnji stanovalec.

Vzrastle so pa Brežice in se strnile ob in s starejšim že poprej obstoječim naseljem z imenom Gradišče — podobno torej kot Novo mesto z nekdanjim Gradcem, če smemo glede tega verjeti poročilu stiškega kronista Pavla Puclja.²⁸ To brežiško vas Gradišče, ki se je povsem strnila z današnjim mestom, je, kot poroča urbar 1309, nadškof dajal v fevd za vzdrževanje grajske straže v Brežicah; še 1432 dobi kot salzburški fevd Ana žena Ulrika Kallnigerja dve kmetiji na Gradišču, gradišče in otok Gradišče. Otok Gradišče je prav za prav polotok oziroma pomol nad reko Savo. Pod „Zgornjim Otokom“ (im obern Werd) ali „Gradiškim otokom“ leži 1525 Spodnji otok ali Dolenje Zasavje (Dolene Sassaue oder im vndern Werdt). Podobno kot Brežice se imenuje sosednja Krška vas v 14. stoletju „czu dem Werdelin“ = na otoku, po položaju na polotoku med Savo in Krko, prav tako kot je stari „Gutenwörth“ ob Krki Otok pri Kostanjevici ali pa Novo mesto — Rudolfswörth prav za prav le polotok nad reko Krko.²⁹ Trg se imenujejo Brežice prvič 1315, mesto pa v urbarju 1322 (civitas). 1330 se pojavi kraj zopet kot trg.³⁰ Označba „trg“ ali „mesto“ je bila torej, kot pri mnogih naših srednjeveških mestnih naselbinah, v začetku nestalna in neenotna.³¹

Naglo, do znatnega upravnega, gospodarskega in obrambnega središča povzpele Brežice, kjer že v 13. stoletju bivajo pogostokrat salzburški nadškofje, so bile prirodno izhodišče in središče za intenzivno kolonizacijo okraja med spodnjo Sotlo in Savo.

Urbarji so predvsem knjige gospodarsko-upravnega značaja in popisujejo navadno le posest, ki je ob času, ko so jih redigirali, faksično do-

²⁵ Salzburger Urkundenbuch, III, 516. Gradivo, V, 756. — Martin, Regesten, I, 42, 64, 165, 540. — Posadka 1292: Martin, Regesten, II, 124 = Monumenta Germaniae historica, Deutsche Chroniken, V, 756.

²⁶ V. Tiller, Brežice z okolico (1937), 11.

²⁷ Brežec — rain — rann. Prim. Fr. Ilešič v Časopisu za zgodovino in narodopisje, 18 (1923), 5.

²⁸ I. Vrhovec, Zgodovina Novega mesta, 8.

²⁹ 1309 Graediske (urbar, f. 6'), 1322 Gradiss (urbar, f. 62), 1404 Gradischwerd (Zahn, Ortsnamenbuch der Steiermark, 380), 1432 werd Gradis (Lang, Die Salzburger Lehen, 252). — Za Krško vas: kostanjeviški urbar iz 14. stoletja v Univerzitetni biblioteki v Ljubljani. — Podatki urbarja 1525. — Primerjaj o položaju Brežic: J. Rus, O tipu našega mesta na pomolu, Ljubljanski Zvon, 50 (1930), 690, 739 dalje.

³⁰ Salzburger Urkundenbuch, III, 516 = Martin, Regesten, II, 1190. Urbar 1322, f. 55. Martin, Regesten, III, 751.

³¹ Fr. Zwitter, Starejša kranjska mesta in meščanstvo, 19.

našala lastniku dohodek. Zato najdemo le v redkih urbarjih popisano celokupno posest dotičnega lastnika v nekem določenem teritoriju, kajti skoraj vedno so bili deli te posesti ali zastavljeni ali dani v fevd ali kako drugače izven faktične donosnosti njenega lastnika. Na posest, ki trenutno lastniku ni donala gospodarskega dobička, se urbarji navadno ne ozirajo. Tako tudi ne urbarji za salzburško zemljo ob Savi in Dravi. Mnogoteri kraji ob in sredi med onimi v naših urbarjih navedenimi, za katere upravičeno lahko domnevamo ali celo dokažemo, da so ob času, ko so naše uradne knjige sestavljali, obstojali, se v teh virih ne omenjajo. Z drugimi besedami: iz naših urbarjev ne moremo obnoviti povsod sklenjenega posestnega stanja salzburške nadškofijske cerkve v naših krajih, manjka vse ono, kar ob času zapisa dotičnega urbarja Salzburgu ni donalo faktičnih dohodkov. Urbarji so torej le podoba trenutne gospodarske donosnosti. Zato se na primer v urbarju 1322 omenjajo nekatere vasi, ki jih v urbarju 1309 ni, in narobe.

Obseg teritorija, na katerem je salzburški cerkvi šlo gospodstvo, moramo najbolje spoznati, če si najprej ogledamo potek meja, v okviru katerih je šla salzburškemu nadškofu oziroma njegovim organom deželskosodna oblast.

Salzburška zemlja v Posavju je sprva spadala verjetno v en sam deželskosodni okraj, ki pa so ga pozneje — prejkone za časa politične in kolonizacijske ekspanzije proti vzhodu — razdelili na dva: na sevniškega v zapadnem in na brežiškega v vzhodnem delu celotnega tamošnjega posestnega kompleksa. Brežiško deželsko sodišče se omenja prvič 1268, sevniško pa v urbarju 1322.³² Šele ob koncu srednjega veka so od teh dveh deželskosodnih okrajev izločili: rajhenburškega ustanovljenega 1497, raštanjanskega omenjenega v 16. stoletju in pišečkega, ki je nastal ob koncu 15. stoletja.³³

Urbarja 1309 in 1322 imata kraje porazdeljene v sevniški in brežiški urad (officium), ki se, z dvema nebitvenima izjemama, glede teritorialnega obsega krijeta z območjem sevniškega in brežiškega deželskega sodišča. Le kraja Stolovnik in Brezje, vzhodno od Rajhenburga, sta spadala pod sevniško deželsko sodišče, dočim ju urbarja računata v upravnem oziru pod Brežice. Na severu pa moremo eno pod brežiški oficij spadajočo vas (Dramlje) lokalizirati že na ozemlje, ki je spadalo pod bizeljsko deželsko sodišče. Že urbar 1322 (f. 61') pravi, da zahtevajo Bizeljčani, naj Dramlje njim služi. Tudi za salzburško ozemlje v Posavju veljajo torej ugotovitve, do katerih sta za deželnoknežjo posest na Štajerskem prišla Pirchegger in Dopsch: vsi ali pa vsaj ogromna večina krajev enega upravnega območja leži v okolišu tudi enega deželskosodnega okraja. Sedež

³² Schumi, Urkunden- und Regestenbuch des H. Krain, II, 297. Martin, Regesten, I, 540. — 1277 (iudicium provinciale in Racin), Salzburger Urkundenbuch, IV, 99; Martin, Regesten, I, 849.

³³ Podatki po H. Pircheggerju, Erläuterungen zum Historischen Atlas der österreichischen Alpenländer, I/1, 46, 47, 48.

urada (v našem slučaju Sevnica in Brežice) je tudi sedež deželskega sodišča.³⁴

S pomočjo deželskosodnih meja in krajevnih navedb naših urbarjev ni težko določiti obseg salzburške zemlje v Posavju. Jugozapadna in južna meja je Sava. Omeniti pa je, da se ta meja od Vidma navzdol radi pogoste menjave Savinega toka ni vedno držala glavne rečne struge, tako, da se je mogla posamezna salzburška vas, ki je sprva ležala na levem bregu reke, znajti radi preokrenitve struge na otoku sredi reke ali pa celo na njenem desnem bregu. Mnoge teh vasi ne moremo lokalizirati. Kaže se, da so postale žrtev Savinih valov.³⁵

Na vzhodu je bila meja salzburške zemlje in hkrati državna meja proti Hrvatski Sotla. Zapadna in severna meja je potekala od izliva potoka Sevnične v Savo (zapadno od trga Sevnice), sledila potoku kake 4 km navzgor in se obrnila nato proti vzhodu, tja do zapadnih pobočij Vetrnika nad Pilštanjem. Vendar ni potekala mejna črta po vrhovih, od katerih je najvišji Bohor (1023 m), marveč vedno nekoliko pod njimi. Na Vetrniku se je meja zaobrnila naravnost proti jugu do Leskovca pri Koprivnici, se zasukala nato zopet proti vzhodu preko Orlice (555 m), Drenovca in Ščipka (689 m), vse do izvirov Drameljskega potoka, ki mu je sledila do njegovega izliva v Sotlo.

Znotraj tega ozemlja je iskati teritorij, ki ga je salzburška cerkev pridobila 1043 iz imetja Heminega in ga nato z vojaško in kolonizacijsko ekspanzijo, pa tudi z na novo pridobljeno zemljo, še razširila, posebno v smeri proti vzhodu. Ni pa ostal ta posestni kompleks med Savo, Sotlo in Sevnično v celoti in trajno v neposredni lasti in upravi salzburške cerkve.

Urbarja 1309 in 1322 poročata o številnih krajih, ki so si jih znotraj tega teritorija — postavno ali pa tudi ne — lastili ali pa imeli drugi. Največ take posesti je bilo *f e v d n e*. Našteti hočem najprej kraje brežiškega urada, v katerih se omenjajo do konca srednjega veka, bodisi v naših urbarjih ali pa v drugih dostopnih mi virih, fevdi salzburške cerkve.

Brežice in neposredna okolica (urbar 1322, f. 65; Martin, Regesten, II, 1190, III, 751; Lang, Die Salzburger Lehen in Steiermark bis 1520, 1. Teil, 44, 68, 69, 84, 152, 173, 264; listine 1353 julij 7, 1353 avgust 5, 1354 nov. 25, 1443 okt. 29, 1453 marc 28, v Državnem arhivu na Dunaju). Z Brežicami se je spojila vas Gradišče (glej zgoraj str. 26), kjer se med drugimi omenjajo grajski fevdi, namenjeni za vzdrževanje grajske straže v Brežicah (urbar 1309, f. 6'; Martin, Regesten, III, 751; listina 1345 marc 12, v Drž. arhivu na Dunaju; Lang, 252). — Zakot, mlin (listine 1384 febr. 2 in 1390 nov. 7, v Drž. arhivu na Dunaju).

V skrajnem kotu med Savo in Sotlo: Mostec (urbar 1322, f. 65; Lang, 69, 125, 126, 173, 252). Rigonce (urbar 1322, f. 64'; listina

³⁴ Pirchegger, Erläuterungen, 35, 42; Dopsch, Die I. Gesamturbare der Steiermark, LII, LIII.

³⁵ Urbar 1309, f. 6; urbar 1322, f. 63.

1353 avg. 5, v Drž. arhivu na Dunaju; Lang, 44, 125, 126, 219). Tu, predvsem ob Savi, je tudi iskati danes neznane kraje: vas „Graein“ pri Brežicah, kmetije na otoku (in dem werd) onstran Save, vas „datz den Amaysen“ iz leta 1354. (urbar 1322, f. 64, 65), ki ima 1315 slovensko ime „Mrawinach“, ohranjeno danes v ledinskem imenu Mravlinaki jugozapadno od Mihalovec, nasproti prekosavskemu kranjskemu Gračenu (Martin, Regesten, II, 1190) in mlin „an der Slatin“ (Lang, 69, 173). Tudi ribolov in otoke na Savi je dajal Salzburg v fevd (urbar 1322, f. 65).

Okoli Kapel severovzhodno od Brežic: „Wogrinstorf“ (mogoče Vogrinc pri Kapelah) in Globoko (Gleboke) je imel v fevd Rajnbert iz Cmureka (umrl pred 22. marcem 1244), po njegovi smrti 1249 pa sekavska škofija oziroma Konrad iz Kozjega (Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, III, 110, 115; Martin, Regesten, I, 64, 71; datum smrti Rajnberta iz Cmureka: Gradivo, V, 786, 868). Osem kmetij v Župelevcu blizu izliva Drameljskega potoka v Sotlo je salzburški fevd v 15. stol. (Lang, 69, 173). Pri Župelevcu je stala 1466 omenjena kmetija „Zwinschenegk bei Cupellebitz“ (Lang, 141), v urbarju 1309 (f. 5') Sweinergesiez, v urbarju 1322 (f. 63') Zwinsenich. — Radkovec ob Sotli (listina 1344 dec. 12, v Drž. arhivu na Dunaju; Lang, 109, 264). Gradišnica pri Rigoncih ob Sotli (urbar 1309, f. 5; urbar 1322, f. 62).

Severozapadno in severno od Brežic: „Lukatsdorf“ (pri Zverinjaku), urbar 1309, f. 6'. Rudnik (urbar, 1309, f. 14). Pesje (Martin, Regesten, II, 1190; Lang, 140). Zgornji Obrež (urbar 1322, f. 64'; Martin, Regesten, II, 1190, III, 751; listina 1353 julij 25, Drž. arhiv, Dunaj). Spodnja Pohanca (Martin, Regesten, II, 1190 [1315]; Lang, 69, 173). „Messendorff“ (mlin), Lang, 69, 173. Libno, kmetije in gornina (Lang, 140, 252). Spodnje Potoče (urbar 1309, f. 15). „Weletsgesiez“ (pri Vidmu) (urbar 1309, f. 3'). Zdole (in monte suppani sancti Georii), podatki kot v prejšnjem odstavku pri „Wogrinstorf“ - Globoko in na str. 25. Sromlje, (salzburški fevdi že 1268: Schumi, Urkundenbuch... Krain, II, 297; dalje 1315: Martin, Regesten, I, 540, II, 1190; prim. tudi Martin, Regesten, III, 704; urbar 1322, f. 65; Lang, 87, 140). Silovec, vinograd (Martin, Regesten, II, 1190 [1315]). Suhadol in Dednja vas (1268, Schumi, Urkundenbuch... Krain, II, 297; Martin, Regesten, I, 540).

Fevdi okoli Pišec. — Pišece, grad in okolica (urbar 1322, f. 65; Martin, Regesten, III, 704, 1161, 1162; Lang, 86, 87; listine 1346 marc 12, 1346 maj 21 in 1352 junij 24, v Drž. arhivu na Dunaju). — Perdislavce (urbar 1309, f. 5; Martin, Regesten, III, 847; Lang, 86, 139; listina 1353 julij 13 v Drž. arhivu na Dunaju). — Makovce (Martin, Regesten, III, 5; Lang, 85, 86, 139). — Dramlje (urbar 1309, f. 5; urbar 1322, f. 61, 63; Martin, Regesten, III, 847; Lang, 86, 139, 264; listine 1344 dec. 12 in 1353 julij 13 v Drž. arhivu na Dunaju).

Seznam srednjeveških fevdov salzburške cerkve v brežiškem uradu je le v toliko popoln, v kolikor mi je to dopuščala pristopnost virov in

literature. Vendar se dajo tudi iz tega gradiva izločiti glavne smernice salzburške fevdne politike v brežiškem okraju.

1. Pojav, ki mu moremo vobče slediti v zgodovini poznosrednjeveškega fevdalizma, se ponavlja tudi v brežiškem uradu: vedno eni in isti kraji ter ena in ista posest je objekt fevdne podelitve, dočim so drugi kraji, četudi leže v neposredni bližini prvih, skozi stoletja od podeljevanja v fevd izvzeti.

2. Zemljevid fevdov salzburške cerkve v brežiškem uradu kaže zelo pisano in nemirno podobo. Neprimerno več fevdov, kot na primer v sosednjem sevniškem uradu, je tu Salzburg podeljeval. Fevdi so raztreseni po celotnem uradu in leže med kraji, ki jih Salzburg ni dajal v fevd, marveč jih je, kot kažejo naši urbarji, obdržal v svoji neposredni upravi. Imejitelji fevdov pripadajo različnim rodbinam, ne mogoče le eni sami ali pa skupini med seboj po sorodstvu povezanih rodbin.

3. Za veliko število salzburških fevdov vzdolž državne meje ob Sotli in okoli Brežic iščem, podobno kot za številne fevde v vzhodnih Slovenskih Goricah, razlago v vojaških in obrambnih interesih, ki jih je imela nadškofijska cerkev na tem ob Hrvaško mejočem ozemlju. Fevdnik je brambovec v salzburškem interesu, fevd — vsaj v starejši dobi — nagrada za njegovo vojaško službovanje. Obmejno ozemlje je bilo varnejše za državo in Salzburg če je bilo pretkano s številnimi fevdi v rokah različnih rodbin, kot pa če bi ga v celoti morala nadškofijska cerkev v lastni režiji upravljati in braniti sama.

4. Do večjega pomena in veljave se v srednjem veku v teh obsoteljskih predelih ni povzpela nobena plemiška rodbina. Poizkus ene med njimi, gospodov Pišečkih, zavzeti tu ob Sotli mogoče podoben položaj kot so si ga znali v Podravju priboriti gospodje Ptujski, se ni posrečil. Naši urbarji člane tega rodu večkrat imenujejo. V času ko sta nastala urbarja 1309 in 1322 so imeli največ fevdov v brežiškem uradu Pišečki.

Gospodje s pridevkom iz *P i š e c* se pojavijo v virih s Konradom 1268.³⁶ Izhajajo iz rodu ministerialov krške cerkve, ki se od konca 12. stol. imenujejo po Kozjem (Trachenberch).³⁷ Konrad, ki je ali identičen z 1268 omenjenim Konradom ali pa mogoče njegov oče, se še s pridevkom „iz Kozjega“, toda že kot fevdnik salzburške cerkve in v salzburških listinah omenja med 1241 in 1249.³⁸ Za kozjanski izvor tega pišečkega Konrada pa še vedno govori 1) njegov pečat iz 1284 z legendo „S. Chonradi de Trachenstaine“ in 2) Oton imenovan iz „Trachenberch“, ki je štet med Konradove vazale in stoji 1315 v vrsti prič takoj za Pišečkimi.³⁹ Po Pišečkem gradu, ki je salzburški fevd, se Konrad imenuje v drugi polovici

³⁶ Schumi, *Urkundenbuch... Krain*, II, 297. Martin, *Regesten*, I, 540 (Chonradus de Pissetz).

³⁷ Prvi Otto de Trachenberch 1197 (Jaksch, *Monumenta Carinthiae*, I, 273; *Gradivo*, IV, 898).

³⁸ Zahn, *Urkundenbuch des H. Steiermark*, III, 83, 110; *Salzburger Urkundenbuch*, III, 516 (*Gradivo*, V, 756; Martin, *Regesten*, I, 42, 64).

³⁹ Martin, *Regesten*, I, 1127, 1128, II, 173, 1189; Lang, *Lehen*, 85.

13. stoletja.⁴⁰ S temi Pišečkimi so imeli salzburški nadškofje stalno mnogo težav, kajti rod je znal na škodo salzburške cerkve širiti svojo oblast in posest. Salzburško-pišečka pogodba iz 1284 pravi, da mora Konrad Pišečki od 14 vasi, ki jih ima v posesti, 9 brez odloga izročiti nadškofu, ostale pa, če se mu ne bo posrečilo dokazati svojih pravic do njih.⁴¹ Navzlic tej poravnavi so pa spori s Pišečkimi trajali še naprej, kar kaže tudi urbar iz 1309, ki toži, da so vinogradi okoli Pišec in Zgornjih Dramelj nekdanj služili nadškofu, sedaj pa morajo oddajati Pišečkim. Okoli samih Pišec so po podatkih urbarjev iz 1309 in 1322 osredotočeni fevdi Pišečkih in njihovih vitezov.⁴²

Mogoče je bil Konradov sin Viljem Pišečki, ki se javlja v listinah med 1315 in 1341, a je bil 1346 že mrtev.⁴³ Njegova žena Elizabeta, omenjena med 1329 in 1353, je prodala 1346 salzburškemu nadškofu Ortolfu polovico pišečkega gradu, četrtno stolpa pa zastavila, 1352 pa nek vinograd; 1353 se je s sinom odpovedala salzburškemu fevdom v Perdislavcih in Zgornjih Dramljah.⁴⁴ Elizabetin sin Hanns ima že 1346 pridevek po dolenski Kostanjevici (Landestrost).⁴⁵ Vse to in pa, da se 1349 pojavi na Pišecah grajski grof Güntzel von dem Türen, ki mu bratje Ruel, Ruelold in Albrecht iz Kozjega prodajajo salzburške fevde okoli Brežic, kaže, da so gospodje Pišečko-Kozjanski oziroma njihovi vazali sredi 14. stoletja prenehali biti fevdniki salzburškega nadškofa okoli Pišec in Brežic.⁴⁶ Iz 15. stol. nam je znana vrsta salzburških oskrbnikov na Pišečkem gradu.⁴⁷

V primeri z brežiškim uradom so bili salzburški fevdi v sevniškem uradu manjši po številu in drugačni po svojem značaju. Sevnica sama ni sedež kakega pomembnejšega viteškega rodu, ki bi si bil znal nakopičiti v okraju številne fevde. Trg (forum) se imenuje Sevnica prvič 1322, grad nad trgom pa 1323 kot stanovališče upravnika sevniškega urada (amannshaus).⁴⁸ Posadka v Sevnici se omenja 1292.⁴⁹

Veliko razdrobljenost fevdov v rokah večjega števila različnih rodbin in pomešanost fevdne z nefevdno zemljo, značilno za brežiški urad, ni najti v sevniškem okraju. Drobni in raztreseni fevdov je tu le malo.⁵⁰ Velika večina je kompaktno strnjenih in v rokah le malega števila imeteljev.

⁴⁰ Schumi, Urkundenbuch... Krain, II, 297; Martin, Regesten, I, 540, II, 173, III, 704, 1161, 1162; Lang, Lehen, 86, 87; listine 1346 marc 12 in 1346 maj 21, v Državnem arhivu na Dunaju.

⁴¹ Martin, Regesten, I, 1127, 1128; Lang, Lehen, 84, 85.

⁴² Urbar 1309, f. 5, 5'; urbar 1322, f. 62.

⁴³ Martin, Regesten, II, 1189, III, 5, 704, 847, 1161; Lang, 86, 87.

⁴⁴ Urbar 1322, f. 64', 65. Listine 1346 marc 12, 1346 maj 21, 1352 junij 24, 1353 julij 13, v Državnem arhivu na Dunaju.

⁴⁵ Lang, 87.

⁴⁶ Lang, 125. Listina 1353 avgust 5, v Državnem arhivu na Dunaju.

⁴⁷ Listine 1426 april 24, 1443 febr. 5 in 23, 1446 febr. 4, 1449 marc 2, 1451 april 26, 1463 sept. 13, 1488 sept. 13, 1492 januar 8, 1494 marc 17, v Državnem arhivu na Dunaju.

⁴⁸ Urbar 1322, f. 41, 53. — Martin, Regesten, III, 375.

⁴⁹ Monumenta Germaniae Historica, Deutsche Chroniken, V, 756.

⁵⁰ Urbar 1322, f. 65. Listine 1346 maj 25 in 1356 januar 25, v Drž. arhivu na Dunaju.

Največ fevdov v sevniškem uradu so imeli salzburški ministeriali, ki se od srede 12. stol. imenujejo po Rajhenburgu, v 14. stol. pa tudi po svojem drugem gradu, „Sperrenberg“ imenovanem. Zgodovina njihovega rodu je v zvezi tudi z ostalima gradovoma sevniškega okraja, Raštanjem in Torekom.

Rajhenburžani so po času prvi salzburški ministeriali, ki se na nadškofijskih tleh v Posavju pojavijo; kot prva, od srede 12. stol. (1140—1190), brata Oton in Rajnbert.⁵¹ V listinah 12. in 13. stol. naletimo na Rajhenburžane navadno v družbi salzburških ministerialov iz Štajerske in Koroške;⁵² omenjajo se izrecno kot ministeriali salzburške cerkve,⁵³ po vrstnem redu slede za ministeriali iz Lipnice, Ptuja in Kunšperka, toda stoje pred onimi iz Toreka; eden Rajhenburških se izjemoma imenuje v 13. stol. celo „gospod“ (dominus).⁵⁴ Tudi ponavljanje istih imen (Oton, Henrik, Rajnbert - Rajnpreht) kaže, da imamo opraviti z istim rodom.⁵⁵

Od starejšega in sosednjega Rajhenburga je, po imenu sodeč, dobil ime grad Raštanj — Reichenstein pri Senovem. Po Raštanju se od 1208 imenujejo vitezi, ki pa, kot se kaže, sprva niso bili iz rodu Rajhenburžanov.⁵⁶ Kasneje se pa pojavi Raštanj, vsaj začasno, kot salzburški fevd Rajhenburžanov oziroma Sperrenberžanov, kot se Rajhenburžani tudi imenujejo. Raštanj je bil 1304 še „ungepowen“, to je neobzidan.⁵⁷

Pod Rajhenburgom, na mestu današnjega spodnjega gradu, je iskati grad Sperrenberg, ki je, kot ime pove, zapiral pot ob Savi.⁵⁸ Zdi se, da je bil grad (haus ze Sperrnberch) okoli 1300 še v zidavi, kajti 12. junija 1300 obljubi Rajnpreht iz Sperrenberga salzburškemu nadškofu, da ne bo več gradu zidal in tesal. Ime Rajnpreht, ki je značilno za Rajhenburžane, govori za to, da je bil tudi ta Rajnpreht iz tega rodu. Tudi njegov sin je Rajnpreht, oba sta salzburška vazala. Brata drugega Rajnprehta sta Viljem in Henrik. Vsi ti se omenjajo v letih 1342. in 1343.⁵⁹ Prav v teh letih, ko se pojavljajo v listinah bratje Rajnpreht, Viljem in Henrik iz Sperrenberga, pa zginejo iz virov gospodje s pridevkom iz Rajhenburga. Imajo pa Sperrenberžani ista značilna imena kot Rajhenburžani. Kaže se, da sta brata Viljem in Henrik iz Sperrenberga identična z Viljemom in Henrikom iz Rajhenburga, ki se s tem pridevkom omenjata v virih 1317

⁵¹ Monumenta Carinthiae, I, 155, III, 280; Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, I, 215, 690 (Gradivo, IV, 166, 169, 358, 774).

⁵² Monumenta Carinthiae, III, 280; Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, I, 215 (Gradivo, IV, 166, 169).

⁵³ Salzburger Urkundenbuch, III, 121 (Gradivo, IV, 924, V, 136).

⁵⁴ Monumenta Carinthiae, I, 155; Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, I, 690; Salzburger Urkundenbuch, III, 121, 640 (Gradivo, IV, 358, 774; V, 136, 889).

⁵⁵ Schmutz, Historisch-topographisches Lexicon von Steyermark, III, 299. Spis H. Pircheggerja, Die Reichenburger, Heimgarten 45 (1921), mi ni bil dostopen.

⁵⁶ Prvič 1208 Richenstein (Monumenta Carinthiae, I, 311; Gradivo, V, 131).

⁵⁷ Martin, Regesten, II, 702. Listina 1375 maj 25, v Drž. arhivu na Dunaju.

⁵⁸ Schmutz, III, 298.

⁵⁹ Martin, Regesten, II, 495, III, 1275, 1309, 1310, 1315; Zahn, Ortsnahmenbuch, 414.

in 1318, zgineta nato iz virov, se pojavita 1342 s pridevkom iz Sperrenberga, 1353 pa zopet s pridevkom iz Rajhenburga.⁶⁰

Pod Sperrenberg spadajoča posest, ki nam je za sredino 14. stol. dobro znana, je torej identična s pod Rajhenburg spadajočo fevdno zemljo salzburškega nadškofa. Sperrenberško-rajhenburški fevdi lepo izpopolnjujejo vrzel, ki nam jo v popisovanju salzburške zemlje v sevniškem uradu puščajo urbarji iz 14. stoletja.

Pod Sperrenberg je, kot je razvidno iz treh listin (1342, 1343, 1355), spadala salzburška fevdna posest v sledečih krajih:⁶¹

Steden, Staden, Schedein — Šedem, občina Senovo.

Wiclen, Widen, Willn, Biclén⁶² — Belca, obč. Senovo.

Stainperg, Stainberch — Mali Kamen, obč. Senovo.

Okchrag, Mokrog, Okroch — Okrog, obč. Senovo.

An der Stainperg, Niderstainperch — Veliki Kamen, obč. Senovo.

Gerharcztal — Gabrčna dolina, obč. Senovo.

In der Awn, na istem mestu 1355 Gehag in Schriet — Gaj in Črete, obč. Senovo.

Rosen — Rožlin, obč. Senovo.

Prybikoi, Pribuk — Podbukovje ?, obč. Senovo.

Jablanitz, Jablantz — Jablanca, obč. Senovo.

Zobenak, Zobenok — Sobenk, obč. Senovo.

Hard, Hart — Dobrova, obč. Senovo.

item Hard — Dobrovče, obč. Senovo.

Haymberch, Hannberch — Lastina?, obč. Senovo.

Ortweinstorff auf der Alben, Oettweinsdorff — kje?, Alben pač Bohor.

Popolebtz, Topolebetz, Topolotz — Topolovec, obč. Senovo.

Lesich, Laznitz — na zemljevidu gora Lasiča 582 m, nad Raštanjskim potokom.

Damssnlat, Danizzental —?

Traberch, Tyaberch vnder dem Stayberch, Tzerabes — Cerovec?

Tudi na gradu Toreku v sevniškem uradu (Tuarok, Twaroch, Twarukh) sede salzburški vitezi, ki se s Prehtlinom pojavijo prvič 1246.⁶³ Oton tega rodu je imel 1281 za ženo Geyslo, sestro Friderika iz Wolfsau (danes Anhof jugovzh. od Wildona na nemškem Štajerskem).⁶⁴ Ime Rajnberta iz Toreka, značilno za Rajhenburžane, bi kazalo, da je imela tudi ta grad rodbina Rajhenburških oziroma Sperrenberških, kakor so se

⁶⁰ Martin, Regesten, III, 66, 84. Listina 1353 avg. 5, v Državnem arhivu na Dunaju.

⁶¹ Martin, Regesten, III, 1275, 1309, 1310, 1315. Zahn, Ortsnamenbuch, 414. — Listine niso vse ohranjene v originalih, zato v mnogih slučajih pokvarjena imena, ki je nekatera težko pravilno lokalizirati. Tudi se zdi, da Zahn in Martin nista imena povsod pravilno čitala, zato navajam vse krajevnoimenske oblike.

⁶² 1402 oziroma 1414 spadajo kmetje v kraju „Wyelle“ oziroma „Wielen“ pod grad Raštanj (listine 1402 maj 26 in 1414 okt. 1, v Državnem arhivu na Dunaju).

⁶³ Salzburger Urkundenbuch, III, 640. Gradivo, V, 889.

⁶⁴ Martin, Regesten, I, 928.

Rajhenburžani tudi imenovali.⁶⁵ Res se je 1300 Rajnbert iz Sperrenberga odpovedal gradu „Twarg“, ki mu ga je izročil salzburški nadškof le na preklic.⁶⁶ H gradu ste spadali in bile hkrati z njim odkupljeni vasi „Zelislausdorf“ in „Granesgesiez“, s skupaj 11 kmetijami.⁶⁷ Ena Toreških, Salmey Twargaerinne, je bila 1306 žena Ekarta iz Aichheima na Zgornjem Bavarskem.⁶⁸ Po Toreku se imenuje plemiški rod Twargerjev (na primer 1316 Wulfing der Twarger, 1322 Twärger, 1325 sestra Wulfingova Gerwirth).⁶⁹

Na severu je fevdalizacija močno razkrojila salzburško posest v predelih, ki meje na okraje Bizeljsko, Kunšperk in Podsreda.

Zapadno od Pišec in južno od krške Podsrede se razprostira okoliš, ki je bil od starine brez dvoma salzburška zemlja. Vas Koprivnica pri Podsvetju je fevd, ki ga je imel od Salzburga Friderik iz Ptuja in ga 1241 z dovoljenjem salzburškega nadškofa odstopil samostanu v Stični.⁷⁰ Gozd na Vetrniku (wald in dem Wättär) sta Jans in Elspet iz Kunšperka imela v fevd od salzburškega nadškofa in ga temu 1344 nazaj prodala.⁷¹ Največji fevdniki v teh krajih so pa postali žovneški svobodni gospodje, od 1341 grofje celjski imenovani. Friderik iz tega rodu je 1340 dobil od krškega škofa gospodstvo Podsredo in ga na jugu kmalu zaokrožil z ozemljem, ki ga je s sodstvom prejel v fevd od salzburškega nadškofa.⁷² Dve listini iz leta 1355., ki o tem razpravljata, naštevata meje, ozemlje in vasi, ki jih je tedaj dobil celjski grof od Salzburga v fevd. Mejne točke teritorija so: „Eysenberg“ (Orlica nad Podsredo, pod to goro leži zaselek Železno, nemško Eisendorf), višina nad „Tren(n)abicz“ (pogorje Drenovec), dolina izpod mlina pod „Schapelperch“ (Šapolja), „Heiligenstat“ (Sv. Duh na Gorici?), jame „Laffaricz“, potok „Viezznitz“ (Brestanca), „Grünnprunn“ in meje „Lezzkabit“ (Leskovec pri Koprivnici). Znotraj tega ozemlja leže vasi: ze der Stauden (Grm), ze der Obern in ze der Nidern Petschitz (Pečice), Ober- in Nider-Rüzzen (Rušno), Chreütz (Križe), Chestanichk (Kostanjek), Lezkabit (Leskovec), Gerhartztal (Gabrčna dolina) in Ygaütz.⁷³ Z izjemo zadnjih dveh vasi našteva urbar 1309 vse ostale še v lastni upravi salzburške cerkve. Rušno med njimi z eno kmetijo najdemo 1432 kot salzburški fevd Hansa von der Dürr.⁷⁴

⁶⁵ Martin, Regesten, I, 540.

⁶⁶ Martin, Regesten, II, 495.

⁶⁷ Urbar 1322, fol. 53.

⁶⁸ Martin, Regesten, II, 797.

⁶⁹ Martin, Regesten, III, 5, 332, 507. Lang, Die Salzburger Lehen, 86, 140.

⁷⁰ Salzburger Urkundenbuch, III, 517. Gradivo, V, 609. — Radi lokalizacije prim. M. Kos v Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo, 18 (1937), 49.

⁷¹ Lang, Lehen, 264. — Listina 1344, dec. 12, v Drž. arhivu na Dunaju.

⁷² F. Krones, Die Freien von Saneck, I, 167, št. 99.

⁷³ Krones, I, 172, št. 194, 195. Pirchegger, Erläuterungen zum Histor. Atlas der österreichischen Alpenländer, 48. — Vasi našteva tudi kasnejši pripis v rokopisu 1157 Deželnega arhiva v Gradcu (fol. 63, ki ima na fol. 81, 82, tudi prepis listine z dne 18. oktobra 1355.

⁷⁴ Lang, Lehen, 140.

Kaže se, da je zaokrožitev krškega fevda Podsrede s salzburškimi fevdi južno od tod, ki jo je 1355 dosegel grof Friderik Celjski, pritegnila salzburško zemljo, ki spada po podatkih naših urbarjev v upravnem oziru pod brežiški urad, v območje deželjskega sodišča s sedežem v Podsredi, ko so to ustanovili.

Uprava

Posest salzburške nadškofijske cerkve na nekdanjem spodnjem in srednjem Štajerskem je spadala pod vrhovno upravo vicedoma in vicedomskega urada (officium vicedominatus) s sedežem v danes nemškoštajerski Lipnici (Leibnitz).

V Podravju je bilo salzburško ozemlje ob zapisu naših urbarjev podrejeno ptujskemu uradu (officium, amt), v Posavju pa je bilo razdeljeno na dva urada, ki se po upravnem sedežu imenujeta brežiški oziroma sevniški urad. Na čelu vsakemu uradu stoji oficial (officialis, amann, amtmann, pfleger). Obstoj uradov z oficiali je dokazan prvič v Posavju 1248, v Ptujju pa 1249; njihov nastanek je pa nedvomno mnogo starejši ter sega organizacija uradov prejkone nazaj do druge polovice 12. stoletja, ko so se hkrati s politično in kolonizacijsko ekspanzijo proti vzhodu utrdile meje salzburške zemlje ob Dravi, Sotli in Savi.¹

Oficial je v svojem službenem območju pazil predvsem na pravilno plačevanje dolžnih davščin in dajatev ter je te tudi pobiral. Za posel in trud so mu šle določene pravice. Iz celokupnih urbarialnih dohodkov je prejemal oficial po podatkih iz leta 1448. v sevniškem uradu na leto po en funt fenigov za prešičke in jagnjeta in po osem kopunov, od sedmih mlinov po dva kopuna, od posameznih kmetov pa določene dajatve v piščetih, jajcih in ovsu.²

Mimo oficialov ima vsak obeh salzburških uradov v Posavju še po enega sodina (schepho). V ptujskem uradu se sodin izrecno ne omenja; da pa je bil tudi tukaj znan, kaže ime vasi Sodinci pri Veliki Nedelji (prvič 1318 Schependorf).³ O sodinu in njegovih funkcijah so pisali J. Peisker, Vl. Levec, A. Dopsch in J. Kelemina.⁴ L. Hauptmann je razčistil vprašanja o njegovem izvoru, uradnih opravkih in številu. Sodinu pripisuje kvečemu postranske gospodarske funkcije, njegovo glavno opravilo je bilo sodno,

¹ Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, III, 83, 112. Martin, Regesten, I, 42, 69.

² Urbar 1448, f. 2, 2', 25', 26, 28).

³ Zahn, Ortsnamenbuch, 427.

⁴ J. Peisker, Forschungen zur Social- und Wirthschaftsgeschichte der Slawen (poben odtis iz Zeitschrift für Social- und Wirthschaftsgeschichte, V, 142 d.); Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, III, 190, 469 d. — Vl. Levec, Pettauer Studien III, 166. — A. Dopsch, Die ältere Sozial- und Wirtschaftsverfassung der Alpen-slaven, 126 dalje. — J. Kelemina, Staroslovenske pravde, Glasnik Muzejskega društva, 16 (1935) 40 d.

zato se včasih imenuje tudi *sententiarius* (urteiler). Vsak deželski sodnik ima pod seboj po pravilu po enega sodina.⁵

V salzburškem urbarju za Posavje iz leta 1309. je sodin vzet iz vrst vaških županov. V brežiškem uradu se v vasi „Cossissowicz“, ki jo je iskati blizu Vidma ob Savi, ne imenuje župan, zato pa je naveden tamkaj stanujoči „Adelpreht schepho“. V sevniškem uradu se pa v Zgornjem Velikem omenja „schepho suppanus“ z dostavkom, da od svojih dveh kmetij nič ne plačuje; od ene torej ni plačeval kot župan, od druge pa ne kot sodin (urbar 1309, f. 3', 12). Dva sodina v salzburškem Posavju odgovarjata delitvi ozemlja na dvoje deželskosodnih okrajev, ki se skoraj povsem krijeta z ozemljem brežiškega oziroma sevniškega urada.

Nižje vrste sodni organ je bil *birič* (preco, scherig). 1309 oziroma 1322 se omenja v brežiškem, sevniškem in ptujskem uradu po en *birič*. Brežiški je 1309 stanoval v Starem gradu pri Vidmu in bil hkrati župan; v nagrado za službo je od svojih dveh kmetij oproščen dajatev. Sevniški je imel 1309 svoj sedež v Pečjem in tudi ni bil od svoje kmetije „pro iure suo“ dolžan kaj plačevati; omenja se pa v tej vasi poleg *biriča* tudi župan. Ptujski je stanoval v Novi vasi pri Ptuju in ni od svoje kmetije ničesar plačeval (urbar 1309, f. 3', 13, urbar 1322, f. 28).

Kaže se da 1448 *birič* v salzburškem Posavju ni bil več hkrati župan, pa tudi ne eden kmetov. Njegovi dohodki v sevniškem uradu so bili na leto: od vsakega kmeta navadno po dva piščeta, iz davkov podeželskega urbarja je prejemal po 80 fenigov, iz onih trga Sevnice pa po 40 fenigov na leto. *Birič* je tudi moral skrbeti, da so kmetom, ki so bili tolikanj revni, da niso imeli lastne živine za oranje, to posodili drugi kmetje. Tak kmet je pa moral za vsako enodnevno oranje dati *biriču* po enega petelina (urbar 1448, f. 2, 2', 28). — Sevniški urbar iz 1448 pozna tudi pisarja (*scriptor, schreiber*) z njegovimi dohodki v denarju (f. 28).

Posebej prinašajo urbarji za salzburško Posavje nekatere podatke o tamošnjih *gradovih*. Gradov je bilo na tem ozemlju sedem: Rajhenburg, Brežice, Pišece, Sevnica, Raštanj (Reichenstein), Torek in Sperrenberg.

Na brežiškem gradu je bil 1309 nastanjen kastelan, osem stražnikov in vratar; na rajhenburškem in sevniškem je omenjen po en kastelan, štiri stražniki in vratar; na Toreku je pa prebival le kastelan in en stražnik. Vsi ti so prejemali iz urbarja posebne dohodke v naturalijah in denarju, ki jih naši viri podrobno naštevajo (urbar 1309, f. 7, 14, 14'; urbar 1322, f. 41, 53, 55; urbar 1448, f. 28). Na gradu Raštanju se 1448 omenja oskrbnik (*pfleger*) s kmeti, ki so spadali pod njegovo upravo (urbar 1448, f. 25, 25').⁶

Osrednje vprašanje upravne organizacije salzburškega Podravja in Posavja se tiče *županov*, ki se skoraj pri vsaki vasi ptujskega, breži-

⁵ Das Schöffentum auf slowenischem Boden, Zeitschrift der Historischen Vereins für Steiermark, 10 (1912), 181 dalje.

⁶ O gradovih glej tudi zgoraj str. 32 dalje.

škega in sevniškega urada omenjajo. V zvezi z župani v drugih slovenskih pokrajinah jim je znanstvena literatura posvetila posebno pozornost, zlasti onim v brežiškem in sevniškem uradu.

Potem ko je že Avgust Meitzen⁷ dal za te župane razlago, razlikujočo se od dotedanjih, se je, njemu sledeč, na posebno obsežen način z njimi pečal gospodarski in socialni zgodovinar J. Peisker.⁸ Župane v brežiškem in sevniškem — kakor tudi v sosednjem laškem okraju — smatra za posebno plast prebivalstva, ki je vladala nekdanj nad kmetiskim slojem, a je za časa, ko so bili urbarji teh okrajev sestavljeni (Laško 1265—1267, Brežice-Sevnica 1309, 1322), uživala še vedno poseben privilegiran položaj, ki ga označuje po pravilu posest dveh kmetij ter vodstvo načrtnega trebljenja, požigalništva, pašnje in eventualnega oranja tedaj še nestalnih njiv oziroma pašnikov. Župani so domnevno potomci nekdanj gospodujočega pastirskega plemstva, župa je pa območje pašnikov, ki pripadajo enemu pastirskemu rodu, dočim so kmetje-nežupani potomci nekdanjih, županom podrejenih poljedelcev. Po zavladani Nemcev morajo taki župani kot kmetje plačevati novim gospodarjem, toda nekdanji njihov značaj in gospodujoči položaj je še razviden iz številčnega razmerja županov napram kmetom, iz posesti navadno dveh kmetij, ki ju imajo župani in v posebnostih županovih oziroma kmetovih dajatev.

Peiskerjeva izvajanja so naletela na odobravojoče priznanje, pa tudi na oster odpor. Ni naša naloga slediti znanstvenikom pri proučevanju in reševanju teh težkih vprašanj iz starejše slovenske gospodarske in socialne zgodovine. Označiti hočemo v tem uvodu k ediciji salzburških urbarjev le v toliko tok raziskavanj in izsledke strokovne literature zadnjih štirih desetletij, v kolikor se to tiče neposredno naših virov. Prvi, ki se je Peiskerju priključil v celoti in upošteval tudi salzburški urbar 1309 je bil P. Puntschart, vendar njegova izvajanja glede županov, žup in pluga v brežiškem in sevniškem uradu ne gredo v bistvu preko Peiskerjevih.⁹ Tudi Vladimir Levec se je ob naslonu na Peiskerja pečal s podatki našega urbarja iz leta 1309. Ponavlja in dopolnjuje Peiskerjeva izvajanja, vendar jih glede brežiško-sevniškega okraja predaleč generalizira, ko pravi, da je tudi tukaj razmerje med številom županov ter kmetov bilo na splošno 1 : 3'64, in ko postavlja kot neizpodbiten izsledek, da je bil v salzburških uradih Brežice in Sevnica župan še 1309 poverjen z vodstvom požigalniškega turnusa.¹⁰

⁷ Siedlung und Agrarwesen der Westgermanen und Ostgermanen, der Kelten, Römer, Finnen und Slawen, II, 392 d. (1895).

⁸ Forschungen zur Social- und Wirthschaftsgeschichte der Slawen (poseben odtis in Zeitschrift für Social- und Wirthschaftsgeschichte, V, 1897, 114—140). — Východisko Meitzenova ličení agrárních dějin germánských a slovanských, Český časopis historický, IV (1898). — Die älteren Beziehungen der Slawen zu Turkotataren und Germanen und ihre sozialgeschichtliche Bedeutung, Vierteljahrsschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, III (1909), 187—360, 465—533.

⁹ Herzogseinsetzung und Huldigung in Kärnten (1899), 230 dalje.

¹⁰ Pettauer Studien, III, Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft, Wien, 35 (1905), 69 dalje.

Teorijo o županih, ki jo je načel Meitzen, razvil na široko Peisker in dopolnil posebno VI. Levec, je podvrgel strogi kritiki Alfons Dopsch.¹¹ Ta pravi, da župani od daleč niso bili tako številni kot meni Peisker. Tudi niso ti župani potomci starega pastirskega plemstva, ki mu gre v posameznih vaseh celo še vedno neke vrste nad kmeti gospodujoč položaj, marveč so navadni vaški predstojniki, postavljeni kot taki od zemljiškega gospoda za omejeno dobo in z nalogom voditi nad dodeljeno jim vasjo in vaščani predvsem gospodarsko upravo nižje vrste. Za njihov trud je zemljiški gospod dodelil županom navadno še eno, to je drugo kmetijo. Razlike v dajatvah županov po eni in kmetov po drugi strani pa razlaga Dopsch deloma iz posebnih popustov, ki so jih bili deležni župani kot upravni funkcionarji v vasi, deloma pa, kar se dajatev v živini tiče, iz večje možnosti takega plačevanja od strani županov kot imejiteljev dvojnih kmetij. Požigalništvo, o katerem pravi Peisker, da je bilo v naših krajih zelo razširjeno, ter Peiskerjevo mnenje o županih kot vodjih požigalništva zavrača Dopsch prav tako kot Peiskerjevo hipotezo o „letečih njivah“, ki se pomikajo v gozd ali pa zopet gozdu zapadajo. Njive in zemljiška razdelitev v okviru posamezne vasi je v 13. in 14. stol. že davno ustaljena, vsako novo krčenje je postavno urejeno. Župani so poljedelci in vinogradniki prav tako kot nežupani.

Dopschu je odgovoril zopet Peisker, skušajoč svoja izvajanja podpreti z novim dokazovanjem iz salzburških urbarjev za Posavje, posebno še iz obeh sevniških iz 1448 in 1528. Ta dva vira mu veliko število županov, ki da se je v teku časa celo še pomnožilo, znova potrujeta, hkrati pa kažeta, da se je v 15. in 16. stol. posest, ki jo župani upravljajo napram prejšnjim časom, močno zmanjšala.¹²

Velika znanstvena kontroverza Peisker—Dopsch o značaju in položaju slovenskih županov je, kot razvidno, v obilni meri uporabljala podatke v tej knjigi objavljenih salzburških urbarjev za Posavje kot orožje za in proti postavljenim tezam. Zato smo tudi menili, da je potrebno, spregovoriti nekoliko podrobneje o njej na tem mestu. Novejša literatura o slovenskih županih ni iz naših virov več neposredno črpala in tudi ni, v kolikor se poslužuje Peiskerjevih in Dopschevih podatkov iz njih, prispevala kaj bistveno novega za razumevanje županov v naših urbarjih ter vobče za gospodarsko in socialno zgodovino salzburškega Posavja, zgrajeno na njihovi podlagi.¹³

Predvsem si oglejmo kaj nam o županih vedo povedati urbarji za salzburško posest v Posavju, pa tudi v Podravju. V brežiškem in sevniškem uradu je imel po podatkih urbarja 1309 župan v 59 vaseh po dve kmetiji.

¹¹ Die ältere Sozial- und Wirtschaftsverfassung der Alpenslawen (1909), posebno 23 dalje in 75 dalje.

¹² Die ältere Sozial- und Wirtschaftsverfassung der Alpenslawen (Slowenen), Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, 7 (1909), 326—337.

¹³ Josip Gruden, Slovenski župani v preteklosti (1916). — Josip Mal, K poglavju starejše zgodovine Slovencev, Čas 1916, 83—100. — Fran Vatovec, K starejši upravni in gospodarski zgodovini laškega okraja (1927).

v 6 vaseh po eno kmetijo, v dveh vaseh je pa imelo po več županov več kmetij. Leta 1322. ima župan v 65 vaseh po dve kmetiji, v dveh vaseh pa po eno, več županov v eni vasi pa ni nikjer omenjenih. Brez županov so vasi, ki so bile povsem puste; ne omenja se pa tudi župan v nekaterih krajih; zakaj, o tem bomo še slišali. V 26 vaseh okoli Ptuja, popisanih v urbarju 1322, je imel župan po dve kmetiji.

Pravilo je, da ima župan po dve kmetiji v vasi ali polno župo (*suppa plena, suppa tota*), kot se naši viri izražajo. Le ena županova kmetija v vasi je pol župe (*suppa dimidia*). L. 1309. je v brežiško-sevniškem uradu komaj 7570/0 krajev, v katerih se župan vobče imenuje, slednje vrste. Peisker je posest dveh kmetij razlagal iz zgoraj opisanega privilegiranega položaja županov, Dopsch pa tolmači drugo županovo kmetijo kot nagrado, ki jo je dodelil zemljiški gospod županu kot svojemu gospodarsko-upravnemu organu za njegov trud in posel.

Župan z dvema kmetijama v posamezni vasi, to razmerje je tako prevladujoče, da ga moremo smatrati kot pravilo, ki ga redke izjeme le potrjujejo. Pojav župana z dvema kmetijama v posamezni vasi je nekaj tako splošnega, da to ne more biti produkt le golega slučaja, marveč posledica sistematične ureditve, do katere je prišlo ob nekem določenem času za celokupno, tedaj salzburškemu gospodstvu podrejeno ozemlje. Kdaj se je to zgodilo bi mogli samo ugibati. Prejkone takrat ko je bila kolonizacijska ekspanzija in gospodarska ureditev salzburškega ozemlja končana; torej najkasneje v prvi polovici 13. stoletja.¹⁴ Župan kot gospodarsko-upravni organ v vaseh salzburškega gospodstva je za svoj trud in posel imel mimo svoje še eno kmetijo v uporabo, plačeval pa le od ene. Župan z dvema kmetijama je pojav, ki ga najdemo drugod na Slovenskem v srednjem veku pogostokrat.¹⁵ Razlikoval se je le odnos župana do teh dveh kmetij kar se plačevanja tiče. V laškem okraju na deželnoknežjih posestvih ima župan v 13. stol. tudi po dve kmetiji v vasi, plačuje pa od njiju drugače kot njegov sosed-kmet. Na šentpavelskih posestvih okoli Maribora ima župan v 13. stol. tudi po dve kmetiji, plačuje pa le od ene.¹⁶ V drugih krajih je pa župan od svojega posestva vobče oproščen plačevanja davka. V salzburških Zrkovcih pri Mariboru ima župan 1322 tri kmetije in ne plačuje od njih ničesar.¹⁷ Tudi na freisinškem ozemlju na Gorenjskem ne daje župan 1291 in 1318 od svoje kmetije nikakršnih dajatev.¹⁸

¹⁴ Prvi dokumentarni podatek za župana na salzburškem ozemlju v Posavju je iz l. 1248.: *suppanus Weschmer* (Zahn, *Urkundenbuch des H. Steiermark*, III, 83. Martin, *Regesten*, I, 42).

¹⁵ Peisker, *Zeitschrift für Social- und Wirthschaftsgeschichte*, V, 1897, 115 dalje. — Dopsch, *Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark*, LXXXIV. — Ptujski urbar 1495, *passim*.

¹⁶ Peisker, *na*' n. m., 127, op. 47. Gruden, *Slovenski župani v preteklosti*, 38.

¹⁷ *Urbur 1322*, f. 21'.

¹⁸ Zahn v *Fontes rerum Austriacarum*, II, 36, 227.

Peisker je ugovarjal, češ, župana z dvema kmetijama najdemo v Posavju tudi v nekaterih vaseh, ki so tedaj vobče obstojale le iz dveh kmetij, a prav te so bile županove.¹⁹ Kaj naj bi torej ob takih razmerah župan upravljal? Res je, županovi 2 kmetiji ste 1309 edini v vaseh Anovec, Ponikva, Mostec, Presladol in Kališovec, 1322 pa edini v vaseh Presladol in Kališovec v salzburškem Posavju. Toda poudariti moramo, da so bile te vasi in še številne druge, kjer se nam razmerje dveh županovih, to je upraviteljevih kmetij, napram ostalim maloštevilnim kmetskim domačijam zdi nepriravno, v prvi polovici 14. stol. silno opustošene. Stvarno je bil vaški teritorij razdeljen na veliko večje število kmetijskih enot, ki pa tedaj niso bile zasedene. Anovec je 1309 v resnici vas s petimi, Ponikva z devetimi, Mostec z desetimi, Kališovec s petimi in Presladol kraj s šestimi kmetijami. Z mnogo večjim številom kmetij, podrejenih županom-upraviteljem dveh kmetij, moramo računati tudi pri velikem številu ostalih vasi naših urbarjev, kjer se župan omenja. Razmerje županovih do ne-županovih kmetij postane s tem povsem drugačno, kot ga je izračunal za salzburško Posavje z 1 : 3'64 Levec; 1309 dosega razmerje 1 : 6'26.

Salzburško Posavje, ogledano v urbarjih 1309 in 1322, kaže ogromno število opustelih kmetij (1309: 431'75 nastanjenih kmetij proti 382'25 pustim). Mnogo manjše je razmerje nastanjenih do pustih kmetij v ptujskem uradu (1322: 357 nastanjenih kmetij proti 63'5 pustim). In vendar ni nikjer rečeno, da so tudi županove kmetije postale ali bile puste. Povsod, tudi v vaseh, ki kažejo največje število opustelosti, se puste županove kmetije nikjer ne omenjajo. Ali mogoče opustelost dosledno ni zajela županovih kmetij — torej po Peiskerju posesti privilegiranega stanu — pač pa tako hudo prizadjala navadnim kmetom, da so ti v nekaterih vaseh pred župani, ki so se iz splošne opustelosti znali lepo rešiti, kar zginili? Tako vprašanje sta si zastavila že Peisker in Dopsch.²⁰ Nemogoče in neumljivo je, da bi se bila vsepovsod prodirajoča opustelost ustavila pred župani in hkrati s kmeti ne zgrabila tudi njihovih kmetij. Peiskerjeva razlaga z večjo odpornostjo županovih dveh kmetij ni na mestu. Nasprotno, pojav župana z dvema kmetijama v ogromni večini vasi kaže znova na njihovo funkcijo kot gospodarskoupravnega organa nižje vrste. Misliti si moremo, da salzburški nadškof, kot zemljiški gospod, po veliki opustelosti, ki je zajela njegovo Posavje, pri obnovi gospodarskega stanja svoje tamošnje zemlje, ni pozabil poskrbeti, da je po pravilu vsaka ne povsem opustela vas, v kolikor je imela župana že poprej, dobila tega tudi sedaj. Vsak za župana postavljeni kmet je pa po pravilu prejel dve kmetiji, pa četudi ste bile ti dve v kraju edini neopusteli in stanovalec na njiju torej edini kmet v vasi. Župan je nastavljal in odstavljajal kolone na posameznih kmetijah ter imel nadzorstvo nad posestjo zemljiškega gospoda. Župan kot gospo-

¹⁹ Za laški okraj Peisker, na n. m., 121.

²⁰ Peisker, Zeitschrift für Social- und Wirthschaftsgeschichte, V, 1897, 128 in Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, III, 1909, 353. — Dopsch, Die ältere Sozial- und Wirtschaftsverfassung der Alpenlawen, 45.

darski organ je imel med drugim tudi nalogo skrbeti za obnovo vasi. Zato tolikšna skrb zemljiškega gospoda postaviti po pravilu v vsako vas župana. Da se je obnova vasi vsaj delno posrečila, moremo razvideti iz poznejših urbarjev pa tudi iz današnjega stanja v onih krajih, kjer se 1309 in 1322 povsem puste vasi pojavljajo zopet kot obljudene.

Urbarja 1309 in 1322 pa poznata v salzburškem Posavju tudi izjemne slučaje z vasmi, kjer je imel župan le po eno kmetijo, dalje take, kjer je bilo več županov v eni vasi in končno take vasi, kjer se župani sploh ne omenjajo. Salzburško ozemlje okoli Ptuja ne kaže takih izjem. Prav enake oziroma podobne razmere so pa po podatkih urbarjev za deželnoknežjo posest obstojale v 13. in 14. stol. v mnogih krajih nekdanje spodnje in srednje Štajerske.²¹

Le po eno kmetijo je imel 1309 župan v vaseh Anže, Zdole, Obrež, Zgornja Blanca in Lončarjev dol. V vseh teh vaseh ima župan 1322 po dve kmetiji, nasprotno pa v Žurkovem dolu in Zgornjem Kladju le po eno, kjer je imel 1309 po dve.

V Obrežu župan 1309 sploh ni mogel imeti dveh kmetij, kajti tedaj je bila v tem kraju vobče le poldruga kmetija nastanjena. Za druge štiri kraje so pa bile 1309 za obstoj le ene županove kmetije pač merodajne lokalne razmere, ki so se pa, kot nam kaže primerjava z 1322, mogle v kratkem spremeniti. Pojavijo se pa 1322 z eno županovo kmetijo druge vasi, ki poznajo 1309 dve županovi kmetiji. Vse te in take izjeme pa nikakor ne morejo ovreči prevladujočega pravila dveh županovih kmetij v posamezni vasi.

Omenim naj pa, da plačujejo 1309 in 1322 vse vasi, kjer je obstajala le po ena županova kmetija, „ius plenum“, to je polno izmero dajatev, ne pa „ius medium“, to je polovično izmero, ki jo daje velika večina vasi z dvema županovima kmetijama. Vas, kjer je imel župan le po eno kmetijo, je morala biti torej gospodarsko trdna, da zemljiškemu gospodu ni bilo potrebno popustiti del dajatev na polovico. Župan v taki vasi je 1309 od svoje ene kmetije imel nemara toliko dohodkov kot njegov sosed župan v sosednji vasi od dveh, zemljiški gospod je pa od ene take „polovične župe“ po „polnem pravu“ prejemal prav toliko kot drugod od „polne župe“ po „polovičnem pravu“.

Več županov je bilo 1309 v Spodnjem Sremiču in v kraju „Prunne“ imenovanem, ki ga je iskati nekje v bližini Brežic, na „otoku“ ob rokavih reke Save. V Spodnjem Sremiču imajo od šestih nastanjenih kmetij župani dve in poleg njiju še eno, ki „bo začela plačevati leta 1311“. V „Prunne“ je pa bilo sedem kmetij, od teh šest nastanjenih, a od teh zopet sta imela dva župana štiri kmetije, to je dve župi. Peisker je pripisoval tem podatkom velik pomen, češ iz njih je razvidno kako številčno močno plast prebivalstva so predstavljali nekdanj župani.²² — Mislim, da ne gre iz dveh

²¹ Dopsch, navedeno delo, 43 in Die landesfürstlichen Gesamtturbare der Steiermark, 13, 14, 74, 75.

²² Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, III, 1909, 232.

povsem izjemnih slučajev delati tako dalekosežnih zaključkov. Ogromna večina primerov kaže, da ni 1309 domoval več kot en župan v posamezni vasi. V Spodnjem Sremiču imamo po mojem mnenju pri množinski obliki župani (suppani) na dveh kmetijah opraviiti s skupno posestjo večjega števila članov iste rodbine na dveh kmetijah. Take vrste skupna posest dveh ali več članov ene rodbine na isti gospodarski enoti ni na Slovenskem in tudi ne v nekdanj spodnještajerskih krajih v srednjem veku nič nenavadnega.²³ V Spodnjem Sremiču se pač vsak, kdor sedi na „župi“, imenuje župan, podobno kot večkrat v mnogih vaseh sevniškega urada 1448, kot bomo imeli še priliko videti. Eden teh „županov“-članov iste rodbine si je pridobil tamkaj še eno kmetijo, ki pa seveda ni štela k „župi“ v dotični vasi. V Sobotincih pri Ptujju je imel župan Jakob 1495 dve in pol kmetiji, toda le od dveh, ki bi bile v tem slučaju njegova župa, ni plačeval.²⁴ Ko je tak „župan“-član županske rodbine umrl, ima vas zopet samo enega župana. Po 13 letih (1322) je v Spodnjem Sremiču zopet le en župan (urbar 1322, f. 56).

V vasi „Prunne“ sedita 1309 dva župana na dveh župah, to je štirih kmetijah. Mogoče je bila ta vas tako razbita, da je bila uprava z dveh žup potrebna. Mogoče jo je rokav reke Save razdelil na dvojje in je vsako polovico poseben župan posebej upravljal. Vemo, da je prav v teh krajih okoli Brežic Sava svoj tok silno menjavala in se je del salzburske posesti nahajal na „otoku“ sredi rokavov reke in še celo onstran njenega glavnega toka. Med temi ogroženimi vasmii je bila tudi „Prunne“, katere nekdanje mesto je danes nedoločljivo. Vas je bila na tem, da postane „pusta“ in že 1322 nima več župana oziroma županov (urbar 1322, f. 63). Salzburška uprava je nemara nad njenim obstojem obupala in ni več vanjo nameščala župana, kakor nimajo v naših urbarjih županov vse puste vasi. Vse kaj drugega torej kot številčno močna plast županov, za katero je menil najti Peisker prav v tej vasi 1309 močan dokaz; v meddobju 1309 do 1322 je ta „plast županov“ v vasi „Prunne“ izginila.

Župani se ne omenjajo 1309 v sledečih vaseh brežiškega urada: Polčice, „Weczelsdorf“ (Stara vas? pri Vidmu), „Cossissowicz“, Silovec, Gradišnica ob Sotli, Mihalovec, Gradišče (na mestu današnjih Brežic), „Lukatsdorf“ in Zgornje Potoče; v sevniškem uradu pa v Ostrešju. Leta 1322. se ne omenjajo župani v brežiškem uradu v Zgornjih Potočah, Spodnji Pohanci, Gradišču (na mestu današnjih Brežic) in v nekaterih danes nedoločljivih vaseh na „otoku“ reke Save pri Brežicah, ki jih je pač ogrožala voda in so bile na tem, da postanejo puste (Stanochne vel Mosina, Prunn); v sevniškem uradu ni župana zopet v Ostrešju. Razen tega se ne omenja župan v vseh pustih vaseh.

²³ Dopsch, Die ältere Sozial- und Wirtschaftsverfassung der Alpenlawen, 27, 153 dalje.

²⁴ Peisker, Zeitschrift für Social- und Wirthschaftsgeschichte, V, 1897, 127, op. 47. — Ptujski urbar 1495.

Za Ostrešje je 1309 in 1322 naravnost poudarjeno, kot nekaj izjemnega, da vas nima župana, mogoče ker je bila tamkaj le poldruga kmetija nastanjena in se radi tega župan ni izplačal. Tudi v urbarjih 1448 in 1528 ni omenjen v tej vasi župan. Večji del obsotelske Gradišnice (devet kmetij poleg dveh nastanjenih) je bil 1309 dan v fevd. Tudi Gradišče na mestu današnjih Brežic je podeljeno v fevd, zato se tamkaj ne omenja župan, pa tudi dajatve kmetov ne. Vas „Lukatsdorf“ ima 1309 v oblasti „Nicolaus familiaris puerorum de Pischachts“. V vasi Mihalovec so 1309 nastanjeni le novaki (novicii). V vasi „Cossissowicz“ se župan 1309 ne imenuje, pač pa je kraj sedež šefona, ki je bil, kot se kaže, hkrati župan. V Zgornjih Potočah ste bili nastanjeni le dve kmetiji, ki pa ju skupaj obdeluje le en kolon in plačuje od njiju dajatve, razlikujoče se od dajatev v sosednjih vaseh. Vasi Polčice, „Weczelsdorf“ in Silovec, ki 1309 nimajo župana, ga 1322 imajo.

V ptujskem uradu ni 1322 župana v treh vaseh (Spuhlja, Nova vas, Podvinci), v katerih so stanovali tako imenovani „hausgenoezzen“, to so prejkone nadškofovi ljudje, zaposleni v nekdanji ptujski kovnici denarja.

Če pregledamo nastanjene vasi, v katerih ni bilo po naših urbarjih iz 1309 in 1322 županov, vidimo: 1) da tega ni tam, kjer je to posebej poudarjeno (Ostrešje), 2) da nimajo župana vasi, ki so bile dane v celoti ali pa po večini v fevd, oziroma so bile v lasti drugih (Gradišnica ob Sotli, Gradišče na mestu današnjih Brežic, „Lukatsdorf“, Spuhlja, Nova vas in Podvinci pri Ptuj), tako, da ni smela ali mogla salzburška uprava v njih nastavljeni župana, 3) da nima župana 1309 vas nastanjena z novaki komaj neposredno po zapisu urbarja (Mihalovec), 4) da nima župana vas, kjer stanuje šefo (Cossissowicz), ki je mogel biti sam hkrati župan, 5) da ni župana v vaseh Zgornje Potoče in Spodnja Pohanca in 6) da 1309 ni župana v nekaterih vaseh, ki ga 1322 imajo (Polčice, „Weczelsdorf“, Silovec).

Slučaji, navedeni pod 1) do 4) ne potrebujejo za nenavzočnost župana posebne razlage. Zgornje Potoče in Spodnja Pohanca ste, kot že ime to kaže, mlajši vasi, oddeljeni od starejših Spodnjih Potoč in Zgornje Pohance, s katerima pa predstavljata še vedno eno enoto z le enim županom, ki velja za oba kraja. 1309 se dve Pohanci še ne omenjate. Za Polčice, „Weczelsdorf“ in Silovec so pa mogli biti odločilni kaki posebni trenutni oziroma lokalni razlogi, da vasi 1309 nimajo župana, 1322 ga pa imajo.

Po času nam za urbarjem iz 1322 niso za salzburško Posavje ohranjeni urbarji polnih 126 let. Šele iz leta 1448. je znan zopet urbar, ki pa se nanaša samo na sevniški urad. Ta vir nam kaže, da je v razdobju petih četrstoletij prišlo, kar se županov tiče, do znatnih sprememb. Neprimerno večje število županov v tem urbarju, v primeri z onimi iz 14. stol., je potrjevalo Peiskerju tezo o obstoju, značaju in številčnosti županske plasti v salzburškem Posavju. Menim, da je potrebno pojav velikega števila županov v tem urbarju razložiti na drugačen način.

Že ob podatku urbarja iz 1309 smo pri vasi Spodnji Sremič izrekli domnevo, da so vsakega, ki je sedel na županovih kmetijah ali župah, mogli imenovati župan. Urbar 1448 to, ob še redki izjemi izrečeno domnevo, potrjuje.

V Žurkovem dolu sede 1448 trije župani na dveh kmetijah. Na dveh županovih kmetijah domujeta dva različna župana v vaseh: Spodnja in Zgornja Blanca, Škocijan, Žabjek, Spodnje in Zgornje Veliko, Senovo, Lončarjev dol, Čanje, Zagradec, Zgornje Storžiče, Zgornje Kladje, Dobje in Prešna Loka. V Cerju, Pustem vrhu, Osredku, Kozimarjevem dolu, Konjski Glavi, Kališovcu, Spodnjem Brezju, Srednjem Velikem, Srednjih in Spodnjih Ložicah, Spodnjem Kladju, Pokleku in v selu „Pyawschagk“ pa najdemo po dva župana na eni kmetiji. V teh nazadnje imenovanih vaseh odgovarja ena županova kmetija dvojni županovi kmetiji ali župi iz leta 1309., kajti skupno število nastanjenih in nenastanjenih kmetij 1309 je enako številu kmetij leta 1448. manj eno. Župa 14. stoletja, obstoječa iz dveh kmetij, se je torej do srede 15. stoletja spremenila v eno kmetijo, to je eno gospodarsko enoto, kar ste dve kmetiji faktično bili že poprej.

Enakšna sprememba med celokupnim številom kmetij v začetku 14. stol. in številom kmetij 1448 se pokaže tudi pri mnogih kmetijah, na katerih sedi le po en župan. V krajih Pečje, Brezje, Šetenje, Storžiče, Komorelec, Leskovec, Žigarski vrh, Zgornje Ložice (Stranje) in Presladol je število kmetij 1448 enako številu kmetij 1309 manj eno, v kateri je zapopadena na eno gospodarsko edinico reducirana dvokmetijska župa 14. stoletja. Sled, da je bila taka leta 1448. enotna kmetija nekoč dvojna, se je ohranila kot relikv v Storžičah, kjer plačuje župan v dvojni izmeri (dupliciter), čeprav je imel le eno gospodarsko enoto.

Možnosti sprememb glede županovih dvojnih kmetij so torej prav mnogovrstne. Ponekod je župan obdržal svojo dvojno kmetijo, in sam, ali pa vsi, ki na njej sede, so župani. Drugod pa, kot smo videli, je iz dvojne županove kmetije nastala le ena županova gospodarska enota, ali pa je na vsaki obeh kmetij nastanjen poseben kmet imenovan župan. V 22 vaseh sevniškega urada se je obdržalo starejše stanje dveh županovih kmetij, v 27 vaseh že je pa županska le še po ena kmetija, a v treh vaseh so po tri kmetije nastanjene z župani. Število županov na teh županskih kmetijah ali župah v posameznih vaseh je različno, od 1 do 4. Če izpustimo vasi, ki se, v razliko k urbarju 1448, v onih iz 14. stol. še ne omenjajo, kaže primerjava, da ima 1309 43 županov 84 kmetij, 1448 pa 81 županov 72 kmetij. Majhne razlike v urbarju 1322 napram urbarju 1309 tega razmerja bistveno ne spreminjajo.

Da je naziv župan prešel na splošno na imejitelje starih županskih gospodarskih enot ali žup, se posplošil in izgubil na svojem prvotnem značaju in pomenu, je razvidno tudi iz tega, da plačuje 1448 med številnimi župani v vasi le eden za župana značilno odmero župnice (supprecht), dočim drugi „župani“ na „župah“ plačujejo manj, navadno toliko kot ostali

kmetje v vasi. „Pravi“ župan, to je gospodarsko-upravni nastavljenec v vasi, je bil torej le eden. V Spodnjem Brezovem plačuje prvi župan 69 fenigov župnice, ostala dva župana pa po 16 fenigov, toliko kot ostali kmetje v vasi. V Vranjem plačuje prvi župan po 69 fenigov župnice, ostala dva župana pa po 43 fenigov. V Senovem daje prvi župan po 69 fenigov, drugi pa po 32 fenigov župnice. V Srednjem Velikem plačuje od treh županov le eden župnico.

Pomen in veljava župana se je torej, če jo sodimo po vsem povedanem, v teku časa močno spremenila in zmanjšala. Dvojna županova kmetija je že redka, strnila se je navadno v eno. Posebna odmera župnice oznanja naslednika starih županov, toda le v vaseh, ki so bile od starine posest salzburške cerkve. V nekaterih pozneje pridobljenih krajih so župani glede odmere župnice izenačeni že z navadnimi kmeti ali pa župana sploh nimajo. V vaseh Lokve, Šedun in Završce, ki se 1309 še ne omenjajo, pač pa pozna prvi dve urbar 1322 v obliki pripisa h glavnemu tekstu, vse tri pa urbar 1448, plačuje župan župnico v enaki odmeri kot ostali kmetje. V vaseh Ravne in Belca pa, ki ju še ne poznata urbarja 1309 in 1322, leta 1448 župana sploh ni. Za vas Belco vemo, da jo je kupil salzburški nadškof leta 1322. Vse kaže, da se je uredba županov v stari obliki sredi 15. stol. že preživela. Župan postaja splošen naziv za vsakega, ki sedi na župi. Skupno število takih županov na župi, ki je mogla obstojati iz ene ali dveh kmetij, gre do štiri. Pri večjem številu županov sedita navadno na eni župi po dva, najdemo pa na eni in iz ene kmetije obstoječi župi tudi tri župane (Lončarjev dol). Na pojav več posestnikov na eni gospodarski enoti pa trčimo tudi na nežupanskih zemljah našega ozemlja (na primer 1448 v „Vileschendorff“-Dovskem dva kmeta na eni kmetiji), kar ni v naših krajih v srednjem veku nenavaden pojav.²⁵

Brežiški urbar iz 1525 in sevniški urbar iz 1528 pa kažeta še nadaljnje spremembe glede županov in žup v obeh uradih salzburškega gospodstva v Posavju. Število županov se je v prvi polovici 16. stol. močno zmanjšalo. Od 57 vasi, ki jih popisuje v sevniškem uradu urbar 1528, je omenjen župan le v 31 krajih. Tudi ne sedi več župan dosledno na župi ali polžupi, nasprotno, kot posestnik župe ali polžupe se omenja prav pogostokrat tudi kmet-nežupan, župa ali polžupa pa kot posestna edinica večkrat v vaseh, kjer župana vobče ni več. Le malo je več polnih žup z dvema kmetijama. Največkrat naletimo le na polžupo (1 kmetija) ali pa v dve polžupi razdeljeno nekdanjo župo. Na eni sedi v takem primeru župan, na drugi kmet, ali pa tudi na obeh kmet. Ne manjka pa tudi v četrt-župe (pol kmetije) razbita cela ali polžupa (na primer v Zgornjem Kladju sevniškega urada). Le redkokrat se omenjata po dva župana v eni vasi (Spodnje Storžiče, Zgornje Kladje), enkrat celo tudi tam, kjer je 1448 bival le eden (Drožanje v sevniškem uradu). Navadno naletimo v sevniškem uradu v

²⁵ Dopsch, Die ältere Sozial- und Wirtschaftsverfassung der Alpenlawen, 27, 153 dalje.

krajih, kjer sta živelata poprej dva ali celo več županov vsak na svoji župi ali pa skupaj na eni, 1528 le enega župana na eni župi, na ostalih župah pa kmete nežupane (Čanje, Zagradec, Spodnja Blanca, Cerje, Poklek, Selce). Z dostojanstvom in službo župana ni več združen ugodnejši materialni položaj; pri županu v Mirnem dolu (Radostall) je pripisano, da radi revščine ne plačuje davščin.

Urbarja iz 1525 in 1528, ki sta nastala že po velikem uporu kmetov iz 1515, nam kažeta: 1) glede kmetijskih posestev v primeri s stanjem leta 1448. silno novo opustelost, zmanjšanje gospodarskih enot po obsegu in številu ter kumulacijo večjega števila kmetijskih zemljišč v eni roki; niso redki slučajji, da ima en posestnik v svojem gospodarstvu 6 do 8 enot, tam kjer so na njih še pred 80 leti sedeli in jih obdelovali kmetje-poedinci; 2) kar se županov tiče pa, popoln razkroj županske organizacije, kot smo jo spoznali iz 200 let starejših urbarjev.

* * *

Gospodarska edinica v podeželju salzburškega gospodstva (predium) v Podravju in Posavju je v srednjem veku kmetija (huba, hueba). Polkmetija je redka. Delitev kmetij ter po drugi strani kumulacije gospodarskih edinic v posesti ene roke, ki so tako značilne za razmere v prvi polovici 16. stol. in ki jih dobro poznamo iz urbarjev tega časa, urbarji 14. in 15. stol. v tem obsegu in oblikah še ne poznajo.

Večje ali manjše število kmetij sestavlja selišče, ki se, četudi bi mu po današnji terminologiji večkrat šel naziv zaselek, stalno imenuje z enotnim imenom vasi (villa, dorf). Velikost na kmetije razdeljene vasi je različna; vrste se vasi od 2 do 25 kmetijskih posestev v Posavju, od 7 do 35 v Podravju. Sorazmerno največ je takih vasi, ki štejejo 5 do 10 kmetij. Na splošno imajo več kmetij vasi v ravninskem svetu brežiškega kota in ptujskega polja, manjše število posestev pa vasi in zaselki raztreseni po hribovitem svetu Zasavja in Slovenskih Goric. Velikost posameznih kmetij, oziroma bolje povedano, kakovost posameznih kmetij, kot se ta izraža v njihovi donosnosti, je bila po pravilu in v teoriji enakšna, kajti posamezne kmetije plačujejo in služijo v mejah enega gospodstva in ob istem času v glavnem enako.

V številkah povedano je bilo 1309 oziroma 1322 in 1448 število salzburški cerkvi podložnih kmetij v našem Posavju in Podravju (obdelanih in pustih) na posamezne vasi na sledeči način razporejeno:

Število kmetij:	2	2 ¹ / ₂	3	4	5	6	7	7 ¹ / ₂	8	8 ¹ / ₂	9	9 ¹ / ₂	10	11	11 ¹ / ₂	12	13	13 ¹ / ₂	14	15	16	20	20 ¹ / ₂	25	31	35	Skupaj vasi:	
Urad Brežice 1509	—	—	3	1	13	8	14	—	6	1	4	—	7	1	—	3	1	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	66
Urad Sevnica 1509	—	1	1	2	12	11	7	—	6	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	45
Urad Ptuj 1522 . .	—	—	—	—	—	—	1	9	1	—	1	1	—	2	—	3	2	1	3	1	1	—	1	—	1	1	—	29
Urad Brežice 1522	—	—	1	—	2	6	7	—	5	1	3	—	1	—	—	3	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	33
Urad Sevnica 1522	—	1	2	3	14	13	9	—	5	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	52
Urad Sevnica 1448	3	—	9	11	3	8	2	1	4	1	3	—	2	1	1	3	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	55

Od kmetij razlikujejo naši urbarji zemljišča, ki so bila ali nezazidana, ali je pa na njih stala kaka hiša (domus), dvorec ali pristava (curia). Taka „a r e a“ imenovana zemljišča so se nahajala navadno v ali blizu večjih krajev (pri Vidmu ob Savi, v Brežicah in Sevnici, v Ptujju in okolici, urbar 1309 f. 3', urbar 1322 f. 57) in so mogla biti različnega obsega. Če jih ni zemljiški gospod obdržal v lastni režiji — kar se v času naših urbarjev ne dogaja več — oddajal jih je v fevd, najem ali zakup proti določeni davščini. V Podvincih pri Ptujju je nek tak dvorec (curia) 1320 obsegal štiri kmetije (zapisnik fevdov 1320, f. 108). Številna so te vrste zemljišča s hišami in dvorci v Ptujju in okolici, kjer so navadno sedež salzburških viteзов, fevdnikov in strelcev.²⁶ V samem Ptujju je 12 dvorcev, namenjenih stražnikom in služinčadi Ptujjskih gospodov; spadali so k fevdu grajske straže (purchuta), ki so ga Ptujski imeli od salzburškega nadškofa.²⁷

Posamezne njive (agri), od katerih je bilo treba posebej plačevati, se omenjajo v naših urbarjih le redkokrat (urbar 1322, f. 57'), pogostokrat pa v zapisniku fevdov iz 1320 kot v fevd dani objekti.

Planinske kmetije (swaiga) so bile ustanovljene in urejene okoli 1309 v treh vaseh v Posavju (Spodnji Sremič, Zagradec, Spodnja Blanca). Plačevati naj bi začele prvič leta 1310, v Zagradcu in Spodnji Blanci po 300 sirov na leto (urbar 1309, f. 2, 12', 13'). Urbar iz 1322 jih ne omenja več. Poseben davek za planinske kmetije (swaigpffenning) plačujejo 1448 štirje posestniki sevniškega urada (urbar 1448, f. 26).²⁸

(Prebivalstvo

Štiri glavne stanovske skupine so v srednjem veku sestavljale prebivalstvo salzburškega Podravja in Posavja: plemiči, duhovniki, meščani in kmetje. Naši urbarji nam nudijo podatke o plemstvu, meščanstvu, predvsem pa seveda o kmečkem prebivalstvu.

Pripadniki plemiške skupine se v naših urbarjih omenjajo le mimogrede, največkrat kot imejitelji fevdov salzburške cerkve, pogostokrat pa v ptujjskem fevdnem zapisku iz 1320. leta. Popolnejša slika

²⁶ Podatke o posameznih dvorcih je najti v opombah pri ediciji naših tekstov.

²⁷ Martin, Regesten, I, 958 (1280), II, 944 (1309). — Seznam posestnikov na njih na f. 91' rokopisa 1157 v Deželnem arhivu v Gradcu: „Iste aree sunt ad purchutam in Pettouia deputate et non plures, preter duas curias dominorum ibidem. Soror Alhaidis Begina habet unam. Item Schucznaerinus habet unam. Item Perchtoldus portenarius habet unam. Chunradus pellifex habet unam. Item quidam dictus Eisner habet unam. Item Hoblinn unam. Item Wergandus aurifaber unam. Item Hainczelus Ris unam. Item Tschakan in sacco.(?) unam. Item auf dem Stain sunt due desolate. Et amcus (?) Latinus habet unam“ (zapis okoli 1322).

²⁸ O planinskih kmetijah na Štajerskem je primerjati: Ad. Gstirner, Die Schwaighöfe im ehemaligen Herzogtume Steiermark, Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark, 31 (1937), 1 dalje.

o tem delu prebivalstva se iz naših urbarjev ne da sestaviti. Mogoča je do neke meje le za kmečko in meščansko prebivalstvo.

Splošna označba za kmečkega podložnika v naših urbarjih je „colonus“. V kako tolmačenje njegovega pravnega ali socialnega položaja se naši viri ne spuščajo, le pri vasi Žabjek sevniškega urada je 1309 omenjeno, da je bil neki kolon prestavljen v vas Drožanje, ki je tudi v sevniškem uradu (urbar 1309, f. 8'). Če s tem povežemo in primerjamo podatke, ki jih imamo iz drugih virov na razpolago za poznavanje srednjeveškega pravnega položaja kmečkega prebivalstva na našem ozemlju in v sosednjih predelih, moremo reči, da je to šteti po večini v vrsto kmečkih podložnikov, do katerih je imel zemljiški gospod vsak čas pravico „proste saje“ (freistift), torej pravico jih na kmetijo „nasajevati“ ali s kmetije „odsajevati“. Take vrste kmečki podložnik se da na štajerskih tleh v srednjem veku posebno pogostokrat dokazati za cerkvena gospodstva. V salzburškem urbarju, datiranjem okoli 1350—1450, je pri uradu ob reki Aniči pripisano, da velja prosta saja (libera institucio) po vsem uradu.¹

Urbarji 14. stol. kažejo na zunaj za stan kmečkih podložnikov močno enotno podobo, brez večjih socialnih in gospodarskih razlik. Vsak kmet sedi na svoji kmetiji in plačuje od nje po pravilu dajatve povprečno enake izmere. Urbar 1448 za Sevnico nam pa že kaže, da se je tudi v salzburškem Posavju — kot drugod na Slovenskem v 15. stol. — začelo širiti kajžarstvo. Pod naslovom „hindersessen“ našteva ta vir v 16 vaseh 32 podložnikov te vrste, ki plačujejo le majhne dajatve v denarju (16 fenigov, 12 fenigov), ali pa po dva kopuna (urbar 1448, f. 27—28). Med njimi je zelo mnogo priimkov po obrtih (mullner, smid, sneider, weber), kar kaže, da je obrt pospeševala razvoj kajžarstva in da je marsikdo, ki mu ni bilo mesta na kmetiji, iskal in našel obstoj na kajži, združeni z obrtjo. Še večje je število kajžarjev v urbarjih iz prve polovice 16. stoletja.

Od mestnih in trških naselbin si moremo na podlagi naših virov glede prebivalstva ustvariti popolnejšo podobo edino le za trg Sevnico. Urbar 1448 nam (na f. 31—35') našteva tedanje Sevničane z imeni in višino davka v denarju (hofczinns), ki so ga morali plačevati od svojih hiš, zemljišč, mlinov, kleti, hlevov, vinogradov in vrtov. Višina davka je za hiše od 1/2 feniga do 14 fenigov. Največ je bilo tržanov, ki so plačevali od hiš 3 do 6 fenigov, večja skupina jih je plačeval tudi po 12 fenigov. Od vrtov je bilo treba plačevati, po velikosti in kakovosti, od 3 fenigov do 32 fenigov, od vinogradov pa od 1/2 do 8 fenigov.

Po imenu je leta 1448. naštetih vsega skupaj 217 v Sevnici plačujočih oseb. Ker pa se nekatera imena ponavljajo in predstavljajo isto osebo, moremo število plačujočih zmanjšati na okoli 200. Če računamo, da je

¹ A. Mell, Grundriss der Verfassungs- und Verwaltungsgeschichte des Landes Steiermark, 74. A. Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark im Mittelalter, XCIX dalje. L. Hauptmann, Die Freileute, Carinthia I, 100 (1910), 12 dalje. J. Kelemina, Pravne starine slovenske v filološki luči, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 14 (1933), 58, 81.

imela vsaj polovica imenovanih družino in vzamemo kot število članov družine 5, najdemo, da je imel trg Sevnica sredi 15. stol. okoli 600 prebivalcev. Omenim naj, primere radi, da je imela Sevnica 1822. leta 585 prebivalcev,² 1880. leta 686 prebivalcev, 1931. leta pa 1321 prebivalcev. Te številke nam kažejo, da se število prebivalstva v trgu Sevnici od srede 15. stol. pa do srede 19. stol. ni mnogo spremenilo. Enak primer za stacionarnost oziroma šibko številčno napredovanje prebivalstva na teritoriju naših sklenjeno zazidanih mest in trgov — od konca srednjega veka pa do sredine 19. stol. — nam kaže Kamnik na Gorenjskem, ki je štel v začetku 16. stol. 1500 do 1600 prebivalcev, leta 1869. pa 1768 prebivalcev.³

Za podeželje salzburškega Podravja in Posavja se dajo primerjalne študije glede števila prebivalstva najbolje izvesti za sevniški urad, kajti zanj nam je v večjih časovnih razdobjih ohranjenih največ urbarjev (1309, 1322, 1448, 1528).

Sevniški urad je štel 1309. leta 257 obdelanih + 44⁵ pustih, skupaj 301⁵ kmetij; 1322. leta je bilo 215 in pol obdelanih + 102 pustih, skupaj 317⁵ kmetij; 1448. leta je v istih vaseh vsega skupaj 322 kmetij (kmetij v devetih v tem urbarju na novo popisanih vaseh ne štejem). Število kmetij v celotnem urbarju se torej v okroglo 140 letih ni mnogo spremenilo. Tudi število kmetij v urbarju 1528 odgovarja v glavnem številu kmetij v dotičnih vaseh v 14. in 15. stoletju.

Vendar nam število kmetij v posameznih vaseh ne daje prave osnove za izračunanje števila tamkajšnjih prebivalcev. Kajti slišali smo že, da ste bili dve ali pa, da je bilo še celo več kmetij v lasti in obdelavi enega posestnika, da je torej tudi na več kmetijah mogla sedeti le po ena družina. Če z ozirom na to popravimo zgorajšnje številke, najdemo, da je štel sevniški urad 1309. leta 216 kmetijskih posestev pod vodstvom enega gospodarskega poglavarja, 1448. leta pa 315 takih posestev.

Leto 1528. nam v primeri z razmerami, ki so obstojale pred 80 leti (1448), razgrinja povsem drugo podobo. Število kmetij v posameznih vaseh je ostalo sicer v glavnem isto, toda število posestnikov je porazno manjše. Primerjava izvedena za 20 vasi sevniškga urada leta 1528. kaže, da se je število posestnikov na številu kmetij — ki je ostalo v glavnem isto — napram 1448 zmanjšalo za okroglo polovico. Do pet in še več kmetij upravlja 1528 po en sam posestnik.

Gospodarska kriza, ki je zgrabila tudi naše kraje v drugi polovici 15. stol., vojskovanje z Ogri, ki ga je ob istem času prav hudo občutila posebno salzburška zemlja v Posavju, turški navali, katerim je bilo prav naše Posavje ena glavnih vdornih vrat v alpske dežele, in ne na zadnjem mestu kmečki upori, ki jim je ta zemlja ob Savi eno glavnih pozorišč, vse

² Schmutz, Historisch-Topographisches Lexicon von Steyermark, II, 429.

³ A. Luschin v Mitteilungen des Musealvereins für Krain, 18 (1905), 50.

to je v meddobju 1448 do 1528 nedvomno pripomoglo in povzročilo, da je 1528 število posestnikov v vaseh sevniškega urada padlo povprečno na polovico stanja iz leta 1448.

Če na podlagi vsega tega skušamo najti število prebivalcev, nastanjenih na obljudenih kmetijah sevniškega urada v preko dvestoletnem razdobju 1309 do 1528, se mu moremo približati s pomočjo količnika, ki ga je za Poljansko dolino na Gorenjskem s 76 izračunal P. Blaznik (Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 19, 1938, 57). Uporaba tega količnika za naše razmere nam pokaže za sevniški urad salzburškega gospostva v Posavju sledeče približne številke:

- 1) leta 1309. pri 257 nastanjenih kmetijskih posestvih 1953 prebivalcev,
- 2) leta 1448. pri 322 nastanjenih kmetijskih posestvih 2447 prebivalcev,
- 3) leta 1528. pri okroglo 160 nastanjenih kmetijskih posestvih 1216 prebivalcev.

Neposrednih podatkov za poznavanje narodnosti prebivalcev nam naši urbarji ne nudijo. Le posredno jo moremo razbrati iz krajevnih in osebnih imen. Pa tudi pri uporabi teh za določevanje narodnosti moramo postopati kaj previdno. Dobro nam kažejo to imena davčnih obvezancev v Sevnici 1448. Iz njih je razvidno, da se nahajamo v dobi, ko je tudi v naših trgih in mestih priimek šele nastajal. Oseb z imenom in priimkom je pa bilo 1448 v Sevnici več kot ob istem času v kmečkem podeželju. Razumljivo je to, kajti pri večji aglomeraciji oseb z enakim imenom v enem kraju je bila potreba po razlikujočem priimku večja kot na kmetih, kjer se je pač bolj redkokrat pripetilo, da jih je v majhnih vaseh več imelo isto ime.

Sevničani, ki se 1448 imenujejo še s samim imenom, nosijo največ taka krščanskega, slovanskega ali germanskega izvora oziroma značaja. Razumljivo je, da nam imena kot Jakob, Mihel, Niklas ali Tomaž za narodnost njegovega nosilca nič ne povedo, pa tudi pri imenih kot Herman ali Ruprecht ne smemo nič določnega sklepati na narodnost onega, ki so ga tako klicali. Kot še danes ne, ne smemo tudi v 15. stol. delati ob takih primerih kake sklepe glede na narodnostno pripadnost dotičnega.

V seznamu sevniškega prebivalstva leta 1448. pa že prevladujejo označbe z imenom in priimkom. Imenu dodan priimek more biti različnega značaja in izvora. Priimki po obrtih (czimerman, drescher, fleischakher, huter, irher, kursner, mullner, pader, pfeiffer, schuster, smid, sneider, stoczner, swertfurber = čistilec mečev, vischrer, weber, wechsler) kažejo, kot se zdi, v glavnem še vedno, da je po obrti imenovani to obrt resnično izvrševal. Sklepam iz tega, ker število oseb, ki so z ozirom na priimke pripadale v Sevnici 1448 določenim obrtim odgovarja približno številu tem posameznim obrtim pripadajočih oseb v naših mestih onega časa. Največ je bilo 1448 v Sevnici čevljarjev (26), za njimi slede kovači (10)

in klobučarji (9), od ostalih obrtnikov pa najdemo v priimkih po 1 do 3 zastopnike. Priimki po obrtih so vseskozi nemški. Napačen bi pa bil sklep, da so bili njihovi nosilci vseskozi Nemci, kajti za obrtnike so pri nas veljale označbe nemškega izvora skoraj brez izjeme. Isto velja za nosilce nemških priimkov po kaki službi (czollnerin, amtman, mesner, richterko, wachter). Če bi vsi ti in taki priimki pomenjali Nemce, potem bi ne smeli med Sevničani sploh pričakovati slovenskih priimkov, kot so Črne, Majcen, Nebojse, Smuk, Stojan, ali pa slovenskih imen kot so Brate ali Zorko. Seveda je mimo teh tudi mnogo nemških priimkov kot so Fuchshuber, Kunig, Laewchtstokh, Seyfrid ali Wilburger. Ne dvomim, da se med nosilci takih priimkov skriva marsikateri v Sevnico naselivši se Nemeec. Tak Nemeec je bil mogoče Herman Dewtschman, ki je nemara sredi slovenske okolice dobil svoj na narodnost spominjajoči priimek. Iz bavarskega Landshuta so mogoče prišli predniki ali je pa prišel Merin Lanndshuter, iz Erdelja Mihel Sibenburger, iz sosednje Kranjske štirje Kraineri. Mnoge priimke je na prvi mah težko razložiti (na primer Bedepeter, Bischiprebo, Casschamel, Chudanibt, Hesiber, Murget, Murrigot, Vellinder). Na italijanski izvor kaže ime Pikolinn, po imenu in priimku na žida-menjalca denarja „Asee wechsler“. Nekatera imena in priimki so zelo pogosti, na primer Tzolschuh nič manj kot 34krat.

Iz nekaterih nemških ali nemško zvenečih imen oziroma priimkov kmečkega prebivalstva v sevniškem urbarju iz 1448 (samo ta urbar navaja kmete po imenih oziroma priimkih) ne smemo takoj sklepati, da je bil mogoče del tega nemškega izvora. Nikakršnih drugih dokazov ne bi imeli za takšno trditev.

Po veliki večini se imenuje kmečki človek v sevniškem okraju 1448 samo še z imenom. I m e je ali krščansko-svetniškega ali pa slovenskega, v nekaterih redkih slučajih tudi nemškega izvora. V prvo skupino spadajo imena kot Marko, Martin, Luka, Peter, Tomaž, oziroma slovenizirana Ivan, Janko, Jerni, Jurij. V drugo skupino je pa šteti imena kot Bratina, Črne, Majcen, Mali, Predeslav, Šega, Zore in druga, pa tudi nekateri Ramstecher, Ratschacher (mož iz Radeč), Herman, Dietreich, Fritzel itd. imenovani.

P r i i m e k je na kmetih šele v nastajanju. Pri kmetih, ki sede na samostojnih kmetijah je še redek. Številnejši je pri kajzarjih, kjer jih nosi polovica priimek po obrti, ki jim je pač nudila, poleg skromnega zemljišča, življenjski obstanek (mullner, sneider, weber). Najbolj pogost je pa priimek tam, kjer sta živila v eni vasi dva kmeta istega imena. Ime je v teh slučajih moglo imeti značaj našega priimka, ali je pa bilo svetniško ime. Nastajajoči priimek je prav tako lahko kako svetniško ime ali je pa po značaju to kar imenujemo danes priimek. Tako je pri dveh Vodigojih v vasi dobil eden pridevek Gregor, drugi Jakob. Pri dveh Hermanih je eden Klement, drugi Črne (Dobje). Pri dveh Vebrih je eden Jurij, drugi Majcen

pojasnjujočo oznako

(Zagradec). Pri dveh Jurijih je eden „suppan“, drugi „weber“ (Zagradec). Pri dveh Korišakah je eden Janez, drugi Gregor (Čajne). Pri dveh Jakobih je eden „herzog“, drugi „supan“ (Zgornja Blanca). Pri treh Ferlugih je eden Garko, drugi Merin, tretji Rupert (Dovsko). Takih primerov je še cela vrsta. Včasih so si pri dveh enakoglasečih imenih pomagali z očetovim imenom (Gregor Jurijev sin in Gregor Zejkov sin v Mirnem dolu), s kako pojasnjujočo oznako (Jurij „des Mali sun“ in Jurij „an der Goriczen“ v Zgornjih Storžišah), ali pa z značilno zunanjo podobo dotičnega („der klain Crisan“ in „der lanng Crisan“ v Dencah). Te izbrane navedbe naj zadostujejo kot majhen donesek k še nenapisani zgodovini slovenskega imena in priimka.

Nedvomno je prišlo v salzburško Podravje in Posavje tudi nekaj nemškega elementa z ministeriali in vitezi, z uradniki in duhovniki, ki so prebivali v gradovih in dvorcih, stanovali v mestih in trgih, in pa imeli dele salzburške zemlje v fevd ali najem. Za dva takih prišlekov je v 13. stol. povedano odkod sta prišla v naše kraje: bavarski plemič Konrad iz Vagera pri Reichenhallu na Bavarskem in nekdanji kaplan salzburškega nadškofa Ditrik iz Augsburga, ki imata oba posest okoli Brežic, jo poklanjata kostanjeviškemu samostanu in sta v njem pokopana.⁴ V Ptuj je prišel iz Hartberga pri Gradcu Wolfhart, ki je bil v raznih službah salzburškega nadškofa, dobil v fevd dvorec v Bukovcih in se omenja med 1307 in 1334.⁵ Člani rodu Jastreb (Geier, Vulter) so prišli, poprej avstrijskim Kuenringom podložni ljudje, 1288 od „onstran Drave“, postali salzburški podložniki in se naselili v Ptuj.⁶ Andrej Lah (Walch), tudi Lombard imenovan, se omenja med 1307 in 1345, bil je meščan ptujski in po rodu nedvomno Italijan.⁷ Gospodje Ptujski so bili po svojem rodu doma iz salzburškega Lungava.⁸ Iz danes nemškoštajerske Lipnice in tamošnje salzburške zemlje je bilo doma mnogo vitezov, ki so pridobili salzburške fevde okoli Ptuja, Brežic in Sevnice, oziroma se v te kraje priženili in se tod za stalno naselili.

Narodnost kake pokrajine je do neke mere mogoče spoznati tudi iz njenih krajevnih imen. Vendar bi nam imena selišč v oblikah, kot nam jih sporočajo naši urbarji, dala povsem napačno podobo o narodnosti salzburškega Podravja in Posavja. Če bi le imenom verjeli bi morala biti vsaj ena tretjina vasi tudi po narodnosti nemška, kajti imena številnih krajev so v urbarjih iz 14. in 15. stol. le nemška ali po nemškem načinu oblikovana. Nemška imena teh krajev pa niso pravi izraz narodnostne

⁴ 1268 (Martin, Regesten I, 546; Schumi, Urkunden- und Regestenbuch des H. Krain, II, 297).

⁵ Pirchegger v Jahresbericht ptujske gimnazije 1904, 24, 25; Martin, Regesten, III, 72, 73, 476, 931.

⁶ Pirchegger, Jahresbericht ptujske gimnazije za 1903, 21, za 1904, 27; Martin, Regesten, I, 1302; Lang, Die Salzburger Lehen, 274.

⁷ Pirchegger, Jahresbericht ptujske gimnazije za 1904, 22—27; Martin, Regesten, III, 853; Lang, 264.

⁸ Lang, 13.

pripadnosti prebivalcev v njih. So po ogromni večini le prilagoditve ali prevodi slovenskih krajevnih imen, ki jih je napravil ali sestavljalec urbarialnih tekstov ali si jih je pa že pred njim ustvarila upravna praksa slovenskemu jeziku nevedčjih uradnikov oziroma pisarjev listin. Tem je šlo laže, če so dejali Pirch namesto Brezje ali Brezovec, Stauden namesto Grm, Rosshaupt in ne Konjska Glava, Aich namesto Dobje, Rabenspach in ne Vranje itd., ali pa če so latinili Cruce namesto Križe, Lapide namesto Pečje (1309 Lapide, 1448 Am Stein!). Kako močno je bilo dajanje latinskih ali nemških oblik odvisno od pisarniško-upravne prakse, tradicije in navade, ali pa tudi le slučaja, vidimo iz urbarjev iz 1525 oziroma 1528 za brežiški oziroma sevniški urad. Dočim urbarja iz 1309 in 1448 uporabljata latinske, nemške ali pa nemščini prilagodene oblike krajevnih imen, je sestavljalec urbarjev iz 1525 in 1528 prešel po večini k slovenskim oblikam; namesto Arnoltdorf piše Arna Sela, namesto Pirch pravi Presie, namesto Rosshaupt ima Khonsska Glawa, namesto Rabenspach piše Vraynne, namesto Aich ima Dobie, namesto Odenperig pravi Pustierch. Če bi torej le iz krajevnoimenskih oblik sklepali bi morali reči, da so v začetku 16. stol. poprej nemške vasi postale slovenske.

Tudi v krajevnih imenih, sestavljenih z osebnim imenom in vas-dorf, selo-gesiez, vrh-perg oziroma dol-tal, ki so v salzburškem Podravju in Posavju pogosta in za te kraje značilna, je mnogo takih, ki tiči v njih prvem delu nemško osebno ime (primerjaj Arnoltdorf — Arnova sela, Diepaltsdorf — Tivolci, Winthersdorf — Vintarovci, Arengsgesiez, Pernhartztal — Pirniški dol, Sigharczperge — Žigarski vrh). Tudi tukaj bi se motili če bi dejali, da mora nujno tak kraj predstavljati selišče z nemškim prebivalstvom. Kako previdni moramo biti pri presoji neslovenskih osebnih imen in ob sklepanju iz njih za narodnost njihovih nosilcev smo pa že videli.

Imamo pa še druge dokaze, da je bilo podeželsko prebivalstvo salzburškega Podravja in Posavja v tako ogromni večini slovensko, da kak razpršen neslovenski drobec splošne slike ne more spremeniti.

1. Osebna imena kmetov v vaseh z nemško označbo v naših virih se prav nič ne razlikujejo po svojem sestavu in tipu od imen prebivalcev v vaseh s čistim slovenskim nazivom.

2. Kolonist druge narodnosti, naseljen med prvotno prebivalstvo, je užival pogostokrat posebne ugodnosti ali imel pravico do posebnega načina v plačevanju dajatev, ki se je in ga je od starejšega prebivalstva razlikoval. Pregled dajatev v naših urbarjih ne kaže na take izjeme, posebno ne nalletimo nanje v vaseh z nemško označbo.

3. Pregled katastralnih map za nas v poštevh prihajajočega ozemlja je pokazal, da so ledinska imena, ki so radi svoje konservativnosti vedno dober kažipot za narodnostni izvor in pripadnost prebivalstva, v tako ogromni večini slovenska, da o kakem omembe vrednejšem pritoku nemškega prebivalstva ne more biti govora.

Dajatve, služnosti in produkcija

Celokupnost dajatev in služnosti, ki jih je bil posamezen kmet dolžan v srednjem veku v salzburškem Podravju in Posavju svojemu zemljiškemu gospodu, označujejo naši urbarji z besedami „ius“, „census“ ali „zins“. Če je kmetija v brežiškem in sevniškem uradu plačevala v polni izmeri, tedaj je bilo to polno pravo (ius plenum), če pa le v polovičnem iznosu, tedaj so to imenovali polovično pravo (ius dimidium, ius medium), če pa je kmetija plačevala drugače kot je bilo pravilo za ostale, tedaj imenuje brežiško-sevniški urbar za 1322 tako pravo drugačno pravo (ius aliud). Ptujski urbar za 1322 tega razlikovanja ne pozna. Omeniti pa je, da se ob znižanju od polnega iznosa na polovični iznos niso znižale za polovico vse dajatve in služnosti; po urbarjih iz 1309 in 1322 pri županovih kmetijah le dajatve v žitu, prešiču in soli, pri kmetovih kmetijah pa dajatve v žitu in ovci.

Vsaka kmetija je prvotno in po pravilu plačevala v enakem iznosu. Enakost je utemeljena na razdelitvi kulturne zemlje v deleže vsaj približno enakega donosa. Ta podoba enotne razparcelacije v cele kmetije enakega donosa se pa ni povsod trajno obdržala. Zniževanje polnega iznosa na polovični iznos, o katerem smo iz brežiških in sevniških urbarjev za 14. stol. dobro poučeni, je podoba enotnega plačevanja močno spremenilo. Nekateri — sicer redke — vasi že v urbarju 1309 plačujejo drugače kot sicer ogromna večina ostalih. 1309 plačujejo v vaseh s polnim iznosom polni iznos župani in kmetje; 1322 pa plačuje župan v treh vaseh (Pohanca, Volčje, Zdole), ki so 1309 plačevale v polnem iznosu, še v polnem, kmetje pa v polovičnem iznosu. Naši viri tako odmikanje od splošno veljavnega pravila vestno zaznamujejo. V urbarjih 15. in 16. stol. so spremembe, ki gredo preko pravila, še pogostejše. Različni gospodarski razlogi, delitev kmetij, opustelost, posebne potrebe in zahteve zemljiškega gospoda so mogle biti vzrok raznim posebnostim in spremembam glede dajatev in služnosti, ki jih ti kasnejši urbarji navadno natančno zapišejo.

Dajatve se plačujejo v b l a g u (in natura) ali pa v d e n a r j u. Že od vsega začetka se je plačevanje vsaj dela dajatev moralo vršiti v denarju, ali pa velja po drugi strani to plačevanje v denarju kot nadomestilo za dajatve, ki so se sprva odrajtovale zgolj v blagu.

Glede na prejemnika je razlikovati dajatve, ki jih je kmečki podložnik dajal neposredno za svojega zemljiškega gospoda in dajatve, ki so jih prejemale za svojo službo upravni organi.

Glavna dajatev v blagu je bilo v salzburškem Podravju in Posavju v srednjem veku ž i t o, ki ga plačujejo brez izjeme vse vasi. Pšenica (triticum) in oves (avena, haber) ste glavni vrsti žita, dočim se rž (siligo) in proso (millium) omenjata v naših urbarjih kot žitna dajatev le redkokrat.

Mera, po kateri so merili žito, ima lahko splošen ali pa poseben pomen. V prvem slučaju označuje obči sistem ali način merjenja, v drugem pa odgovarja mera neki določeni količini.

V prvem slučaju poznajo naši viri mero po kašči (mensura granarii, kastenmass), ki je bila v rabi in določena za merjenje v kašči ali žitnici zemljiškega gospoda, dalje splošno mero, po kateri je kmet plačeval svoje dajatve ali „činž“ (census, zinsmass), potem mero, katere so se pri trgovanju držali v mestu ali trgu (mensura fori, statmass) in končno mero, po kateri so računali v mlinih (mulmass). Razlikovali in označevali so pa tudi mere po krajih uporabe; te nikakor niso morale biti enake po obsegu in količini. Naši viri poznajo in imenujejo ptujsko, ormoško, mariborsko, lipniško, brežiško in sevniško mero.

Posebne mere za žito v naših urbarjih so: večja mera imenovana modij (modius) in manjša mera imenovana mensura ali mez (metz, mes).¹ Četrtek (virlingus) je bil 1322 v Zrkovcih pri Mariboru večji od modija (poldrug virling = 1 modij), v ptujskem uradu pa enak modiju.

Kmetija, ki je plačevala v polnem iznosu, je bila 1309 in 1322 v sevniškem in brežiškem uradu dolžna dajati po dva modija pšenice in po dva modija ovsa na leto. Kmetije v ptujskem uradu so pa plačevale 1322 po 10 mensur pšenice in po 6 mensur ovsa na leto; ta količina žita se je imenovala census (činž). To je bilo v imenovanih uradih pravilo; mogoče pa so bile glede količine tudi izjeme navzgor ali navzdol; prav tako tudi glede vrste žita, ko je pšenico mogla na primer nadomestiti tudi rž. Urbarji take izjeme vedno vestno zaznamujejo. Pri pšenici so računali v brežiškem in sevniškem uradu na en modij po pet mensur, pri ovsu pa po šest mensur. V ptujskem uradu je šlo po meri določeni za kaščo na modij, ki je bil tu enak četrtaku (virlingus), sedem mensur. Dve mensuri takega modija so v Ptujju imenovali kvartal (quartale, urbar 1322, f. 21', 27, 27').

Razmerje 5—6 mensur na modij je bilo na Spodnjem Štajerskem od 13. do 15. stol. zelo razširjeno. Baravalle je za tak srednjeveški modij izračunal količino 157'60 litrov današnje mere. Če jo podelimo na pet mensur bi vsaka teh merila 31'52 litra, če na šest mensur vsaka 26'25 litra. Vendar se tako točno na litre te mere ne dajo povsod in vedno določiti. Razlikovale so se po času in kraju ter mogle obsegati tudi kaj več ali kaj manj. Modij je mogel držati tudi do 180 litrov, mensura pa do 32 litrov. Okroglo 25—30 litrov na mensuro je razmerje, ki se stalno ponavlja.²

Po sevniškem urbarju iz 1448 se je moral podložnik pri dajanju žita zemljiškemu gospodu držati sistema mere po kašči, oziroma nanj preračunanih meric (kastenmez). Taka merica po kašči je držala 20 četrtskih

¹ Mensura = mez (urbar 1322, f. 21'). Metreta = mensura (urbar 1309, f. 8, urbar 1322, f. 55 in passim.) Primerjaj Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark, CXXXIV, CXXXV. R. Baravalle, Zur Geschichte der steirischen Masse, Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark, 29 (1935), 40.

² Baravalle, 33, 37, 41, 56.

enot, imenovanih „kandel“ po splošni salzburški meri. Kar je pa iz splošnih dohodkov urbarja gospodarska uprava plačevala oziroma odračunavala glavarju, oskrbnikom, nadškofu in kar je ovsa kot pojezdno dajatev prejemal oficial, se je računalo po mlinskih mericah (mulmez), od katerih je na eno šlo deset četrtinskih enot (kvartalov) po splošni salzburški meri (urbar 1448, f. 30). Splošna mlinska merica je bila torej za polovico manjša od mere po kašči. „Kastenmez“ v urbarju 1448 odgovarja približno mensuri v urbarju iz 1309, če jih je šlo pet na modij. Obsegal je 31'52 litra, dočim je na mlinsko merico (mulmez) šlo okroglo 16 litrov. Četrtinski kandel (virtail kandl), od katerih jih je šlo 20 na mero po kašči, odgovarja približno količini 1'5 litra, ki ga je za kandel izračunal Baravalle. Na mlinsko mero je šlo le polovico toliko četrtin. Mlinska merica je po količini mera, ki se v virih imenuje tudi polovična mera. Kot tako jo poznata tudi brežiško-sevniški urbar iz 1309 (mensura minoris mensure) in ptujski urbar iz 1322, ki jo imenuje modius.³

Vse ostale dajatve v blagu, razen velikih v žitu, označujejo naši urbarji (in drugi sočasni viri) kot „male pravice“ (iura minuta, iura parva). Razporejene po skupinah jih hočem našteti kakor jih navajata urbarja 1309 in 1322.

Pšeničnega zdroba (pultes) je morala v brežiškem in sevniškem uradu dajati vsaka kmetija po eno mensuro. Določeno količino pšeničnega zdroba, računano na mensure, so prejemali 1309 tudi stražniki in vratar gradov v Brežicah in Sevnici (urbar 1309, f. 7', 14). Urbar iz 1322 pripušča kmetom pri tej dajatvi plačevanje v pšeničnem zdrobu ali bobu.

Bob (faba) — mimo zdroba — so plačevale kmetije v Posavju 1309 v dveh vaseh (Zgornje in Spodnje Potoče), vsaka po eno mensuro (urbar 1309, f. 6').

Lan (linum) ne plačujejo kmetije v salzburškem Posavju v 14. stol. več v blagu, marveč v denarju. Županske kmetije v brežiškem uradu dajejo „za lan“ po tri, v sevniškem uradu pa po štiri denarje, nežupanske kmetije v obeh uradih po dva denarja.

Kruh — v obliki hlebcev — je bila v srednjem veku kaj razširjena dajatev. V brežiškem uradu mora vsaka kmetija dajati po en kruh ob žetvi in po en kruh o Božiču, v sevniškem uradu pa vsaka nežupanska kmetija po dva kruha na leto. Dajatev kruha ob žetvi je v brežiškem in sevniškem uradu odpravil nadškof Pilgrim leta 1381.⁴

Redka je v urbarjih salzburških uradov dajatev **sol**i. Po urbarju iz 1309 mora vsaka županska kmetija v Posavju dajati po eno ali pa po dve mensuri soli. Za to dajatvijo se skriva tovorjenje soli, k čemur so bili dolžni župani. Od te služnosti so se pa mogli odkupiti v denarju, kar kaže

³ Baravalle, 33, 56, 57.

⁴ Listina 1381 januar 7, v Državnem arhivu na Dunaju.

urbar 1322, ki pripušča na mesto dajatve pol mesure soli plačilo 15 denarjev.⁵

Obsežne so bile v 14. stol. dajatve prašičev, ovac, perutnine in živil, predelanih iz živalskih produktov.

V salzburškem Posavju je morala vsaka županska kmetija, ki je plačevala v polnem iznosu, dajati na leto po dva prašiča, vredna po 40 denarjev. Vsaka nežupanska kmetija je pa odrajtovala na leto po polovico ovce, vredne 20 denarjev; izjemoma je ta dajatev zvišana na tri četrtine ali pa celo ovco, katere vrednost je potem sorazmerno povečana na 30 oziroma 40 denarjev. Pravilo je, da je ovca vredna 40 denarjev, manjša vrednost (30 ali 20 denarjev za celo ovco) je izjema. Županske kmetije, ki ovac niso plačevale, so morale dajati po eno jagnje, vredno šest denarjev. Sire so plačevale 1309 planinske kmetije, po 300 vsaka.

V ptujskem uradu je 1322 veljalo pravilo, da je vsak župan moral dajati na leto po enega prašiča ali zato 16 denarjev, vsi kmetje v vasi skupaj pa tudi po enega prašiča in po eno jagnje, vredno 8 denarjev.

Vsaka kmetija v brežiškem uradu je plačevala 1309 po pravilu po enega piščanca o Božiču, vsaka nežupanska pa poleg tega še po enega o postu. V sevniškem uradu je dajala le vsaka nežupanska kmetija po dva piščanca na leto, od teh enega v postu. 1322 plačujejo v Posavju le nežupanske kmetije po enega piščanca na leto.

V sevniškem uradu je morala vsaka vas, ki je plačevala v polnem iznosu, dajati 1309 za meso (pro carnibus) po pet denarjev, vsaka vas pa, ki je plačevala v polovičnem iznosu po dva in pol denarja na leto. Urbar iz 1309 te dajatve za brežiški urad ne pozna, 1322 je pa ne najdemo niti v brežiškem niti v sevniškem uradu.

Ptujski urad 1322 dajatev kruha, piščancev, boba, zdroba, lanu in soli ne pozna, pač pa mora tu vsak kmet plačevati na leto posebno dajatev 18 denarjev.

Posavje od Sevnice navzdol je bilo — kot je še danes — v srednjem veku vinoroden kraj. Posamezne vasi kot celota morajo, po podatkih urbarjev iz 14. stol., skoraj brez izjeme oddajati na leto določeno množino vina. Ta se je, kot se kaže, ravnala po vinorodnosti kraja in po vinski letini, ki je bila, kot kaže primerjava med urbarjema 1309 in 1322, v istem kraju enkrat večja, drugič manjša.

Vino so merili na urne (urna); od teh je šlo 20, pa tudi 24, na eno vožnjo (carrata), kar predstavlja množino, ki so jo smeli naložiti na en voz (carrus, urbar 1309, f. 14). Na urno so računali v sevniškem uradu 1309 dve in pol idriji (urbar 1309, f. 13'), 1322 pa pičli dve idriji (urbar 1322, f. 53). Obseg teh vinskih mer se je močno razlikoval od kraja v kraj. V 14. stol. so računali na urno, kot so po njej merili na trgu v Lipnici, dve mariborski urni (urbar 1322, f. 22/23).

⁵ Primerjati je dajatev „onih, ki gredo po sol“ (welhe vmb salcz gent) v gornjegrajskem urbarju iz 1426 (I. Orožen, Das Benediktiner-Stift Oberburg, 321).

Še v 14. stoletju je urno, do tedaj glavno enoto za merjenje tekočin, izpodrinilo vedro (ember, eimer). Vedro je bilo različno po obsegu, drugačno, če so ga vzeli kot podlago za merjenje in računanje pri trgovanju (marktember), drugačno pri računanju za dajatve na dvor zemljiškega gospoda (hofember), drugačno zopet pri dajatvah gornine (bergember) ali pri obračunavanju podložniških dajatev (rechnungseember — redember). Po podatkih sevniškega urbarja iz 1448 je šlo na vedro, kakršnega so jemali za podlago pri trgovanju, 16 četrтин (quartale), na vedro, ki se je po njem računalo pri dajatvah podložnikov, pa po 30 četrтин (quartale). Vedro, po katerem so računali vino podložniških služnosti, je po Baravalleju obsegalo v Sevnici leta 1408. okroglo 52 litrov, to je toliko kot v nekaterih krajih starejša idrija, vedro, po katerem so trgovali in vino merili pri točenju, pa v istem kraju okroglo 26 litrov. Tudi v Brežicah znaša prvotna mera za obseg vedra po Baravalleju okroglo 26 litrov. Vedro s 26 litri predstavlja tovor, ki ga poedinec more še nesti. Četrтина, v katere so vedro delili, je torej merila okroglo 1'60 do 1'70 litra.⁶ Kaže se, da veljajo te številke za votle mere, kot nam jih navaja sevniški urbar iz leta 1448.

V ptujskem uradu se 1322 dajatve vina omenjajo le mimogrede (urbar 1322, f. 22', 23, 29', 31, 36). Prejkone so tu za vino obstojali posebni zapisniki. Dohodek od vina je dajala deloma gornina (vinum iurismontanum), deloma desetina (vinum decimale).

Vsaka vas kot celota je morala v salzburškem Posavju po urbarju iz 1309 služiti oficialu s štirimi o b e d i na leto. Ta dajatev predstavlja pogostitev oficialu, ko je prihajal v vas po svojih uradnih opravkih, ki so se navadno končali s skupnim obedom v dotični vasi.

Zapisovati plačevanje javnega, r e d n e g a d a v k a, ki ga je pobiral deželni knez, ni naloga naših urbarjev. Ta davek se omenja le mimogrede, za podeželje (steura predii) in kot mestni oziroma židovski davek v Ptujju (steura civitatis, steura Judeorum; urbar 1322, f. 23, 28', 29', 41).

V mnogočem drugačno podobo kot urbarja iz 1309 in 1322 nam glede dajatev kaže s e v n i š k i u r b a r iz 1448. Dočim prevladujejo v onih iz 14. stol. še raznovrstne dajatve v blagu, ali je pa vsaj povedano, koliko naj bo blago vredno, oziroma koliko naj se zanj v novcu da, je 1448 raznovrstnost dajatev močno zmanjšana in deloma nadomeščena s plačevanjem v denarju. Veliki žitni davek je tudi še 1448 ostal in sicer v starem iznosu. „Male pravice“, v kolikor jih niso bili deležni uradniki (oficial, birič), so pa strnjene v skupno dajatev, ki jo urbar imenuje župnica (supprecht) oziroma „pravica svetega Jurija“ (sand Gorgenrecht, sand Jorgenrecht). Višina tega davka v denarju, ki so ga plačevali o sv. Juriju, je pri vsakem kmetu točno navedena. Ni to več tako enotno za vse enako odmerjen davek kot v 14. stol.; opažamo večjo raznolikost, ki se je pač ravnala po donosnosti dotične kmetije ali pa po drugih vzrokih, ki nam jih urbar ne na-

⁶ Baravalle, 81, 83, 84, 87, 95.

vaja. Županske kmetije so plačevale več od navadnih kmetskih. Najbolj pogosta vsota za prve je po 78 ali po 69 fenigov; najdemo pa tudi župane, ki plačujejo manj, posebno tam, kjer je bilo v vasi več županov in je le eden plačeval župnico v za župane splošno obligatni višini, ostali župani pa manj (glej str. 44). Za nežupanske kmetije pa znaša „pravica sv. Jurija“ navadno po 32 ali po 16 fenigov, redkokdaj tudi kako vsoto, ki je med tema dvema, nikdar pa ne več ali manj.

Od malih dajatev se 1448 še plačuje v blagu: oskrbniku na leto po dvoje piščet (pulli, hüner) od vseh kmetij, od županskih kmetij po pet jajc, od nežupanskih po deset jajc, biriču pa od vsake nežupanske kmetije po dve jajci. Med male pravice šteje urbar tudi pojedjo (pageden, pageden, podega), ki je obstojala v eni merici ovsa po mlinski meri (mulmez). Smatrati jo smemo kot nadomestilo obedov, omenjenih v urbarjih 14. stol.; plačevati so jo morale vse kmetije brez razlike ob priliki, ko je uradnik zemljiškega gospostva mednje prišel.

Zgolj v denarju plačujejo 1448 nekatere kmetije v hribih sevniškega urada, ki se v starejših urbarjih še ne omenjajo in so bile kot mlajše ustanove nedvomno že ob nastanitvi obdavčene samo v novcu; skoraj vse plačujejo po 100 fenigov na leto.

V denarju (40 do 160 fenigov) in po dva kopuna oficialu plačujejo 1448 mlini. Redki kmetje sevniškega urada morajo plačevati za uporabo planinskih pašnikov posebno dajatev v novcu (swaigpfenning) in prašičkih (frisching). Ti, ki imajo kostanjeve gozdove, morajo dajati po eno merico kostanja, računano po meri, predpisani za kaščo. Kajžarji plačujejo skromni davek v denarju (12 do 16 fenigov ali pa po dva kopuna). Dajatev za odvetništvo (vogtrecht) se redkokrat omenja; obstoja v dajanju petelina (hun). Mesarji plačujejo na leto od 60 do 80 fenigov, kovači po 3 fenige, peki in prodajalci kruha v Sevnici pa po 9 fenigov na leto. Šest lončarjev v Lončarjevem dolu daje po eno marko na leto in po dva skupaj vsake kvatre po en tovor lončevine.

Posebej so v urbarju iz 1309 navedeni letni prejemki kastelanov in mesečni prejemki grajskih stražnikov in vratarjev na gradovih v Brežicah, Sevnici, Rajhenburgu in Toreku. Urbar iz 1448 pa našteva prejemke, ki so jih iz splošnega in rednega davka (stewr) ter carine sevniškega urada dobivali salzburški nadškof, kastelan, oskrbnik, pisar in birič v Sevnici. Od broda pri Sevnici je salzburška uprava prejemale 1448 po 18 fenigov na leto.

Naši viri računajo v denarjih ali fenigih (denarius, pfenning) od katerih je po 160 šlo na eno marko (marca, marca denariorum, marck, mark) in na libre ali funte (libra, libra denariorum), ki je posamezen štel po 240 denarjev. Funt ali libro so delili na 8 solidov (solidus, schilling), tako da je po 30 denarjev prišlo na en solid. Pol denarja so imenovali obulus.

Od kmečkih služnosti je omeniti še t l a k o. Splošna tlaka (opera, robat, tagwerch) je bila določena 1309 v brežiškem uradu za vsako nežupansko kmetijo na dva dni v letu. Tlaka ob žetvi in košnji (snit, hew aufheben) se omenja 1309, 1322 in 1448 v sevniškem uradu; ni se pa morala opravljati že v 14. stol. več dejansko; mesto nje so mogli kmetje plačevati posebno dajatev, ki se za posamezne kmetije menjava od dveh in pol do deset denarjev (madphenning, snitphenning).

Posebno pozornost je znanstvena diskusija, ki se je sukala okoli naših urbarjev, posvetila v njih omenjenem p l u g u. Urbar iz 1309 pravi, da mora vsaka vas, ki ima plug (aratrum) oziroma popolni plug (integer aratrum), orati oficialu po tri dni na leto, en dan spomladi in dva dni jeseni (urbar 1309, f. 2, 4, 8). Peisker je iz te kratke opazke napravil zaključke, ki so se mu zdeli nekaj povsem posebnega za zgodovino srednjeevropskega gospodarstva. Smatral je, da je v salzburškem Posavju imela komaj vas kot celota po en plug, obstojale pa so celo vasi, ki niso premogle niti enega. Pomanjkanje pluga kaže na požigalništvo v dotičnih krajih.⁷ Dopsch je proti Peiskerju pravilno poudaril, da gre pri omembi pluga v vasi za orno tlako s plugom, ki naj jo vas opravlja oficialu tri dni na leto. Le nekatere vasi, ki so trpele od povodnji in so radi tega nemara izgubile tudi svoje pluge, so mogle biti od te tlake oproščene. Pravilo je pa bilo, da so vse vasi poznale in uporabljale plug, le posameznim vasem, če ga niso imele, je moglo preskrbeti plug tudi zemljiško gospostvo.⁸

Podatki naših urbarjev o pluzni tlaki, imenovani kratkomalo „aratrum“ ali nemško „pflug“, se dajo lepo spolniti s podatki, ki jih je o tej vrsti tlake za Štajersko zbral A. Mell.⁹ Ptujski urbar 1495 imenuje to tlako na kratko „phlug“, urbar iz 1525 za brežiški urad pa „mit einem phlug tagwerch“ (f. 256) to je enodnevni „taberh“ s plugom. Dopscheva izvajanja glede te vrste pluzne tlake je popraviti le v toliko, da ni pod popolnim plugom (integer aratrum) razumeti pluga z vso potrebno opremo in pritliklinami, marveč le celodnevno pluzno tlako.

Pluzno tlako oficialu v enakem obsegu kot urbar iz 1309 pozna tudi sevniški urbar iz 1448. Če oficial te tlake ne bi potreboval, naj prejme od kmeta jeseni, mesto dvodnevne službe s plugom, v katerega bi bil vprežen konj ali par volov, štiri denarje, o postu pa mesto enake enodnevne službe dva denarja. Na drugem mestu pa pravi urbar iz 1448, da je treba jeseni služiti s plugom oficialu z vso živino v gospostvu; v kolikor pa oficial te službe ne bi potreboval, naj prejme mesto vsake enodnevne službe s plugom po 12 denarjev. Kaže se, da pomenja to spremnjen način pluzne

⁷ Zeitschrift für Social- und Wirthschaftsgeschichte, V, 1897, poseben odtis, 129 dalje.

⁸ Dopsch, Die ältere Sozial- und Wirtschaftsverfassung der Alpenlawen, 101 dalje.

⁹ Mittheilungen des historischen Vereins für Steiermark, 40 (1892), 142, 143.

tlake, ki je bil 1448 že uveljavljen, čeprav urbar iz 1448 navaja tudi starejši način, kot je bil v navadi že leta 1309.

Če je kmet tako reven, da nima živine, mu jo mora, po navedbi urbarja iz 1448, za oranje preskrbeti birič, zakar pa mora dotični kmet plačati za vsako enodnevno oranje po 12 denarjev, biriču pa dati po enega petelina.

Postanek salzburških urbarjev iz 14. stoletja

V drugi polovici 13. in v začetku 14. stoletja so za mnoge predele slovenske zemlje sestavljali obsežne, po času večinoma prve urbarialne zapise. Iz dobe kralja Přemysla Otakarja II. je podroben urbar za deželno-knežjo posest na Štajerskem (1265—1267); sledi mu urbar, ki je za to posest nastal za časa vojvode Albrehta I. Habsburžana (okoli 1280—1295, z dodatki 1297—1315). Posest briksenške škofijske cerkve na Gorenjskem in Koroškem je prvič popisana v urbarjih, nastalih v letih 1253, 1306—1309 in 1324—1327. Za posest freisinške škofijske cerkve na Gorenjskem in Dolenjskem sta nam ohranjena prva obsežna urbarja iz 1291 in 1318. Šentpavelski samostan je dal popisati svojo bogato posest v štajerskem in koroškem Podravju v urbarju, ki ima najstarejše zapise iz leta 1289. Nekoliko mlajša, toda še iz prve polovice 14. stoletja sta urbarja za posest samostanov v Admontu in Kostanjevici na Dolenjskem.¹

V vrsto teh najstarejših velikih urbarjev za deželnoknežjo in cerkveno posest na Slovenskem se uvrščajo v tej knjigi obravnavani in izdani urbarji salzburške nadškofijske cerkve iz 1309 in 1322. Splošen motiv za njihov postanek je iskati v obči tendenci velikih zemljiških gospodov te dobe sestaviti popise svoje zemljiške posesti v obliki urbarjev. Za razumevanje njihovega postanka v tem času je pa potrebno tudi poznavanje posebnih političnih in gospodarskih okoliščin, v katerih se je salzburška nadškofijska cerkev in njena posest tedaj nahajala.

V Salzburgu je od 1291 za nadškofa Konrad iz ministerialnega rodu, ki je bil po izvoru iz Salzburškega, je pa prebival in se imenoval po zgornještajerskem Fohnsdorfu. V začetku svojega pastirovanja stoji nadškof Konrad v vrsti najzagrizenejših nasprotnikov habsburškega rodu, posebej še Albrehta, vojvode avstrijskega in štajerskega. Ko pride 1292 do velike protihabsburške zveze, ki je hotela strmoglaviti mlado oblast Habsburžanov v vzhodnih na novo pridobljenih deželah, je eden njenih najagilnejših članov salzburški nadškof.² Šele dunajski mir leta 1297 je zaključil dolgoletno protihabsburško akcijo. Iz „dednega sovražnika“, kot imenuje vojvoda Albreht nekoč nadškofa iz Salzburga, postane ta kmalu

¹ O teh urbarjih v predgovoru te knjige.

² A. Dopsch, Ein antihabsburgischer Fürstenbund im Jahre 1292, Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung, 22 (1901), 606 dalje.

najboljši zaveznik habsburškega rodu. To se je pokazalo, ko so 1306 na Češkem s kraljem Vaclavom III. izumrli Přemyslovci in je prišlo do hude borbe za češko krono in prestol. Proti Habsburžanu, tedaj in medtem že kralju Albrehtu, ki je smatral čas za ugoden, da priskrbi svojemu rodu tudi češko kraljevsko krono, je nastopil koroški vojvoda Henrik iz rodu Goriško-tirolskih, ki je imel za ženo eno izmed sestra zadnjega Přemyslovca in je tudi zahteval češke dežele zase. Borba za Češko je vzhodnoalpske in sosednje pokrajine kmalu pognala v dva vojna tabora. V habsburškem je mimo številnih drugih tudi salzburški nadškof Konrad. Habsburžanom se za časa vojevanja posreči pridobiti na Kranjskem, Koroškem in v Savinjski krajini važne postojanke.

Tudi smrt nemškega kralja Albrehta (1308) ni končala vojne kampanje. Ta se vrši sedaj največ v štajerskem Podravju. Šele mir, sklenjen avgusta 1308 v Znojmu na Moravskem, je zaenkrat končal vojevanje za češko krono. Habsburžani se odrečejo Češki in priznajo Henrika za kralja češkega, obdrže pa vse, kar so pridobili na Koroškem in v Savinjski krajini³. V tej je 1308 Ulrik Žovneški predal vojvodi Frideriku Habsburžanu svoje alode Žovnek, Ojstrico, Šenek in Liebenstein in jih od njega zopet prejel v fevd.⁴

S postojankami v Savinjski krajini so se Habsburžani močno približali salzburški zemlji v Posavju. Pripravili so si z njimi to, kar je že 1311 postalo dejstvo, ko je Henrik Koroški odstopil Habsburžanom Savinjsko krajino „z vsem kar od starih časov to in onstran Save k njej spada“.⁵ Nadškof Konrad je bil predober diplomat in imel premnogo izkušenj iz prejšnjih let, da ne bi uvidel kam meri habsburška politika. Saj jo je v prejšnjih letih dobro občutil na lastni koži, pa tudi dobro vedel in videl, kako je imela politika prvih Habsburžanov na vzhodu stalen cilj zagospodovati nad cerkvam pripadajočo zemljo. Nadškofa Konrada in njegovih prednikov borba, odkar so zagospodovali Habsburžani v Vzhodnih Alpah in ob Donavi, ob Muri in Savinji, je šla trajno za tem, ohraniti domala eksteritorialni značaj salzburške zemlje, očuvati jo pred sekularizacijo od strani Habsburžanov.⁶ Zato je bilo sedaj na mestu popisati vse, kar je imela salzburška nadškofija v Posavju, naštetih vse kmetije in vasi, ki so plačevale salzburškemu nadškofu od Sevnice navzdol do Sotle, kajti prav ob zapadnih mejah te posesti so grozili postati Habsburžani mogočni deželni gospodje, ki bi mogli izvajati na salzburško Posavje močan pritisk ter mu odvzeti oni značaj teritorialnega gospodstva, ki ga je salzburška zemlja, ob do tedaj zelo šibki deželnoknežji oblasti v Savinjski krajini, mogla imeti. Vrhu tega je mogel mikati tudi zgled Habsburžana vojvode Albrehta samega, ki je pred kratkim dal popisati v obsežnem urbarju

³ O teh dogodkih H. Pirchegger, *Geschichte der Steiermark 1282—1740*, 17 dalje; M. Kos, *Zgodovina Slovencev od naselitve do reformacije*, 163 dalje.

⁴ F. Krones, *Die Freien von Saneck*, 46, 118.

⁵ F. Kurz, *Österreich unter K. Friedrich dem Schönen*, 429.

⁶ A. Dopsch, *Die Kärnten-Krainer Frage und die Territorialpolitik der ersten Habsburger in Österreich*, *Archiv für österreichische Geschichte*, 87 (1899), 90 dalje.

svojo posest na Štajerskem, med drugim med 1287 in 1290 kmetije in datjave v sosednjem laškem okraju.⁷

V vsem tem iščem politično ozadje, ki je moglo biti merodajno za postanek brežiško-sevniškega urbarja iz 1309. Njegovo redakcijo je mogel nadškof Konrad odobriti, ko je v mesecih marcu in aprilu ter zopet septembru in oktobru 1309 prebival na štajerskih in koroških tleh, med drugim tudi v Ptujju.⁸

Dve leti za tem, 1311, postanejo Habsburžani deželni knezi v Savinjski krajini, torej ob zapadnih mejah salzburške posesti v Posavju. Skoraj 200 let je pa še moralo preteči, da se je Habsburžanom posrečilo zrušiti sebi v korist gospostvo salzburškega nadškofa v tem delu slovenske zemlje.

Leta 1322., torej že čez 13 let, je znova popisana salzburška posest v Posavju. Vendar urbar iz tega leta ne obsega le popisa te, marveč tudi salzburške zemlje okoli Gradca, Deutschlandsberga, Lipnice (Leibnitz) in Ptuja. Mimo tega pa najdemo v tem kodeksu, kot nam kaže njegova zgoraj navedena vsebina (glej str. 4), še celo vrsto drugih tekstov, ki so mogli zanimati oziroma služiti salzburškemu nadškofu ali pa njegovim uradnikom na salzburških teritorijih srednje in spodnje Štajerske. Ne le urbarialne in desetinske popise, tudi številne listine, popise in sezname pravic salzburške cerkve na njenih štajerskih tleh, beležke o merah, popise meja, fevdne zaznamke in drugo obsega rokopis. Najmlajši vpisani listinski tekst iz leta 1459. kaže, da je bil kodeks skoraj 150 let v praktični uporabi. Vse govori zato, da je bil rokopis neke vrste priročna knjiga, zasnovana 1322 kot popis vsega — kot pravi naslov — „kar spada pod urad vicedominata v Lipnici“. Pod lipniški vicedominat je pa spadala celokupna srednje in spodnještajerska posest salzburške cerkve, torej nista smela — mimo ptujskega in drugih — manjkati tudi brežiški in sevniški urad. Zato sta znova popisana, čeprav je bil zanju pred komaj 13 leti izdelan podroben urbar.

Menim, da moremo postanek obsežnega popisa salzburške zemlje in pravic v lipniškem vicedominatu leta 1322. spravljati v zvezo z okoliščino, da je prav tedaj bil v Salzburgu za nadškofa mož, ki je bil od tam doma. Ozka povezanost po rojstvu, rodu in bivanju, poznavanje in zanimanje za domače kraje in deželo je moglo pri takratnem nadškofu Frideriku (1315—1338) sovplivati, da je zaukazal sestavo podrobnega priročnika o posesti in pravicah svoje cerkve v štajerskem Pomurju, Podravju in Posavju. Nadškof Friderik je bil iz rodu ministerialov, ki se imenujejo po Lipnici. Leta 1306. ga najdemo prvič v dostojanstvu salzburškega kanonika, 1308 je postal stolni prošt v Salzburgu, 24. oktobra 1315 je bil pa izvoljen za salzburškega nadškofa.⁹

⁷ A. Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark, XLVII in 281 do 285.

⁸ Martin, Regesten, II, 920—925, 942—948.

⁹ Martin, Regesten, II, 800, 871; III, 1.

Mogli so pa tudi 1322. leta biti mimo tega merodajni še politični momenti za postanek našega urbarja. Prav tako kot pred 13 leti so bili tudi tedaj nemirni časi, polni vojevanja in krvavih sporov. Z Wittelsbachovcem Ludvikom se je v onih letih boril za nemško kraljevsko krono Habsburžan Friderik. Na strani tega stojita med drugimi ogrski kralj in salzburški nadškof. Navzlic ogrskemu zavezništvu pa salzburška zemlja, ki je na Štajerskem mejila na Ogrsko in Hrvatsko, vendarle ni bila bogve kaj varna. Ogrske in hrvatske čete — med njimi divji Kumani — ki so hitele na pomoč Habsburžanu, so morale predvsem preko salzburških obmejnih krajev.¹⁰ Ko kupita v marcu 1322 dva štajerska viteza, Henrik iz Obrajne (Halbenrain, pri Radgoni) in Konrad iz Kapfensteina (pri Gleichenbergu) od salzburškega nadškofa užitek njegovih desetin v Marktlu, Auersbachu in Gnasu (zapadno in južno od Gleichenberga), si izgovorita povračilo, če bi jima Ogrji med žetvijo in Martinovim napravili tamkaj znatno škodo.¹¹ Sam urbar iz 1322 pa omenja pri vaseh Obrež in Mihalovec, ki ležita pri Brežicah v neposredni bližini hrvatske meje, pri prvi, da ji radi „ropa“ ni potreba nič plačati, pri drugi pa, „da so jo opustošili Ogrji“ (fol. 62, 62'). Vemo tudi iz drugih virov za pustošenje „Ogrov“ preko meje leta 1322. in za opravičilo magistra Petra, sina hrvatskega bana Henrika, pri salzburškemu nadškofu (l. 1329.), ker je pustošil njegovo zemljo okoli Brežic.¹²

Skrb za salzburško posest in njeno točno evidenco ob nemirni hrvatski in ogrski meji je mogla za časa nadškofa Friderika biti poleg drugega merodajna, da je dal 1322 ugotoviti njeno posestno stanje ob Savi, Dravi in Muri.

Pa ne le politični, tudi gospodarski razlogi prihajajo v poštev pri vprašanju o postanku urbarjev salzburške nadškofijske cerkve leta 1309. in 1322.

Zdi se, da je bila kolonizacija brežiškega in sevniškega okraja v obsegu kot je do nje prišlo v 12. in 13. stoletju in smo o tem razpravljali v prvem poglavju te razprave, prenačljena. Silni kolonizacijski ekspanziji je — kot se kaže — manjkala realna osnova. Kolonizacija, vse preveč umetno in po načrtu zasnovana, ni vzdržala, ko je nastopila preizkušnja njene življenjske zmožnosti.

Od vasi v brežiškem okraju, katerih imena so tvorjena z „vas-dorf“ oziroma „selo-gesiez“ in smo jih spoznali kot produkt načrtne kolonizacije, izvršene šele v 12. in 13. stoletju, se dajo danes le nekatere lokalizirati. Od 16 zgoraj naštetih vasi te vrste z gotovostjo le 6. Velike vasi v ravnih predelih, ki so po času postanka mlajše ustanove, so prej propadle kot manjše vasi in zaselki v goratih krajih, ki so po postanku starejši. V tem oziru nam nudijo zanimive paralele zgledi iz drugih krajev. Že štajerski deželnoknežji urbarji iz 13. stoletja poznajo neprimerno več

¹⁰ H. Pirchegger, *Geschichte der Steiermark 1282—1740*, 21.

¹¹ Martin, *Regesten*, III, 311.

¹² Martin, *Regesten*, III, 706, 712.

pustih kmetij v ravnem graškem, ptujskem in ljutomerskem polju ter v širokih dolinah rek, kot pa v goratih predelih dežele. Nekaj podobnega velja za Spodnjo in Zgornjo Avstrijo. Velike vasi v ravnini kažejo manjšo odpornost kot pa majhne vasi in zaselki v goratem svetu.¹³ Nekaj takega kot za brežiški okraj je dokazal A. Grund za dunajsko kotlino, kjer se je tudi vršila kolonizacija shematično, pre nagljeno in brez pravega poznavanja prirodnih kakovosti tal in podnebja. Le se je v dunajski kotlini pojavila taka preizkušnja šele v 15. stoletju, na brežiškem polju in gričevju pa — kot se kaže — že v 14. stoletju. Tudi Grundovi izsledki o kolonizaciji dunajske kotline kažejo, da so tamkaj ob času nastopivše krize najpoprej opustele po načrtu ustanovljene velike vasi v ravnini.¹⁴

Ogromno je v obeh uradih salzburškega gospodstva v Posavju število opustelih kmetij, ki nam jih navajata urbarja iz 1309 in 1322. V brežiškem uradu, ki smo ga spoznali kot ozemlje mlajše in po načrtu izvedene kolonizacije, gre 1322 število opustelih kmetij, izračunano v odstotkih, preko 70%, dočim jih ima sevniški urad, torej teritorij starejše kolonizacije, ob istem času le nekaj nad 32%. Razpredelnica nam more nazorno predočiti število pustih in obdelanih kmetij v obeh uradih salzburškega gospodstva v Posavju:

Urbar iz leta	Sevniški urad		Brežiški urad		Skupaj kmetij	
	kmetije		kmetije		obdelanih	pustih
	obdelane	puste	obdelane	puste		
1309.	257	44·5	174·75	337·75	431·75	382·25
	301·5		512·5		814	
	85·24%	14·75%	34·09%	65·90%	53·04%	46·95%
1322.	215·5	102	156	375·5	371·5	477·5
	317·5		531·5		849	
	67·87%	32·12%	29·35%	70·64%	43·75%	56·24%

Salzburški nadškof oziroma njegova uprava je sicer skušala propadanje kolonizacije zadržati, ljudstvu pomagati in njegovo gospodarstvo postaviti zopet na noge. Ogromna večina vasi brežiškega urada plačuje 1309 le tako zvani „ius medium“, to je polovico glavnih davščin, dočim daje v sevniškem uradu, ki ni bil v gospodarskem oziru tako prizadet, komaj pičla polovica vasi „ius medium“, ostala večja polovica pa „ius

¹³ A. Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare Nieder- und Oberösterreich aus dem 13. und 14. Jahrhundert, CXLVIII; Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark, CVI.

¹⁴ A. Grund, Die Veränderungen der Topographie im Wiener Walde und Wiener Becken (Geographische Abhandlungen, herausgegeben von A. Penck, VIII, 1), 121 dalje, 139.

plenum“ — polno izmero. Da niso poprej in že od nekdanj plačevali posamezne vasi „ius medium“, na to kažejo nekatera mesta urbarja iz 1309, ki pravijo, da je vas poprej plačevala „polno pravico“, to je dajatve v polnem obsegu, sedaj pa daje le „polovično pravico“ (fol. 3, 4, 4' 5). Mnogim kmetijam pa, da bi se zopet opomogle, je bilo 1309 vobče za nekaj časa spregledano plačevanje.

Da bi napravil red in dobil pregled nad posestnim in gospodarskim stanjem svojega ozemlja v Posavju, ki ga je v začetku 14. stoletja tako hudo udarila gospodarska kriza, je bilo nedvomno soodločilno, da je dal salzburški nadškof Konrad 1309 po svojem zastopniku Ortolfu v Sevnici sestaviti urbar obeh svojih tamkajšnjih uradov. Da je ugotovitev pravega stanja in bodoče gospodarske kapacitete salzburške zemlje med Sevnico in Sotlo spadala med glavne motive za sestavo tega in tudi urbarja iz 1322, kaže točna statistika obdelanih in pustih vasi, kmetij in vinogradov, kažejo točne navedbe o polnem in polovičnem plačevanju, kažejo podatki, ki pravijo, od katerega leta dalje naj posamezne kmetije zopet redno plačujejo. V urbarju iz 1309 so kot letnice te vrste navedene 1310, 1311 (največkrat!), 1312, 1313 (v dveh slučajih) in 1314 (le v enem slučaju!).

Kaže se pa, da se vkljub raznim ukrepom gospodarsko propadanje salzburške posesti v Posavju ni dalo zaenkrat zaustaviti. Ukrepi, kot oni iz l. 1316., ko je prejel Heutzinger iz Pišec vas Makovce za dobo življenja proti obljubi, da jo bo kar mogoče najbolje obljubil in nastanil, nemara niso mnogo pomagali.¹⁵ Urbar iz 1322, sestavljen komaj 13 let za onim iz 1309, navaja sicer večje število kmetij — deloma na novo urejenih, še več pa dokupljenih — toda v primeri z onim iz 1309 je tudi odstotek opustelih kmetij relativno in absolutno narastel (glej zgoraj tabelarično razpredelnico). Odlogov plačila je 1322 sicer manj; pri 13 in pol kmetijah v 9 vaseh do leta 1324., pri kmetijah v vasi Zdole pa do leta 1325. Zato pa najdemo slučaje, da vasi, ki so 1309 še plačevale v polni izmeri, plačujejo 1322 le še v polovičnem pravu (Anže fol. 55', Obrež fol. 62); ali pa da plačuje župan še v polnem iznosu, kmetom pa, ki so 1309 plačevali še v polni izmeri, so 1322 dajatve že znižane na polovično izmero (Pohanca fol. 59, Volčje fol. 59', 60'). Vasi Anovec in „Prukk“, ki ste 1309 še nastanjeni, ste 1322 že pustili; nobena 1309 pustih vasi pa ni 1322 mogoče že zopet nastanjena. Vse kaže, da se je tudi še 1322 nahajalo salzburško Posavje v stanju gospodarske depresije.

Kot vzrok velike opustelosti navajata urbarja iz 1309 in 1322 pri vaseh „Cossissowicz“ (nekje ob Savi blizu Vidma), Stari grad, „Wulfingsdorf“ (mogoče Dolenja vas pri Starem Gradu), Zverinjak in onih „in dem werde“ (ob Savi pod Brežicami) ležečih, da jih je povsem, oziroma deloma uničila voda (1309, fol. 3', 4, 6, 6'; 1322, fol. 58, 58'). Urbar iz 1322 pa omenja pri vasi Mihalovec, ki leži tik hrvatske meje, da so jo opustošili „Ogri“ (fol. 62'). Opustelost obmejne vasi leta 1322. smo razložili s po-

¹⁵ Martin, Regesten, III, 5.

litičnimi dogodki tega leta, ko je Ogrska (in Hrvatska) poslala preko državne meje vojaško pomoč Habsburžanu kralju Frideriku, ko se je ta boril za nemško krono z Wittelsbachovcem Ludvikom.¹⁶

Ogromen prelom oblakov in povodnji, kot to hoče Peisker, nedvomno niso bile edini ali glavni vzrok velike opustelosti salzburških kmetij v našem Posavju. Povodnji so vedno omejene le na ožje območje. Naši viri nam vodno katastrofo kot vzrok opustelosti navajajo izključno le pri nekaterih vaseh ob Savi, ki je in še danes, do širine 4 km, menjava svoj tok od Krškega navzdol. Tu res so postale številne vasi, ki jih naši viri omenjajo z imeni, a jih danes ne moremo več najti, rop Savinih valov. O njih smo že slišali (str. 28). Toda splošna opustelost je šla daleč preko Savinega ožjega območja in njenih bregov. V resnici je bil v začetku 14. stoletja prizadet celokupen okraj ob Savi in tudi daleč stran od nje. Urbar iz 1322 našteva v posebnem odstavku vasi, ki so že dolgo puste (ville... desolate iam diu, fol. 63'). Če skušamo te lokalizirati — kolikor je to z ozirom na mnoga danes izginula imena mogoče — opazimo, da se te „že dolgo puste vasi“ vlečejo v dolgem pasu od Rajhenburga proti vzhodu, preko nizkih goric v smeri proti Bizeljskem, torej daleč od Save. Povodenj je mogla biti neposreden vzrok le manjše in delne opustelosti v bližini Savine struge. Glavnega je iskati v ponesrečeni kolonizacijski akciji, ki jo je Salzburg podvzel na svojem ozemlju, ki pa se je izkazala kot predaledkosežna, gredoča preko prirodnih pogojev in gospodarske moči njenih nosilcev, tako da je morala neizbežno propasti. Če je nekatere vasi izpodkopala in preplavila tudi voda, je to katastrofo le še povečalo.

Kaže se, da se je tudi salzburško Podravje nahajalo v začetku 14. stoletja v gospodarski krizi, čeprav je bila ta nemara manjša od one v salzburškem Posavju. Poudariti pa je, da si za ptujski urad ne moremo ustvariti tako točne slike o gospodarskem stanju kot nam jo omogočajo mnogo obsežnejši urbarji za brežiški in sevniški urad. V ptujskem okraju je salzburški nadškof obdržal le manjši del vasi v lastni upravi, večji del selišč in kmetij je bilo danih v fevd, ki zato niso popisane v urbarju iz 1322 in se radi tega njihovo gospodarsko stanje ter s tem gospodarsko stanje velikega dela salzburškega Podravja odteguje naši vednosti. Vendar pojavi, podobni onim okoli Brežic in Sevnice, tudi tu ne manjkajo, čeprav niso tako kričeči.

Razmerje med nastanjenimi in pustimi kmetijami je bilo 1322 v ptujskem uradu nekoliko ugodnejše od enakšnega razmerja v brežiškem in sevniškem uradu. Od 358 kmetij, ki jih popisuje urbar, je bilo pustih 63 in pol, v odstotkih povedano 14'95%. Znatno na slabše se je to razmerje sprevrglo (omenim naj to tu mimogrede) proti koncu 15. stoletja. Od 330 in pol kmetije, kolikor jih je popisanih v urbarju iz 1495 v vaseh, ki so skoraj iste kot 1322, je pustih 111, torej celih 33'58 odstotkov.

¹⁶ H. Pirchegger, Geschichte der Steiermark 1282—1740, 21.

Skrb za gospodarsko evidenco in obnovo, ki je salzburški upravi nedvomno sonarekovala redakcijo naših urbarjev, se kaže v posebnih ukrepih, ki jim sledimo, čitajoč naše vire. Zmanjševanje polne odmere pri plačevanju v polovično in odlog plačila sta dva za gospodarstvo brežiškega in sevniškega urada v začetku 14. stoletja najznačilnejša. Odlog plačevanja ni neznan tudi v ptujskem uradu leta 1322. Pri 17 in pol kmetije je ta v ptujskem urbarju uradno določen. „Neuradno“ je pa uvidevna gospodarska uprava salzburškega Podravja tako odlaganje, kot sama poudarja, širokogrudno pripuščala. Naš urbar piše: „Toda radi prevelike revščine in pomanjkanja ne dajejo mnogih imenovanih davščin v celoti, marveč le del njihov, nekateri pa sploh niso v stanu kaj dati; te se trpi, zato da ne bi ljudje šli z zemlje“. Na nekem drugem mestu pa pravi urbar iz 1322, da se revežem do neke mere pri davščinah daje popust (f. 27, 28). Salzburška uprava v ptujskem uradu je torej 1322 od kmetov raje manj ali pa ni celo nič prejemale, samo da bi se izognila begu kmeta z grude in nevarni opustelosti kmečkih domačij.

Vse kaže, da se je po ogromnem kolonizacijskem razmahu in gospodarskem procvitu vzhodnih Slovenskih Goric v drugi polovici 12. stoletja in deloma še v 13. stoletju, v začetku 14. stoletja tudi ta del slovenske zemlje nahajal v težki gospodarski krizi, ki je hudo pritislila našega tamošnjega kmeta in viničarja. Daleč so bili časi visoke prosperitete, kot nam jo za drugo polovico 12. stoletja v tako rožnatih barvah opisuje biograf nadškofa Konrada.

Urbar za Brežice in Sevnico iz leta 1309

Urborium Rain et Liechtenwald.^a

Liber^{b)} predialis urbore ecclesie Salzburgensis in Rayn¹ et Lihtenwalde,² conscriptus per me Ortolfum procuratorem ibidem, anno Domini millesimo 300 nono. Et primo in officio Rayn.¹

In Stanonik³ sunt hube 8 $\frac{1}{2}$, iure dimidio, quarum 4 sunt possesse, harum suppanus habet 2 et servit tritici modium 1, avene modium 1, porcum 1 ad denarios 40, salis mensuram $\frac{1}{2}$, agnum 1 in festo sancte Trinitatis ad denarios 6, pro lino denarios 3, pultium metretam 1, panem 1 in messe et panem 1 in nativitate Domini cum pullo 1. Reliquarum duarum hubarum quelibet servit tritici modium 1, avene modium 1, ovem $\frac{1}{2}$ vel denarios 20, panes 2 cum pullo 1, pultium metretam 1, in carniprivio pullum 1, pro lino denarios 2, opera duo. Et villa que habet aratrum tenetur arare officiali dies tres, unam in vere et duos in autumpno, et tota villa tenetur ad prandia 4 officiali. Et notandum quod 5 mesure tritici faciunt modium 1 et 6 mesure avene faciunt modium 1. Omnes eciam ville que scribuntur servire iure dimidio serviunt in omnibus ut predicta villa Stanonik.

In superiori Schryemt⁴ sunt hube 7, omnes desolate, iure medio.

In inferiori Schriemt⁴ sunt hube 6, omnes possesse, iure medio, quarum suppani habent 2. Iidem habent hubam 1, quam servient anno Domini millesimo 311. Item reliquarum trium hubarum una servit iure medio. Item alie due servient anno Domini millesimo 310.

Item institui ibidem swaigam unam cum ovibus lactantibus 20, que serviet anno Domini 1310 c).

Vini urnas 19.

In^{d)} villa Ansachê⁵ sunt hube 7, iure pleno, quarum suppanus habet hubam 1 et serviet de suppa dimidia iure pleno. Anno Domini 1310.e)

a) Naslov na f. 1. Od roke 17/18. stol. dodano concernens. Nato novejše arhivske signature: C 15, N. 6, Kast. 297. F. 1' je nepopisan. b) Z liber začena tekst na f. 2. c) Item... 1310 dodano kasneje od roke glavnega teksta. d) F. 2'. e) Anno Domini 1310 dodano kasneje od roke glavnega teksta z drugim črnilom.

¹ Brežice.

² Sevnica.

³ Stolovnik, občina Rajhenburg.

⁴ Sremič, obč. Videm.

⁵ Anže, obč. Rajhenburg.

Item huba 1 servit iure pleno. Et nota quod predicta villa servire primo inceperit anno Domini millesimo 310.

Item in Vieznitz⁶ sunt hube 3, omnes desolate, iure dimidio.

Item in secunda villa Vieznitz⁶ sunt hube 3, omnes desolate, iure medio.

Item in Pyrch⁷ sunt hube 5, omnes desolate, iure medio.

In Goricz⁸ sunt hube 9, omnes desolate, iure pleno.

In Prielok⁹ sunt hube 3, omnes desolate, iure medio.

In Leskowitz¹⁰ sunt hube 6, desolate, iure medio.

In Wistonicz¹¹ sunt hube 7, omnes desolate, iure medio.

In Cruce¹² sunt hube 6, omnes desolate, iure medio.

In Ravsche¹³ sunt hube 5, omnes desolate, iure medio.

In secunda Raeusche¹³ sunt hube 5, omnes desolate, iure medio.

In Stauden¹⁴ sunt hube 5, desolate, iure medio.

In Petschicze¹⁵ sunt hube 5, desolate, iure medio.

In Monte¹⁶ sunt 7 hube, desolate, iure medio.

In Raûunich¹⁷ sunt hube 7, desolate, iure medio.

In Amlawicz¹⁸ sunt hube 5, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio anno Domini millesimo 311, relique sunt desolate. Vini urnas 4, preter idriam 1, quas servient anno Domini 1312.

In Lok¹⁹ sunt hube 5, quarum 3 sunt possesse iure medio, harum suppanus habet 2, reliqua huba 1 servit iure medio.

Inⁱ Pletriach²⁰ sunt hube 6, iure quondam pleno, sed nunc serviunt^z iure dimidio; quarum 5 sunt possesse, harum suppanus habet 2,

f) F. 3. g) Original: servit.

⁶ Vas tega imena danes ne obstoja. 1355 se imenuje pach, daz da haizzet die Vieznitz (Pirchegger, Erläuterungen zum Historischen Atlas der österreichischen Alpenländer, I. Abteilung, 1. Lieferung, 48), 1477 an der Visnitz (Zahn, Ortsnamenbuch der Steiermark, 184). Kaže se, da se je „Besnica“ imenoval vsaj del današnjega potoka Brestance s Koprivniškim potokom, ki teče vanj od Leskovca v bližini Koprivnice. 1355 poteka meja die Vieznitz auf untz auf das Lezzkabitz gemerchke (Pirchegger, na nav. mestu). Opusteli vasi Vieznitz našega urbarja je iskati v dolini potoka Brestance blizu vasi Anže nad Rajhenburgom.

⁷ Brezje, obč. Rajhenburg.

⁸ Gorica, obč. Rajhenburg.

⁹ V urbarju 1322 med že zdavnaj opustelimi vasi Prilûg (glej str. 116). Mogoče „pri Loku“, danes Loke pri Vojskem, obč. Podsreda.

¹⁰ Leskovec, obč. Podsreda.

¹¹ V urbarju 1322 sledi za Lezcowicz kraj Gostanich s sedmimi že davno opustelimi kmetijami (glej str. 116). To je Wistonicz z istim številom pustih kmetij v našem urbarju. Danes Kostanjek, obč. Zdole. Tudi pri naštevanju vasi, ki jih je celjski grof Friderik prejel 1355 v teh krajih v fevd od salzburškega nadškofa stoji — kot v našem urbarju — Chestanichk med Chreutz in Lezkabitz (Pirchegger, citat pri opombi 6).

¹² Križe, obč. Podsreda.

¹³ Rušno, obč. Podsreda. Zahnu (Ortsnamenbuch, 400) je kraj „verschollen“.

¹⁴ Grm, obč. Podsreda.

¹⁵ Pečice, obč. Podsreda.

¹⁶ Gora, obč. Podsreda. Zahn (Ortsnamenbuch, 342) kraja ne ve lokalizirati.

¹⁷ Ravne, obč. Zdole.

¹⁸ Anovec obč. Videm. Zahn (Ortsnamenbuch, 10) kraja ne lokalizira.

¹⁹ Loke, obč. Videm.

²⁰ Pleterje, obč. Zdole.

reliquarum una servit anno presenti, alie vero due servient anno Domini millesimo 312. Vini urnas 8, idriam 1.

In **Z d o l**²¹ sunt hube 12, pleno iure, quarum 2½ sunt possesse, harum suppanus habet 1 et servit de suppa dimidia pleno iure. Item huba ½ servit anno Domini millesimo 311. Item huba 1 serviet anno Domini 1313. Vini urnas 7.

In **P o n i k e l**²² sunt hube 9, iure medio, quarum 2 sunt possesse, quas habet suppanus et servit anno Domini millesimo 310.

In **P o l t s c h i t z e**²³ sunt hube 8, omnes possesse preter dimidiam, quarum quilibet servit tritici mensuras 6, avene modios 4 et nulla iura alia preter opera. De predictis hubis possessis huba ½ serviet primo anno Domini 1311 et reliqua huba ½ serviet anno Domini 1312. Vini urnas 12, quarum urne 2 deficiunt ex vinea desolata.

In^{h)} **W e c z e l s d o r f**²⁴ sunt hube 14, omnes possesse, et servit quilibet tritici mensuras 6, avene modios 4, et nulla alia servicia, ut villa in Poltschicze. Predictarum hubarum 2½ servient primo anno Domini millesimo 310. Item in villa predicta sunt aree 4, que serviunt denariorum solidos 3, denarios 12. Item molendinum ibidem servit cere libras 7 vel denarios 60.

Item de **W e l e t s g e s i e**²⁵ prope eandem villam tritici mesure 4, avene sex.

Item comparavi molendinum ibidem a pueris domini Ch. de Pischaetz,²⁶ quod solvet singulis annis denariorum libram ½, et hoc anno Domini 1312.i)

Vini urnas 25½, quarum 3 deficiunt de vinea desolata in monte Drefnich,²⁷ et 2 urnas recipit preco Radona de sua vinea quam colit.

In **C o s s i s s o w i c z**²⁸ fuerunt hube 10, que per aquam sunt destructe. Ibidem residet Adelprecht schepho. Item duo coloni ibidem de duabus hubis serviunt iure medio.

In **A l t e n b u r c h**²⁹ fuerunt quondam hube 10, quarum magna pars destructa est per aquam; harum suppanus Radona habet 2, qui est preco

h) F 3'. i) Dodano od glavne roke kasneje, toda pred 1312.

²¹ Zdole.

²² Ponikva, obč. Videm.

²³ Poljščica, obč. Videm.

²⁴ Weczelsdorf je mogoče Stara vas (obč. Videm). Tamošnji mlin je stal prejkone ob potoku, ki teče skozi Staro vas v Savo. Števílo kmetij 1309 (14) odgovarja števílu kmetij v Stari vasi brežiškega urbarja 1525, fol. 28.

²⁵ Kako se ta kraj danes imenuje mi ni znano. Glej tudi urbar 1322 (str. 113 in 117).

²⁶ Konrad (Ch. = Chunradus) iz Pišec se omenja med 1268 in 1299 (Martin, Regesten, I, 540, 1127, 1128; II, 173, 418; tudi Lang, Die Salzburger Lehen, I, 84, 85). Pueri so Konradovi služéči vitezi ali oprode, ki se omenjajo tudi 1284 (Martin, Regesten, I, 1128; Lang, Lehen, 85). Mlin je stal prejkone ob potoku, ki pri Stari vasi teče v Savo.

²⁷ Vinograd na gori Drefnich je iskati prejkone na Libni pri Vidmu.

²⁸ 1322 se imenuje vas, ki je štela tedaj 11 pustih kmetij villa apud schephonem (glej str. 117), pač ker je bila, kar pravi tudi naš urbar, sedež šefona. Ležala je nekje blizu Vidma ob Savi, kajti 1353 se omenja ribolov in der Sau ze Kossiczewicz (listina z dne 17. febr. 1353 v Drž. arhivu na Dunaju), 1356 in der Coztizawicz pei sand Ruprecht (Šent Rupert = Videm ob Savi, kodeks 1157, f. 82', v Deželnem arhivu v Gradcu). Še v brežiškem urbarju 1525, f. 28: Khoschitzovetz.

²⁹ Stari grad, obč. Videm.

et nichil servit. Ibidem adhuc sunt hube 6 possesse, quarum due primo servient anno Domini millesimo 310, relique 4 serviunt iure dimidio. Vini urnas 14, idrie 2.

In¹⁾ Wulfingsdorf³⁰ sunt hube 9, quarum magna pars per aquam est destructa, iure dimidio; harum 5 sunt possesse, quarum suppanus habet 2. Reliquarum trium una serviet primo anno Domini millesimo 311, due alie serviunt iure medio.

In Arnoltdorf³¹ sunt hube 7, omnes desolate, iure medio.

In Messendorf³² sunt hube 7, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio; reliquarum 2½ sunt possesse et serviunt iure medio.

In Polchonitz³³ sunt hube 12, pleno iure, quarum 5 sunt possesse, preter quartale. Harum suppanus habet 2 et servit suppan ½ pleno iure. Anno vero Domini millesimo 310 serviet suppan plenam pleno iure, videlicet tritici modios 2, avene modios 2, porcos 2 ad denarios 40 quemlibet, salis mensuram 1, agnum Trinitatis 1 ad denarios 6, pro lino denarios 3, pultium metretam 1, panes 2 cum pullo 1. Item hube 3 preter quartale serviunt iure pleno, videlicet quelibet huba tritici modios 2, avene modios 2, ovem 1 ad denarios 40, panes 2 cum pullo 1, pultium metretam 1, in carnisprivio pullum 1, pro lino denarios 2, opera 2 et quelibet villa aratra 3, prandia 4. Vini urnas 8.

In Pabstûl³⁴ sunt hube 7, quondam pleno (iure),^{k)} quarum suppanus habet 2 et servit iure medio; reliquarum 4 due serviunt iure dimidio; et huba ½ serviet anno Domini 1310. Item huba ½ serviet anno Domini 1311. Item huba 1 serviet anno Domini 1312. Vini urnas 8.

In¹⁾ Ruczmanstperch³⁵ sunt (hube)^{m)} 5, omnes desolate, iure medio.

In Arengsesiez³⁶ hube 6, omnes desolate, iure pleno.

In Ratzlastal³⁷ hube 6, omnes desolate.

In Martgesiez³⁷ hube 4, omnes desolate, iure medio.

In Woltschê³⁸ sunt hube 9, pleno iure, quarum 4 sunt possesse; harum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Reliquarum 1½ serviunt

1) F. 4. k) Orig.: iure manjka. l) F. 4. m) Original: hube manjka.

³⁰ Po vrstnem redu naštevanja in odgovarjajočem geografskem položaju bi bila 10 mogoče Dolenja vas, obč. Artiče, čeravno leži kraj danes nekoliko stran od Save. Vendar odgovarja število obdelanih kmetij 1309 enakemu številu kmetij v brežiškem urbarju 1525.

³¹ Arnova sela, obč. Artiče. Brežiški urbar 1525: Arna Sela.

³² Zahn, Ortsnamenbuch 336, misli z ozirom na vrstni red naštevanja na Oklukovo Goro pri Zgornji Pohanci. Mogoče pa je, da tiči v imenu zaselka in potoka Močnik, ki teče skozi Zgornjo Pohanco, stari Messendorf.

³³ Z ozirom na urbar iz 1322, ki šteje v Ober Polchonitz 12 kmetij (gl. str. 114): Zgornja Pohanca, obč. Sromlje. Ze 1246 villa Polchvnitze (Salzburger Urkundenbuch, III, 640; Gradivo, V, 889).

³⁴ Babčki dol, obč. Sromlje.

³⁵ Rucmanov vrh, obč. Sromlje.

³⁶ Javorovec?, obč. Sromlje.

³⁷ Kako se danes kraj imenuje in če še obstoja ne morem reči.

³⁸ Volčje, obč. Sromlje.

pleno iure. Item huba $\frac{1}{2}$ serviet primo anno Domini millesimo 311. Vini urnas 22.

In *Suschitze*³⁹ sunt hūbe 8, quondam pleno iure, quarum tres sunt possesse; harum suppanus habet 2 et servit iure medio. Reliqua huba serviet medio iure anno Domini 1311. Vini urnas 12.

In *Zvrnaeucz*⁴⁰ sunt hube 8, quondam pleno iure, quarum 4 sunt possesse; harum suppanus habet 2 et servit tritici mensuras 4, avene 5; reliquarum duarum quelibet servit tritici mensuras 4, avene 5, et alia iura minuta ut hube que serviunt iure medio. Vini urnas 9 cum dimidia.

Inⁿ⁾ *Silowetz*⁴¹ sunt hube 8, quondam pleno iure; quarum $2\frac{1}{2}$ sunt possesse; harum quelibet servit tritici mensuras 4, avene mensuras 5 et alia iura minuta ut hube que serviunt iure medio. Vini urnas 14.

In superiori *Silowitz*⁴¹ sunt hube 6, omnes desolate, iure medio.

In *Martz*⁴² sunt hube 5, omnes desolate, iure medio.

In *Gabranik*⁴³ sunt hube 7, omnes desolate, iure medio.

In *Eselstal*⁴⁴ sunt hube 5, omnes possesse, quarum suppanus habet 2, et servit tritici mensuras 5, avene mensuras 6 minoris mesure et alia iura ut suppanus serviens iure medio. Item huba 1 servit tritici mensuras 5, avene mensuras 6 minoris mesure. Item hube 2 servient predicta servicia anno Domini millesimo 312. Suppanus de hac villa colit vineam unam prope *Pischaets*⁴⁵ in monte, de qua servit Nicolao de *Py-schaets* annuatim idrias 28, quas prius ad cellare domini deservivit. Idem suppanus colit aliam vineam in monte prope *Pribislasdorf*⁴⁶ circa *Draemel*,⁴⁷ de qua servit *Haeuczingerio* de *Pischaets*⁴⁸ urnas 2, quas etiam noviter ad cellare domini deservivit.

In *Draemel*⁴⁷ sunt hube 13, de quibus *Heinricus Prötschelm* asserit se habere in feodo hubas $6\frac{1}{2}$, et sic dominus habetur hubas $6\frac{1}{2}$, de quibus 3 sunt possesse; harum suppanus habet 2 et servit vini urnas 10, tritici mulmez 2, ovem 1 vel denarios 30, agnum Trinitatis 1 ad denarios 6, pro lino denarios 3. Idem servit de alia vinea vini idrias 5. Reliqua huba servit tritici mensuras 5, avene mensuras 6, ovem $\frac{1}{2}$ vel

n) F. 5.

³⁹ *Sušice, obč. Sromlje.*

⁴⁰ *Curnovec, obč. Sromlje.*

⁴¹ *Silovec, obč. Sromlje.*

⁴² *Kraja ne morem določiti.*

⁴³ *Gaberska gorica, obč. Globoko. Od tam teče potok Gabernica, ki se pod Brežicami izliva v Savo.*

⁴⁴ *Vošni dol, obč. Pišcece.*

⁴⁵ *Pišcece.*

⁴⁶ *Perdislovce, obč. Pišcece. Kraj se omenja tudi 1332 Priwizlastorf (Martin, Regesten, III, 867), 1353 jul. 13, Priwizzlastorf (listina v Drž. arhivu na Dunaju) in 1471, Priedislawitz in Pischetzer pfarr (Zahn, Ortsnamenbuch, 32).*

⁴⁷ *Dramlja, obč. Bizeljško.*

⁴⁸ *Heutzinger iz Pišec se omenja tudi 1316 (Martin, Regesten, III, 5) in v urbarju 1322 (Heuczingerius, str. 117, Haeutzinger, str. 118).*

denarios 20, vini idrias 10, pro lino denarios 2. Item coloni domine de Pischachts⁴⁹ vini urnas 8 preter idriam 1. Summa vini in Draemel urne 21.^{o)}

Inⁿ⁾ Ch r i s a n⁵⁰ sunt hube 10, omnes desolate, iure medio.

In S w e i n e r g e s i e z^{50a)} sunt hube 10, omnes desolate, iure pleno.

In M a k l a s d o r f⁵¹ sunt hube 10, omnes desolate, pleno iure.

In G r a e d i s k⁵² prope Zotlam⁵³ sunt hube 6, quarum 2 sunt possesse, harum una servit iure pleno, reliqua serviet iure pleno anno Domini millesimo 310. Notandum quod in villa predicta preter prefatas 6 hubas Nicolaus civis in Rayn⁵⁴ habuit in feodo hubas 4, de quibus legacionem tenebatur agere extra terram; quarum duas vendidit Heinzlino in Rayn⁵⁵ et duas Paebolino de Pischachts, clientibus puerorum de Pischachts.⁵⁶ Item ibidem Werilandus dictus Zotlarius habet in feodo hubas 5.

In villa O b r e s⁵⁷ sunt hube 16, quarum 1½ sunt possesse, harum suppanus habet 1 et servit de suppa dimidia iure pleno. Reliqua huba ½ servit iure pleno.

In M i c h e l s d o r f⁵⁸ sunt hube 12. Ubi resident novicii 6, quorum unus serviet anno Domini 1311 et duo anno Domini 1313, reliquus anno Domini 1314.^{r)}

In O t t o k^{s)} ⁵⁹ sunt hube 5, omnes desolate, iure pleno.

In O t s c h a r t⁶⁰ sunt hube 5, omnes desolate, iure medio.

In P r v k k e⁶¹ sunt hube 10, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio. Relique omnes sunt desolate. Hec villa quinque servivit iure pleno.

In S o w o s c h e n d o r f⁶² sunt hube 5, omnes desolate, iure medio. Hanc villam colunt cives in Rayn et servit quinque plus, quinque minus. Anno Domini 1310 servivit tritici et millii modios 5.^{l)}

Item i n d e m W e r d e⁶³ trans aquam sunt hube 7, quarum 4 sunt possesse; harum suppanus habet 2 et servit iure medio. Reliquarum hu-

o) Pripisano od roke glavnega teksta na spodnjem robu strani. n) F. 5'. r) Pripisano od roke glavnega teksta. Pri letnici 1311 je ista roka dodala kasneje: qui recessit censu non soluto. s) F. 6. l) Pripisano kasneje od roke glavnega teksta.

⁴⁹ Gospa iz Pišec je prejkone Elizabeta, žena Viljema iz Pišec. Omenja se 1329 in 1339 (Martin, Regesten, III, 704, 1161, 1162).

⁵⁰ Kraja ne vem lokalizirati.

^{50a)} Glej opazko pri urbarju 1322, str. 116 in uvod, str. 29. V katastralni mapi 1825 gozd Schwintschneg szap. od Zupelevca.

⁵¹ Makovce, obč. Globoko. Posest v Makozlausdorf je 1316 prejel Heutzinger Pišečki iz salzburškega urbarja v Brežicah zu leibgeding in obljubil, da jo hoče nastaniti in obljuditi (Martin, Regesten, III, 5).

⁵² Na katastralni mapi iz 1825 ledinsko ime Gradischniza pri Rigoncih tik ob Sotli.

⁵³ Sotla, reka.

⁵⁴ Brežice.

⁵⁵ Heinzlein iz Brežic se omenja tudi 1330 (Martin, Regesten, III, 751).

⁵⁶ Pišece.

⁵⁷ Obrež, Velik in Mali, obč. Dobova.

⁵⁸ Mihalovec, obč. Dobova. Okoli 1500 Michalobecz (Zahn, Ortsnamenbuch, 336).

⁵⁹ Na katastralni mapi iz 1825 ledinsko ime Odock pri Dobovi tik ob Sotli.

⁶⁰ Loče, obč. Dobova. V urbarju 1322: Otset (glej spodaj str. 117).

⁶¹ Mostec, obč. Dobova. Tu še danes brod čez Savo.

⁶² Vasi ne morem določiti.

⁶³ Vas je stala prejkone na otoku ali polotoku ob Savi, radi spremembe glavnega toka že na desnem bregu reke. Kraj, ki ga ne vem lokalizirati, je, kot se kaže, uničila

barum una servit iure medio. Item alia serviet iure medio anno Domini millesimo 310. In hac villa aqua destruxit agrorum magnam partem.

In *Prunne*⁶⁴ sunt hube 7, quarum sex sunt possesse; harum duo suppani habent hubas 4 et serviunt de duabus suppis iure medio. Reliquarum una serviet iure medio anno Domini millesimo 310. Item alia huba serviet anno Domini 1311. Sed recessit et alter serviet anno Domini 1312.^{u)} Ibidem colonus Perchtoldi de Gurkuelde⁶⁵ colit hubam $\frac{1}{2}$ et nichil servit nisi tritici mensuras $2\frac{1}{2}$, avene mensuras 3.

In *Iesyer*⁶⁴ sunt hube 7, omnes desolate, iure medio.

In *Cenozetek*⁶⁴ sunt hube 7, omnes desolate, iure medio. Predictas duas villas colunt homines domini Rudolphi de Scherffenwerch⁶⁶ absque omni servicio.

In^{v)} *Graediske*⁶⁷ sunt hube 6, iure medio. Quam villam dominus Chunradus archiepiscopus Salzburgensis in feodo contulit Hainrico Gaberniczerio⁶⁸ pro subsidio purchute castri in Rayn.

In *Lukatsdorf*⁶⁹ sunt hube 10, iure medio. Et illam villam Nicolaus familiaris puerorum de Pischaets occupat.

In *Swaröme*^{l70} sunt hube 8, que si essent possesse serviret huba quelibet tritici mensuras 3, avene 4 et alia iura minuta ut hube que serviunt iure medio. Predictam villam aqua pro maiori parte destruxit.

In *Rūdnik*⁷¹ sunt hube 7, omnes desolate, iure medio.

In secundo *Rūdnik*⁷¹ sunt hube 11, omnes desolate, iure medio. Predictam villam Scholaris de Pischaets vendidit Reichenburgerio⁷² contra iusticiam.

In *Potatscha*^{h73} sunt hube 14, quarum 6 iacent in monte. Harum due sunt possesse, de quibus servit colonus unus tritici mensuras 3, siliginis mensuras 3, avene modium 1, vini idrias 10, ovem $\frac{1}{2}$, pultium metretam 1, fabarum metretam 1, panes in messe 2, in nativitate Domini panes 2 cum pullis 2, pullum 1 in carniprivio, pro lino denarios 3.

u) To pripisano kasneje od glavne roke. v) F. 6.

Sava. Prejkone je identičen z vasjo Stanochne vel Mosina ... in dem Werd ultra Sawam v urbarju 1322 (spodaj str. 116).

⁶⁴ Kraj, ki ga je pač uničila Sava ko je spreminjala strugo, je iskati v bližini Brežic. 1322 je ležal, enako kot v prejšnji opazki omenjeni, „na otoku onstran Save“ (str. 116).

⁶⁵ Krško.

⁶⁶ Rudolf iz Svibnega se omenja v virih med 1293 in 1341 (prim. Martin, Regesten, II, 173, 345, 346, 351, 424, 702, 704, 1189, 1190, 1192; III, 5, 303, 375, 1024, 1057, 1247a).

⁶⁷ Vas je iskati na ozemlju današnjih Brežic (glej uvod, str. 26).

⁶⁸ Gabernica je potok, ki teče pod Brežicami v Savo. Prim. op. 43. Po Gabernici se imenuje viteški rod, od katerega poznamo mimo tu omenjenega Henrika še Nikolaja I. 1345 (listina z dne 12. marca 1345 v Državnem arhivu na Dunaju).

⁶⁹ Vasi ne vem lokalizirati.

⁷⁰ Sromlje, sev. od Brežic.

⁷¹ Dva zaselka z imenom Rudnik, eden v občini Globoko, drugi v občini Sromlje brežiškega okraja.

⁷² Plemič iz rodu Rajhenburških ali pa tudi Rajhenburžanom podrejen nižji vitez.

⁷³ Potoče, obč. Videm. Urbar iz 1322 (gl. str. 113) šteje v Potoschach 8 kmetij (v našem urbarju Potatschach inferior), in monte Potoschach pa 6 kmetij (v našem urbarju Potatschach ... in monte, v brežiškem urbarju 1525 Pototschneverch).

In Potatschah inferiori⁷³ sunt hube 8, quarum suppanus habet 2 et servit tritici mensuras 6, avene mensuras 6, vini idrias 10, porcum 1 ad denarios 40, pultium metretam 1, fabarum metretam 1, panes 4 cum pullis 2, in carniprivio pullum 1, pro lino denarios 3. Relique 6 omnes sunt possesse, quarum quelibet servit tritici mensuras 6, avene mensuras 6, vini idrias 10, ovem $\frac{1}{2}$ ad denarios 20, pultium metretam 1, panes 4 cum pullis 2, in carniprivio pullum 1, pro lino denarios 3. Et nota predictarum 6 hubarum tres primo servient^{w)} anno Domini millesimo 311. Et nota quod sex measure in hac villa faciunt 5 mensuras granarii. Item de molendino ibidem denarios 29^{x)}. Predicta villa exsoluta est a domino Rudolfo de Scherffenwerch anno Domini millesimo 310, circa ascensionem Domini.⁷⁴

Summa omnium hubarum in Rayn tam possessarum quam non possessarum 448, quarum sunt possesse 129 $\frac{1}{2}$ hube, et sunt desolate 318 $\frac{1}{2}$.^{y)}

Notatur^{z)} purchuta in Rayn. Castellano in Rayn dantur tritici modii 50, avene modii 50, vini carrate 3, qualibet carrata ad urnas 20,^{x)} porci 8, denariorum Graecensium veterum marce 22 $\frac{1}{2}$.

Ibidem sunt vigiles octo et unus portenarius. Et dantur cuilibet vigili mense quolibet tritici measure 2, et portenario mense quolibet tritici measure 3. Insuper dantur unicuique vigili^{aa)} tritici measure 2, videlicet in festo sancti Michahelis anno ipsorum incipiente una mensura et reliqua mensura in festo Pasce, et portenario tritici measure 3.^{bb)} Item unicuique vigili panes 2, unum in messe et reliquum in nativitate Domini, et portenario panes 3, duos in messe et unum in nativitate Domini. Item cuilibet vigili pultium metretas 2, et portenario 3 metretas pultium. Item omnibus vigilibus et portenario mense quolibet salis mensuram 1. Item cuilibet^{cc)} vigili in festo Michahelis oves 5, et portenario oves 6, ove qualibet ad 20 denarios computata. Item cuilibet vigili pro vestibus denarios 18 et portenario denarios 36. Item omnibus vigilibus et portenario^{dd)} pro carnibus porcum 1. Item omnibus vini idrias 4, videlicet in festis Michahelis, Martini, nativitatis Domini et carniprivii.

Summa eorum que dantur vigilibus et portenario in Rayn tantum: tritici modios 49, mensuras 2, panes 19, pultium metretas 19, in festo Michahelise^{ee)} oves 46 vel denariorum marcas 5, libram $\frac{1}{2}$, salis mensuras 12, item pro vestibus denariorum marcam 1, denarios 20, item pro carnibus porcum 1, vini idrias 4.

Summa premissorum que dantur castellano, vigilibus et portenario:^{ff)} tritici modios 100 preter mensuras 3, avene modios 50, vini carratas 3, urnas 2, porcos 9, salis mensuras 12, denariorum marcas 29, denarios 60.^{ee)}

w) F. 7. x) Pripisano od roke glavnega teksta. y) Na spodnjem robu f. 6° pripisano kasneje od roke glavnega teksta. z) F. 7. aa) Za tem črtano portenario. bb) et portenario tritici measure 3 na robu strani. cc) Original: cuibet. dd) Orig.: portenio. ee) Pripisano od glavne roke. ff) Orig.: portenaria.

⁷⁴ Rudolf iz Svibnega (o njem glej op. 66) je imel 1299 od salzburškega nadškofa zastavljeno vas Poteschar, pač naše Potoče (Martin, Regesten, II, 424).

Officium^{gg)} in Liechtenwalde.⁷⁵

In superiori Pyrch⁷⁶ sunt hūbe 3, iure medio, quarum suppanus habet 2 et servit tritici modium 1, avene modium 1, porcum 1 ad denarios 40, salis mensuram $\frac{1}{2}$, agnum Trinitatis 1 vel denarios 6, pro lino denarios 4. Item tertia huba servit tritici modium 1, avene modium 1, ovem $\frac{1}{2}$ vel denarios 20, panes 2 cum pullo 1, pultium mensuram 1, in carniprivio pullum 1, pro lino denarios 2. Et omnes coloni cum suppano tenentur officiali ad prandia 4. Et si villa habet integrum aratrum tenetur officiali in autumpno arare dies duos et in vere diem unum. Vini urnas 3. Predicta villa servit prius tritici mensuras 6, avene 7. In hac villa non solvuntur matphenninge.

Et nota quod quelibet villa, que servit iure pleno et totaliter est possessa, servit pro matphenninge denarios 10, et pro denariis carnum denarios 5; villa autem, que servit medio iure, servit pro matphenninge denarios 5 et pro denariis carnum denarios $2\frac{1}{2}$.

In Ostres⁷⁷ sunt hube $2\frac{1}{2}$, iure medio, quarum $1\frac{1}{2}$ sunt possesse et serviunt iure medio. In hac villa non est suppanus. Ovis quartalia tria vel denarios 30. Hec villa non servit matphenninge. Vini urnas 2 in monte Sikkowitz.⁷⁸

In Schattental⁷⁹ sunt hube 5, omnes possesse, iure medio, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio. Reliquarum trium hubarum quelibet servit iure medio; quarum una serviet primo anno Domini 1310. In hac villa quelibet huba servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnam 1. Hec villa non servit matphenninge.

In^{hh)} Drasen⁸⁰ sunt hube 6, iure pleno, quarum $5\frac{1}{2}$ sunt possesse. Harum suppanus habet 2 et servit tritici modios 2, avene modios 2, porcos 2, quemlibet ad denarios 40, salis mensuram 1, agnum Trinitatis 1 ad denarios 6, pro lino denarios 4. Reliquarum $3\frac{1}{2}$ hubarum quelibet servit tritici modios 2, avene modios 2, panes 2 cum pullo 1, in carniprivio pullum 1, pultium metretam 1, pro lino denarios 2. Et tota villa servit pro matphenninge denarios 10, pro carnibus denarios 5, etⁱⁱ⁾ hoc si villa totaliter est possessa. De predictis hubis possessis huba $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1311. Item huba $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1312. In hac villa quelibet huba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 8. Hec villa servit iure pleno. Et simili modo omnes ville que scribuntur pleno iure serviunt servicia ut predicta villa Drasen et in nullo mutantur nisi in ovibus et in vino.

gg) F. 8. hh) F. 8'. ii) Pred et črtano ita.

⁷⁵ Sevnica.

⁷⁶ Brezje, obč. Sevnica. „Zgornje“ Brezje v razliko k „Spodnjemu“ Brezju pri Dol-skem (gl. op. 99).

⁷⁷ Ostrešje, obč. Sevnica.

⁷⁸ Škovec, obč. Sevnica. 1346: Schickwitz (listina z dne 25. maja 1346, po repertoriju v Drž. arhivu na Dunaju).

⁷⁹ Šetenje, obč. Sevnica.

⁸⁰ Drožanje, obč. Sevnica.

In Sabiach⁸¹ sunt hube 5, pleno iure, omnes possesse, quarum suppanus habet 2 et servit iure pleno. Reliquarum 2½ serviunt pleno iure. Item huba ½ serviet anno Domini 1310, de qua colonus translatus est in Drasen. In hac villa quelibet huba possessa servit ovem 1. Vini urnas 6.

In^{jj)} Rosshoupt⁸² sunt hube 5, omnes possesse, iure medio, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio. Reliquarum due serviunt iure medio. Item tertia huba serviet anno Domini 1310. In hac villa quelibet huba possessa servit ovem ½. Vini urnas 2.

In Aych⁸³ sunt hube 6, pleno iure, omnes possesse, quarum suppanus habet 2 et servit iure pleno. Reliquarum 4 hubarum quelibet servit iure pleno. Hūba quelibet possessa servit ovem ½. Vini urnas 5.

In Pressenlok⁸⁴ sunt hube 6, pleno iure, quarum suppanus habet 2 et servit iure pleno, reliquarum 2½ serviunt pleno iure. Quelibet huba possessa servit ovem ½. Vini urnas 11.

In Rabensbach⁸⁵ sunt hube 8, pleno iure, omnes possesse, quarum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Reliquarum 6 quelibet servit iure pleno, quarum una serviet primo anno Domini 1311. Quelibet huba possessa servit ovem ½. Vini urnas 16½. Preter illas urnas 16½ schencko relaxavit urnas 3, kk)

In^{ll)} Marinstal⁸⁶ sunt hube 7, pleno iure, quarum suppanus habet 2 et servit iure pleno. Reliquarum hubarum 4 serviunt iure pleno. Item huba 1 serviet anno Domini 1312. Huba quelibet possessa servit ovem ½. Vini urnas 7½.

In Clade superiori⁸⁷ sunt hube 7, pleno iure, quarum suppanus habet 2 et servit de suppa dimidia iure pleno;^{mm)} anno autem Domini 1310 serviet suppam totam pleno iure, excepto porco 1 et salis mensuram ½, deinceps vero serviet iure pleno. Item hube 2 serviunt iure pleno. Item huba ½ serviet primo anno Domini 1311 tritici mensuras 3, avene mensuras 4, deinceps serviet iure pleno. In hac villa huba quelibet possessa servit ovem ½. Vini urnam 1.

In superiori Straesis⁸⁸ sunt (hube) 10, pleno iure, omnes possesse, quarum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Relique 8 serviunt pleno iure, preter hubam ½, que serviet anno Domini millesimo 311. Quelibet hūba possessa servit ovem ½. Vini urnas 9.

jj) F. 9. kk) Pripisano kasneje od glavne roke. ll) F. 9'. mm) Orig.: pleo.

⁸¹ Žabjek, obč. Sevnica.

⁸² Konjska glava, obč. Sevnica.

⁸³ Dobje, obč. Zabukovje.

⁸⁴ Prešna Loka, obč. Zabukovje.

⁸⁵ Vranje, obč. Zabukovje.

⁸⁶ Mirni dol, obč. Zabukovje. Zahn (Ortsnamenbuch, 330) pripušča možnost, da je Mirni dol = Šmarje pri Sevnici, kar pa je nemogoče, kajti: 1) Šmarje pri Sevnici leži že izven meja salzburškega gospodstva, 2) ta vas se po položaju nikakor ne da uvrstiti v red selišč, kakor jih popisuje naš urbar na tem mestu.

⁸⁷ Kladje, obč. Zabukovje. „Zgornje“ Kladje v razliko k „Spodnjemu“ Kladju pri Blanci (op. 115).

⁸⁸ Zgornje Stržišče, obč. Zabukovje.

Inⁿⁿ⁾ Straesis inferiori⁸⁹ sunt hube 7, quarum 5 sunt possesse pleno iure; harum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Reliquarum hubarum due serviunt pleno iure. Quarum huba $\frac{1}{2}$ primo serviet anno Domini 1312.^{oo)} Item huba $\frac{1}{2}$ serviet primo anno Domini 1311. Item huba $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1312. Quelibet huba possessa servit ovem 1. Vini urnas 4.

In Comariowitz⁹⁰ sunt hube 7, quarum 6 sunt possesse medio iure; harum suppanus habet 2 et servit medio iure. Relique 4 serviunt medio iure. Huba quolibet possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas $14\frac{1}{2}$, quarum una deficit ex vinea desolata.

In Ternowetz⁹¹ sunt hube 6, pleno iure, quarum suppanus habet 2 et servit iure pleno. Reliquarum due serviunt iure pleno. Item huba $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1311. Item huba $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1312. Quelibet huba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 13 et urna 1 acciderint anno Domini 1311.

In^{pp)} Cressimersta¹⁹² sunt hube 5, iure medio, omnes possesse, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio. Item huba 1 servit iure pleno. Item huba $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1312. Item huba $1\frac{1}{2}$ servient anno Domini 1311. Huba quolibet possessa servit ovem 1. Vini urnas 9.

In Monte⁹³ sunt hube 5, omnes desolate, iure medio.

In Ostredesch⁹⁴ sunt hube 5, iure medio, quarum tres sunt possesse; harum suppanus habet 2 et serviet anno Domini 1310, medio iure, reliqua huba serviet anno predicto iure medio. Quelibet huba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$.^{rr)}

In superiori Losentz⁹⁵ sunt hube 5, iure medio, quarum 4 sunt possesse, harum suppanus habet 2 et servit iure medio, relique 2 hube serviunt iure medio. Quelibet huba possessa servit ovem 1. Vini urnas $5\frac{1}{2}$.

In medio Losentz⁹⁵ sunt hube 5, medio iure, quarum 4 sunt possesse, harum suppanus habet 2 et servit iure medio, relique 2 serviunt iure medio. Quelibet huba possessa (servit) ovem 1. Vini urnas 10.

In^{ss)} inferiori Losentz⁹⁵ sunt hube 5, omnes possesse, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio, relique 3 serviunt iure medio. Huba quolibet servit ovem 1. Vini urnas 10.

In Cerie⁹⁶ sunt hube 5, medio iure, quarum 3 sunt possesse, harum suppanus habet 2 et servit iure medio. Item una huba servit iure medio. Quelibet huba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 4.

nn) F. 10. oo) Dodano kasneje od roke glavnega teksta. pp) F. 10'. rr) $\frac{1}{2}$ popravljeno iz 1. ss) F. 11.

⁸⁹ Dolnje Stržišče, obč. Zabukovje.

⁹⁰ Komorivec, obč. Zabukovje.

⁹¹ Trnovec, obč. Zabukovje.

⁹² Kosimerjev dol, obč. Blanca.

⁹³ Hrib, obč. Blanca.

⁹⁴ Osredek, obč. Blanca.

⁹⁵ Lošče, obč. Blanca. Zgornje Lošče se imenujejo v urbarju 1448 Stranyan, danes Stranje, obč. Blanca.

⁹⁶ Cirje, obč. Blanca.

In Leskowitz⁹⁷ sunt hube 6 iure medio, quarum 3 possesse sunt, harum suppanus habet 2 et servit iure medio, reliqua hube 1 servit iure medio. Hube possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 7.

In Blanitz superiori⁹⁸ sunt hube 8, pleno iure, quarum suppanus habet 1, et servit de suppa $\frac{1}{2}$ iure pleno, reliqua hube 1 servit iure pleno. Quelibet hube possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 7.

In^{tt)} Preslasta^{98a} sunt hube 6, medio iure, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio, alie omnes sunt desolate. Vini urnas 4.

In Kalisowitz^{98b} sunt hube 5, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio. Vini urnas 5.

In inferiori Pyrch⁹⁹ sunt hube 7, medio iure, quarum $6\frac{1}{2}$ sunt possesse. Harum suppanus habet 2 et servit iure medio, relique $4\frac{1}{2}$ serviunt iure medio. Harum hubarum $\frac{1}{2}$ desolata est anno Domini 1310.^{uu)} Quelibet hube servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 4.

In Vedeschendorf¹⁰⁰ sunt hube 25, pleno iure, quarum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Item hube 3 serviunt pleno iure. Item hube $1\frac{1}{2}$ servient anno Domini 1310. Item hube 2 servient anno Domini 1311. Quelibet hube possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 18.

In^{vv)} superiori Welich¹⁰¹ sunt hube 8, pleno iure, quarum schepho suppanus habet 2 pro iure suo et nichil servit. Item hube $\frac{1}{2}$ servit iure pleno. Item hube $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1310. Hūba quelibet servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnam 1.

In medio Welich¹⁰¹ sunt hube 8, pleno iure, quarum tres sunt possesse, harum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Item hube $\frac{1}{2}$ servit iure pleno. Item hube $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1310. Hūba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 6.

In Welich inferiori¹⁰¹ sunt hube 9 pleno iure, quarum $7\frac{1}{2}$ sunt possesse, harum suppanus habet 2 et servit iure pleno. Item hube $3\frac{1}{2}$ serviunt iure pleno. Item hube 2 servient anno Domini 1311. Hūba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 14.

tt) F. II'. uu) Pripisano kasneje od roke glavnega teksta. vv) F. 12.

⁹⁷ Leskovec, obč. Blanca.

⁹⁸ Misliti nam je na selišče ob zgornjem delu potoka Blance, ki se je po njem imenovalo Zgornja Blanca, dočim je naselbina ob spodnjem delu potoka, blizu njegovega izliva v Savo, spodaj imenovana Spodnja Blanca. „Zgornja Blanca“ je, z ozirom na podatek in vrstni red v gorskem registru iz 1555 (rokopis v Deželnem arhivu v Gradcu), „Wlannecz oder Khlanczkha Gora“, selo Klanec, obč. Blanca. Katastralna mapa pozna kraj „Oberplanza“ ob potoku zapadno od Leskovca.

^{98a} Presladol, obč. Blanca.

^{98b} Kališovec, obč. Senovo.

⁹⁹ Brezje, obč. Senovo. „Spodnje“ Brezje v razliko k „Zgornjemu“ pri Sevnici (gl. op. 76).

¹⁰⁰ Dolsko, obč. Senovo. Da gre tu za Dolsko kaže urbar iz 1448 (spodaj str. 126), ki lokalizira v bližini ležeče Ravne kot Rawn prope Vileschendorff, in urbar iz 1528, ki ima pod Dolsko isto število gospodarskih enot kot naš urbar pod Vedeschendorf.

¹⁰¹ Veliko, obč. Blanca. 1246: in tribus villis que dicuntur Welike (Gradivo, V, 889; Salzburger Urkundenbuch, III, 640).

In Syrobotten¹⁰² sunt hube 8, iure medio, harum suppanus habet 2 et servit iure medio; reliquarum una servit iure medio. Quelibet huba possessa servit ovem 1. Vini urnas 3.

In^{ww)} Selts¹⁰³ sunt hube 12, pleno iure, quarum Wetzko civis in Lihtenwalde habet 1 in feodo, reliquarum 8 sunt possesse, quarum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Item hube 5 serviunt iure pleno. Item huba 1 serviet anno Domini 1311. Quelibet huba servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 22.

In Pernhartzta¹⁰⁴ sunt hube 7, quarum $6\frac{1}{2}$ sunt possesse. Harum suppanus habet 2 et servit iure pleno. Item hube $3\frac{1}{2}$ serviunt iure pleno. Item huba 1 serviet anno Domini millesimo 311. Quelibet huba servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 13, quarum 2 deficiunt ex vinea desolata.

In Poklek¹⁰⁵ sunt hube 6, quarum 3 sunt possesse. Harum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Item huba $\frac{1}{2}$ servit pleno iure. Item huba $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1310. Item huba $\frac{1}{2}$ serviet anno Domini 1312. Quelibet huba servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 6.

In Graetze¹⁰⁶ sunt hube 6, pleno iure, quarum suppanus habet 2. Item huba $\frac{1}{2}$ servit iure pleno. Item huba 1 serviet anno Domini 1310. Ibidem institui swaigam unam, que servit caseos 300 anno Domini 1310.xx) Quelibet huba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 18.

In^{yy)} Schayn¹⁰⁷ sunt hube 8 pleno iure, quarum $7\frac{1}{2}$ sunt possesse, harum suppanus habet 2 et servit iure pleno, relique $5\frac{1}{2}$ serviunt iure pleno. Huba quelibet possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 18.

In Sighartzperge¹⁰⁸ sunt hube 7, pleno iure, quarum 6 sunt possesse, harum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Item hube $4^{zz)}$ serviunt iure pleno. Quelibet huba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 9.

In Scherienta¹⁰⁹ sunt hube 6, pleno iure, quarum suppanus habet 2. Item hube 2 serviunt iure pleno. Item huba 1 serviet anno Domini 1311. Quelibet huba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 8 preter novalia.

In Surkenta¹¹⁰ sunt hube 6, quarum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Item hube 3 serviunt iure pleno. Item.^{aaa)} Quelibet huba possessa serviet ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 10.

ww) F. 12'. xx) Stavek Item huba 1 serviet anno Domini 1310. *prečrtan. Sledeči stavek* Ibidem... 1310 *od roke glavnega teksta, toda z drugim črnilom.* yy) F. 13. zz) Iz IIII^{or} radirano III^{or}. aaa) *ostaló manjka.*

¹⁰² Srobotno, obč. Blanca.

¹⁰³ Selce, obč. Blanca.

¹⁰⁴ Pirničev dol, obč. Blanca.

¹⁰⁵ Poklek, obč. Blanca.

¹⁰⁶ Zagradec, obč. Blanca.

¹⁰⁷ Čanje, obč. Blanca.

¹⁰⁸ Žigarski vrh, obč. Blanca.

¹⁰⁹ Z ozirom na vrstni red v urbarju 1448 (glej str. 124) je Scheriental = Hafnertal l. 1448, to je Lončarjev dol, obč. Blanca.

¹¹⁰ Žurkov dol, obč. Sevnica.

In Deschintal¹¹¹ sunt hube 6, pleno iure, quarum suppanus habet 1 et servit de suppa $\frac{1}{2}$ iure pleno. Item hube 3 serviunt pleno iure. Quelibet huba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas $7\frac{1}{2}$.

In^{bbb)} Lapide¹¹² sunt hube 4, medio iure, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio. Item huba 1 servit iure medio. Item preco habet hubam 1 ibidem pro iure suo et nichil servit. Hūba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$.

In Vresa ũwe¹¹³ sunt hube 9, omnes possesse, pleno iure, quarum suppanus habet 2 et servit pleno iure. Relique 7 serviunt pleno iure. Predictarum hūbarum 1 serviet primo anno Domini millesimo 312. Quelibet huba possessa servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini idrias 50. Que faciunt urnas 20.ccc)

In Blanitz inferiori¹¹⁴ sunt hube 4, pleno iure, quarum suppanus habet 2 et servit pleno iure, preter porcum 1 quem serviet primo anno Domini 1312.ccc) Item huba $\frac{1}{2}$ servit pleno iure. Item huba 1 serviet anno Domini 1310. Sed eodem anno recessit postquam servivit.ccc) Item institui swai-gam unam in hac villa que servit caseos 300 anno Domini millesimo 310.ddd) Quelibet huba servit ovem 1.

In Clade inferiori¹¹⁵ sunt hube 5, omnes possesse, iure medio, quarum suppanus habet 2 et servit iure medio. Relique 3 serviunt iure medio. Quelibet huba servit ovem $\frac{1}{2}$. Vini urnas 10.

Purchuta^{eee)} in Liechtenwalde.¹¹⁶ In Liechtenwalde¹¹⁶ dantur castellano: tritici modii 100, avene modii 100, vini carrate 6, qualibet carrata ad urnas 20, denariorum Graecensium veterum marce 45, porci 16. Ibidem sunt vigiles 4 et unus portenarius, et dantur unicuique vigili quolibet mense tritici mesure 2 et portenario tritici mesure 3. Item unicuique pultium metrete 2 et portenario pultium metrete 2 et fabarum.fff) Item unicuique panes 2 et portenario panes 4. Item omnibus vini idrias 4, in festis Martini, Michahelis, nativitatis Domini et carniprivii. Item cuilibet vigili oves 3 in festo beati Georii vel denariorum libram $\frac{1}{2}$. Item portenario oves 3 vel libram $\frac{1}{2}$ denariorum Graecensium veterum. Item portenario porcum 1 specialiter. Item cuilibet vigili pro carnibus in carniprivio denarios 6. Item cuilibet vigili pro vestibibus denariorum libram $\frac{1}{2}$ denarios 4.ggg) Item portenario pro vestibibus similiter

bbb) F. 13'. ccc) Dodano kasneje od roke glavnega teksta. ddd) Ta stavek pripisan od roke glavnega teksta na razuri. eee) F. 14. fff) et fabarum pripisano na robu strani.

¹¹¹ Zahn (Ortsnamenbuch, 275) misli na Hudi dol, obč. Sevnica. Urbar 1322 Deschintal vel Trostal, urbar 1448 Trostental, urbar 1528 Chudidoll (glej str. 110 in 124).

¹¹² Pečje, obč. Blanca.

¹¹³ Spodnje Brezovo, obč. Blanca. „Spodnje“ z ozirom na Nider Vrezaw s tudi 9 kmetijami v urbarju 1322 (gl. str. 110) in z ozirom na to, da je Salzburg kupil Zgornje Brezovo šele 1356 (gl. str. 112, op. 56).

¹¹⁴ Blanca.

¹¹⁵ Kladje, obč. Blanca. „Spodnje“ Kladje v razliko k „Zgornjemu“ v občini Zabukovje (gl. op. 87).

¹¹⁶ Sevnica.

libram $\frac{1}{2}$ denarios 4^{ggg}) in festo Michahelis. Item in carnisprivio omnibus vigilibus porcum 1 et vini idriam 1.^{hhh})

Summa stipendiorum vigilum et portenarii in Lihtenwalde:ⁱⁱⁱ) tritici modios 26 mensuras 2. Item pultium metretas 10, panes 12. Item oves 15 vel denariorum marcas 3, libram $\frac{1}{2}$. Item porcum 1 portenario, et vigilibus pro carnibus denarios 24. Item pro vestibus vigilum et portenarii denariorum marcas 3, libram $\frac{1}{2}$, denarios 20. Item vini idrias 4.ⁱⁱⁱ)

In Reichenbûrch¹¹⁷ dantur castellano: tritici modii 40. Item vini carrata 1 ad urnas 24, porci 4.^{kkk}) Ibidem sunt vigiles 4 et unus portenarius, quibus dantur tritici modii 25. Item oves 15 vel denariorum marce 3, libra $\frac{1}{2}$. Item pro vestibus denariorum marca 1, denarii 10.^{lll})

In Twaroch¹¹⁸ castellano tritici modii 30, vini carrata 1 ad urnas 24,^{mmm}) porci 4. Item vigili ibidem denariorum libra 1 pro vestibus et pro toto.ⁿⁿⁿ)

Summa^{ooo}) omnium stipendiorum et purchotarum que dantur castellanis, vigilibus et portenariis in Lychtenwald, Reyhenburch et in Twaroch: tritici modii 221, mesure 2, avene modii 100, vini carrate 8, urne 10, porci 25, denariorum marce 59, denarii 14.

Summa totalis omnium purchotarum et stipendiorum que dantur castellanis, vigilibus et portenariis in Lyehtenwald, Raeyn, Reyhenburch et in Twaroch quolibet anno: tritici modii 320 modii et mesure 4, avene modii 150 modii, vini carrate 11, urne 12, porci 34, salis mesure 12, denariorum marce 88, denarii 74.

Et notandum quod anno 1309 dedi Henrico Gabernetaierio¹¹⁹ in Twaroch tunc castellano tritici modios 10, preter purkotam^{ppp}) superius annotatam.^{rrr})

^{ggg}) denarios 4 *pripisano od roke glavnega teksta.* ^{hhh}) *Od in carnisprivio... idriam 1 črtano.* ⁱⁱⁱ) *Sledi radirano: et castell.* ⁱⁱⁱ) *Sledite dve izradirani črki.* ^{kkk}) *ad urnas 24, porci 4 pripisano od roke glavnega teksta.* ^{lll}) *1 denarii 10 na razuri, ki ji zopet sledi razura.* ^{mmm}) *ad urnas 24 pripisano od roke glavnega teksta.* ⁿⁿⁿ) *Slede tri izradirane črke, nato pripisano lote folium.* ^{ooo}) *F. 14'. Besedilo od Summa do konca je od roke glavnega teksta, toda napisano nekoliko pozneje kot ta in z drugim črnilom. Zadnji stavek od Et notandum do annotatam je prečrtan.* ^{ppp}) *Sledi dvakrat prečrtano purch* ^{rrr}) *Sledita prazna f. 15 in f. 15'.*

¹¹⁷ Rajhenburg.

¹¹⁸ Torek pri Plešivcu, obč. Senovo

¹¹⁹ O Henriku, imenovanem po potoku Gabernici, glej zgoraj op. 68.

Fevdi gospodov iz Podsrede 1320

Podsreda (Hörberg) je bila fevd krške škofijske cerkve. Sredi 13. stoletja so šteli grad Herberch — mimo Planine (Mumpareiz), Kunšperka (Chunegesperch), Rogatca (Rohatz) in Lemberga (Lengenburch) — k peterim glavnim fevdom krške škofijske cerkve na ozemlju med Dravinjo in Savo (Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, III, 166).

Pač pa najdemo Podsredo, odkar se 1213 prvič pojavi v znanih virih, in ostale krške fevde južno od Dravinje, v ozki zvezi z rodом gospodov Ptujskih, mogočnih ministerialov salzburških nadškofov. Omenim naj te zveze, ker nam bodo tako postali razumljivejši stiki Salzburg — Ptuj — Podsreda, oziroma fevdi, ki so jih imeli oni iz Podsrede od Salzburga v Ptujskem okraju. Oton iz Kunšperka (1178—1246) in Henrik (II) škof krški (1214—1217) sta brata Friderika (III) Ptujskega (1180—1211). Sin tega, Friderik (IV) je bil zet Ortolfa s Planine. Ko je ta 1213 podelil svoji ženi Gerbergi grad Podsredo (castrum Herberch), je moral zet obljubiti, da ne bode radi te daritve nadlegoval svoje tašče (Gradivo za zgodovino Slovencev, IV, V, indeksi). Friderik IV. Ptujski je imel brata Hertnida, ta pa hčer Adelhajdo, ki je bila žena Ulrika s Planine. Ta pa, kaže se, ni imel direktnih potomcev, nakar sta 1251 Planino in Podsredo dobila kot krški fevd Friderik Ptujski in njegov zet Henrik Svibenski. Po Friderikovi smrti je pa prišlo radi Podsrede do spora z Lemberžani, ki ga je škof Brunon iz Olomuca 1265 kot deželni glavar štajerski razsodil tako, da je Podsredo prisodil Henriku (Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, III, 162).

Po Podsredi se imenujejo vitezi, ki jih najdemo omenjene v virih od 1275 dalje, predvsem v salzburških listinah (Chmel v Fontes rerum Austriacarum, II, 1, 176 [1275]; Martin, Regesten, I, 955, 958 [1280], 1128 [1284], 1168 [1285], III, 71 [1317]). Frideriku med njimi je bil 1285 naročil salzburški nadškof, naj pridobi nazaj salzburške fevde, ki jih je salzburški cerkvi odtujil Friderik (V) Ptujski. Ne vemo, če se je to zgodilo; mogoče so pa oni iz Podsrede te fevde sami pridobili in jih dalje podeljevali tretjim. Tako bi bili to oni salzburški fevdi v Slovenskih Goricah in ob Dravi, ki so jih 1320 bratje Seifrid, Friderik in Ulrik iz Podsrede ter Seifridova žena Elizabeta in Friderikova žena Ana odstopili salzburškemu nadškofu Frideriku. Prodajna listina o tem z dne 6. decembra 1320 je v prepisu vpisana v kodeks 1157 Deželnega arhiva v Gradcu (fol. 107; Lang, 238; Martin, Regesten, III, 254), v katerem je tudi tu sledeči seznam „v fevd danih dohodkov, ki jih je gospod Friderik, nadškof salzburški, leta Gospodovega 1320 kupil od onih iz Podsrede“.

Hic notantur redditus infeudati, quos dominus Fridericus archiepiscopus Salczburgensis ab Herbergariis comparavit anno Domini millesimo 320.

(1) Dominus Wulfingus de Holrmûs¹ habet in feudo in Chunratsdorf² ex alia parte Pezzencz³ hubas 9 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et 40 urnas vini iurismontani pro marca 1 et quartam partem decime ibidem in annona et vino. Item in Puschendorf prope Holrmûs⁴ hubas 8 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$ et quartam partem decime ibidem. Item an dem Chulm apud dictam villam⁵ hubas 12 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$ et dimidiam partem decime ibidem in annona. Item in Littore ex alia parte Trahe⁶ redditus $3\frac{1}{2}$ marcarum. Item in Sibendurftigen⁷ hubas tres ad redditus duarum marcarum et 40 denariorum. Et ibidem prata ad unam marcam redditus. Item in Goldsdorf⁸ hubam unam ad libram $\frac{1}{2}$. Et notandum quod predictae partes decimarum faciunt $2\frac{1}{2}$ marcarum redditus. Summa reddituum istorum marce $25\frac{1}{2}$.

(2) Item Gotfridus Pezznczer⁹ cum suis fratribus habent in Georgendorf¹⁰ hubas $9\frac{1}{2}$ quamlibet ad denarios 100 et 60 urnas vini iurismontani ad libram 1. Item an der Reusencz¹¹ hubas 5 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Weingartpuhel¹² curiam in qua resident, que habet hubas 4 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Et ibidem hubas 5 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Persndorf ex alia parte Pezzencz¹³ hubas 4 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Et 5 urnas vini iurismontani ad denarios 20.

¹ Gospodje iz Ormoža (Holrmûs) so bili vitezi gospodov Ptujskih. V virih se omenjajo od 1273 dalje (prvi Frizo de Holermûs, Fr. Kovačič, Trg Središče, 262). Vulfing (Woelvel, Wulfing, Wulvinch), ki se pojavlja med 1293 in 1338 (Kovačič 262; Martin, Regesten, III, 257, 804, 805, 922, 931; Pirchegger v Jahresbericht ptujске gimnazije, 1904, 27) je imel hiše na Bregu pri Ptuj.

² Koračice pri Sv. Tomažu. Zahn (Ortsnamenbuch 122) ne ve, kam bi kraj tega imena lokaliziral. J. Kelemina (Časopis za zgodovino in narodopisje, 21, 1926, 70¹) je za Sv. Tomaž, ki da se je prvotno imenoval Konradsdorf, od česar je ostalo krajevno ime Koračice. Za lokalizacijo Chunratsdorf v te kraje sredi vinskih goric govori gornina in lega „onstran Pesnice“, ki je, gledana iz Ptuja, pravilna.

³ Pesnica, ki teče pri Ormožu v Dravo. „Na drugi strani“ (ex alia parte) je na tem in drugih mestih tega seznama razumeti s stališča onega, ki ga je sestavljal v Ptuj.

⁴ Pušenci pri Ormožu (obč. Hum).

⁵ Hum pri Ormožu.

⁶ Breg (lat. litus) na drugi strani Drave pri Ptuj, kjer je imel Vulfing iz Ormoža hiše in kjer se je 15. oktobra 1331 salzburškemu nadškofu Frideriku odpovedal zahtevam do otočka (werdel) pod Vičavo, tam kjer pelje most čez Dravo, s prodrom in goščavo do onstran Drave pri Bregu (Martin, Regesten, III, 804, 805).

⁷ Hodoše (Siebendorf), obč. Slovenja vas. Glej stran 8.

⁸ Zlatoliče na desnem bregu Drave pri Ptuj, obč. St. Janž. Glej str. 9.

⁹ Gotfrid je bil član viteškega rodu Pesničarjev, ki so nam nekoliko natančneje znani od Ditmarja dalje, prvič omenjenega 1288. Gotfrid (tudi Gondel, Göttslein) med njimi se v virih omenja med 1312 in 1343; 1368 je bil že mrtev (Fr. Kovačič, Vitezi Pesničarji, Časopis za zgodovino in narodopisje, 9, 1912, 4 dalje).

¹⁰ Juršinci pri Sv. Lovrencu. 1409 Jorgendorf (Zahn, Ortsnamenbuch, 286).

¹¹ Rogoznica je potok, ki pri Ptuj teče v Dravo.

¹² Podvinci pri Ptuj, obč. Rogoznica, leže pod „vinsko gorico“. 1465 izjavlja Viljem Reichsperger, da je kupil od Ulrika Pesničarja strelski dvorec v Podvincih (Kovačič, citat pri op. 9, str. 17).

¹³ Pršetinci onstran Pesniške doline, obč. Sv. Tomaž.

(3) Item an dem Bebravnich¹⁴ Vlricus Pezzencz¹⁵ hubas 9 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et vini urnas 140 mesure de Holrmûs¹⁶ quamlibet ad denarios 6, sunt marce 5, denarii 40. Item in Schae-lacheutz¹⁷ hubas duas quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item an dem Obres¹⁸ huba 1 ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Wueschendorf¹⁹ hube 2 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item tres areas quamlibet ad denarios 30. Summa istorum reddituum...^{b)}

(4) Item^{c)} dominus Otto Pezznczer²⁰ habet in Meretinczen²¹ hubas $11\frac{1}{2}$ quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Et habet ibidem hubas $1\frac{1}{2}$ in obligatione ad Geori ab uxore Chelchdorfarii²² quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Cayaucz²³ hubas 6 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Pirsch²⁴ hubas 5 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Saukendorf²⁵ hubam unam ad denarios 100. Item in Tzaînicz²⁶ hubas $7\frac{1}{2}$ quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce 20, libra $\frac{1}{2}$.

(5) Item dominus Ekko de Swannberch²⁷ habet in Saukendorf²⁵ hubas 7 quamlibet ad denarios 100.

(6) Item dominus Duringus de Swannberch²⁸ in villa superiori Tshirm²⁹ hubas 9 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et vini iurismontani urnas 37 ad libram $\frac{1}{2}$, denarios 28. Et decimam vini. Summa istorum reddituum marce 5, denarii 68, preter decimam vini.

(7) Item Fridericus Raumschuzzel³⁰ habet in Stoygoishofstetn³¹ hubas 5 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Nider-

b) Ostalo na spodnjem robu lista obrezano. c) F. 108'.

¹⁴ Brebrovnik, obč. Sv. Miklavž pri Ormožu.

¹⁵ O viteškem rodu Pesničarjev glej op. 9. Če je bil tu omenjeni Ulrik identičen z onim, omenjenim 1368, ni gotovo (Kovačič, n. n. m., 6).

¹⁶ Ormož. Ormožka mera.

¹⁷ Šalovci (Zgornji in Spodnji), obč. Hum oziroma Središče.

¹⁸ Obrež, obč. Središče. Tu imajo Pesničarji fevde še 1465—1469 (Starzer, Die landesfürstlichen Lehen in Steiermark, Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen, 32 (1902).

¹⁹ Pušenci, obč. Hum.

²⁰ Oton Pesničar se omenja tudi 1323; 1346, 1. maja, je bil že mrtev (Kovačič v Časopisu za zgod. in narodopisje, IX, 9, 10).

²¹ Muretinci, obč. Sv. Marjeta niže Ptuja.

²² Rugerus Chelchdorfer se omenja v odstavku 17.

²³ Gajovci, obč. Sv. Marjeta. Po Gajovcih se v 14 stol. imenujejo nekateri rodu Pesničarjev, tako Ulrik (1368) in Herman (1368, 1371, 1425). Herman der Pesniczer von Gayacz je imel še 1371 v Gajovcih 6 kmetij (Kovačič v Časopisu za zgod. in narodopisje, IX, 6, 7, 36).

²⁴ Brezovci, obč. Polenšak. V tem kraju je imel še 1371 gornino Herman Gajovski iz rodu Pesničarjev (Kovačič, n. n. m., 6). Kovačič misli na bližnjo Breznico, toda ta se v virih nikdar ne imenuje Pirsch ali podobno (Zahn, Ortsnamenbuch, 510).

²⁵ Župečja vas, obč. Sv. Lovrenc. Glej str. 9.

²⁶ Ščavnica. V Ščavnici (daez Czeynitz) ima še 1368 posest Hansel Pesničar (Kovačič, n. n. m., 35).

²⁷ Schwanberg, grad in trg pri Deutschlandsbergu na nemškem Stajerskem.

²⁸ Düring von Schwanberg se omenja tudi v neki listini 14. januarja 1321 (Martin, Regesten, III, 257).

²⁹ Črmljenšak pri Sv. Urbanu, obč. Sv. Bolfenk. V virih tudi Zgornja Črmlja (Zahn, Ortsnamenbuch, 151), v nasprotju k spodnji vasi tega imena, danes Črmlja ob enakoimenovanem potoku.

³⁰ Priča Fritz der Raumschuezzel 1307, junij 15, Ptuj. 1355 Raumschüsselhof pred Ptujem (Pirchegger, Jahresbericht ptujske gimnazije, 1904, 24, 27).

³¹ Zahn, Ortsnamenbuch, 450, domneva, da je kraj ležal severozap. od Ormoža.

chellersdorf³² hubas 4, preter quartale 1, quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et ibidem vini iurismontani urnas 18 ad denarios 72. Item in Meierhof³³ hubas 2 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item apud sanctum Oswaldum³⁴ aream 1 ad denarios 40. Item in Charb³⁵ hubas 5 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et^{d)} in eisdem 5 hubis duas partes decime ad denarios 60. Item in Rorbach³⁶ hubam unam et tres areas ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Goldsdorf⁸ hubam 1 ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce 10, denarii 32.

(8) Item Ortelus Raumschuzzel habet in Goldsdorf⁸ hubam 1 ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Sibendurftigen⁷ hubas 2 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Sevenaern³⁷ hubas $2\frac{1}{2}$ quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce 2, libra $\frac{1}{2}$.

(9) Item^{e)} idem Ortelus Raumschuzzel et Pernhardus de Stauden³⁸ habent in Merentinczen³⁹ hubas $1\frac{1}{2}$ quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Maierhof³³ hubas 3 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Qualetincz⁴⁰ hubas $1\frac{1}{2}$ quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item prope Qualetincz hubas 4 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce 5.

(10) Item Hainricus Walbarus habet im Rorander Zellncz⁴¹ hubas 5 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et 15 urnas vini mesure Holrmûs¹⁶ ad denarios solidorum 3. Item an dem Bebraunich¹⁴ hubam 1 ad marcam $\frac{1}{2}$. Et¹⁵ urnas vini mesure Holrmûs¹⁶ ad solidos 3. Item in Rorbach ultra Traham³⁶ hubas 4 quamlibet ad 100 denarios.

d) Et dvakrat. e) F. 109.

³² Ključarovci, severozap. od Ormoža.

³³ Z ozirom na dva odstavka nižje, kjer se vrsti Maierhof med Muretinci in Hvaletinci ter odst. 48, kjer je lokaliziran Maierhof circa Pezncz, bi bilo kraj iskati nekje ob spodnji Pesnici, od Sv. Andraža navzdol. Vrstni red krajev govori za tako lokalizacijo. Tudi ni pri kraju omenjena gornina, kar kaže, da je ležal v ravnini.

³⁴ Danes cerkev sv. Ožbalta v Ptujju. Mogoče je ta area leta 1355 omenjeni Raumschüsselhof pred Ptujem (Pirchegger, Jahresbericht ptujske gimnazije, 1904, 27).

³⁵ Skorba na desnem bregu Drave pri Ptujju, obč. Slovenja vas.

³⁶ Slovenja vas?, glej str. 8.

³⁷ Spodaj (odst. 34) se Sevenaern omenja v vrstnem redu med Pavlovci in Brebrovnikom pri Ormožu. Zahn, Ortsnamenbuch, 408, domneva, da so Sevenaern — Savci severozap. od Ormoža.

³⁸ Za lokalizacijo Stauden („Grm“) bi prišle v poštev tri možnosti: 1) tako so imenovali včasih vas Cirkovce pri Pragerskem na Dravskem polju (1249 Stauden, Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, III, 119; Ortsnamenbuch, 520); 2) severozap. od Velike Nedelje lokalizira Zahn, Ortsnamenbuch, 439, nek 1486 omenjeni Stawden; 3) pod Podsredo, odkoder so bili doma gospodje, ki so imeli v tem zapisniku našete fevde, je spadal kraj, nemško Stauden, slovensko Grm imenovan (Orožen, Das Bisthum und die Diözese Lavant, VI, 325; Zahn, Ortsnamenbuch, 209, 439).

³⁹ Muretinci, obč. Sv. Marjeta niže Ptujja.

⁴⁰ Hvaletinci, obč. Sv. Andraž v Slov. goricah.

⁴¹ Zellncz je Sejanski potok, ki teče pri Veliki Nedelji v Dravo. Ror je pač isto kot Roeraech spodaj na str. 94, kjer je kraj imenovan poleg Sejanee (Zellncz) ob Sejanem potoku. 1320, 24. aprila, so predali gospodje iz Podsrede fevdno posest v Nider Ror komendi nemških vitezov pri Veliki Nedelji. Med 1466 in 1482 se omenjajo salzburški fevdi v Oberror, takoj za njimi pa slede v dotičnem viru fevdi an der Zellnitz (Lang, Die Salzburger Lehen, 181, 238).

Item in Oberschaerding⁴² 15 urnas vini mesure Holrmûs¹⁶ ad denarios solidorum 3. Item in foro Holrmûs¹⁶ quartam partem in thelonio in macellis ad denarios solidorum 3. Summa istorum reddituum marce 7, libra $\frac{1}{2}$.

(11) Andreas in Pettouia⁴³ habet in Cozdiraicz⁴⁴ hubas 4 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Maierhof³³ hubas 2 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item an der Breznicz⁴⁵ hubas 8 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et 24 urnas vini ad denarios 96. Item an der Zelncz⁴¹ hubas 9 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Et 50 urnas vini iurismontani ad libram 1. Item ante civitatem⁴⁶ areas novem ad libram 1. Et in der Sterczergazzen⁴⁷ areas 6 quamlibet ad denarios 24. Et unum agrum ad unum iuger pro 16 denariis. Item in una vinea super Wuzmansdorf⁴⁸ prope Hermansdorf⁴⁹ quartam partem decime ad urnas 12 pro 48 denariis. Item in vinea am Lannperg super Hermansdorf⁵⁰ 5 urnas vini iurismontani mesure Holrmûs¹⁶ ad denarios 30. Et in eadem vinea quartam partem decime ad urnas 6 pro denariis 24. Summa istorum reddituum marce 19, preter denarios 2.

In sancto Laurencio⁵¹ decime due partes et ius montanum et vinea. Et in Chlappndorf⁵² hube $\frac{1}{2}$ in quibus perchmaister residet.^{f)}

(12) Item^{g)} Wernhardus de Stauden³⁸ habet in Qualetinczen⁴⁰ hubas 4 quamlibet ad denarios 69. Et vini urnas 8 iurismontani ad denarios 32. Et duas areas in Grayano⁵³ quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et duas areas, unam ad denarios 32, reliquam ad denarios 24. Et unam curiam in Graiano⁵³ que fuit domini Ortolfi Wlturis⁵⁴ ad denariorum marcas $2\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce 5, libra $\frac{1}{2}$, denarii 4.

f) Ta odstavek pripisan kasneje na spodnji rob strani od roke glavnega teksta.
g) Fol. 109'.

⁴² Šardinje pri Ormožu, na gorici nad dolinico, v kateri teče Šardinjski potok.

⁴³ Andreas Lombard (1307), Andre der Walh (1307, 1329, 1331) der judenrichter (1333), Andre der Walich purger ze Pettaw (1345) in podobno se omenja v Ptujju med 1307 in 1345 (Pirchegger, Jahresbericht ptujske gimnazije, 1904, 22, 24, 25, 26, 27; Martin, Regesten, III, 853; Lang, Die Salzburger Lehen, 264).

⁴⁴ Kraj je z ozirom na sledeče našteje iskati v vzhodni širši okolici Ptujja. Kaže se, da je ležal v ravnini, kajti gornina ni omenjena.

⁴⁵ Breznica, vas in potok pri Veliki Nedelji (obč. Osluševci).

⁴⁶ Ptuj.

⁴⁷ Zahn, Ortsnamenbuch, 27, išče Sterczergazzen ob Grajeni, severno od ptujskega gradu. V 17. stol. Sterzinggassen.

⁴⁸ Vuzmetinci, obč. Sv. Miklavž. Zahn, Ortsnamenbuch, 511, lokalizira napačno v Bučkovce.

⁴⁹ Hermanci, obč. Sv. Miklavž.

⁵⁰ Slančja vas (Lannersdorf), obč. Sv. Miklavž. Blizu je naselje Vinski vrh.

⁵¹ Sv. Lovrenc, severovzh. od Ptujja.

⁵² Hlaponci, obč. Sv. Lovrenc.

⁵³ Zgornja in Spodnja Grajena ter potok Grajena pri Ptujju.

⁵⁴ Ortolf Vultur ali der Geyr (Geyer) se omenja 1286, 1299 in 1307 (Pirchegger, Jahresbericht ptujske gimnazije, 1903, 21; 1904, 24; Martin, Regesten, II, 418), 1355 pa Ortolfova vdova Hemma (Pirchegger, 1904, 27).

(13) Item Vaeiztones⁵⁵ habent in Chelnersdorf⁵² hubas 20 quamlibet ad denariorum solidos 3. Et decimam annone et vini in eisdem hubis ad marcas 2. Et in iurismontani vini urnas 84 ad marcas 2, denarios 16. Item in Niderchelnersdorf⁵² hubas 5½ quamlibet ad solidos 3. Et dimidiam decimam ibidem in vino et annona ad marcām ½. Item in Wilhelmstala⁵⁶ hubas 8½ quamlibet ad solidos 3. Et dimidiam partem decime in vino et annona ad libram ½. Item in Lachendorf⁵⁷ hubas 5½ quamlibet ad marcām 1 et denarios 40. Et dimidiam partem decime ibidem in vino et annona ad libram ½. Et in iurismontani vini urnas 35 ad libram ½, denarios 20. Item in Hofstetn⁵⁸ in hubis 2½ dimidiam decimam in vino et annona pro denariis 20. Item an der Brezencz⁴⁵ hubas 5½ quamlibet ad denarios 100. Et 36 urnas vini iurismontani, mesure Holrmūs,¹⁶ ad marcām 1 et denarios 46. Item in Tibaltdorf⁵⁹ hubas 9½ quamlibet ad tres solidos. Et 13 urnas vini iurismontani ad denarios 52. Et dimidiam partem decime ibidem in vino et annona ad marcām ½. Item in Lotsicz⁶⁰ hubas 6 quamlibet ad solidos 3. Et 6 urnas vini iurismontani ad ad denarios 24. Item apud civitatem circa Drizdel⁶¹ 6 urnas vini iurismontani. Et circa Trigler⁶² 6 urnas vini iurismontani ad denarios 48. Item ante civitatem⁴⁶ circa sanctum Oswaldum³⁴ areas 10 et agros ad 5 iugera et unam stupam balneariam in Grayano⁵³ ad marcas 6 et denarios 20. Item in Reusencz⁶³ hubas 6 quamlibet ad libram ½. Item Qualetincz⁴⁰ hubas 4 quamlibet ad marcām ½. Et 9 urnas vini iurismontani ad denarios 36. Item in Premeuzleinsdorf⁶⁴ hubas 2½ quamlibet ad denarios 100. Summa istorum reddituum marce 60, preter denarios 3.

(14) Item^{h)} Chunradus an der Grayan⁶⁵ habet in Maierhof³³ hubas 4 quamlibet ad 108 denarios. Item in Ztamenüg⁶⁶ hubas

h) F. 110.

⁵⁵ Člani rodbine Vaist (Vaizt, Vaeizto), od katerih se v našem seznamu omenjata še Ortolf in Rudolf (str. 92, 94). Rudolf der Veitz in dediči prejmejo 1321 (marc 27) od salzburškega nadškofa Friderika v fevd 4 in ¾ kmetije v Svetincih pri Sv. Urbanu (Watinzen), 2 in ½ kmetije v zgornji Rogoznici (Revnstiz), 2 kmetiji v Podvincih pri Ptujju (Puhel), 2 kmetiji v „Dobrovi“ pri Ptujju (Hard) — to je v vaseh Prvenci, Sobetinci in Zagojčiči — in 7 dvorcev pred Ptujem v ulici pri Sv. Ožbaltu (Pirchegger, Jahresbericht ptujjske gimnazije, 1904, 26; Martin, Regesten, III, 265). Rudolf der Vaizt se omenja že 1307 (Pirchegger n. n. m., 1904, 24). Rod je imel od Salzburga fevde okoli Ormoža (in der Chrankchenow - Zerovinci, in der Liban - Libanja) še 1368 in 1433 (Lang, Die Salzburger Lehen, 147).

⁵⁶ Kje? Zahn, Ortsnamenbuch, 500, lokalizira severozap. od Velike Nedelje proti Dornovi.

⁵⁷ Lahonci, obč. Sv. Tomaž.

⁵⁸ Zahn, Ortsnamenbuch 270, z vprašanjem sev. ali severozap. od Velike Nedelje.

⁵⁹ Tibolci, obč. Sv. Marjeta niže Ptujja.

⁶⁰ Ločič, obč. Sv. Bolfenka.

⁶¹ Drstelja, obč. Sv. Urban.

⁶² Prejkone isto kar lapis Triglaw v urbarju 1322 (fol. 29). Glej str. 104. Zahn, Ortsnamenbuch, 149, išče kraj v ptujski okolici.

⁶³ Vas in potok pri Ptujju.

⁶⁴ Glej str. 9.

⁶⁵ 1299 v Podvincih pri Ptujju posestnik Konrad an der Greyan (Martin, Regesten, II, 418). Grajena, potok pri Ptujju

⁶⁶ Stanovno, obč. Svetinje.

7 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Et vini iurismontani urnas 54, ad marcam 1, denarios 56. Item in Dornaw⁶⁷ hubam unam ad libram $\frac{1}{2}$. Item an der Reusencz⁶³ hubas 3 quamlibet ad 114 denarios. Item in Quale tincz⁴⁰ hubas 3 quamlibet ad denarios 69. Item an der Lybon⁶⁸ hubam $\frac{1}{2}$ ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Tiboltsdorf⁵⁹ vini iurismontani urnas 24 ad denarios 96. Et in decima vini urnas 4 ad denarios 16. Summa istorum reddituum marce $13\frac{1}{2}$, denarii 29.

(15) Item Gotfridus de Dornaw⁶⁷ habet in Zelncz⁴¹ hubas 13 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et vini urnas 80 mesure Holrmûs,¹⁶ ad marcas 3. Item in Zlaenigsdorf⁵⁰ vini urnas 80, mesure Holrmûs,¹⁶ ad marcas 3. Summa istorum reddituum marce $12\frac{1}{2}$.

(16) Item Vlricus de Dornaw⁶⁷ habet an der Zelncz⁴¹ hubas 4 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Puhel⁶⁹ hubas 3 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Item in strata sancti Oswaldi³⁴ areas 7 ad libram 1, denarios 10.¹⁾ Summa istorum reddituum marce 5, libra $\frac{1}{2}$, denarii 10.

(17) Item Rugerus Chelchdorfer^{k)} habet in Lachendorfer⁷⁰ hubas 7 quamlibet ad denariorum fertones 5. Et vini urnas 70 iurismontani ad marcam 1, libram $\frac{1}{2}$. Et in decima vini urnas 30 ad denariorum libram $\frac{1}{2}$. Item sub castro⁷¹ areas duas. Et in der Piergazzen⁷² aream unam ad libram $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce 12.

(18) Item^{l)} Friczels de Puhel⁶⁹ et uxor sua Margareta habent in Dornaw⁶⁷ hubam 1 ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Charb³⁵ hubam unam ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Sibendurftigen⁷ hubas 2 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Rorbach³⁶ hubam unam ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Premeuzleinsdorf⁶⁴ hubas 2 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Lanczendorf⁷³ hubas 2 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item apud Höflein⁷⁴ agrum ad 14 iugera ad libram $\frac{1}{2}$.^{m)} Item in Lachendorf⁷⁰ hubas 5 quamlibet ad denariorum fertones 5.ⁿ⁾ Et vini urnas 30 in iuremontano et decimam ad libram $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce $12\frac{1}{2}$.

(19) Item dictus Friczels et fratres sui de Puhel⁶⁹ habent an dem Chulm⁵ hubas 5 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Schiepanns-

1) I v Zlaenigsdorf dodan kasneje. i) Pred 10 črtano 7. Ob robu dodano od kasnejše roke Sed venditit Ortolfo Vaiztoni. k) Za Chelchdorfer dodano kasneje Sed sunt filii uxoris sue Friczeli. l) F. 110'. m) Kasneje dodano Sed vendidit. n) Pripisano od kasnejše roke Sed dedit Eberhardo de Obrern, cui dominus contulit pro vita sua.

⁶⁷ Dornava pri Ptujju.

⁶⁸ Libanjski potok in vas Libanja, obč. Svetinje, ob njem, severovzh. od Ormoža (prim. Kelemina v Časopisu za zgodovino in narodopisje, XX, 148).

⁶⁹ Spuhlja, obč. Rogoznica.

⁷⁰ Lahonci, obč. Sv. Tomaž.

⁷¹ Pod ptujskim gradom.

⁷² Ulica pred ptujskim mestom, od nekdanjega kapucinskega samostana proti Grajeni (Zahn, Ortsnamenbuch, 27).

⁷³ Lancova vas, obč. Sv. Vid. Glej str. 9.

⁷⁴ Zahn, Ortsnamenbuch, 269, domneva, da je Hoeflein mogoče „Rogosnitzhof“, severovzhodno od Ptuja, tik ob Rogoznici in železnici (1440, hof der gehaissen ist zu dem Hoeflein, der gelegen ist an der Ressenicz).

dorf⁷⁵ hubas 12 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Item in superiori Bebraunich¹⁴ hubam 1 ad marcam $\frac{1}{2}$. Et vini urnas 12 iurismontani, mesure Holrmūs,¹⁶ ad denarios 72. Summa istorum reddituum marce 12, denarii 72.

(20) Item Chunradus de Oabraern⁷⁶ habet in Zwetinczn⁷⁷ hubas $4\frac{1}{2}$, quartale 1, quamlibet ad 100 denarios. Item in Goltsdorf⁸ hubas 4 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Charb³⁵ hubas 5 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Premeuzleinsdorf⁶⁴ hubas 2 quamlibet ad 100 denarios. Item in Lok⁷⁸ hubam unam ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Lachendorf⁷⁰ hubas 4 quamlibet ad fertones 5 denariorum. Et vini urnas 36 in iure montis. Et vini urnas 12 in decima ad denariorum marcam 1 et denarios 32. Item in Dornaw⁶⁷ hubam 1 ad libram $\frac{1}{2}$. Item apud Trigler⁶² vini urnas 4 ad denarios 16. Summa istorum reddituum marce $16\frac{1}{2}$, denarii 3.

(21) Item^o Nicolaus et alii pueri Vlrici de Liehtnekk⁷⁹ habent in Sparberspach⁸⁰ hubas 5 quamlibet ad denariorum libram 1, denarios 39. Item in Nevchamm⁸¹ hubas duas quamlibet ad libram 1 et denarios 55. Et ibidem vini urnas 15 iurismontani, mesure Lütnerberch,⁸² ad libram $\frac{1}{2}$, denarios 15. Item in Schaerding⁴² vini urnas 35 in iure montis, mesure Holrmūs,¹⁶ ad denariorum solidos 7. Item in Odriancz⁸³ hubas 7 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Dornaw⁶⁷ hubam 1 ad libram $\frac{1}{2}$. Item in der Piergazzen⁷² aream unam ad denarios 47. Summa istorum reddituum marce 19, denarii 15.

(22) Item Wulfgangus Wltur⁸⁴ habet in Ribnich⁸⁵ hubas 4 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Graiano⁵³ aream unam ad denarios 29. Summa istorum denariorum marce 2, denarii 29.

(23) Item Dietels Wartnawer in Lazzigoicz⁸⁶ hubas 3 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum libra 1.

(24) Item Sturm^o habet in Chulm⁵ hubas 4 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce 2.

^o F. 111.

⁷⁵ Vas je iskati v spodnjem Ptujskem polju; 1441 lokalizirana in dem vnteren Trauel in Pettawer phar (Zahn, Ortsnamenbuch, 423).

⁷⁶ Zahn, Ortsnamenbuch, 361, išče Oabraern pri Ormožu. Zdi se mi, da bo lokalizacija v bližino Ptuja in potoka Rogoznice pravilnejša. Nycla von Oberaren ima 1317 njive ob Rogoznici (Räsnitz, Martin, Regesten, III, 71), pa tudi zveza, v kateri se omenja ta kraj v urbarju 1322 (spodaj str. 104), kaže na bližino Ptuja.

⁷⁷ Svetinci, obč. Sv. Urban.

⁷⁸ Loka, obč. Št. Janž na Dravskem polju.

⁷⁹ Podlehnik, vas pod gozdom „Lehnik“ v Halozah.

⁸⁰ Jastrebeci, obč. Kog.

⁸¹ Zahn, Ortsnamenbuch, 354, išče kraj severovzhodno od Ptuja v smeri proti Ljutomeru.

⁸² Ljutomer.

⁸³ Vodranci, obč. Kog.

⁸⁴ O rodbini „Vultur ali Geier glej zgoraj str. 90 op. 54, 1329 se omenja priča Wulfgang der Geir (Pirchegger, Jahresbericht gimnazije v Ptuj, 1904, 27).

⁸⁵ Zahn, Ortsnamenbuch, 391, išče kraj severozap. od Ptuja.

⁸⁶ Lasigovci, obč. Polenšak.

(25) Item Rugerus cellerarius habet an der Lybon⁶⁸ hubas 2 quamlibet ad marcam $1/2$. Item in Dornaw⁶⁷ hubam 1 ad libram $1/2$. Summa istorum reddituum marca 1, libra $1/2$.

(26) Item Merchlinus cellerarius habet in Saukendorf²⁵ hubas 6 quamlibet ad 100 denarios. Item^{p)} in der Sterczergazzen⁴⁷ areas 4. Et in der Newgazzen⁸⁷ areas 2 quamlibet ad 32 [denarios].^{q)} Item in Lachendorf⁷⁰ hubam 1 ad marcam 1. Summa istorum reddituum marce 6, preter denarios 8.^{r)}

(27) Item Wisnto de Pacskendorf⁸⁸ habet ibidem hubas 16 quamlibet ad marcam $1/2$ et vini urnas 120 in iure montis ad marcas $4 1/2$. Summa istorum reddituum marce $12 1/2$.

(28) Item^{s)} Vlricus de Churczenekk⁸⁹ habet in Breznicz⁴⁵ hubas 7 quamlibet ad marcam $1/2$. Item an der Zellncz⁴¹ hubas 5 quamlibet ad marcam $1/2$. Item in Roeraech⁴¹ hubas 4 quamlibet ad marcam $1/2$. Item in Brezniczperg⁴⁵ et in Zelnczperg⁴¹ et Schepfendorfer perg⁹⁰ 160 urnas vini ad marcas 4. Summa istorum reddituum marce 12.

(29) Item Eberhardus de Holrmûs¹⁶ et Nicolaus filius suus habent in Levneisdorf⁵⁰ prope Hermansdorf⁴⁹ hubas $5 1/2$ quamlibet ad marcam 1, denarios 35.^{t)} Et ibidem iurismontani vini urnas 11, mesure Lutnberch,⁸² ad denarios 99.^{u)} Item in Lybon⁶⁸ hubas $4 1/2$ quamlibet ad marcam 1, denarios 35.^{u)} Et ibidem iurismontani vini urnas 9, mesure Lutnberch,⁸² ad denarios 81.^{v)} Item in Lieschencz⁹¹ hubas 14 quamlibet ad marcam $1/2$.^{w)} Item in Hard⁹² hubas 2 quamlibet ad marcam $1/2$.^{x)} Item in Windischrevsencz⁹³ hubas $2 1/2$ quamlibet ad marcam^{1/2}.^{y)}

(30) Item idem Nicolaus habet in Lazzigoicz⁸⁶ an der Brezencz⁴⁵ hubas 9 quamlibet ad marcam $1/2$, quas possidet iure precario. Et in Revsencz⁶³ hubas $2 1/2$ quamlibet ad marcam $1/2$, iure

p) Item popr. iz et. q) Perg. list odrezan. r) Tu dodano od roke glavnega teksta Istorum hubarum 6 in Saukendorf Nicolaus redemit et dedit Wernhardo de Stauden. s) F. III'. t) Kasneje pripisano od roke glavnega teksta Wernhardus de Stauden comparavit. u) Kasneje pripisano od roke glavnega teksta Idem Wernhardus. v) Kasneje pripisano od roke glavnega teksta Idem. w) Kasneje pripisano od roke glavnega teksta Idem Wernhardus hubas 10. x) Kasneje pripisano od roke glavnega teksta Has Rudolphus Vaizt obtinuit. y) Kasneje pripisano od roke glavnega teksta Has etiam idem obtinuit.

⁸⁷ 1391: das Nwnngezzlein, daz auf zu der vest get (Zahn, Ortsnamenbuch, 26). „Nova ulica“ v Ptuj, ki je vodila na grad.

⁸⁸ Apence (Patschenberg), obč. Korena jugovzh. od Maribora.

⁸⁹ Zahn, Ortsnamenbuch, 123, lokalizira Churczenekk pri Mali Nedelji južno od Ljutomera.

⁹⁰ Gorica, ki je spadala k vasi Sodinci (Schepfendorf), obč. Velika Nedelja.

⁹¹ Lešnica, potok in vas pri Ormožu, obč. Velika Nedelja.

⁹² Dobrava pri Ormožu.

⁹³ Tako se je imenovala Zgornja Rogoznica, kajti dve in pol kmetiji v tej vasi (Revnitz) je prejel 1321 (marc 27) od salzburškega nadškofa Rudolf der Veitz (Martin, Regesten, III, 265). S tem so bližje datirani pod x) in y) navedeni pripisi v našem urbarju. Lokalizacija Windischrevsencz v Rakotnik (potok severovzh. od Ormoža) pri Zahnu, Ortsnamenbuch, 373, je napačna.

precario.^{z)} Et ante civitatem in der Piergazzen⁷² areas 5 quamlibet ad denarios 32, iure precario. Item in Zwetinczen⁷⁷ hubam unam ad marcam $\frac{1}{2}$, iure precario. Item in Schepfendorf⁹⁰ hubas 3 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$, iure precario.^{aa)}

(31) Item dictus Nicolaus habet duos agros prope sanctum Oswaldum³⁴ ad denarios 48. Item in der Piergazzen⁷² aream unam ad denarios 40.^{bb)} Et in Schepfendorf⁹⁰ vini urnas 20.^{cc)} Summa istorum reddituum marce $31\frac{1}{2}$, denarii 17.

(32) Item dictus Eberhardus de Holrmûs¹⁶ habet ab uxore sua Hemma in Zwetinczen⁷⁷ hubas $4\frac{1}{2}$ quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$.^{dd)} Item in Piergazzen⁷² areas 7 quamlibet ad denarios 32.^{ee)} Item in Puhel⁶⁹ hubas 2 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$.^{ff)}⁹⁴. Item in Lachendorf⁷⁰ hubas 4 quamlibet ad denariorum fertones 5. Et in eisdem 4 terciam partem decime et iurismontani vini urnas 28 ad denarios 112. Et unum agrum circa Reusencz⁶³ ad denarios 13.^{gg)} Summa istorum reddituum marce $10\frac{1}{2}$, denarii 69.

(33) Item^{hh)} Heugels de Holrmûs¹⁶ habet in Chranichena w⁹⁵ prope Lütnerberch⁸² hubas 5 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$, denarios 12. Et ibidem vini urnas 32, mesure Lutnerberch,⁸² ad marcam 1 et denarios 32. Et dimidiam partem decime ibidem in annona et vino ad marcam 1. Item in villa Lieschencz⁹¹ areas 8 quamlibet ad denarios 52. Et decimam ibidem ad denarios 12. Item in villa Schaerding⁴² iurismontani vini urnas $32\frac{1}{2}$, mesure Holrmûs,¹⁶ ad libram $\frac{1}{2}$, denarios 15. Et dimidiam decimam in eisdem vineis ad urnas 14, pro denariis 84. Et silvam unam. Summa istorum reddituum marce 10, denarii 59.

(34) Item Wilhelm de Gorissndorf⁹⁶ habet in Sparberspach⁸⁰ hubas 4 quamlibet ad libram 1 et denarios 39. Item ibidem hubas 6 quamlibet ad denariorum marcam 1 et denarios 59. Et in Newchomm⁸¹ hubas 2 quamlibet ad denariorum libram 1 et denarios 55. Item in Scherding⁴² hubas 5 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et in iurismontani vini urnas 35, mesure Holrmûs,¹⁶ ad denariorum solidos 7. Item in Ribnich⁸⁵ hubas 7 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Pirch²⁴ vini urnas 10 iurismontani ad denarios 40. Item in Gorissndorf⁹⁶ hubas 10 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$, denarios 11. Item in Odriancz⁸³

z) Dodano od roke glavnega teksta quas Vaizto obtinuit. aa) Dodano od roke glavnega teksta Has F. habet. bb) Dodano od roke glavnega teksta Sed modo dicit quod istarum arearum sint 4. cc) Dodano od roke glavnega teksta Illarum arearum 2 dedit Wolf, qui obiit sine heredibus, et uxor eius vendidit easdem domino Dipoldo de Chacz. dd) Dodano Has habet Rudolphus Vaizt sed vendidit Rudolpho de Sevnekk. ee) Dodano Has Vaizto habet sed vendidit eidem. ff) Dodano Habet Vaizto. gg) Dodano Illas 5 hubas possedit Margareta uxor Friderici de Puhel, post obitum Eberhardus et Wernhardus de Obrern se intromiserunt. hh) F. 112.

⁹⁴ Glede posesti v Svetincih, v „Piergazzen“ in Spuhlji ter pripisov navedenih pod dd), ee) in ff) primerjaj opombo 93.

⁹⁵ Žerovinci, obč. Svetinje.

⁹⁶ Gorišnica, obč. Sv. Marjeta. Viljem iz Gorišnice se omenja tudi 1323 (Kovačič v Časopisu za zgodovino in narodopisje, IX, 2).

hubas 9 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Paulsdorf⁹⁷ hubas $2\frac{1}{2}$ quamlibet ad 109 denarios. Item in Sevnaern³⁷ hubas $2\frac{1}{2}$ quamlibet ad denarios 85. Item am Bebravnich¹⁴ hubas 3 quamlibet ad denarios 83. Item in Maierhof³³ hubas 3 quamlibet ad denarios 89. Summa istorum reddituum marce 48, preter denarios 19.

(35) Item Thomas de Holrmûs¹⁶ habet in Sparberspach⁸⁰ hubas 2 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Ror⁴¹ hubas 5 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Pirch²⁴ hubas 2 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce $5\frac{1}{2}$.

(36) Item^{hhh} Hermannus filius domini Otschmanni habet in Pirch²⁴ hubas 3 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Et vini iurismontani urnas 10 pro denariis 40. Item in Firmei⁹⁸ hubas 2 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Item am Rain circa Polstrow⁹⁹ hubam 1 ad marcam $\frac{1}{2}$.

(37) Item dictus Hermannus et Nicolaus sororius Chunczherii de Wurdoch¹⁰⁰ habent in Ribnich⁸⁵ hubas 8 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item am Chulm⁵ vini iurismontani urnas 25, mesure Holrmûs,¹⁶ ad denariorum solidos 5. Item in Nevchomm⁸¹ hubas 4 quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$, denarios 6. Et iurismontani vini urnas 30, mesure Lutnberch,⁸² ad denariorum solidos 9. Summa istorum reddituum marce $13\frac{1}{2}$, denarii 4.

(38) Item Chrautpergerinn habet in Chranichena⁹⁵ hubas 8 quamlibet ad denarios 100. Et vini iurismontani urnas 24, mesure Lutnberch,⁸² ad marcam 1 et denarios 56. Et terciam partem decime vini ibidem ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Lotschicz⁶⁰ hubas 8 quamlibet ad solidos 3. Et vini iurismontani urnas 7 ad denarios 28. Item in Premeuzleinsdorf⁶⁴ hubas $1\frac{1}{2}$ ad denarios 100 quamlibet. Summa istorum reddituum marce 12, denarii 74.

(39) Item vidua Pfaeffingarii habet in Maierhof³³ hubam 1 ad marcam $\frac{1}{2}$.

(40) Item Ch. Pfaeffinger habet in Lachendorf⁷⁰ hubam 1 ad denariorum fertones 5. Item in Cayaucz²³ huba 1 ad libram $\frac{1}{2}$. Item aream unam in Graiano⁵³ ad denarios 44. Summa istorum reddituum marce 2, denarii 44.

(41) Item domina Leukardis soror H. cellerarii habet in villa Pezznczpruk¹⁰¹ duas hubas quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istius denariorum marca 1.

hhh) F. 112'.

⁹⁷ Pavlovci, obč. Hum pri Ormožu.

⁹⁸ Formin, obč. Sv. Marjeta niže Ptuja.

⁹⁹ Obrež pri Središču, v drugih virih tudi Obres (Zahn, Ortsnamenbuch, 364). Zahn (str. 377) ne ve kam bi kraj lokaliziral.

¹⁰⁰ Hermann von Wurdoch se omenja tudi 1329 (Pirchegger, Jahresbericht ptujske gimnazije, 1904, 27). Zahn (Ortsnamenbuch, 512) išče Wurdoch v bližini Ptuja.

¹⁰¹ Mostje, obč. Sv. Lovrenc.

(42) Itemⁱⁱ⁾ Ramungus sororius Sleglonis habet in Pul-
kossndorf¹⁰² hubas 22 quamlibet ad denariorum solidos 3. Et vini
iurismontani urne 20, mesure Holrmûs,¹⁶ ad libram $\frac{1}{2}$. Item in Ja-
richendorf¹⁰³ hubas 3 quamlibet ad solidos 3. Summa istorum reddi-
tuum marce 14, libra $\frac{1}{2}$, denarii 10.

(43) Item Wilhalmus dictus Wolf habet in Minori
Nevchomm⁸¹ hubas 4 quamlibet ad marcam [$\frac{1}{2}$].ⁱⁱ⁾ Summa istius
marce 2.

(44) Item Gundachrus filius Ch. de Weingartpuhel¹²
habet in Lybon^{kk)}⁶⁸ hubas 7 quamlibet ad denariorum solidos 3. Summa
istorum reddituum marce 4, preter denarios 10.

(45) Item Ch. Slegel habet in Gorissndorf⁹⁶ hubas 4
quamlibet ad libram $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce 3.

(46) Item Hermannus de Holrmûs¹⁶ am Wanch¹⁰⁴ habet
in Schalicheucz¹⁷ hubas 14 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in su-
periori Bebravnich¹⁴ hubam 1 ad marcam $\frac{1}{2}$. Et vini iurismontani
urnas 11, mesure Lutnberch,⁸² ad denarios 99. Item agrum unum in
Holrmûs¹⁶ ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce $8\frac{1}{2}$, de-
narii 19.

(47) Item Waltherus Rutschk habet in Nider Pre-
meuzleinsdorf ultra Traham⁶⁴ hubas 3 quamlibet ad denarios
100. Summa solidi 10.

(48) Item Nicolaus von Tiefenaw¹⁰⁵ apud Sanctum
Dominicum¹⁰⁶ habet curiam ibidem residence ad marcam 1 et de-
narios 70. Item in Maierhof circa Pezzncz³³ hubam 1 ad
marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum reddituum marce 2, preter denarios 10.

(49) Item^{ll)} Nicolaus de Jarichendorf¹⁰³ prope Holr-
mûs¹⁶ habet ibidem hubam 1 ad marcam $\frac{1}{2}$. Item in Stanotinczen¹⁰⁷
hubas 3 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum marce 2.

(50) Item Nicolaus de Polstraw¹⁰⁸ habet in Gorissn-
dorf⁹⁶ hubas 2 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa marca 1.

(51) Item Hermannus de Jarichendorf¹⁰³ frater Ni-
colai predicti habet ibidem hubam 1 ad marcam $\frac{1}{2}$. Item ibidem^{mmm)}
hubas 6 quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa istorum marce $3\frac{1}{2}$.

(52) Item Jacobus de Maierhof³³ habet ibidem hubas $3\frac{1}{2}$
quamlibet ad marcam $\frac{1}{2}$. Summa libra 1, denarii 40.

ii) F. 113. ij) Obrezan list. kk) Za Lybon sledi suppan wurm, ostalo obrezano.

ll) F. 113'. mmm) ibidem nad prečrtanim stanotinczn.

¹⁰² Radi lokalizacije glej str. 9.

¹⁰³ Vukomarje, obč. Sv. Miklavž.

¹⁰⁴ Zahn, Ortsnamenbuch, 422, lokalizira am Wanch z vprašanjem med Ivnikom (Eibiswald) in Wiesom, v jugozapadnem koncu današnje nemške Stajerske.

¹⁰⁵ Globoki potok, obč. Sv. Miklavž pri Ormožu.

¹⁰⁶ Velika Nedelja.

¹⁰⁷ Stanetinci, obč. Cerkvenjak (Sv. Anton v Slov. Goricah).

¹⁰⁸ Središče ob Dravi.

(53) Item Nicolaus von Schephdorf⁹⁰ prope Sanctum Dominicum¹⁰⁶ habet ibidem hubas 2^{1/2} quamlibet ad marcam ¹/₂. Et vini urnas 6 ad denarios 34.ⁿⁿ⁾ Item in Altmarcht¹⁰⁹ ibidem duas areas quamlibet ad denarios 40. Summa istorum reddituum marca 1, libra ¹/₂, denarii 24.

(54) Item Friczels de Maierhof³³ habet in Zwetinczn⁷⁷ hubas 3^{1/2} quamlibet ad marcam ¹/₂. Item ante civitatem⁴⁶ aream unam ad denarios 29. Item habet una cum Eberhardo patruo suo in Maierhof³³ hubas 2 quamlibet ad marcam ¹/₂. Item in Bebravnich¹⁴ hubam 1 et tres urnas vini ad denarios 98. Summa istorum marce 3^{1/2}, denarii 7.

(55) Item Hainricus de Puech¹¹⁰ habet in Lok⁷⁸ hubam 1 ad marcam ¹/₂.

(56) Item Hertwicus perchmaister de Holrmûs¹⁶ civis in Pettouia⁴⁶ habet in Schephdorf⁹⁰ hubam 1 ad denarios 50. Item in Altmarcht¹⁰⁹ apud Sanctum Dominicum¹⁰⁶ aream unam ad denarios 46. Summa istius marca ¹/₂, denarii 16.

(57) Item^{oo)} Puczels in Pettouia⁴⁶ habet agrum pratarii ad duo iugera pro denariis 50 et sub castro⁷¹ areas duas quamlibet ad denarios 35. Summa istius libra ¹/₂.

(58) Item Nicolaus gener Mainhardi Latini in Pettouia⁴⁶ habet in Rorbach³⁶ agros ad 8 iugera ad denarios 110. Et decimam am Rain¹¹¹ ad marcam 1, denarios 2. Summa istorum solidi 9, denarii 2.

(59) Item Zobe Pulcher habet agrum ad duo iugera apud sanctum Oswaldum³⁴ pro denariis 20.

(60) Item Herwicus gener Morslinne habet agrum ad 8 iugera pro denariorum marcam ¹/₂.

(61) Item Leutoldus Dobertisch habet in Lachendorf⁵⁷ hubam 1 ad fertones 5. Item an der Pezznczpruk¹⁰¹ hubam 1 ad marcam ¹/₂. Et vini iurismontani urnas 4 ad denarios 16. Summa istius marce 2, preter denarios 24.

Summa reddituum omnium predictorum marce 533^{1/2}, denarii 3, pro quibus date sunt argenti marce 266, fertones 3, pro qualibet marca redditus argenti marca ¹/₂.

nn) Od roke glavnega teksta dodano kasneje vinum habet comendator. oo) F. 114.

¹⁰⁹ Trgovič, obč. Velika Nedelja.

¹¹⁰ Bukovci, obč. Sv. Marko niže Ptuja.

¹¹¹ Breg (Zgornji, Spodnji), obč. Ptuj.

Urbar za Ptuj iz leta 1322

Anno^{a)} Domini millesimo tre centesimo vicesimo secundo conscripta sunt hec que pertinent ad officium vicedominatus Leybenczensis¹ prout inferius continentur.

Primo forum in Leibencz...^{b)1}

Item^{c)} in villa Zwerkendorf² hube 24, harum suppanus habet 3, de quibus non dat census, scilicet expensas sepe ministratas. Aliarum 21 hubarum servit quelibet tritici mez 6, siliginis mez 4, avene mez 8, quorum mez 7 faciunt virlingum 1, denarios 30^{1/2}, videlicet in quadragesima denarios 5, in festo Georii denarios 6, in festo penthecostes denarios 4^{1/2} et in festo Martini denarios 15.^{d)} Summa in Zwerkendorf de hubis 21 tritici mesure 126, faciunt virlingos 18, sunt modii 12, siliginis mesure 84, faciunt virlingos 12, sunt modii 8, avene mesure 168, faciunt virlingos 24, sunt modii 16. Denariorum marce 4, obulus 1. Videlicet pentecostes denariorum marca 1, denari 60^{1/2}, ad 10^{1/2}. Et Martini solidos 10, denarios 15.^{e)} Et in 40ma denariorum marca 1, ad 5.

Item in Pischoldsdorf...^{3f)}

Summa^{g)} omnium predictorum in Leibencz,¹ Strazganch,⁴ Pirchach⁵ et Windorf⁶ apud Graecz,⁷ Lonsperch⁸ et Zwerkendorf...^{b)2}

In^{h)} Hermansdarf⁹ sunt vinee tres, scilicet vinea antiqua episcopi et vinea que dicitur vinea vicedomini et vinea que dicitur Jeklinne.ⁱ⁾ De hiis duobus, scilicet de vinea episcopi et vicedomini non datur ius montanum nec decima, sed de vinea Jeklinne dantur pro iure montano urne 18 et pro decima secundum fertilitatem anni.

In Lutenberg¹⁰ sunt vinee due, pro quibus dantur pro iure montano urne 10^{1/2}, scilicet de vinea Judenhotel urne 5 et de vinea Pilgreym urne 5^{1/2}.

a) F. 1. b) Ostalo, ki se tiče posesti in krajev na današnjem nemškem Štajerskem, je izpuščeno. c) F. 21'. d) Na robu od kasnejše roke 14. stol.: Nota quod hūba una compera[t]a a Seytzariis servit [tritici] quartalia 3, siliginis quartalia 2, [ave]ne quartalia 4, denarios 50^{1/2}. Kar radi obrezanega pergamenta manjka in je bilo mogoče spopolniti stoji v oklepajih. e) Ob robu pripisano ad 15. f) Tekst od videlicet pentecostes dalje pripisan od dveh rok, ne mnogo mlajših od roke glavnega teksta. g) F. 22. h) F. 22'. Teksta in Hermansdarf... urne 5^{1/2} in Nota in Hermanstorf... Salzburgensem od dveh rok, po času kasnejših od roke glavnega teksta. i) Besede vicedomini... Jeklinne dodane na robu; Jeklinne dvakrat, enkrat na robu, drugič v glavnem tekstu.

¹ Lipnica (Leibnitz) na nemškem Štajerskem.

² Zrkovce, obč. Pobrežje pri Mariboru. Glej str. 9.

³ Pistorf, zap. od Lipnice.

⁴ Strassgang, jugozap. od Gradca.

⁵ Pirka, zap. od Gradca.

⁶ Windorf, zap. od Gradca.

⁷ Gradec (Graz).

⁸ Deutschlandsberg, zap. od Lipnice.

⁹ V Hermancih in okolici je imela salzburška cerkev posest, ki jo je deloma dajala v fevd. 1247 je vas Hermance dobil Nemški križniški red od Hermana iz Ptuja, ki je bil fevdnik Friderika iz Ptuja, vazala salzburškega nadškofa (Zahn, Urkundenbuch des H. Steiermark, III, 69, 99). Glej tudi str. 16.

¹⁰ Ljutomer. O tamošnji salzburški posesti zgoraj str. 13.

Nota in Hermanstorf⁹ sunt vinee tres ad dominum et ecclesiam pertinentes. Item altera vinea domino Salczburgensi per vicedominum Johannem testata etc.

Item in Lutenberch¹⁰ sunt due vinee pertinentes ad dominum et ecclesiam Salczburgensem.¹⁾

Item^{k)} in Pettouia¹¹ civitas que servit steuram. Item iudicium civitatis solvit denariorum veterum marcas 40. Item domus in civitate solvit denariorum libras 2.^{l)} Item vinea una in der Smaeh.¹² Item vinea una dicta Judan prope Traham.¹³ Item vinea in Hermansdorf cum iure montano et decima.¹⁴ Item in iure montano circa civitatem et predium ad vini vasa 6.^{m)} Item due partes vini decimalis ibidem. Item de steura civitatis. Item de steura Judeorum.ⁿ⁾¹³

Item^{o)} ville 29 ibidem. Primo in villa Firmey¹⁵ hube 7. Harum Volchmarus et Eybanus sagittarii domini habent duas in feudo. Et suppanus habet 2, de quibus servit denarios 16 pro porco 1, alie tres sunt possesse nunc servientes, quarum quilibet debet servire pro censu tritici mensuras 10, avene mensuras 6 et denarios 18.^{p)} Et omnes coloni ibidem porcum^{q)} 1 ad denarios 16 et agnum 1 ad denarios 8.

Item in villa Puech¹⁶ hube 35. Harum Wolfhardus in Pettouia¹⁷ habet 2 et suppanus habet 2, de quibus servit porcum 1 ad denarios 16.

1) *Med fol. 22 in fol. 23 vlepljen pergamenten listič, velikosti 15'5 × 6'5 cm, s tekstom od kasnejše roke 14. stoletja:* Notandum est quod una urna fori in Leybncz facit duas urnas Marchpurgenses, et una urna Leybnczensis facit alteram dimidiam h[ofember]. Item una urna fori Leybncz facit alteram dimidiam urnam que dicitur perche[mber]. Et quando dominus est in terra tunc semper ministratur sibi ad expensas vinum (et urna hofember quod est) cum urna Marchpurgensi, et castellano per urnam perchember. Et hofember et perchember est eiusdem quantitatis. *Druga stran lističa:* Notandum quod quartalia 5 fori faciunt mez 6 et in granario. Nota quod decimationes persolvunt de decimis per urnas hofember. *Tekst, spopolnjen v oglatih oklepajih, je odtrgan. Tekst v okroglih oklepajih je radiran.* k) F. 23. l) Tu dodano od druge roke 14. stoletja et denariorum marcas 5. m) Sledi poldruga vrsta radiranega teksta. n) Na spodnjem robu f. 23 od druge roke 14. stoletja Ius montanum in Pettovia in civitate urne 224, extra civitatem urne 124, in villis urne 166.) o) F. 23'. p) Na robu pripisano od druge roke 14. stol. Nota quod pro illis 3 hubis in predicta villa Firmey que domino servierunt nunc dominus habet alias 3 huebas meliores in villa Mezgautz. q) ibidem porcum na razuri.

¹¹ Ptuj.

¹² 1299 gorica in der Smaeh; 1446 vinograd imenovan der Rosenberger in der Smech, v ptujskem urbarju 1495 vinogradi Schmäch. Zahn lokalizira v smeri proti ali na Mestni vrh (Ortsnamenbuch, 27, 401; Martin, Regesten, II, 418).

¹³ Vinograd, imenovan tako mogoče po židih, je iskati v smeri proti Vičovi. Židje se omenjajo v Ptujju v poznem srednjem veku pogostokrat, najprej 1319 (Martin, Regesten, III, 137; glej Pirchegger, Jahresbericht ptujske gimn., 1904, 25 d.). Po židih se imenujejo vinogradi v naših krajih bodisi zato ker so jih židje imeli v lasti ali pa ker so jim bili zastavljeni. Primerjati je vinograd Judenhotel zgoraj pri Ljutomeru.

¹⁴ Ta vinograd je ležal na gorici Naše ljube Gospe pri Hermancih, prav zgoraj na Strmcu proti ljutomerski strani, in je meril tri joha. Prejel ga je z desetino in gornino salzburški nadškof 19. nov. 1321 od nemškega križniškega reda (Martin, Regesten, III, 297).

¹⁵ Formin, obč. Sv. Marjeta niže Ptuja.

¹⁶ Bukovci, obč. Sv. Marko niže Ptuja.

¹⁷ Wolfhardus de Pettouia je bil meščan ptujski, gorski mojster in uradnik salzburškega nadškofa, po rodu iz nemškoštajerskega Hartberga. Omenja se 1307 in 1317, njegova žena Marjeta z otroci Wolfhardom, Katarino in Marjeto pa 1307, 1324, 1331 in 1334. Sin Wolfhard (ali še oče?) je bil v Ptujju za pisarja. Dve kmetiji z dvorcem v Bukovcih (Puch) je prejel Wolfhard za dobo življenja od salzburškega nadškofa Friderika I. 1317, 28. novembra, v Ptujju. Ti kmetiji, za kateri je moral plačevati nadškofu

Aliarum 22 sunt possesse, quarum 20 iam serviunt quelibet triticum, avenam et denarios ut supra. Et omnes coloni ibidem denarios 32 pro porcis 2, et denarios 16 pro agnis 2, et denarios 50 pro ovibus 2.

Item in villa Niderhard^{r)}18 hube 9. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum 6 sunt possesse, quarum 5^{1/2} iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem porcum 1 ad denarios 16 et agnum 1 ad denarios 8 et ovem 1 ad denarios 25.

In^{s)} villa medio Hard^{t)}19 hube 12. Harum suppanus habet 2, qui servit ut supra. Alie 10 sunt possesse. Iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem porcum 1 ad denarios 16 et agnum 1 ad denarios 8.

Item in villa Oberhard^{u)}20 hube 12. Harum suppanus habet 2, qui servit ut supra. Aliarum 9^{1/2} sunt possesse, quarum 8 iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem porcum 1 ad denarios 16 et agnum 1 ad denarios 8.

Item in villa Mezgaucz^{u)}21 hube 20^{1/2} et aree 5. Harum hubarum sagittarii habent 2 et 5 areas in feudo et suppanus habet 2 hubas, qui servit ut supra. Alie 16^{1/2} sunt possesse, iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem porcum 1 ad denarios 16 et agnum 1 ad denarios 8. Et oves 2, quamlibet ad denarios 25.

Item^{v)} in villa Pirsch²² hube 7^{1/2}. Harum suppanus habet 2, qui servit ut supra. Alie 5^{1/2} sunt possesse, quarum 5 iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1 ut supra.

Item in villa Woloblag^{w)}23 hube 7^{1/2}. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Alie 5^{1/2} sunt possesse, iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa Ybanczen²⁴ hube 9^{1/2}. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Alie 7^{1/2} sunt possesse, quarum 7 iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa Zdeztaanczen²⁵ hube 7^{1/2}. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Alie 5^{1/2} sunt possesse, iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

r) Nad Niderhard radirano Zobotndorf. s) F. 24. t) 9^{1/2} na razuri. u) Ob robu kasneje dodano et tres ex novo. Glej opazko p). v) F. 24'. w) Ob robu od roke 14. stol. nideruoloblak.

po en funt popra, ste postali prosti po županu Petru (Pirchegger, Jahresbericht ptujske gimnazije, 1904, 24, 25, 26; Martin, Regesten, III, 72, 73, 476, 931).

18 Zagojiči. obč. Sv. Marjeta. Zobotndorf je nad Niderhard zato radirano ker Niderhard niso Sobetinci kot pripušča Zahn (Ortsnamenbuch, 468).

19 Sobetinci, obč. Sv. Marko. 1286 Zobendorf (Martin, Regesten, I, 1248).

20 Prvenci, obč. Sv. Marko. Lokalizacija Prvencev, Sobotincev in Zagojičev po podatkih urbarja iz 17. stol., ki ga citira Zahn (Ortsnamenbuch, 35, 408, 468). 1321 in v tem urbarju na fol. 29 (spodaj str. 104) se imenujejo te tri vasi s skupnim imenom „Dobrova“ (Hard). (Martin, Regesten, III, 265.)

21 Mezgovci, obč. Dornava.

22 Brezovci, obč. Polenšak.

23 Spodnji Velovlek, obč. Dornava.

24 Livanjci, obč. Sv. Urban.

25 Destinci, obč. Sv. Urban.

Item^{x)} in villa J a n n s e n d o r f²⁶ hube 7^{1/2}. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Alie 5^{1/2} sunt possesse, iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa W i n t h e r s d o r f²⁷ hube 14. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 7 sunt possesse, iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa H i e r z z n d o r f²⁸ hube 11. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Alie 9 sunt possesse, iam serviunt ut supra. Et omnes coloni agnum 1 et porcum 1.

Item in villa G e r n s i v e W e n i s l a s d o r f²⁹ hube 7^{1/2}. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Alie 5^{1/2} fuerunt possesse. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item^{y)} in villa D r a g o s s e n d o r f vel G r u n t e l^{z)}³⁰ hube 7^{1/2}. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Alie 5^{1/2} sunt possesse, iam serviunt, quelibet siliginis mensuras 10, avene mensuras 6, denarios 18. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa D o b r o m i z e l^{aa)}³¹ hube 16. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 5^{1/2} sunt possesse, iam serviunt triticum, avenam et denarios ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa P r u k k l e i n^{bb)}³² hube 7^{1/2}. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 2^{1/2} sunt possesse, quarum 2 iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa G a b r o n i c h³³ hube 13^{1/2}. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Alie 11^{1/2} sunt possesse, quarum 10 iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item^{cc)} in villa K y r r n c z³⁴ hube 12. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 9^{1/2} sunt possesse, iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa s a n c t i L a u r e n c i i³⁵ hube 13. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 10 sunt possesse, iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

x) F. 25. y) F. 25'. z) vel Gruntel dodano nad vrsto aa) Od kasnejše roke dodano vel oberwoloblah. bb) Od kasnejše roke dodano sed Pezznczer occupat 1^{1/2}. cc) F. 26.

²⁶ Janežovci, obč. Sv. Urban.

²⁷ Vintarovci, obč. Sv. Urban.

²⁸ Jiršovci, obč. Sv. Urban.

²⁹ Gernci, obč. Rogoznica. 1286 Wenizlausdorf (Martin, Regesten I, 1248). V našem urbarju ta oblika zadnjič.

³⁰ Dolič, obč. Sv. Urban. 1286 Dragussendorf, Tragossentorf (Martin, l. c.). V našem urbarju ta oblika zadnjič.

³¹ Zgornji Velovlek, obč. Sv. Urban. 1286 Dobromuezzel (Martin, Regesten, I, 1248).

³² Mostje, obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah.

³³ Gabrnik, obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah.

³⁴ Grlinci, obč. Sv. Lovrenc. 1286 Gyrendorf (Martin, Regesten, I, 1248).

³⁵ Sv. Lovrenc v Slov. Goricah.

Item in villa *B e r r n c z*³⁶ hube 14. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 3¹/₂ sunt possesse, quarum 2 iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa *O b l a g*³⁷ hube^{dd}) 15. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 9 sunt possesse, quarum 6¹/₂ iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item^{ee}) in villa *B r a t i z l a s t o r f* sive *P i s c h o l f s d o r f*³⁸ hube 14. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 8 sunt possesse, quarum 7 iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item in villa *S l o m*³⁹ hube 7¹/₂. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 3 sunt possesse, quarum 2¹/₂ iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1.

Item^{ff}) in villa *S a l a m a n c z* vel *P e t k o*⁴⁰ hube 7¹/₂. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 2¹/₂ sunt possesse, quarum 2 iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1. Hec villa locata est per tritici modios 4, avene 5, pro omni servicio, Nicolao sagittario et Stephano fratri suo.^{gg})

Item in villa *W o d i c h e n d o r f*⁴¹ hube 13. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum sex sunt possesse, quarum 4¹/₂ iam serviunt ut supra. Et omnes coloni ibidem agnum 1 et porcum 1 ut supra.

In^{hh}) predictis 26 villis sunt hube 308 et aree 5. Harum sagittarii domini habent hubas 4 et areas 5 in feudo. Et Wolfhardus in Pettouia habet hubas 2.¹⁷ Et suppani habent hubas 52. Insuper hube 55¹/₂ sunt desolate. Et hube 14¹/₂ sunt possesseⁱⁱ) futuro servientes. Et hube 180 sunt possesse iam servientes prout superius est expressum.

Et sic de predictis villis, suppanis et hubis possessis iam servientibus debent pervenire tritici mesure mille 745, quarum mesure septem faciunt virlingum 1, qui est modius. Hoc sunt tritici modii 249, quartale 1, et siliginis mesure 55 sunt modii 8, et avene mesure mille 80 sunt modii 154, quartale 1. Agni 25, quilibet ad denarios 8, faciunt marcam 1, denarios 40. Oves 5, quilibet ad denarios 25, faciunt libram ¹/₂, denarios 5. Porcos 100,^{kk}) quilibet ad denarios 16, facit marcas 5. Et pro censu denariorum marcas 20, denarios 40.ⁱⁱ)

dd) hube *dvakrat*. ee) *F. 26'*. ff) *F. 26'*. gg) *Ta stavek dodan kasneje od roke glav-nega teksta*. hh) *F. 27*. ii) *Orig. possaesse*. ij) *Od Hoc sunt tritici do denarios 40 deloma na razuri*. kk) *L popravljeno iz C*.

³⁶ *Brnca se imenuje potok, ki teče pod Grinci v Pesnico. 1286 Byrnzc, Brntz (Martin, I, 1248), v ptujskem urbarju 1495: Wernitz. Danes se tako ne imenuje nobeno selišče.*

³⁷ *Oblaki, obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah.*

³⁸ *Bratislavci, obč. Polenšak. 1286 Brattuzlausdorf, Bratislausdorf (Martin, Regesten, I, 1248, 1249). Še 1597 Bischofsdorf oder Wratislauitz (Zahn, Ortsnamenbuch 510). O imenu zgoraj str. 18.*

³⁹ *Slomi, obč. Polenšak.*

⁴⁰ *Zalmanci, obč. Polenšak.*

⁴¹ *Bodkovci, obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah. 1286 Botch, Bôtech, Botkch (Martin, Regesten, I, 1248, 1249, z napačno lokalizacijo); v ptujskem urbarju 1495 Wodochin.*

Sed propter nimiam paupertatem et defectus multi non dant census predictum integraliter sed partem, aliqui vero nichil penitus habent dare, qui tamen paciuntur, ne homines bonis cedant.

Nota bene.^{ll)} Et sciendum quod in Pettouia tritici et siliginis mez 10 faciunt census 1. Et avene mez 6 faciunt census 1. Et mez 7 faciunt virlingum 1. In tritico, siligine et avena. Et virlingus 1 de mensura Pettouiensi facit modium 1. Et nota quod tritici census 70 faciunt virlingos 100 et avene^{mm)} census 70 faciunt virlingos 60. Et mezz 70 faciunt virlingos 10. In tritico, in siligine et in avena.

Adⁿⁿ⁾ hec in Pettouia sunt ville tres, in quibus residentes dicuntur hausgenoezzen. Primo in villa N i d e r p u h e^{l42)} hube 8, omnes possesse. Item in villa N e v n d o r f⁴³⁾ hube 11, omnes possesse. Harum preco habet 1, de qua non servit. Item in villa W e i n g a r t p u h e^{l44)} hube 31 et aree 5, harum 23 sunt possesse, quarum 20 iam serviunt et area possessa iam s[ervit].^{oo)}

In his tribus villis sunt hube 50 et aree 5. Harum hube 8 sunt desolate et aree 4 desolate et hube 3 possesse futuro servientes. Et preco habet hubam 1 et hube 38 possesse iam servientes et area 1.

Et sciendum quod quelibet huba possessa debet servire pro censu tritici modium $\frac{1}{2}$, avene modios 4 et 20 madphenning. Sed huba 1 non dat denarios, que non habet pratum. Et area quelibet possessa servit denarios 20, sed pauperibus fit etiam remissio aliqualis.

Et^{pp)} sic de predictis tribus villis hausgenoezen et hubis possessis iam servientibus debent pervenire annuatim tritici modii 19, avene modii 152, madphenning denariorum marce $4\frac{1}{2}$, denarii 20. Et de area una denarii 20. Et steura de predio.

Ad^{qq)} hec sagittarii domini Salczburgensis circa H a r d^{rr)} prope Pettouiam⁴⁵⁾ curias duas in feudo. Item Fridericus de Windisgrecz⁴⁶⁾ habet curiam unam^{ss)} prope l a p i d e m T r i g l a w,⁴⁷⁾ de qua servit denariorum marcas 2. Item idem⁴⁸⁾ Nicolaus habet unam curiam in feudo in O b r e r n.⁴⁹⁾

ll) F. 27'. Ta odstavek od treh različnih kasnejših rok 14. stol., prva: Nota bene, druga od Et sciendum do modium 1, tretja od Et nota do in avena. mm) Za avene črtano virl. nn) F. 28. oo) Del pergamenta obriznjen. pp) F. 28'. qq) F. 29. rr) Nad tem od kasnejše roke quatuor videlicet Mert, Nicla, Stephanus et Pausche cum fratre. ss) Ob robu od druge roke iure emphiteutico.

⁴²⁾ Spuhlja, obč. Rogoznica.

⁴³⁾ Nova vas pri Ptujju. Fevdi v Neundorf se omenjajo tudi 1336 (Martin, Regesten, III, 1022).

⁴⁴⁾ Podvinci, obč. Rogoznica pri Ptujju.

⁴⁵⁾ Glej zgoraj op. 20.

⁴⁶⁾ Friderik iz Slovenjgradca se omenja 1324 kot nadškofov pisar, od 1330 pa kot salzburški vicedom v Lipnici (Martin, Regesten, III, 475, 724).

⁴⁷⁾ Po mojem mnenju isto kar Trigler v fevdnem zapisniku 1320 (zgoraj str. 91), kraj, ki ga je iskati v bližnji ptujski okolici. Pri lapis Triglav (kamen Triglav) mislim na rimski nagrobni spomenik z upodobljenimi tremi glavami, kakršne je najti v in v bližini Ptujja. Prim. V. Hoffiller - B. Saria, Antike Inschriften aus Jugoslavien, I, 183, 191.

⁴⁸⁾ Tako rokopis.

⁴⁹⁾ O lokalizaciji kraja Obrern glej op. 76 na str. 93. 1392 se omenja dvor v Obrärn (listina z dne 20. avgusta 1392, citat po repertoriju v Državnem arhivu na Dunaju).

Item Chelchdorfer⁵⁰ habet curiam 1 in feudo. Item fratres in Niderpuhel⁴² habent duas curias ibidem, unam in feudo, aliam ipsis obligatam pro argenti marcas 12.^{tt)} Item Fridericus de Windischgraeczer⁴⁶ habet curiam apud sanctum Oswald⁵¹ in feudo.^{uu)} Item dominus habet curiam unam dictam Swaeghof desolatam.⁵² Item circa Pierpawm curia una desolata.⁵³ Item in Eybansgesiez curia 1 desolata.⁵⁴ Item in Wognesgesiez⁵⁵ curia 1. Item in Oblag⁵⁶ denariorum marca $\frac{1}{2}$.

Summa^{vv)} omnium predictorum proventuum in Pettouia. Tritici modii 268, quartele 1. Siliginis modii 8. Avene modii 306, quartale 1. Vini iurismontani ad vasa 6.^{ww)} Vini culture de Hermansdorf⁹ ad vasa.^{ww)} Vini culture de Pettouia ad vasa.^{ww)} Vinum decimale in decimis reperitur. Denariorum veterum marce 84,^{ww)} denarii 65,^{ww)} videlicet de iudicio civitatis, censu domus, agnis, ovibus, porcis, madphenning, censu predii, area et curia. Item de steura civitatis. Item de steura predii. Et de steura Iudeorum.

Item^{xx)} decime infrascripte.

Primo decima in Pettouia solvit modios 55, videlicet tritici virlingos, qui sunt modii 13, siliginis modios 13, milii modios 15, avene modios 14. Vini decimalis ad vasa^{yy)} 10. Denariorum veterum marcas 4 per anlaeita.

Item decima in Marchpurga⁵⁷ solvit tritici virlingos 50, sunt modii 33, mensure 2; siliginis virlingos 50, sunt modii 33; avene virlingos 100, sunt modii 66, mensure 4. Vini carratas 36.^{zz)} Denariorum marcas 10.

Item decima in Jaering.⁵⁸ Tritici modios 10. Siliginis modios 25. Avene modios 35 ad quartalia 7 mensure communis. Vini urnas 70. Denariorum marcas 3.

Item decima in Zogendorf.⁵⁹ Denariorum veterum libram 1.⁶⁰

tt) *K temu dodano od kasnejše druge roke* Eandem curiam obligatam habet nunc Öttilinus de Grifen nomine pignoris pro argenti marcis 12. uu) *Ta stavek na razuri.* vv) *F. 29'.* ww) 6, ad vasa, 84, denarii 65. xx) *F. 31.* yy) *ad vasa na razuri.* zz) VI v XXXVI *na razuri.*

⁵⁰ *Glej str. 92, odstavek 17.*

⁵¹ *St. Ožbalt tik Ptuja. Od kasnejše druge roke dodano* Quam dominus Salczburgensis ecclesie comparavit, et eadem curia servit tritici modios 14, quartalia 3, et denariorum marcas $2\frac{1}{2}$, denarios 53.

⁵² *Dodano od kasnejše druge roke* Locatam domino Wulfingo de Fridaw pro denariorum marcis 2. *Ker vemo, da je Wulfing iz Ormoža 1338 še živel (glej str. 87, op. 1), se da ta pripisani dodatek, kakor tudi ona pri opombah 51 in 53 omenjena, datirati približno 1322—1338. Lega Swaeghof mi ni znana.*

⁵³ *Dodano od kasnejše druge roke* Quam Volchmarus habet. *Lega Pierpawm mi ni znana. V urbarju 1495 se omenja pri Ptuju Pyergassenn.*

⁵⁴ *Lega Eybansgesiez („Ivanje Selo“) mi ni znana. Če ni mogoče isto kar Livanjci, obč. Sv. Urban; po Zahnu (Ortsnamenbuch, 286) 1464 tudi Ybansdorf.*

⁵⁵ *Neznano. Zahn (Ortsnamenbuch, 79) misli na Budino pri Ptuju.*

⁵⁶ *Oblaki, obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah.*

⁵⁷ *Maribor.*

⁵⁸ *Jarenina, sev. od Maribora.*

⁵⁹ *Cogetinci, obč. Cerkenjak (Sv. Anton v Slov. Goricah).*

⁶⁰ *Ostali podatki urbarja, ki se nanašajo na nemško Štajersko, so tu izpuščeni.*

Urbar za Sevnico in Brežice iz leta 1322

Item^{a)} Liechtenwald¹ castrum et iudicium provinciale. Item forum ibidem cuius iudicium solvit denariorum veterum Graecensium marcas 28. Item steura fori. Item steura predii.

I. Item in villa Pirch² hube 3, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit tritici mensuras 5, que faciunt modium 1, avene mensuras 6, que faciunt etiam modium 1, porcum 1 ad denarios 40, agnum 1 ad denarios 6, salis mensuram $\frac{1}{2}$ ad denarios 15, pro lino denarios 4 et steuram. Reliqua tertia huba servit tritici mensuras 5, avene mensuras 6, ovem $\frac{1}{2}$ ad denarios 20, pro lino denarios 2, madphenning denarios $2\frac{1}{2}$, panes 2, pullum 1, fabarum mensuram 1. Ibidem sunt vini urne 3. Et sic quelibet huba iure medio serviens dat talem censum.

II.^{b)} Item in villa O s t r e s³ hube $2\frac{1}{2}$, medio iure servientes. Harum 1 est possessa. Servit per suppanum tritici mensuras 5, avene mensuras 6, ovem $\frac{1}{2}$, panes 2, pultium vel fabarum mensuram 1 parvam, pullum 1, lino denarios 2, madphenning $2\frac{1}{2}$. Ibidem sunt vini urne 3.

III. Item in villa Schattntal⁴ hube 5, medio iure servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Pirch). Alie 3 hube sunt possesse. Servit quelibet tritici modium 1, avene modium 1, ovem $\frac{1}{2}$, panes 2, pullum 1, pultium metretam 1, lino denarios 2, madphenning $2\frac{1}{2}$. Ibidem sunt vini urne 3, ydrie 2.

III.^{c)} Item in villa Drasn⁵ hube 6, pleno iure servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit tritici mensuras 10, sunt modii 2, avene mensuras 12, sunt modii 2, porcos 2, agnum 1, salis mensuram 1, lino denarios 4 et steuram. Alie 4 hube sunt possesse et servit quelibet tritici modios 2, avene modios 2, ovem $\frac{1}{2}$, panes 2, pullum 1, fabarum mensuram 1, lino denarios 2, madphenning $3\frac{1}{2}$. Ibidem sunt vini urne 5. Et sic quelibet huba iure pleno serviens censum^{d)} tale debet dare.

V. Item in villa Sabiakch⁶ hube 5, pleno iure servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Drasn). Alie 3 hube sunt possesse et servit quelibet tritici modios 2, avene modios 2, ovem 1, panes 2, pullum 1, fabarum mensuram 1, lino denarios 2, madphenning denarios 5. Ibidem sunt vini urne 11.

a) F. 41. b) F. 41'. c) F. 42. d) Original cesum.

¹ Str. 79, op. 75.

² Str. 79, op. 76.

³ Str. 79, op. 77.

⁴ Str. 79, op. 79.

⁵ Str. 79, op. 80.

⁶ Str. 80, op. 81.

VI.^{e)} Item in villa Rosshoubt⁷ hube 5, iure medio serviunt. Harum suppanus habet 2, de quibus servit tritici modium 1, avene modium 1, agnum 1, porcum 1, salis mensuram $\frac{1}{2}$, lino denarios 4. Aliarum 2 sunt possesse et servit quelibet (= Pirch). Ibidem sunt vini urne 2.

VII. Item in villa A Eich⁸ hube 6, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit tritici modios 2, avene modios 2, agnum 1, porcos 2, salis mensuram 1, lino denarios 4. Aliarum due sunt possesse et servit quelibet (= Drasn), madphenning 5. Ibidem sunt vini urne $8\frac{1}{2}$.

VIII.^{f)} Item in villa Pressenlok⁹ hube 6, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= A Eich). Aliarum $1\frac{1}{2}$ sunt possesse et servit quelibet (= Drasn), madphenning $3\frac{1}{2}$. Ibidem sunt vini urne 16.^{g)}

IX. Item in villa Rabenspach¹⁰ hube 8, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= A Eich). Alie 6 sunt possesse et servit quelibet (= Drasn), madphenning $2\frac{1}{2}$. Ibidem sunt vini urne $14\frac{1}{2}$.

X.^{h)} Item in villa Marinstal vel S ü p p n t a l vel Radoslawsdarf^{f)}¹¹ hube 7, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= A Eich). Aliarum $3\frac{1}{2}$ sunt possesse et servit quelibet (= Drasn), madphenning 3. Ibidem sunt vini urne $5\frac{1}{2}$.

XI. Item in villa superiori Clade¹² hube 7, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 1, de quibusⁱ⁾ servit tritici modium 1, avene modium 1, agnum 1, porcum 1, salis mensuram $\frac{1}{2}$, lino denarios 4. Aliarum 2 sunt possesse et servit quelibet (= Drasn), madphenning 3. Ibidem vini urna 1.

XII.^{k)} Item in villa superiori Straziss¹³ hube 10, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= A Eich). Alie 8 sunt possesse et servit quelibet (= Drasn), madphenning 3. Ibidem sunt vini urne 10.

XIII. Item in villa inferiori Straziss¹⁴ hube 7, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= A Eich). Aliarum $2\frac{1}{2}$ sunt possesse et servit quelibet (= Sabiakch), madphenning 3. Ibidem sunt vini urne 4.

e) F. 42'. f) F. 43. g) XVI popravljeno kasneje od iste roke iz VI. h) F. 43'. i) vel Radoslawsdarf dodano od kasnejše roke 14. stoletja. j) Original! k) F. 44.

⁷ Str. 80, op. 82.

⁸ Str. 80, op. 83.

⁹ Str. 80, op. 84.

¹⁰ Str. 80, op. 85.

¹¹ Str. 80, op. 86.

¹² Str. 80, op. 87.

¹³ Str. 80, op. 88.

¹⁴ Str. 81, op. 89.

XIII.^{l)} Item in villa Comarieucz¹⁵ hube 7, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Rosshoubt). Alie 5 sunt possesse et servit quelibet (= Pirch). Ibidem vini urne 10¹/₂.

XV. Item in villa Ternowecz¹⁶ hube 6, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Aeich). Aliarum 3 sunt possesse et servit quelibet (= Drasn), madphenning 3¹/₂. Ibidem sunt vini urne 15.

XVI.^{m)} In Monte¹⁷ hube 5. Iure medio servientes. Sunt desolate.

XVII. Item in villa Crezziemerstal¹⁸ hube 5, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Rosshoubt). Aliarum 1 est possessa, servit (= Pirch). Ibidem sunt vini urne 5.

XVIII. Item in villa Ozderiek¹⁹ hube 5, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Rosshoubt). Aliarum 2 sunt possesse servientes (= Pirch). Ibidem sunt vini urne 3.

XVIII.ⁿ⁾ Item in villa Cerie²⁰ hube 5, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Rosshoubt). Aliarum 2 sunt possesse, que serviunt ut supra quelibet (= Pirch) et una servit anno 24. Ibidem sunt vini urne 9.

XX. Item in villa Lescowecz²¹ hube 6, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Rosshoubt). Aliarum 2 sunt possesse, que serviunt (= Pirch). Ibidem sunt vini urne 5.

XXI.^{o)} Item in villa superiori Losecz²² hube 5, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Rosshoubt). Aliarum 1 est possessa, que servit tritici modium 1, avene modium 1, ovem 1, panes 2, pullum 1, fabarum mensuram 1, lino denarios 2, madphenning 2¹/₂. Ibidem sunt vini urne 2.

XXII. Item in villa medio Losecz²² hube 5, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Rosshoubt). Aliarum 2 sunt possesse que serviunt (= Superior Losecz). Ibidem sunt vini urne 7¹/₂.

XXIII.^{p)} Item in villa inferiori Losecz²² hube 5, iure medio servientes, sicut in predictis duabus Losencz.^{o)} Ibidem sunt vini urne.

XXIII.^{l)} Item in villa superiori Blanicz²³ hube 8, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Aeich). Aliarum 1 est possessa, quarum ¹/₂ iam servit ut supra, quelibet (= Drasn), madphenning 4. Ibidem sunt vini urne 7.

l) F. 44'. m) F. 45. n) F. 45'. o) F. 46. p) F. 46'. q) *Ob robu od roke glavnega teksta*
Desolate sunt.

¹⁵ Str. 81, op. 90.

¹⁶ Str. 81, op. 91.

¹⁷ Str. 81, op. 93.

¹⁸ Str. 81, op. 92.

¹⁹ Str. 81, op. 94.

²⁰ Str. 81, op. 96.

²¹ Str. 82, op. 97.

²² Str. 81, op. 95.

²³ Str. 82, op. 98.

XXV.^{r)} Item in villa Prieslasta l²⁴ hube 6, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Rosshoubt). Ibidem sunt vini urne 6.

XXVI. Item in villa Calissowitz²⁵ hube 5, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Ibidem sunt vini urne 5.

XXVII.^{s)} Item in villa inferiori Pirch²⁶ hube 7, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Rosshoubt). Alie 5 sunt possesse, que serviunt (= Pirch). Ibidem sunt vini urne 4.

XXVIII. Item in villa Vedessendorf²⁷ hube 25, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit (= Aeich). Aliarum 6 sunt possesse, quarum 4^{1/2} iam serviunt (= Drasn), madphenning. Et 1^{1/2} serviunt anno 24. Ibidem sunt vini urne 18.

Lok²⁸ villa ad hubas 7 iure medio.^{t)}

Scheding²⁹ villa ad hubas 3 iure medio.^{t)}

XXVIII.^{u)} Item in villa superiori Welikk³⁰ hube 7 iure pleno. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 1/2 est possessa, que iam servit ut supra. Ibidem sunt vini urne 10.

XXX. Item in villa medio Welikk³⁰ hube 8, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 1 est possessa, iam servit ut supra. Ibidem sunt vini urne 6.

XXXI.^{v)} Item in villa inferiori Welikk³⁰ hube 9, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum 3^{1/2} sunt possesse, iam serviunt. Ibidem sunt vini urne 19.

XXXII. Item in villa Syroboten³¹ hube 8, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum 1 est possessa, que servit ut supra. Et 1 servit anno 24. Ibidem sunt vini urne 4.

XXXIII.^{w)} Item in villa Sellcz³² hube 12, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum 5^{1/2} sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem molendinum unum solvit denarios 60. Ibidem sunt vini urne 24 et ydrie 9.

XXXIII. Item in villa Pernharsta l³³ hube 7, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum 3^{1/2} sunt possesse, servientes ut supra. Ibidem sunt vini urne 19.

r) F. 47. s) F. 47'. t) *Ta stavek-ob spodnjem robu f. 47' od roke glavnega teksta kasneje dodan.* u) F. 48. v) F. 48'. w) F. 49.

²⁴ Str. 82, op. 98a.

²⁵ Str. 82, op. 98b.

²⁶ Str. 82, op. 99.

²⁷ Str. 82, op. 100.

²⁸ Lokve, obč. Rajhenburg.

²⁹ Šedem, obč. Senovo.

³⁰ Str. 82, op. 101.

³¹ Str. 83, op. 102.

³² Str. 83, op. 103.

³³ Str. 83, op. 104.

XXXV.^{x)} Item in villa Potlek³⁴ hube 6, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum $1\frac{1}{2}$ sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne $2\frac{1}{2}$.

XXXVI. Item in villa Graecz³⁵ hube 6, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum 3 sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 15.

XXXVII.^{y)} Item in villa Shaein³⁶ hube 8, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum $5\frac{1}{2}$ sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 17.

XXXVIII. Item in villa Sighartsp³⁷ hube 7, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum 4 sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 9.

XXXVIII.^{z)} Item in villa Schergental³⁸ hube 6, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Alie 4 sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 10.

XL. Item in villa Desintal vel Trostala³⁹ hube 6, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum 1 est possessa, servit ut supra. Ibidem sunt vini urne $7\frac{1}{2}$.

XLI.^{bb)} Item in villa Surkental⁴⁰ hube 6, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 1, servit tritici modium 1, avene 1, agnum 1, porcum 1, salis mensuram $\frac{1}{2}$, lino denarios 4. Aliarum 2 sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne $6\frac{1}{2}$.

XLII. Item in villa Lapide⁴¹ hube 4, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Alie 2 sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 6.

XLIII.^{cc)} Item in villa nider^{dd)} Vrezaw⁴² hube 9, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Alie 7 sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 22. Et vinea una que colitur.

XLIII. Item in villa inferiori Blanicz⁴³ hube 4, iure pleno servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra, tritici modios 2, avene mensuras 10, agnum 1, porcum 1, salis $\frac{1}{2}$, lino denarios 4. Aliarum 1 est possessa, servit ut supra, tritici modios 2, avene mensuras 10, ovem $\frac{1}{2}$, panes 2, pullum 1, fabarum mensuram 1, lino denarios 2,

x) F. 49'. y) F. 50. z) F. 50'. aa) vel Trostal *dođano kasneje*. bb) F. 51. cc) F. 51'. dd) nider *dođano kasneje*.

³⁴ Str. 83, op. 105.

³⁵ Str. 83, op. 106.

³⁶ Str. 83, op. 107.

³⁷ Str. 83, op. 108.

³⁸ Str. 83, op. 109.

³⁹ Str. 84, op. 111.

⁴⁰ Str. 83, op. 110.

⁴¹ Str. 84, op. 112.

⁴² Str. 84, op. 113.

⁴³ Str. 84, op. 114.

madphenning denarios 3. Et una huba cum molendino servit denariorum marcam 1.

XLV.^{ee}) Item in villa inferiori Clade⁴⁴ hube 5, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit. Alie 3 sunt possesse, servientes ut supra. Ibidem sunt vini urne 5^{1/2}.

XLVI. Item in villa Podem⁴⁵ hube 5, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit. Aliarum 1 est possessa. Servit ut supra. Ibidem sunt vini urne 2.

XLVII.^{ff}) Item in villa Pyautzk⁴⁶ hube 4, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit. Alie 2 servit quelibet. Ibidem sunt vini urne 2.

XLVIII. Item in villa in sancto Canciano⁴⁷ hube 4, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit anno 24. Aliarum 1 est possessa. Servit anno 24.

XLVIII.^{gg}) Item in villa Roesen⁴⁸ hube 4, iure medio servientes Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra, tritici modium 1, avene modium 1, agnum 1, porcum 1, salis mensuram ^{1/2}. Alie 2 servit quelibet^{hh}) ut supra, tritici modium 1, avene modium 1, ovem ^{1/2}, panes 2, pullum 1, fabarum mensuram 1, lino denarios 2, madphenning 3. Ibidem sunt vini urne 2.

Item in Hasnperg⁴⁹ in iuremontani vini ydrie 23^{1/2}, sunt urne 12.

Item in Sikkowecz⁵⁰ pro iure montano urne 2.

Item villa Zomratsch⁵¹ deputata est ad forum Liehtnwald pro cultura et sunt hube 5.

Item in villa Zelislausdorf⁵² et Granesgesiez⁵³ hube 11 empte cum castro Twarog,⁵⁴ nichil serviunt.

Deⁱⁱ) predictisⁱⁱ) villis in predio Liehtnwald census servientibus sunt 24 ville que serviunt census iure medio. In quibus sunt hube 122^{1/2}, quarum suppani possident 43 et alii coloni 42; insuper 37^{1/2} sunt desolate. Et sunt 25 ville que serviunt census pleno iure. In hiis sunt hube 195, quarum suppani possedunt 49 et alii coloni 81^{1/2}, insuper 64^{1/2} sunt desolate.

ee) F. 52. ff) F. 52'. gg) F. 53. hh) Original quelbet. ii) F. 53'. ii) Original pdictis.

⁴⁴ Str. 84, op. 115.

⁴⁵ Dence, obč. Blanca.

⁴⁶ Kje?

⁴⁷ Škocjan, obč. Blanca.

⁴⁸ Rožno, obč. Blanca.

⁴⁹ Dve Zajčji gori severozap. od Sevnice, toda že izven meja salzburškega sklenjenega gospodstva. 1479 im Hasenberg in Liechtenwalder pharr (Zahn, Ortsnamenbuch, 254).

⁵⁰ Str. 79, op. 78.

⁵¹ Čeričje, obč. Senovo. 1448 Zameretzsch.

⁵² Čevca?, obč. Senovo.

⁵³ Kje?

⁵⁴ Str. 85, op. 118.

Et sic de predictis villis, suppanis et aliis colonis, de hubis possessis debent pervenire tritici modii 275^{1/2},^{kk)} avene modii 275^{1/2}, agni 47, porci 71, salis mensura 34^{1/2}, oves lactabiles 84^{1/2}, panes,^{ll)} casei 900, pulli,^{ll)} fabarum vel pultium metrete.^{ll)} Vini urne 387 et ydrie 35. Pro lino, madphenning et censu denariorum marce 4. Et de iudicio fori denariorum marce 28. De steura fori denariorum marce 30. De steura predii denariorum marce 40.

Item^{mm)} ad hec emptum est unum molendinum a Weissenekkar in Rabens-pach,⁵⁵ quod servit denariorum marcam 1.

Et ad hec est una villa empti nomine Ober Vrêsaw,⁵⁶ que habet huebas 8 et que servit iure ¹/₂. Harum suppanus habet 2, de quibus servit tritici modium 1, avene modium 1, ovem 1. Alie sex hube serviunt tritici modios 5, mez 2, avene modios 4, mez 2, oves 6 et vini urnas 27.

Item ibidem ius montis urne 30 et ydrie 1¹/₂.

Item^{a)} Ra ein⁵⁷ castrum et civitas. Item iudicium provinciale ibidem. Item iudicium et muta civitatis ibidem solvit denariorum marcas 10. Item predium ibidem cum villis infrascriptis.

Primo in villa Stanonich⁵⁸ hube 8¹/₂, iure medio servientes, quarum suppanus habet 2, de quibus servit tritici modium 1, avene modium 1, agnum 1 ad denarios 6, porcum 1 ad denarios 40, salis mensuram ¹/₂ ad denarios 20, lino denarios 3, pultium metretam 1, panes 2, pullum 1 in carnisprivio. Et quilibet suppanus iure medio serviens talem debet dare. Aliarum hubarum 2 sunt possesse et servit quilibet tritici modium 1, avene modium 1, ovem ¹/₂ ad denarios 20, panes 2, pullos 2 incluso carnispriviali, pultium vel fabarum metretam 1, pro lino denarios 2, opera et aratra. Et quilibet colonus ad ius medium ita servit. Ibidem non est vinum. Et sciendum quod in predio Rain quilibet suppanus servit pro lino denarios 3 et quilibet colonus denarios 2. Sed pro carnibus et madphenning nichil.

Item^{b)} in villa Ansach⁵⁹ hube 10 iure medio servientes, sed quondam pleno. Harum suppanus habet 2, de quibus servit ut supra. Aliarum 4 sunt possesse, serviunt ut supra.

kk) Številke v tem odstavku so dodane kasneje od roke glavnega teksta. ll) Brez vpisanega števila. mm) F. 54. Tekst od tu do et ydrie ¹/₂ pripisan od kasnejše roke 14. stoletja; z ozirom na opombe 55 in 56 po 25. januarju leta 1356. — F. 54' nepopisan. a) F. 55. b) F. 55'.

⁵⁵ Hertneid iz Vivšnika (Weissenek) je prodal salzburškemu nadškofu z drugimi posestvi vred tudi mlin v Vranjem (danes obč. Zabukovje); listina o tem datirana 25. novembra 1354 (listina v Drž. arhivu na Dunaju).

⁵⁶ Ruckl in Jäger iz Laškega sta prodala salzburškemu nadškofu vas Zgornje Brezovo pri Sevnici 25. januarja 1356 (listina v Drž. arhivu na Dunaju).

⁵⁷ Str. 71, op 1.

⁵⁸ Str. 71, op. 3.

⁵⁹ Str. 71, op. 5.

Item in villa superiori Schriemcz⁶⁰ hube 5 iure medio, sed sunt desolate. Ibidem sunt vini urne 4.

Item^{c)} in villa Nider Schriemcz⁶⁰ hube 6, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 2 sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 17.

Item in villa Ponikel⁶¹ hube 9, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 3 sunt possesse, serviunt ut supra.

Item^{d)} in villa Loek⁶² hube 5, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 3 sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 10.

Item in villa Potoschach⁶³ hube 8, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit per mensuram mulmez iure medio et alia minuta, sed non sal. Aliarum 4 sunt possesse, per mulmz^{e)} iure medio et alia minuta. Sed 1 illarum servit anno 24. Item ibidem molendinum unum servit denarios 32, de quo Wultsk de Polchaenicz dat censum. Ibidem sunt vini urne 14.

Item^{f)} in monte Potoschach⁶³ sunt hube 6,^{g)} iure medio servientes per mulmez. Harum 3 sunt possesse, serviunt ut supra, sed 2 illarum serviunt anno 24.

Item in villa Poltsecz⁶⁴ hube 8, iure alio servientes. Harum suppanus habet 2, de quibus servit tritici mensuras 6, avene mensuras 24, et non aliud. Aliarum 3^{1/2} sunt possesse, quarum quelibet servit tritici mensuras 6, avene mensuras 24, et non aliud. Ibidem sunt vini urne 8 et ydria 1.

Item^{h)} in villa Weczelsdorf⁶⁵ hube 14, iure simili servientes. Harum suppanus habet 2, servit tritici mensuras 6, avene 24. Alie 12 sunt possesse, similiter serviunt et non aliud. Ibidem sunt vini urne 35 et ydrie 2.

Item ibidem molendinum Wulkakonis solvit cere libras 7 vel denarios 60. Item molendinum Johannis de Schriemcz⁶⁰ solvit denariorum marcam ^{1/2}. Item filii Sbrüsch de areis 2 et agro 1 denarios 60. Item idem de agris Welesgesiez⁶⁶ tritici mensuras 4, avene mensuras 6, sunt desolati. Item Wartman de area suppani denarios 30. Item area Wintheri denarios 12. Istorum denariorum sunt libra 1, denarii 2.

Itemⁱ⁾ in villa Cosiczowicz⁶⁷ hube 12, iure medio servientes, sed per destructionem aque in 6 sunt perverse. Harum suppanus habet 2,

c) F. 56. d) F. 56'. e) Original mulmz. f) F. 57. g) monte Potoschach sunt hube 6 na razuri. h) F. 57'. i) F. 58.

⁶⁰ Str. 71, op. 4.

⁶¹ Str. 73, op. 22.

⁶² Str. 72, op. 19.

⁶³ Str. 77, op. 73.

⁶⁴ Str. 73, op. 23.

⁶⁵ Str. 73, op. 24.

⁶⁶ Str. 73, op. 25.

⁶⁷ Str. 73, op. 28.

servit ut supra iure medio. Aliarum $3\frac{1}{2}$ sunt possesse iure medio, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 8.

Item in villa Altnburch⁶⁸ hube 14, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 7 sunt possesse, similiter serviunt ut supra, sed 1 servit anno 24. Ibidem sunt vini urne 10.

Item^{j)} in villa Wulfingsdorf⁶⁹ hube 9, iure medio, per aquam minoratas. Harum suppanus habet 2, servit ut supra. Aliarum 5 sunt possesse, serviunt ut supra. Ibidem sunt vini urne 8 et ydrie 2.

Item in villa Nider Polchonicz⁷⁰ hube 3, iure medio. Harum 2 sunt possesse. Serviunt ut supra coloni.

Item^{k)} in villa Ober Polchonicz⁷¹ hube 12, iure.^{l)} Harum suppanus habet 2, de quibus servit iure pleno. Sed coloni medio, tritici mensuras 10, avene 12, porcos 2, agnum 1, salis mensuram 1, pultium vel fabarum mensuram 1, panes 2, pullum 1, lino denarios 3. Aliarum 4 sunt possesse, serviunt medio iure ut supra. Item ibidem hube 1, in qua Wultschk Stelczer residet. Solvit de libra $\frac{1}{2}$ pro toto censu. Ibidem sunt urne 13.

Item in villa Messendorf⁷² hube 7, iure pleno servientes, sed modo iure medio.^{m)} Harum suppanus habet 2, servit medio iure ut supra. Aliarum 2 sunt possesse, serviunt similiter. Ibidem sunt urne 6.

Itemⁿ⁾ in villa Pabstůl⁷³ hube 7, iure medio servientes, sed quondam pleno. Harum suppanus habet 2, servit medio iure ut supra. Aliarum 5 sunt possesse, serviunt similiter. Ibidem sunt urne 6.

Item in villa Wultsge⁷⁴ hube 9, iure pleno serviunt, sed coloni medio. Harum suppanus habet 2, servit iure pleno. Aliarum 3 sunt possesse, iure medio servientes. Ibidem sunt urne 12.

Item^{o)} in villa Susicz⁷⁵ hube 8, iure medio servientes, sed quondam pleno. Harum suppanus habet 2, servit medio iure ut supra iura. Aliarum 2 sunt possesse, similiter serviunt anno 24. Ibidem sunt urne 14.

Item in villa Pletriach⁷⁶ hube 6, iure medio serviunt, sed quondam pleno. Harum suppanus habet 2, de quibus servit medio iure ut supra. Aliarum 3 sunt possesse, iure medio servientes. Ibidem sunt urne 4.

Item^{p)} in villa Amlowecz⁷⁷ hube 6, iure medio servientes, sed desolate sunt.

i) F. 58'. k) F. 59. l) Sledi razura. m) sed modo iure medio dodano od kasnejše roke. n) F. 59'. o) F. 60. p) F. 60'.

⁶⁸ Str. 73, op. 29.

⁶⁹ Str. 74, op. 30.

⁷⁰ Spodnja Pohanca, obč. Artiče pri Brežicah.

⁷¹ Str. 74, op. 33.

⁷² Str. 74, op. 32.

⁷³ Str. 74, op. 34.

⁷⁴ Str. 74, op. 38.

⁷⁵ Str. 75, op. 39.

⁷⁶ Str. 72, op. 20.

⁷⁷ Str. 72, op. 18.

Item in villa Z d o l⁷⁸ hube 12, iure medio servientes, sed suppanus pleno. Harum suppanus habet 2, de quibus servit iure pleno anno 25. Aliarum 3 sunt possesse, serviunt iure medio, eodem anno. Vini urne 6.^{q)}

Item^{r)} in villa S i l o w i c z⁷⁹ hube 8, iure alio^{s)} servientes, sed quondam pleno.^{q)} Harum suppanus habet 2, qui servit tritici mensuras 4, avene 5 et alia minuta iure medio. Aliarum 1 est possessa, que servit similiter. Ibidem sunt urne 3.

Item in villa T z u r n o w i c z⁸⁰ hube 8 iure tali^{t)} servientes. Harum suppanus habet 2, servit ut predictus in Silowicz. Aliarum 1 est possessa, que servit similiter ut predictus. Ibidem sunt urne 10.

Item^{u)} in villa D r a e m l⁸¹ hube 13, iure alio^{s)} servientes. Harum Hainricus Prötschelm 6^{1/2} in feudo asserit se habere. Aliarum suppanus habet 2, de quibus servit denarios 30 pro ove et non aliud. Aliarum 1 est possessa, servit iure medio, sed plus coguntur ad Vizel⁸² et alias servire quam domino. Ibidem sunt urne 20.

Item in villa E s e l s t a l⁸³ hube 6, iure medio servientes. Harum suppanus habet 2, pui servit tritici mez 3, avene 4 per mulmz,^{v)} alia minuta iure medio. Aliarum 1 est possessa, servit similiter.

Item^{w)} in villa D o b r e s⁸⁴ hube 16, iure medio^{x)} servientes, sed prius pleno. Harum suppanus habet 2, de quibus servit tritici modium 1, avene modium 1, agnum 1, porcum 1, salis mensuram ^{1/2}, pultium metretam 1, panes 2, pullum 1, lino denarios 3. Aliarum 3^{y)} sunt possesse, quarum quelibet servit^{z)} tritici modium 1, avene modium 1, ovem ^{1/2}, panes 2, pullos 2, incluso carnispriviali, fabarum metretam 1, lino denarios 2. Sed propter spoliolum nichil habent dare.

Item in villa G r a d i s⁸⁵ hube 6, iure pleno servientes. Has Gaberniczzer habet. Item ibidem hube 4, quas habuit Nicolaus civis in Rain in feudo, qui duas alienavit Hainczelio ibidem et alias duas Paeblino in Pischaez. Item ibidem hube 5, quas Werianus Zötlaer habet in feudo.

Item^{aa)} in villa P r u k k⁸⁶ hube 10, medio servientes. Desolate sunt.

Item in villa M i c h e l s d o r f⁸⁷ hube 12, iure pleno servientes, sed modo medio iure. Desolantur per Vngaros.

q) Dodano od kasnejše roke. r) F. 61. s) alio na razuri. t) tali na razuri. u) F. 61'. v) Original mulmz. w) F. 62. x) medio na razuri. y) III na razuri. z) quarum quelibet servit na razuri. aa) F. 62'.

⁷⁸ Str. 73, op. 21.

⁷⁹ Str. 75, op. 41.

⁸⁰ Str. 75, op. 40.

⁸¹ Str. 75, op. 47.

⁸² Bizeljski grad in vas, obč. Bizeljsko.

⁸³ Str. 75, op. 44.

⁸⁴ Str. 76, op. 57.

⁸⁵ Pisec urbarja je tu spojil dvoje Gradišč. Prva dva stavka se nanašata na Gradišče, ki je ležalo na mestu današnjih Brežic (glej uvod str. 26 in urbar 1309, str. 77), ostala dva (od Item ibidem hube 4 dalje) pa na Gradišnico pri Rigoncih ob Sotli (glej urbar 1309, str. 76).

⁸⁶ Str. 76, op. 61.

⁸⁷ Str. 76, op. 58. O vpadih „Ogrov“ uvod str. 66.

Item^{bb)} in in dem werd ultra Sawam villa Gesyer⁸⁸ cum hubis 7, et villa Zenozet⁸⁹ cum hubis 7, desolantur omnio per equos et equas nobilium et hominum suorum.

Item ibidem in dem werd villa Stanochne vel Mosina,⁸⁹ hube 7. Harum 3 sunt possesse iure medio servientes, sed 1 illarum serviet anno 24.

Item in villa Prunn⁸⁸ in eodem werd hube 7, iure medio servientes. Harum 2^{1/2} sunt possesse, serviunt ut coloni, sed colonus Perchet de Preisekk,⁹⁰ qui colit hubam ^{1/2}, nichil servit.

In predictis 35 villis in predio Raein sunt hube 300^{1/2}. Harum Hainricus Prötschel dicitur habere 6^{1/2} in feudo in villa Draemel. Item Gaberniczzerinn habet 6 ex gracia domini in villa Gradiss. Item Hainzelus et Werianus Zoetler habent 9 ibidem. Insuper hube 144^{1/2} sunt desolate. Et hube 11 sunt possesse futuro servientes. Et hube 223^{1/2} sunt possesse, iam serviunt. De quibus debentur pervenire de suppanis et aliis colonis tritici modii 101, avene modii 150; agni 19; oves 31, quartale 1; porci 21; salis mensure 10; pultium vel fabarum metrete 81^{1/2}; panes 163; pulli 144; denarii pro lino marca 1, denarii 18; denarii pro censu marce 2^{1/2}, denarii 24, inclusive 30 denariis pro ove 1. Et vini urne 199, ydrie 2, quarum 2^{1/2} faciunt urnam 1.^{cc)}

Item^{dd)} ville infrascripte desolate iam diu. Villa Vieznicz⁹¹ cum hubis 3. Item secunda villa Vieznicz⁹¹ cum hubis 3. Item Pirsch⁹² cum hubis 5. Item villa Sweinergesgesiez⁹³ cum hubis 6. Item villa Goricz⁹⁴ hube 8 ad ius plenum. Item villa Prilûg⁹⁵ hube 3. Item villa Lezcowicz⁹⁶ hube 6. Item villa Gostanich⁹⁷ hube 7. Item villa apud Crucem⁹⁸ hube 6. Item villa Rausch⁹⁹ hube 6. Item villa secunda Rausch⁹⁹ hube 6. Item villa Stauden¹⁰⁰ hube 6. Item villa Petsicz¹⁰¹ hube 6. Item villa in Monte¹⁰² hube 7. Item villa Raue-

bb) F. 63. *Sledeči in dvakrat.* cc) *Zadnji stavek dodan kasneje od roke glavnega teksta.* dd) F. 63^r.

⁸⁸ Str. 77, op. 64.

⁸⁹ Str. 76, op. 63.

⁹⁰ Perchet napačno namesto Bertold ali podobno. V teh krajih je imel v tem času od salzburške cerkve fevde Bertold iz Prežeka (Preysek, grad pod Gorjanci na Dolenjskem). Listina 1315, januar 31 (Martin, Regesten, II, 1190).

⁹¹ Str. 72, op. 6.

⁹² Str. 72, op. 7.

⁹³ Ta Sweinergesgesiez ni najti v onem vrstnem redu opustelih kmetij, kot jih navaja urbar 1309 (str. 76). Kar je v urbarju 1309 Sweinergesiez je v seznamu urbarja 1322 spodaj omenjeni Zwinsenich. Mogoče se za Sweinergesgesiez na tem mestu skriva kaka opustela vas, ki jo urbar 1309 navaja z drugim imenom, na primer Arengsesiez s 6 opustelimi kmetijami (str. 74).

⁹⁴ Str. 72, op. 8.

⁹⁵ Str. 72, op. 9.

⁹⁶ Str. 72, op. 10.

⁹⁷ Str. 72, op. 11.

⁹⁸ Str. 72, op. 12.

⁹⁹ Str. 72, op. 13.

¹⁰⁰ Str. 72, op. 14.

¹⁰¹ Str. 72, op. 15.

¹⁰² Str. 72, op. 16.

nich¹⁰³ hube 7. Item Amłowicz.¹⁰⁴ Item villa apud schephonem¹⁰⁵ hube 11. Item villa Arnoltsdorf¹⁰⁶ hube 7. Item villa Ruczmannansperch¹⁰⁷ hube 5. Item villa Marczesiez¹⁰⁸ hube 5. Item villa Oberzilowicz¹⁰⁹ hube 6. Item villa Gabronicz¹¹⁰ hube 7. Item villa Crisan¹¹¹ hube 10. Item villa Zwinsenich¹¹² hube 10 ad ius plenum. Item villa Makozlausdorf¹¹³ hube 10 ad ius plenum; habet Heuczingarius¹¹⁴ pro tempore vite sue. Item villa Ottoch¹¹⁵ hube 5. Item^{ee)} villa Gaber¹¹⁶ hube 10 ad ius plenum. Item villa Otset¹¹⁷ hube 5. Item vila Zoboschndorf¹¹⁸ hube 5. Villa Weletsgesiez apud Zotlam.^{ff)}¹¹⁹ Item villa Lucas¹²⁰ hube 10; hanc occupat frater Sparber. Item villa Zwaroml¹²¹ hube 5 prope pirpavm ante civitatem. Item villa Rudnich¹²² hube 6. Item villa secunda Rudnich¹²² hubis 11; occupat dictus Sparber. Item villa Ybachtensgesiez¹²³ hube 8. Item villa Pridizlausdorf,¹²⁴ quam occupat Chunigsperger.¹²⁵ In hiis 35 villis desolatis sunt hube 231.

Notag^{g)} de predictis villis et huebis dominus comes de Zilia et sui eredes nunc habent in feudo ab ecclesia Salzburgensi. Primo villam in Staudn. Item dacz der Obern Pettschicz. Item dacz der Nidern Petsicz. Item dacz Obern Russn. Item dacz Nidern Russn. Item dacz dem Chreucz. Item dacz dem Chestanich. Item dacz dem Leochkawicz. Item ibidem zwo mulstet. Item dacz Gerharczstal. Item dacz dorfgestet an dem Ykaucz.^{gg)}¹²⁶

ee) F. 64. ff) Dodano od druge nekoliko mlajše roke. gg) Ta tekst na spodnjem koncu f. 63' je napisala mlajša roka 14. stoletja, z ozirom na opazko 126 po l. 1355 (okt. 18).

¹⁰³ Str. 72, op. 17.

¹⁰⁴ Str. 72, op. 18.

¹⁰⁵ Str. 73, op. 28.

¹⁰⁶ Str. 74, op. 31.

¹⁰⁷ Str. 74, op. 35.

¹⁰⁸ Str. 75, op. 42.

¹⁰⁹ Str. 75, op. 41.

¹¹⁰ Str. 75, op. 43.

¹¹¹ Str. 76, op. 50.

¹¹² Vrstni red, število kmetij in plačevanje po polnem pravu govori, da je Zwinsenich to kar Sweinergesiez v urbarju 1309 (glej str. 76). Kmetija Zwinscheneck je 1466 ležala pri Župelevcu nedaleč Dramlje (Zahn, Ortsnamenbuch, 523; Lang, Die Salzburger Lehen, 141; uvod, str. 29). V katastralni mapi iz 1825 gozd Schwintschneg severnozapadno od Župelevca.

¹¹³ Str. 76, op. 51.

¹¹⁴ Heuczingarius iz Pišec. Glej str. 75, op. 48.

¹¹⁵ Str. 76, op. 59.

¹¹⁶ Gaberje, obč. Dobova.

¹¹⁷ Str. 76, op. 60.

¹¹⁸ Str. 76, op. 62.

¹¹⁹ Str. 73, op. 25. Namesto „pri Sotli“ bi moralo pravilno stati „pri Savi“, kajti po vrstnem redu v urbarju 1309 je kraj iskati nekje pod goro Libno pri Vidmu ob Savi (glej str. 73).

¹²⁰ Str. 77, op. 69.

¹²¹ Str. 77, op. 70. Civitas = Brežice.

¹²² Str. 77, op. 71.

¹²³ Ivanja sela, obč. Artiče pri Brežicah.

¹²⁴ Perdislovce, obč. Pišce.

¹²⁵ Član ali vazal plemiškega rodu gospodov iz Kunšperka.

¹²⁶ Naštete vasi je dobil celjski grof Friderik od salzburške cerkve v fevd leta 1335, okt. 18 (glej zgoraj str. 34, z lokalizacijami).

Summa^{hh)} in Raein et Liechtenwald. De hubis 266 possessis debent pervenire tritici modii 376^{1/2}, avene modii 425^{1/2}, vini urne 604^{1/2}, agni 65, oves 115, porci 92, salis mesure 44^{1/2}, casei 900, denariorum marce 115, libra ^{1/2}.

Post hec sunt empte ville infrascripte. Primo villa Pribislasdorf prope Pischecz.¹²⁷ Item hube tres in Oberdraemel.¹²⁷ Item una villa Ringleinstorf prope Rayn.¹²⁸ Item in villa Graein prope Rayn hube 3.^{128a)} Item a Vaistone redempti sunt agri 23 et huba una in villa Obrês.¹²⁹

Dazii) güt daz hie hernach geschriben stet, daz hat her Hertneid von Weissenek k ze lehen gehabt von meim herren von Saltzburch und hat dazselb gut wider verchauft meim herren von Saltzburch und seim gotzhaus umb fünf hundert march Aglayer. Des ersten den türn ze Rayn, der leit bei dem nidern tor bei der vestt. Item sechtzehen jauch akchers var der stat. Item fünf hofstet in der stat. Item ein hofmarch var der stat, do di vail padstuben aufgestanden ist. Item zwen pawngarten, ainer var der stat und ainer in der stat. Item daz Dedewanstorf bei Pyschetz zehen huben. Item ze Pyschetz zwo müll und ainen hof, der des Haeutzinger¹³⁰ gewesen ist, und auch ainen pawngarten bei Pyschez und einen swaighof bei Pyschetz oberhalb des weingarten, der haizzet der Spiegel,¹³¹ und derselb swaighof der ist öd. Item daz Zwarömel zwo huben. Item in dem wêrd enhalb der Saw sechsⁱⁱ⁾ huben und ain hofstat. Item daz Prukksiben huben. Item daz den Amaysen¹³² zehen huben und anderhalb lä und wisnad. Item auf der Saw vischwaid und einen wêrd. Item ain müll in dem Rabenspach von dem vrbar ze Lyechtenwald.^{kk)}¹³³

hh) F. 64. ii) F. 65. ii) Za sechs prečrtano halb. kk) Oba zadnja odstavka sta napisali dve različni roki 14. stol.; z ozirom na podatke v opazkah 127, 128, 129 in 132 prvega po 5. avg. 1353, drugega po 25. nov. 1354.

¹²⁷ Perdislovce, obč. Pišece, in (Zgornja) Dramlja, obč. Bizeljsko. Listina o tem z dne 13. julija 1353 v Drž. arhivu na Dunaju.

¹²⁸ Rigonce, obč. Dobova. Listina o tem z dne 5. avg. 1353 v Drž. arhivu na Dunaju.

^{128a} Brežina pri Brežicah.

¹²⁹ Salzburški nadškof Ortolf je odkupil navedeno od Vulfinga Vaista 25. julija 1353 (listina v Državnem arhivu na Dunaju). Obrež. obč. Dobova.

¹³⁰ O Haeutzingerju iz Pišec glej str. 75, op. 48 in str. 117, op. 114.

¹³¹ 1352, junij 24, je prodala salzburškemu nadškofu ta vinograd Elizabeta, vdova po Viljemu iz Pišec (listina v Drž. arhivu na Dunaju).

¹³² Datz den Amaysen ima 1315 slovensko ime Mrawinach. Vas, ki jo je prejkone ugonobila Sava, je ležala nasproti prekosavskega kranjskega Gračena pod Brežicami (Martin, Regesten, II, 1190; uvod, str. 29). Za lego ob vodi govori tudi navedba lä, kar pomenja močvirnat travnik. Na katastralni mapi iz 1825 ledinsko ime Mrawlinaki jugo-zapadno od Mihalovec tik ob strugi Save.

¹³³ Hertnid iz Vivšnika je prodal našteto posest salzburškemu nadškofu 25. nov. 1354 (listina v Državnem arhivu na Dunaju). Kraji, v kolikor se dajo lokalizirati, so sledeči: Brežice, Dednja vas pri Pišecah, Pišece, Sromlje, otok onstran Save, Mostec (pri Brežicah), ribolov in otok na Savi, mlin v Vranjem iz sevniškega urbarja.

Urbar za Sevnico iz leta 1448

L y e c h t e n w a l d.^{a)1}

Dominium in Liechtenwald¹ conscriptum anno Domini etc. 48°, feria 4^a post Urbani.^{b)2}

Nota.^{c)} Wann der amtman der pflug nicht bedorff, so gibt man im an dem heribst für ainen ross oder 2 oxsen d 4 und in der vasten 2 d. Und geet yeder pawr am herbst 2 tag mit dem pflug und in der vassten^{d)} 1 tag. Und sullen sneiden, hew aufheben. Desgeleichen wann er der sniter nicht bedorff, so nimbt er dye snitpfenning, ut est in registro infra Jacob im Schattental aut Vadingaw.

Villa^{e)} Ostress³ sunt hube 2. Primo Vadingaw tenet hubam $\frac{1}{2}$ et solvit tritici mensuras 5 kastenmass, avene mensuras 6 kastenmass, sand Görgenrecht d 32, pullos 2 dem pfleger, snitphening 10, ova 10, ut est infra, podegam (!) 1, facit dem amtman avene metz 1, pullos 2, ova 10, preconi ova 2.

Vermerkt alsvil viech in der herschafft ist, davon sol man dem amtman an dem herbst phlug gen alsvil er der bedorff. Und wes er nicht bedorff, so müessen im dye lēwt gelt dafür geben, ye für ainen pflug 12 d.

Nota. Wann ain hubman so arm ist, daz er nicht viech hat, so sol der scherig demselben armen mann von andren pawren phlug geben, daz er paw, damit dasselb gut nit öd werd, und derselb pawr sol für yeden pflug geben 12 d und dem schergen ain hun.

Nota. Alle robot und tagwerch müssen dye lewt gen wann und wie offt man in das pewtt und darinn gehorsam sein.

Janss zu Ostres tenet hubam $\frac{1}{2}$ und dint in allen dingen alsvil als der obgenant Vadingaw.

Obernperg⁴ hube 2. Suppan Lucas ibidem tenet hubam, de qua servit tritici mensuras 5 kastenmass, avene mensuras 6, supprecht d 78, pullos 2, avene mulmez 1, ova 5. Merin daselbs dint ut supra suppan Lucas im traid und gibt sannd Görgenrechten^{f)} d 32, pullos 2, ova 10, preconi

a) F. I—f. I' prazno. b) Nadpis na f. I. c) F. I'. d) der vassten popravljeno od sočasne roke iz dem heribst. e) F. 2. f) rechten izkorigirano.

¹ Sevnica.

² Sreda 29. maja 1448.

³ Str. 79, op. 77.

⁴ Z ozirom na vrstni red in število hub isto kot Brezje, obč. Sevnica, v urbarjih 1309 in 1322 (glej str. 79 in 106). Urbar 1328 Presie pey sand Merthen (sevniška podružnica sv. Martina v Lamperčah). Sicer v urbarju 1448 Obernpirich, Pirich ali podobno.

ova 2, habern mulmez 1, snitphening 10. Und gebent und gend all tagwerch und robat ut supra in Ostres.

Nota. All nachschriben hublewt, die nicht suppan habent, gebent parva iura, als der obgeschriben Merin, das ist huner 2, ova 5, preconi ova 2, habern mulmez 1.

Schattenta¹⁵ hube 4. Suppan Mertin ibidem tenet hubam unam et servit in omnibus ut supra suppan Lucas, et dat pagedam. Jacob ibidem tenet hubam unam et servit in blado ut supra suppan Lucas vel in Ostres, et dat pagedam, ova et pullos et pro iure sancti Georii dat d 32, snitphening 10. Agorellum in Schome imata po eno kmetijo in služita kot Jacob.

Dresen⁶ hube 11. Suppan Anchel ibidem servit tritici mensuras 5, avene mensuras 6, cetera ut supra suppan Lucas, et dat pro iure sancti Georii aut supprecht d 69. Gregori Vidgoy tenet hubam unam et servit tritici mensuras 5, avene mensuras 6, pro iure sancti Georii d 16, pullos, ova et alia omnia ut supra in Ostres, snitphening 5. Et sic ceteri rustici serviunt in ista villa in snitpheningen. Po eno kmetijo imajo Juri Steniz, Jacob Vidgoy (!), Andre, Vadingna, Peter in Gregori des Micheln sunter služijo kot Gregori Vidgoy. Michel Nabegk ist öd; da sol man auch von dinen; ist öd^{g)} gelegt... Dye lewt all dint robat und tagwerch ut supra ceteri faciunt.

Zabyagk⁷ hube 8. Suppan Merin servit tritici mensuras 5, avene mensuras 6, pro iure sancti Georii d 69, pullos et cetera alia ut supra in Ostres. Suppan Kame tenet hubam unam et servit ut supra suppan Merin. Merin^{k)} daselbs tenet hubam unam et servit supra in blado ut supra suppan Kome aut suppan Merin; und gibt für sannd Gorgenrecht d 26, und hüner, ayr und 1 mulmez habern, ut supra ceteri. Po eno kmetijo imajo Mathea, Leybner, Zore, Peter in Andre ter služijo kot Merin (ne župan Merin!) Omnes coloni ibidem serviunt tagberch robat in omnibus ut supra und pogeden.

Rozzhabt⁸ huben 4. Suppan Tzscherne und suppan Peter tenent hubam unam et serviunt ut supra in blado suppan Lucas in Obernpirich und yeder 2 hun. Thomas, Primus in Michel imajo po eno kmetijo in služijo kot Jakob v Šetenjah.

Pressenlak⁹ hube 6. Suppan Primus ibidem servit in omnibus ut supra suppan Merin in Zabyagk. Enako suppan Nase. Meli daselbs tenet hubam unam et servit in omnibus ut supra Thomas in Rosshawbt. Enako od ene kmetije Vidigoy. Herman ibidem tenet hubas 2, de quibus servit tritici mensuras 10 kastenmazz, avene mensuras 12, pro iure sancti Geo-

g) Za öd prečrtano ligt.

⁵ Str. 79, op. 79.

⁶ Str. 79, op. 80.

⁷ Str. 80, op. 81.

⁸ Str. 80, op. 82.

⁹ Str. 80, op. 84.

rii d 64 et pageden, pullos 2, avene mulmez 1, et cetera ut supra Merin in Obernpirich dupliciter.

A y c h^{9a)} hube 8. Supan Mathea tenet hubam et servit ut supra in blado ut suppan Lucas in Obernpirich, et dat pro supprecht d 69. Suppan Paul tenet hubam et servit ut supra suppan Lucas. Herman Clement aydem tenet hubas 2 et servit in blado in duplo ut supra suppan Lucas in Obernpirich, et dat pro iure sancti Georii d 32, pullos 2, 1 mulmez habern etc., ova 10, preconi ova 2. Tzscherne Herman servit in blado ut supra suppan Lucas et dat pro iure sancti Georii d 16, avenam, ova etc. ut supra. *Enako kot Tzscherne Herman služita Peter in Jacob Jesus, ki imata po eno kmetijo.* Mathea tenet hubam et servit ut supra suppan Lucas in blado, et dat pro iure sancti Georii d 16. Martin ibidem tenet hubas duas et servit duplicem censum ut supra suppan Lucas in blado, supprecht d 32, cetera ut supra dupliciter.

R a b e r s p a c h¹⁰ hube 12. Suppan Ruprecht^{h)} tenet hubam et servit ut supra Lucas zu Obernpirichen in blado, et supprecht 69, cetera omnia ut supra Lucas. Supan Jenes servit eciam in blado ut supra supan Lucas, et dat pro iure supprecht d 43. Suppan Mathea servit in omnibus ut supra suppan Jenes. Herman daselbs tenet hubas duas et servit dupliciter in blado ut supra suppan Lucas, pro iure sancti Georii d 32. Yban daselbs tenet hubam et servit ut supra suppan Lucas in blado, pro iure sancti Georii d 16. Gregori daselbs tenet hubas duas et servit duplicem censum in blado, sannd Gorgenrecht d 32, et sic in aliis. Pernhart tenet hubas duas et servit dupliciter ut supra supan Lucas, et dat pro iure sancti Georii denarios 32. Paul ibidem tenet hubam $\frac{1}{2}$ et servit medium censum ut supra supan Lucas in Obernpirich, et dat pro iure sancti Georii d 8. Poz Crise tenet hubam et servit ut supra supan Lucas, et dat pro iure sancti Georii d 16. *Enako kot Poz Crise služita Merin in Ruprecht, vsak z eno kmetijo.*

R e d o l a u s t a l^{10a} hube 9. Suppan Primus ibidem tenet hubam et servit ut supra suppan Lucas in Obernpirich, et dat pro supprecht d 69. Aber suppan Primus tenet hubam et servit ut supra suppan Lucas, et dat pro supprecht d 69. Gregori des Zeyko sũn tenet hubam, de qua servit tritici mensuras 7, avene mensuras 9, pro iure sancti Georii d 32, aber 1 mulmez habern, cetera omnia ut supra supan Lucas. Orsse tenet hubas duas et servit duplicem censum ut supra supan Lucas, et dat pro iure sancti Georii d 32. Andre ibidem tenet hubam et servit ut supra suppan Lucas in Obernpirich, et dat pro iure sancti Georii d 16. *Enako kot Andre služita Merin in Michel, vsak z eno kmetijo.* Gregori des Juri sun tenet hubam et servit in blado ut supra supan Lucas, pro iure sancti Georii d 32.

h) Ruprecht *nadpisano nad črtanim* Mertin.

^{9a} Str. 80, op. 83.

¹⁰ Str. 80, op. 85.

^{10a} Z ozirom na vrstni red v urbarju in število kmetij isto kar Marinstal (*Mirni dol*) v urbarjih 1309 in 1322 (gl. str. 80, op. 86).

Obercladⁱ⁾11 hube^{j)} 7. Suppan Andre daselbs tenet hubam, de qua servit tritici mensuras 6, avene mensuras 7, supprecht d s 3, parva iura ut supra supan Lucas. Supan Mertin dint tritici mensuras 4, avene mensuras 5, supprecht d 2^{1/2}, cetera ut supra suppan Andre. Nickel ibidem tenet hubas 2 et servit dupliciter ut supra supan Lucas in Obernpirich, et dat pro iure sancti Georii d 32, cetera ut supra dupliciter. Mathea ibidem tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in blado et aliis, et dat pro iure sancti Georii d 16. Symoninn ibidem tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in blado, et dat pro iure sancti Georii d 16. Thomas tenet hubam et servit tritici modios 7, avene modios 9, sannd Jorgenrecht d 32, et cetera dupliciter. Michel ibidem tenet hubas 3 et servit tripliciter^{k)} in blado ut supra supan Lucas, pro iure sancti Georii 2^{1/2}, alia parva iura tripliciter deberet servire.

Obernstressiz¹² hube 12. Suppan Oswald tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Obernpirich, pro supprecht dat d 69. Supan Janns tenet hubam et servit in blado ut supra supan Lucas, sannd Jorgenrecht d 69. Thomas ibidem tenet hubam et servit dupliciter ut supra supan Lucas, pro iure sancti Georii d 32. Juri des Mali sun tenet hubam et servit duplicem censum ut supra supan Lucas, pro iure sancti Georii d 32. Rupprecht^{e)} ibidem tenet hubam et servit ut supra supan Lucas et dat pro iure sancti Georii d 16. Clement tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in blado, sannd Gorgenrecht d 16. Vlreich ibidem tenet hubas 2 et servit duplicem censum ut supra supan Lucas, sannd Georgenrecht d 32. Juri an der Goritzen tenet hubam et servit dupliciter ut supra supan Lucas, sannd Gorgenrecht d 32. Polichka tenet hubas 2 et servit dupliciter ut supra supan Lucas, sand Jorgenrecht d 32. Mertin tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in blado, sand Jorgenrecht d 16. Judes tenet hubas duas et servit tritici mensuras 7, avene mensuras 9, sand Jorgenrecht d 32. Primus ibidem tenet hubam und dint für alle rechte d s 3, d 10.

Niedernstrasiz¹³ hube 6. Suppan Meytzen servit dupliciter ut supra supan Lucas in Obernpirich, supprecht d s 4, d 18. Asbe tenet hubam et servit ut supra supan Lucas, sand Jorgenrecht d 16. Juri ibidem tenet hubas 2 et servit tritici mensuras 7, avene mensuras 9, sand Jorgenrecht d 32, et cetera eciam dupliciter. Thomas tenet hubam et servit in blado ut supra supan Lucas, sannd Jorgenrecht d 16. Michel daselbs tenet hubas 2 et servit tritici mensuras 7, avene mensuras 9, sannd Gorgenrecht d 32. Jacob tenet hubam et servit in blado ut supra supan Lucas, sand Jorgenrecht d 32.

Comaryewetz¹⁴ hube 6. Supan Juri servit in blado ut supra supan Lucas in Obernpirich supprecht d 69. Mathea servit ut supra supan

i) Popravljeno iz Oberbald. j) Original hub. k) Popravljeno iz dupliciter.

¹¹ Str. 80, op. 87.

¹² Str. 80, op. 88.

¹³ Str. 81, op. 89.

¹⁴ Str. 81, op. 90.

Lucas, sand Jorgenrecht d 32, et parva iura ut supra Mertin in Obernpirich. Jennse tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in blado sand Jorgenrecht d 32. Merin daselbs tenet hubam et servit in blado ut supra Merin in Obernpirich, sand Jorgenrecht d 32. Jacob ibidem tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich, et sannd Jorgenrecht d 32. Bretina tenet hubam et servit in toto ut supra Merin in Obernpirich in omnibus.

Ternowetz¹⁵ hube 6. Suppan Dampko tenet hubas 2 et servit dupliciter ut supra supan Lucas, supprecht d s 4, d 18. Lagoya tenet hubam et servit in omnibus ut supra Merin de Pirich. Niclas ibidem tenet hubas 2 et servit tritici mensuras 7, avene mensuras 9, sand Jorgenrecht d 32, et in parvis iuribus dupliciter. Jegketz tenet hubas 2 et servit ut supra Niclas. Merin Chlöpptze tenet hubam et servit ut supra Merin de Pirich in omnibus.

Odenperig¹⁶ hube 3. Suppan Jurse und suppan Dampko tenent hubam et serviunt in blado ut Lucas in Pirich supprecht d 69. Gersse tenet hubam et servit in omnibus ut supra Merin in Pirich. Aracher ibidem tenet hubam $\frac{1}{2}$ et servit tritici mensuras 3, avene mensuras 4, sand Gorgenrecht d 16, cetera ut Merin in Pirich.

Gretz¹⁷ hube 10. Suppan Crisan ibidem tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Pirich, supprecht d 69. Suppan Juri tenet hubam et servit ut supra supan Crisan. Meytzem Abbayt tenet hubam et servit in blado ut supra Merin in Pirich, et dat pro iure sancti Georii d 16. *Enako kot* Meytzem Abbayt *služijo* Juri Weber, Gerrdina, Crisan Derlingkh, Maytzem Weber *in* Thomas, *vsak od ene kmetije*. Mertin tenet hubas 2 et servit dupliciter in omnibus ut supra Merin in Pirich, sand Jorgenrecht d 32.

Tscheyn¹⁸ hube 14. Supan Jēnetz tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Pirich, supprecht d 69. Supan Niclaus ibidem tenet et servit in omnibus ut supra supan Jēnetz. Jenes Corischagk tenet hubam et servit ut supra Merin in Pirich, sannd Jorgenrecht d 16. *Enako kot* Jenes Corischagk *služijo v tej vasi* Gregori Corischagk, Stephan, Juri Sneider, Juri im Pach, Juri Sēmen, Schega, Rūprecht, Meytzem Sneider, Meychem Nobagk, Yban *in* Achatz, *vsak od ene kmetije*.

Sighartzperig¹⁹ hube 6. Supan Juri tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Pirich, supprecht 78 d. Cerrne tenet hubam et servit ut supra Merin in Pirich in omnibus. Thome und Zeyko tenent hubam et serviunt in omnibus ut supan Merin in Pirich. *Enako kot ta dva služita* Mertin *in* Michel und sein sun, *vsak od ene kmetije*.

¹⁵ Str. 81, op. 91.

¹⁶ Pusti vrh, obč. Zabukovje.

¹⁷ Str. 83, op. 106.

¹⁸ Str. 83, op. 107.

¹⁹ Str. 83, op. 108.

H a f n e r t a l²⁰ hube 10. Suppan Jursse^{l)} tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Pirich, supprecht d 69. Suppan Jacob ibidem tenet hubam et servit ut supra supan Juri. Jursse ibidem tenet hubam et servit ut supra Merin in Pirich, sannd Gorgenrecht d 16. Zeyko ibidem tenet hubas duas et servit dupliciter ut Merin in Pirich, sannd Gorgenrecht d 32. *Enako kot Jursse služijo še Mertin Sussko, Mertin Pischigk, Cusse, Matee in Merin Hafner, vsak od ene kmetije.*

T r o s t e n t a l²¹ (hube) 6. Supan Merin ibidem tenet hubas 2 et servit dupliciter ut supan Lucas in Obernpirich, supprecht d s 3, d 18. Rade ibidem tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich in omnibus.^{m)} *Enako kot Rade služijo Jannse, Crisan in Mertin, vsak od ene kmetije.*

S u r k e n t a l²² hube 9. Supan Jursse und supan Marin und suppan Goyan tenet hubas 2 et serviunt dupliciter ut supan Lucas in Pyrich in omnibus, supprecht d s 4, d 18. Gregori ibidem tenet hubas 2 et servit tritici mensuras 7, avene mensuras 9, sannd Jorgenrecht d 32. Tzscherne tenet hubas 2 et servit ut supra der Gregori in omnibus. Yangko tenet hubas 2 et servit in omnibus ut supra der Gregori. Mertin ibidem tenet hubam et servit ut supra Merin in Pirich, sand Jorgenrecht d 16.

A m S t a i n²³ hube 3. Suppan Suppe tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Pirich, supprecht f 69. Niclas ibidem tenet hubas 2 et servit in omnibus dupliciter ut supra Merin ze Pirich.

O b e r f r e s a w²⁴ hube 12. Suppan Osee tenet hubas 2 et servit tritici mensuras 7, avene mensuras 7, sand Jorgenrecht d 51 und 1 mulmes pageden, cetera parva iura ut supra Merin in Pirich. *Po dve kmetiji imajo Zeye, Meli in Mathe, po eno pa Mekawetz, Rueprecht, Suzzko in Michel; vsi služijo enako kot župan Osee.*

N i d e r e n f r e s a w^{24a)} hube 16. Supan Jure daselbs tenet hubam et servit tritici mensuras 4, avene mensuras 4, supprecht (d) 69, in parvis iuribus ut supra ceteri. Suppan Juri iterum tenet iterum unam hubam et servit in blado ut supra suppan Juri, sannd Gorgenrecht d 16. Supan Lucas tenet hubam et servit in omnibus ut supra supan Jure. Ruprecht tenet hubas 2 et servit tritici mensuras 8, avene mensuras 8, iurem sancti Georii d 32. Cernee tenet hubam et servit tritici mensuras 4, avene mensuras 4, sannd Jorgenrecht d 16. Jacob ibidem tenet hubam et servit in omnibus ut supra Cerrne. Et omnes dant parva iura ut supra Merin in Pirich. *Po eno kmetijo imajo Mateli, Peter in Tzscherne in služijo kot Cerrne, po eno pa Zorko, Meli in Jannse in služijo kot Rueprecht. Merin Kleinschakh servit d 80.*

l) Popravljen iz prečrtanega Juri. m) Za omnibus črtano ut.

²⁰ Str. 83, op. 109.

²¹ Str. 84, op. 111.

²² Str. 83, op. 110.

²³ Str. 84, op. 112.

²⁴ Zgornje Brezovo, obč. Blanca.

^{24a} Str. 84, op. 113.

Nota die obgeschriben lewt dinent dy klainen recht als annder hublewt ut supra patet.

Cryssymerta²⁵ hube 4. Suppan Merin und suppan Gregor dinent in omnibus ut supra supan Lucas in Pirich. Aber ain annderr Merin daselbs tenet hubam et servit in omnibus ut supra Merin in Pirich. Herman ibidem tenet hubas 2 et servit dupliciter in omnibus ut supra Merin in Pirich.

O s r e d e g k²⁶ hube 4. Supan Vlreich tenet hubam 1 und supan Mathe cum eo et serviunt in omnibus ut supra supan Lucas in Pirich. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Pirich: Mlegker, Crisan in Cobyna.*

T z e r y e²⁷ hube 4. Supan Jursse und supan Mathee tenent hubam et serviunt ut supra supan Lucas in omnibus. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Pirich: omenjeni župan Jursse, Mathea in Merin.*

L e s c h k o w e t z²⁸ hube 5. Supan Mikssee tenet hubam et servit in omnibus ut supra supan Lucas in Pirich. *Po eno kmetijo imajo Ramstecher, Niclas in Mertin ter služijo enako kot Merin in Pirich. Slode tenet hubam et servit tritici mensuras 3, avene mensuras 4, sannd Gorgenrecht d 16, cetera omnia ut alii homines.*

S t r a n y a n²⁹ hube 4. Supan Redi tenet hubam et servit in omnibus ut supra supan Lucas in Pirich. *Po eno kmetijo imajo Gregor, Janes in Herman ter služijo enako kot Merin in Pirich.*

M i t t e r l o s t z e²⁹ hube 4. Suppan Zeyko und supan Thomas tenent hubam et serviunt in omnibus ut supra supan Lucas. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Pirich: Jacob, Thomas in Tzwecks.*

N i d e r l o s s i t z²⁹ hube 4. Supan Jaco und suppan Thomas tenent hubam et serviunt in omnibus ut supra supan Lucas in Pirich. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Pirich: Pauli, Contzyan in Colobitzsch.*

O b e r b l a n i t z³⁰ hube 8. Supan Jacob und supan Janes tenent hubas 2 et serviunt tritici mensuras 10, avene mensuras 12, supprecht d s 4, d 18, cetera omnia ut supra alie huebe servientes dupliciter. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Pirich: Jacob, Mertin Weber in Herczog Jacob. Mathea tenet hubam et servit in blado et aliis ut supra Merin in Pirich, sannd Gorgenrecht d 16. Stephan ibidem tenet hubas 2 et servit tritici mensuras 7, avene mensuras 9, sannd Jorgenrecht d 32. Mertin Sneider tenet hubam et servit pro omnibus d s 4, et dat alia parva iura ut supra alii tenentur dare.*

²⁵ Str. 81, op. 92.

²⁶ Str. 81, op. 94.

²⁷ Str. 81, op. 96.

²⁸ Str. 82, op. 97.

²⁹ Str. 81, op. 95.

³⁰ Str. 82, op. 98.

Presslawsta³¹ hube 5. Supan Michael tenet hubam et servit in omnibus aliis ut supan Lucas in Pirich, et dat pro supprecht d 69. Mathea ibidem tenet hubam et servit in omnibus aliis ut Merin in Pirich, et dat sand Jorgenrecht d 18. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Mathea: Merin, Meytzem in Peter.*ⁿ⁾

Galische wetz³² hube 3. Supan Ruprecht und suppan Janes tenent hubam et serviunt ut supra Lucas in Pirich et dant pro supprecht d 74. Gerny tenet hubam et servit ut supra Merin in Pirich, sand Gorgenrecht d 18. Videtz tenet hubam et servit ut supra in omnibus ut Merin in Pirich, sand Jorgenrecht d 18.

Nidernpirich³³ hube 6. Supan Meytzem und supan Ruprecht tenent hubam 1 et serviunt ut supra suppan Lucas in Obernpirich et dant pro supprecht d 74. Mathea tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich sannd Jorgenrecht d 28. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Mathea: Clement Schuster, Moteynn, Clement in Macko.*

Vileschndorff³⁴ hube 20. Supan Merin tenet hubam et servit ut supra Lucas in Obernpirich, supprecht d 69. Suppan Mertin ibidem tenet hubam et servit ut supra Merin in omnibus. Gorko Veirluga tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich sannd Jorgenrecht d 16. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Gorko Veirluga: Merin Verluga, Paul, Pernhart-Primus (dva skupaj), Jure, Merin-Paul (dva skupaj), Janns am tor, Dyetreich, Zeyko, Zeyko-Tzscherne (dva skupaj), Widetz, Crisan, Yoriko Leykos, Meytzen, Ruprecht Sneider, Jacob,^{o)} *Rueprecht Verluga in Tzeschegk.**

Rawnⁿ⁾³⁵ prope Vileschendorff hube 4. Jerny vom Rawn tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich sannd Jorgenrecht d 16. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Jerny vom Rawn: Zeyko, Pusst in Jannse.*

Schedem³⁶ hube 2. Supan Merin ibidem tenet hubam et servit tritici mensuras 5, avene mensuras 5, sannd Jorgenrecht d 27, cetera parva iura ut alie hube supra. Mertin daselbs tenet hubam et servit in omnibus ut supra supan Merin.

Wellen³⁷ hube 3. Macko ibidem tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich, sannd Jorgenrecht d 27. *Po eno kmetijo imata in služita enako kot Macko: Merin in Juri.*

n) Pri Petrovi kmetiji pripisano ob robu öd. o) Pri Jakobovi kmetiji pripisano od kasnejše roke öd. v) Rawn popravljen iz Rawm.

³¹ Presladol, obč. Blanca.

³² Kališovec, obč. Senovo.

³³ Str. 82, op. 99.

³⁴ Str. 82, op. 100.

³⁵ Ravne, obč. Senovo.

³⁶ Str. 109, op. 29.

³⁷ Belca, obč. Senovo.

L o k c h³⁸ hube 9. Supan ibidem tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich, sannd Jorgenrecht d 27. Crisan tenet hubas 2 et servit dupliciter ut supra Merin in Obernpirich, sannd Jorgenrecht d 54. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Supan v tej vasi*: Clement, Zeyko, Jacob, Peter, Paul in Mathea.

O b e r w e l i g k (hube)³⁹ 7^{1/2}. Supan Czeregk tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Obernpirich, supprecht d 69. Paul ibidem tenet ^{1/2} hubam et servit medium censum in omnibus ut supra Merin in Obernpirich. Suppan Michel tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Obernpirich, supprecht d 69. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Obernpirich*: Mathea, Asee, Perko, Gregori in Zeyko.

M i t t e r w e l i g k³⁹ hube 6. Supan Jacob tenet hubas 2 et servit dupliciter ut supra Lucas in Obernpirich, supprecht d s 4, d 18. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Obernpirich*: suppan Paul in Jacob (*skupaj*), Meytzen, Anndre in Jannse.

N i d e r n w e l i g k³⁹ hube 8^{1/2}. Suppan Jerny und suppan Jursse tenent hubas 2 et serviunt ut supra supan Lucas in Obernpirich, supprecht d s 4, d 18. Conczian tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich, sannd Jorgenrecht d 32. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Conczian*: Rumstecher, Ratschacher, Janes, Ruepprecht in Crisan. Andre ibidem tenet hubam ^{1/2} et servit medium censum ut supra Merin in Obernpirich, et parva iura servit de per se.

Z e r o b a t e n⁴⁰ hube 4. Supan Crisan tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in omnibus censum. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Obernpirich*: Ramstecher, Yban in Jægke.

Z e l l t z⁴¹ hube 11^{1/2}. Suppan Oswald, suppan Conczion, suppan Jegke, supan Juri tenent hubas 2 et serviunt dupliciter ut supra supan Lucas in Obernpirich; supprecht d s 4, d 18. Meli ibidem tenet hubam ^{1/2} et servit medium censum ut supra Merin in Obernpirich. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Obernpirich*: Merin Tenstl, Juri, Clement, Clabatetisch, Polschitz, Predeslaw, Merin Lokuschadt, Juri Lokuschagk in Stephan.

P e r n h a r t z t a l⁴² hube 7. Suppan Zeyko tenet hubas 2 et servit dupliciter ut supra supan Lucas supprecht d s 4, d 18. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot Merin in Obernpirich*: Meytzein, Herman, Merin, Crisan in Vlreich.

P o g k l e g k⁴³ hube 8. Supan Merin tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Obernpirich, supprecht d 69. Supan Mathea und supan Herman tenent hubam et serviunt ut supra supan Lucas in Obernpirich,

³⁸ Str. 109, op. 28.

³⁹ Str. 82, op. 101.

⁴⁰ Str. 83, op. 102.

⁴¹ Str. 83, op. 103.

⁴² Str. 83, op. 104.

⁴³ Str. 83, op. 105.

supprecht d 69. Stephan ibidem tenet hubas 2 et servit tritici mensuras 7, avene mensuras 9, sand Jorgenrecht d 32, alia parva iura ut una alia duplex huba. Vlreich und Tzscherne tenent hubas 2 et serviunt in omnibus ut supra Stephan. Rupprecht tenet hubas 2 et servit in omnibus ut supra Stephan. Lagoye tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich, sannd Gorgenrecht d 16. Peter ibidem tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich, sannd Gorgenrecht d 16.

N i d e r b l a n i t z⁴⁴ hube 3. Supan Zare tenet hubam et servit ut supan Lucas in Obernpirich, supprecht d 69. Supan Meytzem servit in omnibus ut supra supan Zare. Zorko ibidem tenet hubas 2 et servit tritici mensuras 7, avene mensuras 9, sannd Gorgenrecht d 32, et in parvis iuribus ut supra dupliciter Lucas in Obernpirich. Ibidem von ainer wisen d 40.

N i d e r C l a ö d t⁴⁵ hube 4. Supan Merin und supan Mertin tenent hubam et serviunt in omnibus ut supra supan Lucas in Obernpirich. Janes tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich in omnibus censum. Poche tenet hubam et servit pro omnibus censum d s 4. Die hub mag man wol hinwider bestiffen auf den zins als Merin von Obernpirich dint.^{r)} Merin ibidem tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich in omnibus censum.

P y a w s c h a g k⁴⁶ hube 3. Supan Primus et supan Zarko tenent hubam et serviunt in omnibus censum ut supra supan Lucas. *Po eno kmetijo imata in služita enako kot Merin in Obernpirich: Rupprecht in Primus.*

Z u s a n n d C a n t z i a n⁴⁷ hube 3. Supan Fritzal tenet hubam et servit in omnibus ut supra supan Lucas in Obernpirich. Supan Juri servit ut supra supan Lucas in Obernpirich. Mathea tenet hubam et servit in omnibus ut supra Merin in Obernpirich.

P o d e m⁴⁸ hube 3. Supan Juri tenet hubam et servit in omnibus ut supra supan Lucas in Obernpirich. Der klain Crisan tenet hubam et servit ut supra Merin in Obernpirich in omnibus censum. Der lanng Crisan tenet hubam et servit tritici mensuras 3, avene mensuras 4, sannd Gorgenrecht d 16.

R o s e m⁴⁹ hube 3. Supan Jursse tenet hubam et servit ut supra supan Lucas in Obernpirich in omnibus censum. Zeyko tenet hubam et servit de omnibus censum ut supra Merin in Obernpirich. Aber Zeyko tenet hubam et debet servire ut supra Merin in Obernpirich; ist gelegt fur ain huben.^{s)}

r) *Ob robu pri tem stavku od sočasne roke: Ist fur ain huben in traid gelegt.*
s) *Na robu od sočasne roke pripisano öd.*

⁴⁴ Str. 84, op. 114.

⁴⁵ Str. 84, op. 115.

⁴⁶ Kje?

⁴⁷ Str. 111, op. 47.

⁴⁸ Str. 111, op. 45.

⁴⁹ Str. 111, op. 48.

Saffers⁵⁰ hube 5. Supan Jensagk tenet hubam et servit tritici mensuras 4, avene mensuras 4, sannd Jorgenrecht d 30, cetera parva iura ut alii serviunt. *Po eno kmetijo imajo in služijo enako kot župan Jensagk: Jentze, Janes, Zorgko in Mathea.*

Vermerkt dye gut so gelt dyenen.

Am Pleschibitz⁵¹ hube 5. Supan Thomas tenet hubam et servit denariorum s 3 d 10. Mathea tenet hubam et servit denariorum s 3 d 10. Thome tenet hubam et servit denariorum s 3 d 10. Gregori tenet hubam et servit ut supra ds 3 d 10. Meli tenet hubam et servit ds 3 d 10.

Am Twarogen.⁵² Zeyko tenet hubas 2, servit ds 6 d 20.

Sighartzrawn.⁵³ Parodetz tenet hubam et servit denarios 60.

Naplachssetzzychsellich alias Blaxsesgeschyez z.⁵⁴ Vrban ibidem tenet hubas 2 et servit ds 6 d 20.

Sumpertal.⁵⁵ Roppe tenet hubam et servit denariorum s 3 d 10.

Huligen.⁵⁶ Juri ibidem tenet hubam et servit ds 3 d 10.

Gelsch.⁵⁷ Fritze daselbs tenet hubam et servit ds 3 d 10.

Groblach.⁵⁸ Jënnse tenet hubam et servit ds 3 d 10. Den czins nimbt der pfleger von Reyhnstain⁵⁹ ex gratia.

Summa der huben obenhalben von Twarogen⁵² facit hube 9.

Nota. Dye burger von Reyhenstain⁵⁹ dint dem pfleger daselbs für den hofczins d marck 2 d 60. Und sind dye burger mit namen also genant ut supra.

Mulenrechten.

Thomas Matschilingk von ainer mul dinnt f 40 und dem amptman 2 chopawn an der Zellnitz⁶⁰ gelegen. Jursse Pressitze von ainer mul an der Zellnitz d 80; officiali cappawn 2. Mathe Weber von ainer mul an der Zellnitz d 40; officiali cappawn 2. — Am Rabenspach.⁶¹ Mathe ibidem von ainer mul dinnt s 5 d 10; officiali cappawn 2. — Niderblanitz.⁶² Gertsche ibidem von ainer mul d marck 1; officiali coppawn 2. — Bernhartztal.⁶³ Supan Zeyko von ainer mul d 40; officiali cappawn 2. — Zellitz.^{63a} Stoper ibidem von ainer mul d 60; officiali cappawn 2.

⁵⁰ Završe, obč. Senovo. Urbar 1528 navaja z istim številom kmetij kraj Sawersch.

⁵¹ Plešivec, obč. Senovo.

⁵² Str. 85, op. 118.

⁵³ Prejkone Zuričica (obč. Senovo). Urbar iz 1528 na istem mestu Syaczicza.

⁵⁴ „Sela na Plešivcu“, „Plešivska sela“, Plešivec, obč. Senovo.

⁵⁵ Po vrstnem redu glede na urbar iz 1528 Kosoldoll — Kozlova sela, obč. Senovo.

⁵⁶ Na Mlakah, obč. Senovo (hulwe, mlaka).

⁵⁷ Jevša, obč. Senovo.

⁵⁸ Groblje (Gruble), severozap. od Rajhenburga. Urbar iz 1528: Gruebell.

⁵⁹ Raštanj, obč. Senovo

⁶⁰ Sevnična, potok, ki teče pri Sevnici v Savo.

⁶¹ Vranjski potok, ki teče od Vranja proti jugu.

⁶² Str. 84, op. 114.

⁶³ Str. 83, op. 104.

^{63a} Str. 83, op. 103.

Swaigpfenning.

Michel von Obernfresa⁶⁴ dinnt swaigphenning 75, hat 5 frischung.
 Michel von Rosshewbt⁶⁵ dinnt d 75, hat 5 frischung. Paul Polich von
 Losicz⁶⁶ dinnt d 75, hat 5 frischung. Thomas von Podem^{66a}) dinnt d 75,
 hat 5 frischung.

Chesten.

Zabyagk.⁶⁷ Supan Merin ibidem 1 mes kastenmazz. Supan Kone
 dinnt 1 mes. Merin Bebitzsch dinnt ain mes kesten. Andre Bebitzsch und
 Asbe dinnt bayd 1 mez. Mathea Weber dinnt 1 mez. Klebymer dinnt 1 mez.
 Peter dinnt 1 mez.

Rosshaubt.⁶⁸ Suppan Tzscherne und suppan Peter dinnt baid
 1 mez. Reynisch dinnt 1 mes. Primus dinet 1 mes. Michel dinnt 1 mes.

Aych.⁶⁹ Supan Mathea dinnt 1 mezz. Supan Paul dinnt 1 mezz.
 Herman des Clement ayden dinnt 1 mezz. Tzscherne Herman dinnt
 1 mezz. Jacob Jesus dinnt 1 mez. Mathea dinnt 1 mez. Mertin dinnt
 1 mezz.

Dresen.⁷⁰ Peter ibidem dinnt 1 mez kesten. Gregori dinnt 1 mezz.

Hindersessen.

Primo zu Zellitz.⁷¹ Merin Wolf 2 copawn. Mere Sneider 2 copawn.
 Krebowitzscher 2 copawn.

Obernwlantz.⁷² Merin Slodi 2 coppawn. Mertin Mullner 2
 coppawn.

Zameretzsch.⁷³ Jannse Tzereschawer dinnt d 16.

Vileschndorff.⁷⁴ Zeyko Weber dinnt d 16. Motschnikch dinnt
 2 coppawn. Smid dinnt 12 d. Bramse dinnt 2 coppawn. Kune dinnt 12 d.

Lukchue.⁷⁵ Janes dinnt 2 coppawn. Vlreich 2 coppawn.

Grätz.⁷⁶ Zeyko Weber dinnt 2 cappawn. Paul daselbs 2 capawn.
 Juri dinnt 2 coppawn.

Rosen.⁷⁷ Tzscherne daselbs dinnt 2 copawn. Juri von Come-
 rietz^{77a}) dinnt 2 copawn.

⁶⁴ Str. 84, op. 113.

⁶⁵ Str. 80, op. 82.

⁶⁶ Str. 81, op. 95.

^{66a} Str. 111, op. 45.

⁶⁷ Str. 80, op. 81.

⁶⁸ Str. 80, op. 82.

⁶⁹ Str. 80, op. 83.

⁷⁰ Str. 79, op. 80.

⁷¹ Str. 83, op. 103.

⁷² Str. 82, op. 98.

⁷³ Str. 111, op. 51.

⁷⁴ Str. 82, op. 100.

⁷⁵ Lokve, obč. Rajhenburg.

⁷⁶ Str. 83, op. 106.

⁷⁷ Str. 111, op. 48.

^{77a} Str. 81, op. 90.

Leskowetz.⁷⁸ Andre daselbs dinnt 2 coppawn.

Tzscheyn.⁷⁹ Merin Sneider dinnt 2 coppawn. Merin Leschingk dinnt 2 coppawn. Vrbe dinnt 2 coppawn. Stephan Mullner 2 coppawn. Paul von Oberstrazisch⁸⁰ 12 d. Meli Mullner von Zockental⁸¹ dinnt 2 coppawn. Herman zu Ternobetz⁸² dinnt 2 coppawn. Gregor¹⁾ zu Schirkowetz⁸³ dinnt 2 coppawn.

Niderfresa.⁸⁴ Merin Kleinschak dinnt 4 coppawn. Zeyko Weber dinnt 2 coppawn. Spiler dinnt 2 coppawn.

Zu sannd Pauls.⁸⁵ Wudina 2 coppawn. Meli im weingang 2 coppawn.

Nota. Von dem urbar dinnt man dem amptman 8 coppawn.

Nota. Zu Unser Frawn bey Liechtenwald⁸⁶ sind 9 huben dye zu der fruemess gehörn; sol yde dem pfleger gen Liechtenwald dinnen zû sannd Michels tag 1 gut hun vogtrecht. Item und zwo hüben ligit nahent dabey, solten villeicht auch zu vogtrecht yede 1 hun dienen.¹⁾

Nota. Dye steur aus dem urbar. Primo domino nostro Salzeburgensi d mark 40. Für dye markt mawtt d mark 9. Vicedomino denariorum mark 4. Castellano denariorum mark 5. Dem amptman für frischung und lemper d libram 1. Dem schreiber d libram 1. Dem scherger d 80.

Nota. Dye stewart im markt.⁸⁷ Primo domino nostro Salzeburgensi d mark 32. Für halbe marckt mawtt d mark 9. Castellano d libram 1. Scriptori d 80. Preconi d 40.

Das urfar⁸⁸ dinnt j^arllich denariorum mark 18.

De Waluco d mark 5.

Fleischpenkh. Mathe Chudein von seiner pankh d 60. Meytzem dinnt d 80. Perdegrech d 80. Jursse d 80. Thomas d 60. Pernhart d 80. Peter mit der schrammen d 80. Aber ain annder Peter d 80.

Fabri. Jerne dinnt 3 d. Gregor dinnt d 6 von zwain smitten. Smokh dinnt 3 d. Merin dinnt 3 d. Primus dinnt 3 d. Thomas dinnt 3 d. Jacob dinnt 3 d. Michel dinnt 3 d.

Nota. Dye hefner zu dem sloss dienen. Für ain marck dye hefner angeslagen. Michel, Clement, Niclaus, Lucas, Merin, Paul, gesessen zu

¹⁾ *Tu pripisano* öd. ¹⁾ *Spodaj ob robu od roke glavnega teksta*: Interroga de veritate.

⁷⁸ *Str. 82, op. 97.*

⁷⁹ *Str. 83 op. 107.*

⁸⁰ *Str. 80, op. 88.*

⁸¹ *Kje?*

⁸² *Str. 81, op. 91.*

⁸³ *Str. 79, op. 78.*

⁸⁴ *Str. 84, op. 113.*

⁸⁵ *Sv. Pavel (podružnica pod sosesko Brezje, obč. Dovsko). V urbarju iz 1528: Presie pey sand Pauls.*

⁸⁶ *Šmarje pri Sevnici (obč. Sevnica).*

⁸⁷ *Sevnica.*

⁸⁸ *Brod preko Save pri Sevnici.*

Hafnertal,⁸⁹ dinnent ye zwen ain quatember ainen samm hefner, und ob icht abgeet, das nimbt man darzü.

Item dye vischwaid. Von der Zellniz an, die in die Saw flewsst⁹⁰ bey Vnser Frawn ob Liechtwald,⁸⁶ auf halber Saw gar ab biz da die Zatel in dye Saw flewsst;⁹¹ alle gstadeys im wintter und all haken und annder vischwaid auf dem lannd, da Liechtenwald und Reyhenburg aufgigt, und zu Rain alle vischwayd alsweit dye Saw ist untz gar ab zu der Zatel.⁹¹

Sterbgüt.

Item den weingarten am Syppkowecz,⁹² den sol der pawr auf der huben pawen, darumb legt man auf den amptman zu Liechtenwald jërlichen von redember wein, aber yecz bey dem Gallenberger nimpt man wein alsvil des im weingarten wirt jërlichen.^{v)}

Item das lanndtgericht zu Liechtenwald auf dem lannd und in dem marckt ist angeslagen pro denariorum marcis..., dafür ist gelegt d mark 20.

Nota das kastenmez als dye pawern dinnt gehawfft hat 20 virtail kandel Salzburger mass.

Nota ain mulmezz so man ausgibt dem hawbtman und den pflegern und unserm hern von Salzburg hat 10 quartalia Salzburger mass.

Nota ain... hat 10 quartalia Salzburger mass und 1 marcktember macht 16 quartalia und 30 quartalia machen ainen redember.

Hofczinns zu Liechtenwald im markt, aufgeschriben anno Domini etc. 48°.

Primo Niclas Neboysse hofczins d 3. Jannse Mullner d 3. Smukh Smid d 2. Fridlinn d 3. Dye mul an der traten d 12. Juri Czimerman d 3. Niclas Cropsitsch d 3. Janes Diescher d 2^{1/2}. Her Gorg der pfarrer d 1^{1/2}. Schamler d 5. Zorcko d 6. Mynndorfer d 6. Mali^{w)} Huter d 6. Peterl d 3. Herman d 4. Von dem weingarten d 1^{1/2}. Zarko d 6. Johanes von dem garten d 12. Juri Pressicza d 5. Brate d 3. Her Thomas d 10. Jannse von sand Preyms⁹³ d 4. Achacz Mysanncz d 4. Strasser d 3. Sterczey Sneider d 4. Matheus Schuster d 3. Tzolschuch d 12. Peter Fleischakher d 3. Jacob Sweitfurb vom garten d 4. Mathia Czollnerinn d 4. Resegk d 3. Tzolschuch d 12. Jursse Schuster d 12. Tzolschuch d 12. Her Hanns kuchenmaister d 14. Mesner d 4. Merin Lanndshuter d 6. Primus Schuster d 12. Tzolschuch d 12. Achacz Mysencz d 6. Jacob Swertfurber d 3. Janes Slander von dem

v) *Ob robu od roke glavnega teksta: Hic sunt facti (:)* denariorum β 10 und der weingarten sol beleiben bey am gsloss. w) Mali *popravljeno iz Peli.*

⁸⁹ Str. 83, op. 109.

⁹⁰ *Sevnična, ki teče v Savo.*

⁹¹ *Sotla, pritok Save.*

⁹² Str. 79, op. 78.

⁹³ *Podružnica sv. Primoža in Felicijana župnije v Zabukovju.*

weingarten d 8. Stephan Schuster d 3. Und von dem weingarten d 4. Tzolschuch^{12.}^{x)} Jannse Wabugk d 8. Jacob Murget d 4. Von dem weingarten d 7. Migke von dem keler d 3. Mayczem Schuster d 12. Tzolschukh d 12.^{x)} Mertein Schuster d 4. Tzolschuch d 12. Tzscherne Tzolschuch d 12. Janes Schuster d 3. Laurentz d 3. Vide Wachter d 2.^{x)} Bischiprebo d. 8. Jannse Damyn d 1. Von dem garten d 32. Jurse Schuster d 1. Tzolschuch d 12. Gorg Gannedes d 2. Gregori Schuster d 1. Tzolschuch d 12. Jure d 3. Merin d. 3. Gaschamelen d 3. Crisan d 3. Her Thomas d 3. Merin Schuster Tzolschuch d 12. Mike Schuster d 3. Von dem garten 3 d. Tzolschuch d 12. Caschamel Schuster 3 d. Tzolschuch 12 d. Dettelm d 3. Pere Schuster d 3. Von czwain weingarten d 6. Tzolschuch d 12. Jakob Seyfrid d 10. Michel Lëwchtstokh d 9. Tzolschuch 12 d. Matheus Schuster d 4. Tzolschuch 12 d. Jannse Lipper d 8. Pangrätz Krainer d 12. Von den weingarten d 6.^{y)} Czolschuch 12 d. Jannse Lipper d 8. Pangrätz Krainer d 12. Von dem weingarten d 6. Her Gorg pfarrer d 6. Niklas Kerrscha (?) d 12. Seyfriden vom keler d 3. Murgot vom keler d 3. Mertin Pressicza d 12. Jursse Pader d 6. Von dem weingarten 2 d. Gregori Krainer d 6. Peter Fuchshuber d 6. Neboysse d 12. Tzscherne Krainer d 6. Michel Glaboticz d 6. Primus Smid d 6. Wilburger d 12. Niclas Pfeiffer d 3. Mertel Drescher d 6. Jakob Arbayter d 6. Tzolschuch 12 d. Niclas ambtman von den weingarten d 2. Janes Zwelifer d 3^{1/2}. Cristof^{z)} Czwelifer hofczins d 6. Stephan Ferug d 3. Michel Sibenburger 3. Jakob Sparer d 6. Hanns Vischer d 6. Murrigot d 3. Tzscherne Sparer d 3. Gregori d 4. Janes Smid d 3. Gengl Smid d 3. Thomas Smid d 3. Conrad Smid d 3 vel Meli Smid. Gregor Smid d 3. Jakob Smid d 12. Thomas Slisicz d 6. Von dem keler 3 d. Und von dem garten 3 d. Tzolschuch d 12. Philipp Huter d 6. Jorg Prozzicze d 9. Andre Czacker d 6. Michel Clabatecz d 12. Zorko Tzolschuh d 12. Her Hanns kuchenmaister d 13^{1/2}. Janes Richterko d 2. Crisan Huter d 11. Andre Copiczsch d 12. Petrus Stoczner d 6. Juri Hesiber d 6. Meyczm Schuster Tzolschuch d 12. Tzscherne Huter d 12. Mulner aus dem Rabenspach⁹⁴ von dem weingarten 2 d. Merin Merko hofczins d 5. Tzolschuch d 12. Stoyan d 3^{1/2}. Jannse Pfeiffer d 4. Mertin schuster d 3^{1/2}. Janesecz Tusnicht Tzolschuch d 12. Paul d 3. Mutel Sneider d 3. Von dem keler 3 d. Herman Stopper d 1^{1/2}. Dez von Tzerania d 6. Mardaxs d 2. Merin Schuster d 6. Tzolschuch d 12. Niklas Verig d 7. Paul Schuster d 6. Tzolschuch d 12. Cposch d 5. Asee Wechsler d 7. Crisan Lotritsch d 9. Michel Schuster d 6. Larentz Huter d 13. Jacob Merkes d 3. Tzolschuch d 12. Matheus Merkes d 3. Hanns Jussakh d 6. Larentz Huter d 3. Gregori Smid d 3. Niclas Ferug d 3. Michel Schuster d 3. Michel von des swertferger hofstat d 12. Von dem weingarten d 3. Mertin Schuster d 3. Tzolschuch d 12. Matheus Kunig d 9. Von dem weingarten 3 d. Jure Schuster d 6. Tzolschuch 12 d. Michel Schuster d 6. Tzolschuch d 12. Perrdegrech

x) *Pripisano* öd. y) *Od Jannse do weingarten prečrtano.* z) *Original Cirstof.*

⁹⁴ *Str. 80, op. 85.*

d 8. Juri Krainer d 3. Von dem weingarten d 4. Thomas d 3. Jursse d 3. Philipp Huter d 3. Janes Slander d 6. Tzolschuch d 12. Vellinder d 6. Tzolschuch d 12. Gregori Kursner d 6. Bedepeter von dem weingarten 2 d. Chudanibt d 8. Pikolinn d 6. Crisan Lotritsch d 8. Meyczem Fleischaker d 6. Aber Meyczem d 6. Irher d 6. Yerrin d 6. Der lanng Sparer d 3. Crisan d 6. Michel Slander d 6. Tzolschuch d 12. Vlreich d 5. Peter d 6. Mathe Weber d 6. Frum Janes d 6. Herman Dewtschman d 6. Achacz Inster d 6. Clement Huter d 12. Achacz Inster d 6. Jacob am Mulikh d 9. Michel Hueter von der heringer mit hofstat d 6. Idem Michel von seinem haws d 6. Mateyko Sneider d 6. Paul d 6. Schancze d 6. Merin Smid d 12. Mertin Schuster d 6. Tzolschuch d 12. Paul Slander d 6. Tzolschuch 12 d. Mertin Schuster d 6. Von dem stadel d 5. Jurko d 6. Von dem weingarten 1 $\frac{1}{2}$ d. Tzolschuch 12 d. Jannse Vischer d 3. Idem von des Conrats hofstat d 6.^{aa)}

Nota. Welich uber jar pachent und prot fail habent ze Liechtenwald, gibt yeder 9 d. Der sind yecz, videlicet anno etc. 48°, bey sechsen.

aa) *Ob robu številka CCXXXV.*

Imeni krajev in oseb

IMENIKI

Imenik krajev in oseb

- Abbayt, *gl. Meytzem.*
Achacz Inster, *posestnik v Sevnici*, 134.
Achacz Mysanncz, — Mysencz, *posestnik v Sevnici*, 132.
Achatz, *kmet v Čanju*, 123.
Adelprecht schepho, *v vasi „Cossissowicz“*, 73.
Aeich, *gl. Dobje.*
Aglay, *gl. Oglej.*
Agorellum, *kmet v Šetenju*, 120.
Altenburch, *gl. Stari grad.*
Altmmarcht, *gl. Trgovič.*
Altnburch, *gl. Stari grad.*
Altnmarcht, *gl. Trgovič.*
Amaysen, *datz den, gl. Mravlinaki.*
Amlawicz, Amlowecz, Amlowicz, *gl. Anovec.*
Anchel, *župan v Drožanju*, 120.
Andre, *kmet v Drožanju*, 120; *kajžar v Leskovcu*, 131; *kmet v Mirnem dolu*, 121; *kmet v Spodnjem Velikem*, 127; *župan v Kladju*, 122; *kmet v Žabjeku*, 120.
Andre Bebitzsch, *posestnik v Žabjeku*, 130.
Andre Copiczsch, *posestnik v Sevnici*, 133.
Andre Czacker, *posestnik v Sevnici*, 133.
Andreas in Pettouia, 90.
Andre, *kmet v Srednjem Velikem*, 127.
Anovec (Amlawicz, Amlowecz, Amlowicz) *vas obč. Videm*, 72, 114, 117.
Ansach, Ansachê, *gl. Anže.*
Anže (Ansach, Ansachê), *vas obč. Rajhenburg*, 71, 112.
Apenca (Pacskendorf), *zaselek obč. Korena jugovzh. Maribora*, 94. — *Wisnto de Pacskendorf*, 94.
Aracher, *kmet v Pustem vrhu*, 123.
Arbayter, *gl. Jakob.*
Arenngesiez, *mogoče Javorovec, obč. Sromlje*, 74.
Arnoldsdorf, *gl. Arnova sela.*
Arnova sela (Arnoldsdorf), *vas obč. Artiče*, 74, 117.
Asbe, *kmet v Spodnjem Stržišču*, 122; *posestnik v Žabjeku*, 130.
Asee, *kmet v Zgornjem Velikem*, 127.
Asee Wechsler, *posestnik v Sevnici*, 133.
Aych, *gl. Dobje.*
Babčki dol (Pabstuel, Pabstuol), *zaselek obč. Sromlje*, 74, 114.
Bebitzsch, *gl. Andre, Merin.*
Bebraunich, Bebravnich, *gl. Brebrovnik.*
Bedepeter, *posestnik v Sevnici*, 134.
Belca (Wellen), *zaselek obč. Senovo*, 126. — *Kmetje: Juri, Macko, Merin.*
Bernhartztal, *gl. Pirničev dol.*
Berrncz, *gl. Brnca.*
Bischiprebo, *posestnik v Sevnici*, 133.
Bizeljsko (Vizel), 115.
Blanca (Inferior Blanicz, Blanitz inferior, Niderblanitz), 84, 110, 128, 129. — *Župana Meytzem, Zare; kmet Zorko; mlinar Gertsche.*
Blanitz inferior, *gl. Blanca.*
Blanitz superior, *gl. Klanec.*
Blaxsesgeschyezz, *gl. Plešivec.*
Bodkovci (Wodichendorf), *vas obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah*, 103.
Bramse, *kajžar v Dolskem*, 130.
Brate, *posestnik v Sevnici*, 132.
Bratislavci (Bratizlastorf sive Pischolfsdorf), *vas obč. Polenšak*, 103.
Bratizlastorf, *gl. Bratislavci.*
Bebravnich, *gl. Brebrovnik.*
Brebrovnik (Bebraunich, Bebravnich, Superior Bebraunich, Superior Bebravnich), *vas obč. Sv. Miklavž pri Ormožu*, 88, 89, 93, 96, 97, 98.
Breg, *Spodnji, Zgornji (in Littore, am Rain), vas pri Ptujju*, 87, 98.
Bretina, *kmet v Komorivcu*, 123.
Brezje (Pirch, Pyrch), *zaselek obč. Rajhenburg*, 72, 116.
Brezje (Inferior Pirch, Inferior Pyrch, Niderpirich), *vas obč. Senovo*, 82, 109, 126. — *Župana Meytzem, Ruprecht; kmetje:*

- Clement, Clement Schuster, Macko, Mathea, Moteynn, Ruprecht.
- Brezje* (Obernperg, Obernpirich, Obernpirchen, Pirch, Pirich, Pyrich, Superior Pyrch), zaselek obč. *Sevnica*, 79, 106, 119—128. — *Župan Lucas, kmet Merin.*
- Brezina* (Graeĭn), vas obč. *Brežice-okolica*, 118.
- Breznica* (Brezencz, Brezncz, Breznicz), vas in potok, obč. *Osluševci*, 90, 91, 94. — *Gorica: Brezniczer perg*, 94.
- Brezovci* (Pirch), vas obč. *Polenšak*, 88, 95, 96, 101.
- Brezovo*, gl. *Spodnje Brezovo, Zgornje Brezovo.*
- Brezencz, Brezncz, Breznicz*, gl. *Breznica.*
- Brežice* (Raeĭn, Raeyn, Rain, Rayn), mesto 71, 76, 77, 78, 85, 112, 115, 116, 118, 132. — *Heinzlinus in Rayn*, 76; *Nicolaus civis*, 76, 115. — *Castrum*, 77, 112; *cives*, 76; *civitas*, 112; *hofmarch*, 118; *hofstet*, 118; *iudicium civitatis*, 112; *iudicium provinciale*, 112; *muta*, 112; *nider tor*, 118; *officium*, 71; *padstuben*, 118; *pawngarten*, 118; *purchuta, purchuta castris*, 77, 78; *predium*, 112; *stat*, 118, *tuern*, 118; *vestt*, 118. — *Prim. uvod str. 25 dalje.*
- Brnca* (Berrncz), nekđaj vas, danes potok, ki teče pod *Grlici* v *Pesnico*, 103.
- Bukovci* (Puech), vas obč. *Sv. Marko niže Ptuja*, 98, 100. — *Hainricus de Puech*, 98.
- Calissowitz*, gl. *Kališovec.*
- Casschamel Schuster*, posest. v *Sevnici*, 133.
- Cayaucz*, gl. *Gajovci.*
- Celje* (Zilia), comes de *Zilia*, 117.
- Cenozetek*, kraj nekđaj blizu *Brežic ob Savi*, 77.
- Cerie*, gl. *Cirje.*
- Cerne* (Cerrne), kmet v *Spodnjem Brezovem* 124; *Cerrne*, kmet na *Žigarskem vrhu*, 123.
- Ch. Pfaeffinger*, 96.
- Ch. Slegel*, 97.
- Ch. de Weingartpuhel*, njegov sin *Gundachrus*, 97.
- Chacz*, *Dipoldus de* —, 95.
- Charb*, gl. *Skorba.*
- Chelchdorfarii*, uxor 88; *Chelchdorfer*, 105. — *Gl. tudi Ruger* *Chelchdorfer.*
- Chelnersdorf*, gl. *Ključarovci.*
- Chestanich*, gl. *Kostanjek.*
- Chlaeptze*, gl. *Merin.*
- Chlappndorf*, gl. *Hlaponci.*
- Chranichenaw*, gl. *Zerovinci.*
- Chrautpergerinn*, 96.
- Chreucz*, gl. *Križe.*
- Chrisan*, villa, kraj nekje blizu *Dramlje*, 76, 117.
- Chudanibt*, posestnik v *Sevnici*, 134.
- Chudein*, gl. *Mathe.*
- Chulm*, gl. *Hum.*
- Chunigspurger*, 117.
- Chunradus an der Grayan*, 91.
- Chunradus de Obraern*, 93.
- Ch(unradus) de Pischaeztz*, 73.
- Chunradus archiepiscopus Salzburgensis*, 77.
- Chunratsdorf*, gl. *Koračice.*
- Chunzcherius de Wurdoch*, 96; njegov sororius *Nicolaus.*
- Churczenekk*, pri *Mali Nedelji*, južno od *Ljutomera*, 94. — *Vlricus de Churczenekk*, 94.
- Cirje* (*Cerie*, *Tzerania?*, *Tzerye*), zaselek obč. *Blanca*, 81, 108, 125, 133. — *Župana: Jursse, Mathee; kmeta: Mathea, Merin.*
- Clabatecz*, gl. *Michel.*
- Clabatetisch*, kmet v *Selcih*, 127.
- Clade inferior*, gl. *Kladje*, obč. *Blanca.*
- Clade superior*, gl. *Kladje*, obč. *Zabukovje.*
- Clement*, gl. *Juri.*
- Clement*, kmet v *Lokvah*, 127; lončar v *Lončarjevem dolu*, 131; kmet v *Selcih*, 127; kmet v *Spodnjem Brezovem*, 126; kmet v *Zgornjem Stržišču*, 122.
- Clement*, tast *Hermana kmeta* v *Dobju*, 121, 130.
- Clement Huter*, posestnik v *Sevnici*, 134.
- Clement Schuster*, kmet v *Spodnjem Brezovem*, 126.
- Cobyna*, kmet v *Osredku*, 125.
- Cogetinci* (*Zogendorf*), vas obč. *Cerkvenjak*, 105.
- Colobitzsch*, kmet v *Spodnjih Loščah*, 125.
- Comarieucz, Comariowitz, Comaryewetz, Commerietz*, gl. *Komorivec.*
- Conczian*, kmet v *Spodnjem Velikem*, 127.
- Conczion*, župan v *Selcih*, 127.
- Conrad Smid*, posestnik v *Sevnici*, 133.
- Conrat*, posestnik v *Sevnici*, 134.
- Contzyan*, kmet v *Spodnjih Loščah*, 125.
- Copiczsch*, gl. *Andre.*
- Coposch*, posestnik v *Sevnici*, 133.
- Corischagk*, gl. *Gregori, Jenes.*

- Cosiczowicz, Cossissowicz, villa apud scheinonem, *vas nekje blizu Vidma ob Savi*, 73, 113, 117.
- Cozdiraicz, *kraj nekje v širši vzhodni okolici Ptuja*, 90.
- Cressimerstal, Crezziemerstal, *gl. Kosimerjev dol*.
- Crisan, villa, *gl. Chrisan*.
- Crisan, *kmet v Dolskem*, 126; *kmet v Hudem dolu*, 124; *kmet v Lokvah*, 127; *kmet v Osredku*, 125; *kmet v Pirničevem dolu*, 127; *posestnik v Sevnici*, 133, 134; *kmet v Spodnjem Velikem*, 127; *župan v Srobotnem*, 127; *župan v Zagradcu*, 123.
- Crisan Derlingkh, *kmet v Zagradcu*, 123.
- Crisan Huter, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Crisan, der klain —, *kmet v Dencah*, 128.
- Crisan, der lanng —, *kmet v Dencah*, 128.
- Crisan Lotritsch, *posestnik v Sevnici*, 133, 134.
- Cristof Czwelifer, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Cropsitsch, *gl. Niclas*.
- Cruce, apud Crucem, *gl. Križe*.
- Cryssymertal, *gl. Kosimerjev dol*.
- Curnovec (Tzurnowicz, Zvrnaeucz), *vas obč. Sromlje*, 75, 115.
- Cusse, *kmet v Lončarjevem dolu*, 124.
- Cvetkovci, *gl. Maierhof*.
- Czacker, *gl. Andre*.
- Czeregk, *župan v Zgornjem Velikem*, 127.
- Czimerman, *gl. Juri*.
- Czollnerinn, *gl. Mathia*.
- Czolschuch, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Czwelifer, *gl. Cristof*.
- Čanje (Schayn, Shaein, Tscheynn, Tzscheyn), *vas obč. Blanca*, 83, 110, 123, 131. — *Župana*: Jaenetz, Niclaus; *kmetje*: Achatz, Gregori, Jenes Corischagk, Juri im Pach, Juri Saemen, Juri Sneider, Meychem Nobagk, Meytsem Sneider, Rueprecht, Schega, Stephan, Yban; *kajžarji*: Merin Leshingk, Merin Sneider, Stephan, Vrbe.
- Čeričje (Zameretsch, Zomratsch), *zaselek obč. Senovo*, 111, 130. — *Kajžar*: Jannse Tzereschawer.
- Čevca, *gl. Zelislausdorf*.
- Črmljenšak (Superior Tshirml), *zaselek obč. Sv. Bolfenk v Slov. goricah*, 88.
- Dampko, *župan na Pustem vrhu*, 123; *župan v Trnovcu*, 123.
- Damyn, *gl. Jannse*.
- Dedewanstoerf, *gl. Dednja vas*.
- Dednja vas (Dedewanstoerf), *vas obč. Pišece*, 118.
- Dence (Podem), *zaselek obč. Blanca*, 111, 128, 130. — *Župan Juri*; *kmeta*: der klain Crisan, der lanng Crisan; *posestnik Thomas*.
- Derlingkh, *gl. Crisan*.
- Deschintal, Desintal, *gl. Hudi dol*.
- Destinci (Zdeztanczen), *vas obč. Sv. Urban v Slov. Goricah*, 101.
- Dettelm, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Deutschlandsberg (Lonsperch) *trg zap. od Lipnice (Leibnitz) na nemškem Štajerskem*, 99.
- Dewtschman, *gl. Herman*.
- Diescher, *gl. Janes*.
- Dietels Wartnawer, 93.
- Dipoldus de Chacz, 95.
- Dobertisch, *gl. Leutoldus*.
- Dobje (Aeich, Aych), *zaselek obč. Zabukovje*, 80, 107, 121, 130. — *Župana Mathea*, Paul; *kmetje*: Herman Clement aydem, Jacob Jesus, Martin, Mathea, Peter, Tzscherne Herman.
- Dobrava (Hard), *vas obč. Ormož*, 94.
- Dobres, *gl. Obrež*.
- Dobromizel, *gl. Zgornji Velovlek*.
- Dolenja vas, *gl. Wulfingsdorf*.
- Dolsko (Vedeschendorf, Vedessendorf, Vileschendorff, Vileschndorff), *vas obč. Senovo*, 82, 109, 126, 130. — *Župana*: Merin, Mertin; *kmetje*: Crisan, Dyetreich, Gorko Veirluga, Jacob, Janns am tor, Paul (*dvakrat*), Pernhart, Primus, Rueprecht Verluga, Ruprecht Sneider, Tzscherne, Tzeschegk, Widetz, Yoriko Leykos, Zeyko (*dvakrat*); *kajžarji*: Bramse, Kune, Motschnich, Smid, Zeyko Weber.
- Dolič (Dragoessendorf vel Gruntel), *vas obč. Sv. Urban v Slov. goricah*, 102.
- Dornava (Dornaw), *vas pri Ptuju*, 92, 93, 94. — Gotfridus de Dornaw, 92; Vlricus de Dornaw, 92.
- Dornaw, *gl. Dornava*.
- Draemel, Draeml, *gl. Dramlja*.
- Draesen, *gl. Drožanje*.
- Dragoessendorf, *gl. Dolič*.
- Dramlja (Draemel, Draeml, Oberdraemel), *vas obč. Bizeljsko*, 75, 76, 115, 116, 118.
- Drasen, Drasn, *gl. Drožanje*.
- Drava (Traha), *reka*, 87, 89, 97, 100.
- Drefnich, mons, *prejkone na Libni pri Vidmu*, 73.

- Drescher, *gl. Mertel.*
 Dresen, *gl. Drožanje.*
 Drizdel, *gl. Drstelja.*
 Drožanje (Draesen, Drasen, Drasn, Dresen),
vas obč. Sevnica, 79, 80, 106, 120, 130. —
 — *Župana Anchel, Gregori Vidgoy; kmetje:*
 Andre, Gregori des Micheln sun, Gregori
 Vidgoy, Jacob Vigdoy, Juri Steniz, Michel
 Nabegk, Peter, Vadingna.
 Drstelja (Drizdel), *vas obč. Sv. Urban v Slov.*
Goricah, 91.
 Duringus de Swannberch, 88.
 Dyetreich, *kmet v Dolskem*, 126.
- Eberhardus de Holmuos et Nicolaus filius
 suus, 94, 95; uxor sua Hemma, 95.
 Eberhardus, patruus Friczels de Maierhof,
 98.
 Eberhardus de Obrern, 92, 95.
 Ekko de Swannberch, 88.
 Eselstal, *gl. Vošni dol.*
 Eybangesiez, *gl. Livanjci?*
 Eybanus, *strelec (sagittarius) v Forminu*, 100.
- F., 95.
 Ferug, *gl. Niclas, Stephan.*
 Firmei, Firmey, *gl. Formin.*
 Fleischaker, *gl. Meyczem.*
 Fleischakher, *gl. Peter.*
 Formin (Firmei, Firmey), *vas obč. Sv. Mar-*
jeta niže Ptuja, 96, 100.
 Friczel (?) *žena Rugera Chelchdorferja*, 92.
 Friczels de Maierhof, *njegov stric (patruus)*
 Eberhardus, 98.
 Friczels de Puhel et uxor sua Margareta, 92.
 — Fr. et fratres sui de Puhel, 92.
 Fridaw, *gl. Ormož.*
 Fridericus de Puhel, 95.
 Fridericus Raumschuzzel, 88.
 Fridericus archiepiscopus Salczburgensis, 87.
 Fridericus de Windisgrez, 104; Fridericus
 de Windischgraecer, 105.
 Fridlinn, *posestnik v Sevnici*, 132.
 Fritze, *kmet v Jevši*, 129.
 Fritzel, *župan v Škocjanu*, 128.
 Fuchshuber, *gl. Peter.*
- Gaber, *gl. Gaberje.*
 Gaberčna dolina (Gerharczstal), *zaselek obč.*
Senovo, 117.
 Gaberje (Gaber), *vas obč. Dobova*, 117.
 Gaberniczorius, *gl. Hainricus.*
 Gaberniczor, 115.
 Gaberniczorinn, 116.
 Gaberniczorius, *gl. Hainricus.*
 Gaberska gorica (Gabranik, Gabronicz), *za-*
selek obč. Globoko, 75, 117.
 Gabranik, *gl. Gaberska gorica.*
 Gabrnik (Gabronich), *vas obč. Sv. Lovrenc*
v Slov. Goricah, 102.
 Gabronich, *gl. Gabrnik.*
 Gabronicz, *gl. Gaberska gorica.*
 Gajovci (Cayaucz), *obč. Sv. Marjeta niže*
Ptuja, 88, 96.
 Galischewetz, *gl. Kališovec.*
 Gallenberger, 132.
 Ganndes, *gl. Gorg.*
 Gaschamelen, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Gelsch, *gl. Jevša.*
 Gengl Smid, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Georgendorf, *gl. Juršinci.*
 Gerharczstal, *gl. Gaberčna dolina.*
 Gern, *gl. Gernci.*
 Gernci (Gern sive Wenislasdorf), *vas obč.*
Rogoznica, 102.
 Gerrdina, *kmet v Zagradcu*, 123.
 Gerrny, *kmet v Kališovcu*, 126.
 Gersse, *kmet na Pustem vrhu*, 123.
 Gertsche, *mlinar na Blanci*, 129.
 Gesyer, *nekdaj vas pod Brežicami ob Savi*,
 116.
 Glaboticz, *gl. Michel.*
 Goericz, *gl. Gorica.*
 Goldsdorf, Goltsdorf, *gl. Zlatoličje.*
 Gora (in Monte), *vas obč. Podsreda*, 72, 116.
 Gorg, *župnik v Sevnici*, 132, 133.
 Gorg Ganndes, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Gorica (Goericz, Goricze), *vas obč. Rajhen-*
burg, 72, 116.
 Goricze, *gl. Gorica.*
 Gorissndorf, *gl. Gorišnica.*
 Gorišnica (Gorissndorf), *vas obč. Sv. Marje-*
ta niže Ptuja, 95, 97. — Wilhalm de Go-
 rissndorf, 95.
 Gorko Veirluga, *kmet v Dolskem*, 126.
 Gostanich, *gl. Kostanjek.*
 Gotfridus de Dornaw, 92.
 Gotfridus Pezznczer, 87.
 Goyan, *župan v Žurkovem dolu*, 124.
 Gregor, *kovač*, 131; *župan v Kosimerjevem*
dolu, 125; *kmet v Stranju (Zgornjih Lo-*
ščah), 125; *kajžar v Škovcu*, 131.
 Gregori, *kmet v Plešivcu*, 129; *posestnik v*
Sevnici, 133; *kmet v Vranju*, 121; *kmet v*
Zgornjem Velikem, 127; *kmet v Žurkovem*
dolu, 124.

- Gregori Corischagk, *kmet v Čanju*, 123.
 Gregori des Juri sun, *kmet v Mirnem dolu*, 121.
 Gregori Krainer, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Gregori Kursner, *posestnik v Sevnici*, 134.
 Gregori des Micheln sun, *kmet v Drožanju*, 120, 130.
 Gregori Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Gregor(i), Smid, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Gregori Vidgoy, *kmet v Drožanju*, 120.
 Gregori des Zeyko sun, *kmet v Mirnem dolu*, 121.
 Gradec, *nem. Graz* (Graecz, Graeczium), *mesto*, 78, 84, 99, 106. — Denariorum Graecensium veterum marca, 78, 84, 106. — Denariorum Graecensium veterum libra, 84.
 Gradiss, *gl. Gradišče, Gradišnica*.
 Gradišče (Graediske, Gradiss), *vas nekdanj na mestu današnjih Brežic*, 77, 115, 116.
 Gradišnica (Graedisk, Gradiss), *nekdanj vas pri Rigoncih ob Sotli*, 76, 115.
 Graecz, *gl. Gradec, Zagradec*.
 Graeczium, *gl. Gradec*.
 Graedisk, *gl. Gradišnica*.
 Graediske, *gl. Gradišče*.
 Graein, *gl. Brezina*.
 Graetz, Graetze, *gl. Zagradec*.
 Graiano, *gl. Grajena*.
 Grajena (in Graiano, in Grayano, an der Grayan), *dve vasi (Zgornja in Spodnja) in potok pri Ptujju*, 90, 91, 93, 96. — Curia, 90.
 Granesgesiez, *kraj nekje v sevniškem okraju*, 111.
 Grayan, Grayano, *gl. Grajena*.
 Grebinj (Grifen), *trg na Koroškem*, 105. — Öttlus de Grifen, 105.
 Gretz, *gl. Zagradec*.
 Grifen, *gl. Grebinj*.
 Grlinci (Kyrrencz), *vas obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah*, 102.
 Grm (Stauden, Staudn), *zaselek obč. Pod-sreda*, 72, 116, 117.
 Groblach, *gl. Groblje*.
 Groblje (Groblach), *vas severozap. od Rajhenburga*, 129. — *Posestnik Jaennse*.
 Gruntel, *gl. Dolič*.
 Gundachrus filius Ch. de Weingartpuhel, 97.
 Gurkuelde, *gl. Krško*.
- H. cellerarius, *njegova sestra Leukardis*, 96.
 Haetzinger (iz Pišec), 118.
 Hafner, *gl. Merin*.
 Hafnertal, *gl. Lončarjev dol*.
 Hainzelius, Hainczelus, 115, 116.
 Hainricus Gaberniczorius, 77.
 Hainricus Proetschel, — Proetschelm, 115, 116.
 Hainricus de Puech, 98.
 Hainricus Walbarus, 89.
 Hanns Jussakh, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Hanns kuchenmaister, *posestnik v Sevnici*, 132, 133.
 Hanns Vischer, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Hard, *gl. Dobrava*.
 Hard, *skupno ime za vasi Prvenci, Sobotinci in Zagojiči pri Ptujju*, 104 — *Strelci: Mert, Nicla, Pausche, Stephanus*.
 Hasnperg (Zajčja gora?), 111.
 Herbergarii, *gospodje iz Podsrede, gl. Pod-sreda*.
 Herman *gl. Tzscherne, Tzscherne*.
 Herman, *kmet v Kosimerjevem dolu*, 125; *kmet v Pirničevem dolu*, 127; *župan v Pokleku*, 127; *kmet v Prešni loki*, 120; *posestnik v Sevnici*, 132; *kmet v Stranju (Zgornjih Loščah)*, 125; *kajžar v Trnovcu*, 131; *kmet v Vranju*, 121.
 Herman des Clement ayden, — Clement aydem, *kmet v Dobju*, 121.
 Herman Dewtschman, *posestnik v Sevnici*, 134.
 Herman Stopper, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Hermanci (Hermansdarf, Hermansdorf, Hermansdorf), *vas obč. Sv. Miklavž v Slov. Goricah*, 90, 94, 99, 100, 105. — Vinea (que dicitur) Jeklinne, 99.
 Hermannus de Holrmuos am Wanch, 97.
 Hermannus filius domini Otschmanni, 96.
 Hermansdarf, Hermansdorf, Hermanstorf, *gl. Hermanci*.
 Hertneid von Weissenekk, 118. — *Gl. tudi Weissenekkar*.
 Hertwicus perchmaister de Holrmuos civis in Pettouia, 98.
 Herwicus gener Morslinne, 98.
 Herczog Jacob, *kmet v Klancu*, 125.
 Hesiber, *gl. Juri*.
 Heuczingarius (iz Pišec), 117.
 Heugels de Holrmuos, 95.
 Hierzzndorf, *gl. Jiršovci*.
 Hlaponci (Chlappndorf), *vas obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah*, 90.
 Hodoše (Sibendurftigen), *vas obč. Slovenja vas*, 87, 89, 92.

- Hoeflein, *mogoče kraj ob Rogoznici severo-vzhodno od Ptuja*, 92.
- Hofstetn, *kraj blizu Velike Nedelje?*, 91.
- Holrmuos, *gl. Ormož*.
- Hrib (in Monte), *zaselek obč. Blanca*, 81, 108.
- Hudi dol (Deschintal, Desintal vel Trostal, Trostental), *zaselek obč. Sevnica*, 84, 110, 124. — *Župan Merin; kmetje: Crisan, Jannse, Mertin, Rade*.
- Hueter, *gl. Michel*.
- Huligen, *gl. Na Mlakah*.
- Hum (Chulm), *vas pri Ormožu*, 87, 92, 93, 96.
- Huter, *gl. Clement, Crisan, Larentz, Mali, Philipp, Tzscherrny*.
- Hvaletinci (Qualetincz, Qualetinczen), *obč. Sv. Andraž v Slov. Goricah*, 89, 90, 91, 92.
- Inferior Blanicz, Blanitz, *gl. Blanca*.
- Inferior Clade, *gl. Kladje, obč. Blanca*.
- Inferior Losecz, Losencz, Losentz, *gl. Spodnje Lošce*.
- Inferior Pirsch, Pyrch, *gl. Brezje obč. Senovo*.
- Inferior Potatschah, *gl. Potoče*.
- Inferior Straziss, Inferior Straesis, *gl. Spodnje Stržišče*.
- Inferior Welich, Inferior Welikk, *gl. Veliko*.
- Inster, *gl. Achacz*.
- Irher, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Ivanja sela (Ybachensgesiez), *zaselek obč. Artiče pri Brežicah*, 117.
- Jacob, *gl. Herczog*.
- Jacob, *kovač*, 131
- Jacob, *kmet v Dolskem* 126; *kmet v Klancu*, 125; *župan v Klancu*, 125; *kmet v Komorivcu*, 123; *kmet v Lokvah*, 127; *župan v Lončarjevem dolu*, 124; *župan v Spodnjih Loščah*, 125; *kmet v Spodnjem Brezovem*, 124; *kmet v Spodnjem Stržišču*, 122; *kmet v Srednjih Loščah*, 125; *kmet v Srednjem Velikem*, 127; *kmet v Šetenju*, 119, 120.
- Jacob Jesus, *kmet v Dobju*, 121, 130.
- Jacob Merkes, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jacob am Mulikh, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Jacob Murget, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jacob Sweitfurb, — Swertfurber, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Jacob Vigdoy, *kmet v Drožanju*, 120.
- Jacobus de Maierhof, 97.
- Jaegke, *kmet v Srobotnem*, 127.
- Jaenetz, *župan v Čanju*, 123.
- Jaennse, *kmet v Groblju*, 129.
- Jaering, *gl. Jarenina*.
- Jakob Arbayter, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jakob Seyfrid, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jakob Smid, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jakob Sparer, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Janes, *župan v Kališevcu*, 126; *kmet v Kladju*, 128; *župan v Klancu*, 125; *kajžar v Lokvah*, 130; *kmet v Spodnjem Velikem*, 127; *kmet v Završem*, 129; *kmet v Zgornjih Loščah*, 125.
- Janes Diescher, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Janes, frum —, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Janes Richterko, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Janes Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Janes Slander, *posestnik v Sevnici*, 132, 134.
- Janes Smid, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Janes Zwelifer, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Janesez Tusnicht Tzolschuch, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Janežovci (Jannsendorf), *vas obč. Sv. Urban v Slov. Goricah*, 102.
- Janns, *župan v Zgornjem Stržišču*, 122.
- Janns am tor, *kmet v Dolskem*, 126.
- Jannse, *kmet v Hudem dolu*, 124; *kmet v Ravneh*, 126; *kmet v Spodnjem Brezovem*, 124; *kmet v Srednjem Velikem*, 127.
- Jannse Damyn, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jannse Lipper, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jannse Mullner, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Jannse Pfeiffer, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jannse von sannd Preymys, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Jannse Tzereschawer, *kajžar v Čeričju*, 130.
- Jannse Vischer, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Jannse Wabugk, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jannsendorf, *gl. Janežovci*.
- Jarenina (Jaering), *vas sev. Maribora*, 105.
- Jarichendorf, Jarichndorf, *gl. Vukomarje*.
- Jastrebcı (Sparberspach), *vas obč. Kog*, 93, 95, 96.
- Javorovec, *gl. Arengsgesiez*.
- Jegke, *župan v Selcih*, 127.
- Jegketz, *kmet v Trnovcu*, 123.
- Jeklinne, vinea (que dicitur) —, *vinograd v Hermancih*, 99.
- Jenes, *župan v Vranju*, 121.
- Jenes Corischagk, *kmet v Čanju*, 123.
- Jennse, *kmet v Komorivcu*, 123.
- Jensagk, *župan v Završem*, 129.
- Jentze, *kmet v Završem*, 129.
- Jerne, *kovač*, 131.
- Jerny, *kmet v Ravnem*, 126; *župan v Spodnjem Velikem*, 127.

- Jesus, *gl. Jacob.*
- Jesyer, *kraj nekdanj blizu Brežic ob Savi*, 77.
- Jevša (Gelsch), *zaselek obč. Senovo*, 129. — *Posestnik Fritze.*
- Jiršovci (Hierzzendorf), *vas obč. Sv. Urban v Slov. Goricah*, 102.
- Johanes, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Johannes, *vicedominus*, 100.
- Johannes de Schriemcz, 113.
- Jorg Prozzicze, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Judan, *vinea dicta* —, *vinograd pri Ptuj*, 100.
- Judenhotel, *vinograd pri Ljutomeru*, 99.
- Judes, *kmet v Zgornjem Stržišču*, 122.
- Judei, Judeus, 100, 105; *steura Judeorum*, 100, 105.
- Jure, *kmet v Dolskem*, 126; *posestnik v Sevnici*, 133; *župan v Spodnjem Brezovem*, 124.
- Jure Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Juri, *kmet v Belci*, 126; *župan v Dencah*, 128; *kajžar v Komorivcu*, 130; *župan v Komorivcu*, 122; *župan v Lončarjevem dolu*, 124; *kajžar Na Mlakah*, 129; *župan v Selcih*, 127; *župan v Spodnjem Brezovem*, 124; *kmet v Spodnjem Stržišču*, 122; *župan v Škocjanu*, 128; *kajžar v Zagradcu*, 130; *župan v Zagradcu*, 123; *župan na Žigarskem vrhu*, 123.
- Juri Clement, *kmet v Selcih*, 127.
- Juri Czimerman, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Juri an der Goritzen, *kmet v Zgornjem Stržišču*, 122.
- Juri, *oče Gregorija, kmeta v Mirnem dolu*, 121.
- Juri Hesiber, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Juri Krainer, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Juri Lokuschagk, *kmet v Selcih*, 127.
- Juri des Mali sun, *kmet v Zgornjem Stržišču*, 122.
- Juri im Pach, *kmet v Čanju*, 123.
- Juri Pressicza, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Juri Saemen, *kmet v Čanju*, 123.
- Juri Sneider, *kmet v Čanju*, 123.
- Juri Steniz, *kmet v Drožanju*, 120.
- Juri Weber, *kmet v Zagradcu*, 123.
- Jurko, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Jurse Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jursse, *mesar*, 131.
- Jursse, *župan v Cirju*, 125; *kmet v Lončarjevem dolu*, 124; *župan v Lončarjevem dolu*, 124; *župan na Pustem vrhu*, 123; *župan v Rožnem*, 128; *posestnik v Sevnici*, 134; *župan v Spodnjem Velikem*, 127; *župan v Žurkovem dolu*, 124.
- Jurse Pader, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Jurse Pressitze, *mlinar ob Sevnici*, 129.
- Jurse Schuster, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Juršinci (Georgendorf), *vas pri Sv. Lovrencu v Slov. Goricah*, 87.
- Jussakh, *gl. Hanns.*
- Kalisowitz, *gl. Kališovec.*
- Kališovec (Calissowitz, Galischewetz, Kalisowitz), *vas obč. Senovo*, 82, 109, 126. — *Župana Janes, Ruprecht; kmeta Gerny, Videtz.*
- Kame, *župan v Žabjeku*, 120.
- Kerscha (?), *gl. Niklas.*
- Kladje (Clade inferior, Nider Claödt), *vas obč. Blanca*, 84, 111, 128. — *Župana: Merin, Mertin; kmetje: Janes, Merin, Mertin, Poche.*
- Kladje (Clade superior, Oberclad, superior Clade), *zaselek obč. Zabukovje*, 80, 107, 122. — *Župana: Andre, Mertin; kmetje: Mathea, Michel, Nickel, Symoninn, Thomas.*
- Klanec (Blanitz superior, Oberblanitz, Oberwlanitz, superior Blanicz), *zaselek obč. Blanca*, 82, 109, 125, 130. — *Župana Jacob, Janes; kmetje: Herczog Jacob, Jacob, Mathea, Mertin Sneider, Mertin Weber, Stephan; kajžarja Merin Slodi, Mertin Mullner.*
- Klebmyer, *posestnik v Žabjeku*, 130. — *Prim. Leybner.*
- Kleinschak, Kleinschakh, *gl. Merin.*
- Ključarovci (Chelnersdorf, Niderchellersdorf, Niderchelnersdorf), *obč. Sv. Tomaž pri Ormožu*, 88, 98, 91.
- Kome, *kmet v Žabjeku*, 120.
- Komorivec (Comarieucz, Comariowitz, Comaryewetz, Comerietz), *zaselek obč. Zabukovje*, 81, 108, 122, 130. — *Župana Juri, Mathea; kmetje Bretina, Jacob, Jennse, Merin; kajžar Juri.*
- Kone, *župan in posestnik v Žabjeku*, 130.
- Konjska glava (Rosshawbt, Rosshaubt, Rosshawbt, Rosshaupt, Rozzhawbt), *zaselek obč. Sevnica*, 80, 107, 120, 130. — *Župana Peter in Tzscherne; kmetje Michel, Primus, Reynisch.*
- Koračice (Chunratsdorf), *vas pri Sv. Tomažu v Slov. Goricah*, 87.
- Kosimerjev dol (Cressimerstal, Crezziemersstal, Cryssymertal), *zaselek obč. Blanca.*

- 81, 108, 125. — *Župana*: Gregor, Merin; *kmeta* Herman, Merin.
- Kostanjek* (dacz dem Chestanich, Gostanich, Wistonicz), *vas obč.* *Zdole*, 72, 116, 117.
- Kozlova sela* (Sumpertal), *zaselek obč.* *Senovo*, 129. — *Posestnik*: Roppe.
- Krainer, *gl.* Gregori, Juri, Pangraetz, Tzscherrne.
- Križe* (dacz dem Chreucz, Cruce, apud Crucem), *vas obč.* *Podsreda*, 72, 116, 117.
- Krebowitzscher, *kajžar v Selcih*, 130.
- Krško* (Gurkuelde), 77. — Perchtoldus de Gurkuelde, 77.
- Kune, *kajžar v Dolskem*, 130.
- Kunig, *gl.* Matheus.
- Kursner, *gl.* Gregori.
- Kyrrncz, *gl.* *Grlinci*.
- Lachendorf, Lachendorfer, *gl.* *Lahonci*.
- Laewchtstokh, *gl.* Michel.
- Lagoya, *kmet v Trnovcu*, 123.
- Lagoye, *kmet v Pokleku*, 128.
- Lahonci* (Lachendorf, Lachendorfer), *vas obč.* *Sv. Tomaž v Slov. Goricah*, 91—96, 98.
- Lancova vas* (Lancendorf), *vas obč.* *Sv. Vid pri Ptuju*, 92.
- Lancendorf, *gl.* *Lancova vas*.
- Lannshuter, *gl.* Merin.
- Lannperg, *gl.* *Slanjča vas*.
- Lapide, *gl.* *Pečje*.
- Larentz Huter, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Lasigovci* (Lazigoicz), *vas obč.* *Polenšak*, 93, 94.
- Latinus, *gl.* Mainhardus.
- Laurencii, villa sancti —, *gl.* *Sv. Lovrenc v Slov. Goricah*.
- Laurentz, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Lazigoicz, *gl.* *Lasigovci*.
- Leibencz, *gl.* *Lipnica*.
- Leochkawicz, *gl.* *Leskovec*.
- Leschingk, *gl.* Merin.
- Leschkowetz, Lescowecz, *gl.* *Leskovec*.
- Leskovec* (Leschkowetz, Lescowecz, Leskowetz, Leskowitz), *vas obč.* *Blanca*, 82, 108, 125, 131. — *Župan* Mikssee; *kmetje*: Martin, Niclas, Ramstecher, Slode; *kajžar* Andre.
- Leskovec (Leochkawicz, Leskowitz, Lezcowicz), *zaselek obč.* *Podsreda*, 72, 116, 117.
- Leskowetz, Leskowitz, *gl.* *Leskovec*.
- Lešnica* (Lieschencz), *vas in potok pri Ormožu*, 94, 95.
- Leutoldus Dobertisch, 98.
- Leukardis soror H. cellerarii, 96.
- Levneisdorf, *gl.* *Slanjča vas*.
- Leybencz, Leybncz, *gl.* *Lipnica*.
- Leybner, *kmet v Zabjeku*, 120.
- Leykos, *gl.* Yoroko.
- Lezcowicz, *gl.* *Leskovec*.
- Libanja, Libanjski potok* (Lybon), *obč.* *Sve-tinje pri Ormožu*, 92, 94, 97.
- Libna*, *gl.* Drefnich.
- Liechtenwald, Liechtnwald, Liehtenwald, Liehtenwalde, *gl.* *Sevnica*.
- Liehtnekk, *gl.* *Podlehnik*.
- Lieschencz, *gl.* *Lešnica*.
- Lihtenwalde, *gl.* *Sevnica*.
- Lipnica, nem.* *Leibnitz, mesto na nemškem Štajerskem* (Leibencz, Leybencz, Leybncz), 99, 100. — Forum, 99, 100. — Officium vice-dominatus, 99. — Urna fori in Leybncz, Leybnczensis, 100.
- Lipper, *gl.* Jannse.
- Littore, in, *gl.* *Breg*.
- Livanjci* (Eybangsesiez?, Ybanczen), *vas obč.* *Sv. Urban v Slov. Goricah*, 101, 105. — Curia, 105.
- Ljutomer* (Luetenberch, Luotenberch, Lutemberch, Lutenberg, Lutnberch), 93—97, 99, 100. — Mensura, 93—96. — Vinea Judenhutel, 99. — Vinea Pilgreym, 99.
- Loče* (Otschart, Otset), *vas obč.* *Dobova*, 76, 117.
- Ločič* (Lotschicz, Lotsicz), *vas obč.* *Sv. Bol-fenk v Slov. Goricah*, 91, 96.
- Loek, *gl.* *Loke*.
- Lok, *gl.* *Loka, Lokve*.
- Loka* (Lok), *vas obč.* *Št. Janž na Dravskem polju*, 93, 98.
- Lokch, *gl.* *Lokve*.
- Loke*, *gl.* *Prielok*.
- Loke* (Lok), *zaselek obč.* *Videm*, 72, 113.
- Lokuschadt, Lokuschagk, *gl.* Juri, Merin.
- Lokve* (Lok, Lokch, Lukchue), *vas obč.* *Rajhenburg*, 109, 127, 129. — *Kmetje*: Clement Crisan, Jacob, Mathea, Paul, Peter, Supan, Zeyko; *kajžarja*: Janes, Vlreich.
- Lončarjev dol* (Hafnertal, Schergental, Schemiental), *zaselek obč.* *Blanca*, 83, 110, 124, 131, 132. — *Župana* Jacob, Jursse; *kmetje*: Cusse, Jursee, Matee, Merin Hafner, Martin, Pischigk, Martin Sussko, Zeyko; *lončarji*: Clement, Lucas, Merin, Michel, Niclaus, Paul.
- Lonsperch, *gl.* *Deutschlandsberg*.
- Losecz, inferior, medium, superior, *gl.* *Loče*.

- Losencz, *gl. Lošce*.
- Losentz, inferior, medium, superior, *gl. Lošce*.
- Losicz, *gl. Lošce*.
- Lošce (Losicz), zaselek obč. Blanca, 130. — Paul Polich von Losicz, 130.
- Lošce, *gl. Spodnje, Srednje, Zgornje*.
- Lotritsch, *gl. Crisan*.
- Lotschicz, Lotsicz, *gl. Ločič*.
- Lucas, villa, *gl. Lukatsdorf*.
- Lucas, župan v Brezju, 119—128; lončar v Lončarjevem dolu, 131; župan v Spodnjem Brezovem, 124.
- Luetenberch, *gl. Ljutomer*.
- Lukatsdorf, Lucas villa, vas nekje blizu Brežic, 77, 117.
- Lukchue, *gl. Lokve*.
- Luotenberch, Lutenberch, Lutenberg, Lutnberch, *gl. Ljutomer*.
- Lybon, *gl. Libanja*.
- Lychtenwald, Lyechtenwald, Lyehtenwald, *gl. Sevnica*.
- Macko, kmet v Belci, 126; kmet v Spodnjem Brezovem, 126.
- Maierhof, Meierhof, kraj tega imena, ki ga na str. 89, op. 33, iščem nekje ob spodnji Pesnici, je lokalizirati v vas Cvetkovce zap. od Ormoža, 89—91, 96—98. — Friczels de Maierhof, 98. — Jacobus de Maierhof, 97.
- Mainhardus Latinus in Pettouia, 98. — Nicolaus gener Mainhardi Latini, 98.
- Maklasdorf, *gl. Makovce*.
- Makovce (Maklasdorf, Makozlausdorf), zaselek obč. Globoko pri Brežicah, 76, 117.
- Makozlausdorf, *gl. Makovce*.
- Mali Huter, posestnik v Sevnici, 132.
- Mali, oče kmeta Jurija v Zgornjem Stržišču, 122.
- Marchpurg, Marchpurga, *gl. Maribor*.
- Marczgesiez, Martz, kraj nekje sev. od Brežic, 75, 117.
- Mardaxs, posestnik v Sevnici, 133.
- Margareta uxor Friderici (Friczels) de Puhel, 92, 95.
- Maribor (Marchpurg, Marchpurga), 100, 105. — Urna Marchpurgensis, 100.
- Marinstal, *gl. Mirni dol*.
- Martin, kmet v Dobjem, 121.
- Martz, *gl. Marczgesiez*.
- Matee, kmet v Lončarjevem dolu, 124.
- Mateli, kmet v Spodnjem Brezovem, 124.
- Mateyko Sneider, posestnik v Sevnici, 134.
- Mathe, župan v Osredku, 125; mlinar ob Vranjskem potoku, 129; kmet v Zgornjem Brezovem, 124.
- Mathe Chudein, mesar, 131.
- Mathe Weber, posestnik v Sevnici, 134.
- Mathe Weber, mlinar ob Sevnični, 129.
- Mathea, kmet v Cirju, 125; kmet v Dobju, 121, 130; župan v Dobju, 121, 130; kmet v Klancu, 125; kmet v Komorivcu, 122; kmet v Lokvah, 127; kmet v Plešivcu, 129; župan v Pokleku, 127; kmet v Presladolu, 126; kmet v Spodnjem Brezovem, 126; kmet v Škocjanu, 128; župan v Vranju, 121; kmet v Završem, 129; kmet v Zgornjem Kladju, 122; kmet v Zgornjem Velikem, 127; kmet v Žabjeku, 120.
- Mathea Weber, posestnik v Žabjeku, 130.
- Mathee, župan v Cirjem, 125.
- Matheus Kunig, posestnik v Sevnici, 133.
- Matheus Merkes, posestnik v Sevnici, 133.
- Matheus Schuster, posestnik v Sevnici, 132, 133.
- Mathia Czollnerinn, posestnik v Sevnici, 132.
- Matschilingk, *gl. Thomas*.
- Mayczem Schuster, posestnik v Sevnici, 133.
- Maytzem Weber, kmet v Zagradcu, 123.
- Medium Hard, *gl. Sobotinci*.
- Medium Losecz, Losencz, Losentz, *gl. Srednje Lošce*.
- Medium Welich, — Welikk, *gl. Veliko*.
- Meierhof, *gl. Maierhof*.
- Mekawetz, kmet v Zgornjem Brezovem, 124.
- Meli, kmet v Plešivcu, 129; kmet v Prešni loki, 120; kmet v Selcih, 127; kmet v Spodnjem Brezovem, 124; kajžar pri Sv. Pavlu (Brezje pri Dolskem), 131; kmet v Zgornjem Brezovem, 124.
- Meli Mullner, kajžar v kraju „Zockental“, 131.
- Meli Smid, posestnik v Sevnici, 133.
- Merchlinus cellerarius, 94.
- Mere Sneider, kajžar v Selcih, 130.
- Merentinczen, Meretinczen, *gl. Muretinci*.
- Merin, kovač, 131.
- Merin, kmet v Belci, 126; kmet v Brezju, 119—128; kmet v Cirju, 125; kmet v Dolskem, 126; župan v Dolskem, 126; župan v Hudem dolu, 124; kmet v Komorivcu, 123; kmet v Kosimerjevem dolu, 125; župan v Kosimerjevem dolu, 125; lončar v Lončarjevem dolu, 131; kmet v Mirnem dolu, 121; kmet v Pirničevem dolu, 127; župan v Pokleku, 127;

- kmet v Presladolu*, 126; *posestnik v Sevnici*; 133; *kmet v Spodnjem Kladju*, 128; *župan v Spodnjem Kladju*, 128; *župan v Šedemu*, 126; *kmet v Vranju*, 121; *župan v Žurkovem dolu*, 124; *kmet v Žabjeku* 120; *župan v Žabjeku*, 120, 130.
- Merin Bebitzsch, *posestnik v Žabjeku*, 130.
- Merin Chlaeptze, *kmet v Trnovcu*, 123.
- Merin Hafner, *kmet v Lončarjevem dolu*, 124.
- Merin Kleinschakh (Kleinschak), *posestnik v Spodnjem Brezovem*, 124, 131.
- Merin Lannshuter, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Merin Leschnigk, *kajžar v Čanju*, 131.
- Merin Lokuschadt, *kmet v Selcih*, 127.
- Merin Merko, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Merin Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Merin Schuster Tzolschuch, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Merin Slodi, *kajžar v Klancu*, 130.
- Merin Smid, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Merin Sneider, *kajžar v Čanju*, 131.
- Merin Tenstl, *kmet v Selcih*, 127.
- Merin Verluga, *kmet v Dolskem*, 126.
- Merin Wolf, *kajžar v Selcih*, 130.
- Merkes, *gl. Jacob*, Matheus.
- Merko, *gl. Merin*.
- Mert, *strelec v kraju Hard*, 104.
- Mertein Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Mertel Drescher, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Mertin, *posestnik v Dobju*, 130; *župan v Dolskem*, 126; *kmet v Hudem dolu*, 124; *kmet v Leskovcu*, 125; *župan v Spodnjem Kladju*; 128; *kmet v Šedemu*, 126; *župan v Šetenju*, 120; *župan v Vranju*, 121; *kmet v Zagradcu*, 123; *župan v Zgornjem Kladju*, 122; *kmet v Zgornjem Stržišču*, 122; *kmet na Žigarskem vrhu*, 123; *kmet v Žurkovem dolu*, 124.
- Mertin Mullner, *kajžar v Klancu*, 130.
- Mertin Pischigk, *kmet v Lončarjevem dolu*, 124.
- Mertin Pressicza, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Mertin Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133, 134.
- Mertin Sneider, *kmet v Klancu*, 125.
- Mertin Sussko, *kmet v Lončarjevem dolu*, 124.
- Mertin Weber, *kmet v Klancu*, 125.
- Mesner, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Messendorf, *mogoče Močnik, zaselek obč. Zdole*, 74, 114.
- Meychem Nobagk, *kmet v Čanju*, 123.
- Meyczem, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Meyczem Fleischaker, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Meyczm Schuster Tzolschuh, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Meytzein, *kmet v Pirničevem dolu*, 127.
- Meytzen, *kmet v Dolskem*, 126; *župan v Spodnjem Stržišču*, 122; *kmet v Srednjem Velikem*, 127.
- Meytzem, *mesar*, 131; *kmet v Presladolu*, 126; *župan na Blanci*, 128; *župan v Spodnjem Brezovem*, 126.
- Meytzem Abbayt, *kmet v Zagradcu*, 123.
- Meutzem Sneider, *kmet v Čanju*, 123.
- Mezgaucz, Mezgautz, *gl. Mezgovci*.
- Mezgovci (Mezgaucz, Mezgautz), *vas obč. Dornava*, 100, 101.
- Michael, *župan v Presladolu*, 126.
- Michel, *kovač*, 131; *kmet v Konjski glavi*, 120, 130; *lončar v Lončarjevem dolu*, 131; *kmet v Mirnem dolu*, 121; *posestnik v Sevnici*, 133; *kmet v Spodnjem Stržišču*, 122; *kmet v Zgornjem Brezovem*, 124, 130; *kmet v Zgornjem Kladju*, 122; *župan v Zgornjem Velikem*, 127; *kmet na Žigarskem vrhu*, 123.
- Michel, *oče kmeta Gregorija v Drožanju*, 120.
- Michel Clabatecz, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Michel Glaboticz, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Michel Hueter, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Michel Laewchtstokh, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Michel Nabegk, *kmet v Drožanju*, 120.
- Michel Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Michel Sibenburger, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Michel Slander, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Michelsdorf, *gl. Mihalovec*.
- Migke, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Mihalovec (Michelsdorf), *vas obč. Dobova*, 76, 115.
- Mihovci, *gl. Tiefenau*.
- Mike Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Mikssee, *župan v Leskovcu*, 125.
- Minor Nevchomm, *gl. Nevchamm*.
- Mirni dol (Marinstal, Redolaustal, Marinstal vel Sueppntal vel Radoslawsdorf), *zaselek obč. Blanca*, 80, 107, 121. — *Župan Primus*; *kmetje*: Andre, Gregori des Juri sun, Gregori des Zeyko suon, Merin, Michel, Orsse.
- Mitterlostze, *gl. Srednje Lošce*.

- Mitterweligk, *gl. Veliko*.
 Miegker, *kmet v Osredku*, 125.
 Močnik, *gl. Messendorf*.
 Monte, in, *gl. Gora, Hrib*.
 Morslinne, *gl. Herwicus gener Morslinne*.
 Mosina, *gl. Stanochne*.
 Mostec (Prukk, Prvkke), *vas obč. Dobova*, 76, 115, 118.
 Mostje (Peznczpruk, Prukklein), *vas obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah*, 96, 98, 102.
 Moteynn, *kmet v Spodnjem Brezovem*, 126.
 Motschnikch, *kajžar v Dolskem*, 130.
 Mravlinaki (datz den Amaysen), *nekdaj vas blizu Mihalovec pod Brežicami*, 118.
 Mulikh, *gl. Jacob*.
 Mullner, *gl. Jannse, Meli, Mertin, Stephan*.
 Muretinci (Merentinczen, Meretinczen), *vas obč. Sv. Marjeta niže Ptuja*, 88, 89.
 Murget, *gl. Jacob*.
 Murgot, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Murrigot, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Mutel Sneider, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Mynndorfer, *posestnik v Sevnici*, 132.
 Mysanncz, Mysencz, *gl. Achacz*.
- Nabegk, *gl. Michel*.
 Na Mlakah (Huligen), *zaselek obč. Senovo*, 129. — *Posestnik Juri*.
 Naplachsztetzzychsellich, *gl. Plešivec*.
 Nase, *župan v Prešni loki*, 120.
 Neboysse, *gl. Niclas*.
 Neboysse, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Nevchamm, Nevchomm, Minor Nevchomm, Newchomm, *kraj severovzh. od Ptuja v smeri proti Ljutomeru*?, 93, 95, 96, 97.
 Nevndorf, *gl. Nova vas*.
 Newchomm, *gl. Nevchamm*.
 Nicla, *strelec v Hard*, 104.
 Niclas ambtman, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Niclas, *kmet v Leskovcu*, 125; *kmet na Pečeh*, 124; *kmet v Trnovcu*, 123.
 Niclas Cropsitsch, *posestnik v Sevnici*, 132.
 Niclas Ferug, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Niclas Neboysse, *posestnik v Sevnici*, 132.
 Niclas Pfeiffer, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Nicolaus, *župan v Čanju*, 123; *lončar v Lončarjevem dolu*, 131.
 Nicolaus, 94, 104.
 Nicolaus, *sin Eberharda de Holrmuos*, 94, 95.
 Nicolaus de Jarichndorf, 97.
 Nicolaus, *puer Vlrici de Liehtnekk*, 93.
 Nicolaus gener Mainhardi Latini in Pettouia, 98.
- Nicolaus familiaris puerorum de Pischachts, 77; Nicolaus de Pyschaets, 75.
 Nicolaus de Polstraw, 97.
 Nicolaus civis in Rain (Rayn), 76, 115.
 Nicolaus von Schephndorf, 98.
 Nicolaus von Tiefenaw, 97.
 Nicolaus, sororius Chunchzerii de Wurdoch, 96.
 Nicolaus, *strelec v Zalmancih*, 103. — *Njegov brat Stephanus*, 103.
 Niderblanitz, *gl. Blanca*.
 Niderchellersdorf, Niderchelnorsdorf, *gl. Ključarovci*.
 Nider Claödt, *gl. Kladje, obč. Blanca*.
 Niderfresa, Niderenfresaw, *gl. Spodnje Brezovo*.
 Niderhard, *gl. Zagojiči*.
 Niderlossitz, *gl. Spodnje Lošče*.
 Nider Premeuzleinsdorf, *gl. Premeuzleinsdorf*.
 Nider Polchonicz, *gl. Pohanca*.
 Niderpuhel, *gl. Spuhlja*.
 Nider Schriemcz, *gl. Sremič*.
 Nideruoloblak, *gl. Spodnji Velovlek*.
 Nider Vrezaw, *gl. Spodnje Brezovo*.
 Nidern Petsicz, *gl. Pečice*.
 Nidernpirich, *gl. Brezje, obč. Senovo*.
 Nidern Russn, *gl. Rušno*.
 Nidernweligk, *gl. Veliko*.
 Niedernstrasizz, *gl. Spodnje Stržišče*.
 Nickel, *kmet v Zgornjem Kladju*, 122.
 Niklas Kerrscha (?), *posestnik v Sevnici*, 133.
 Niklas Verig, *posestnik v Sevnici*, 133.
 Nobagk, *gl. Meychem*.
 Nova vas (Nevndorf), *pri Ptuju*, 104.
- Oberblanitz, *gl. Klanec*.
 Oberclad, *gl. Kladje, obč. Zabukovje*.
 Oberczilowicz, *gl. Silovec*.
 Oberdraemel, *gl. Dranlja*.
 Oberfresaw, *gl. Zgornje Brezovo*.
 Oberhard, *gl. Prvenci*.
 Ober Polchonicz, *gl. Pohanca*.
 Oberschaerding, *gl. Šardinje*.
 Oberstrazisch, *gl. Zgornje Stržišče*.
 Ober Vrêsaw, *gl. Zgornje Brezovo*.
 Oberweligk, *gl. Veliko*.
 Oberwoloblahk, *gl. Zgornji Velovlek*.
 Obernfresa, *gl. Zgornje Brezovo*.
 Obernperg, *gl. Brezje, obč. Sevnica*.
 Obern Pettschitz, *gl. Pečice*.

- Obernpirchen, Obernpirich, *gl. Brezje, obč. Sevnica*.
- Obernstressizz, *gl. Zgornje Stržišče*.
- Obernwlantz, *gl. Klanec*.
- Oblag, *gl. Oblaki*.
- Oblaki (Oblag), *zaselek obč. Sv. Lovrenc v Slov. Goricah, 103, 105*.
- Obraern, Obrern, *neki kraj v bližini Ptuja, 92, 93, 95, 104*. — Chunradus de Obraern, 93. — Eberhardus de Obrern, 92, 95. — Wernhardus de Obrern, 95.
- Obres, *gl. Obrež*.
- Obrež, *Veliki, Mali (Dobres, Obres), vas obč. Dobova, 76, 115, 118*.
- Obrež (Obres, Rain), *vas obč. Središče, 88, 96*.
- Odenperig, *gl. Pusti vrh*.
- Odrancz, *gl. Vodranci*.
- Ötlinus de Grifen, 105.
- Oglej (Aglay), *march Aglayer, 118*.
- Ogri (Vngari), 115.
- Ormož (Fridaw, Holrmuos), 87—98, 105. — Eberhardus de Holrmuos, 94, 95. — Hermannus de Holrmuos, 97. — Hertwicus perchmaister de Holrmuos civis in Petoutouia, 98. — Wulfingus de Holrmuos, 87, 105. — Forum, 90. — Mensura, 88—93, 95—97. — Thelonium in macellis, 90.
- Orse, *kmet v Mirnem dolu, 121*.
- Ortelus Raumschuzzel, 89.
- Ortolfus procurator v *Brežicah in Sevnici, 71*.
- Ortolfus Vaizt, 92.
- Ortolfus Wltur, *meščan ptujski, 90*.
- Osee, *župan v Zgornjem Brezovem, 124*.
- Osredegk, *gl. Osredek*.
- Osredek (Osredegk, Ostredech, Ozderiek), *zaselek obč. Blanca, 81, 108, 125*. — Župana Mathe, Vleisch; *kmetje: Cobyne, Crisan, Mlegker*.
- Ostredech, *gl. Osredek*.
- Ostres, Ostress, *gl. Ostrešje*.
- Ostrešje (Ostres, Ostress), *zaselek obč. Sevnica, 79, 106, 119, 120*. — *Kmeta: Janss, Vadingaw*.
- Oswald, *župan v Selcih, 127; župan v Zgornjem Stržišču, 122*.
- Oswaldus, *sanctus, gl. Ptuj*.
- Otoch, Ottok, *nekaj vas pri Dobovi pod Brežicami, 76, 117*.
- Otschart, *gl. Loče*.
- Otschmannus, Hermannus filius domini Otschmanni, 96.
- Otset, *gl. Loče*.
- Otto, Pezznczer, 88.
- Ottok, *gl. Ottoch*.
- Ozderiek, *gl. Osredek*.
- Pabstuel, Pabstuol, *gl. Babčki dol*.
- Pacskendorf, *gl. Apence*.
- Pader, *gl. Jursse*.
- Paeblinus de Pischaets, 76.
- Pangraetz Krainer, *posestnik v Sevnici, 133*.
- Parodetz, *kmet v Zuričici (?), 129*.
- Paul, *župan v Dobju, 130, 131; kmet v Dolskem, 126; kmet v Lokvah, 127; lončar v Lončarjevem dolu, 131; posestnik v Sevnici, 133, 134; župan v Srednjem Velikem, 127; kmet v Vranju, 121; kajžar v Zagradcu, 130; kajžar v Zgornjem Stržišču, 131; kmet v Zgornjem Velikem, 127*.
- Paul Polich, *posestnik v Loščah, 130*.
- Paul Schuster, *posestnik v Sevnici, 133*.
- Paul Slander, *posestnik v Sevnici, 134*.
- Pauli, *kmet v Spodnjih Loščah, 125*.
- Paulsdorf, *gl. Pavlovci*.
- Pausche, *strelec v Hard, 104*.
- Pavlovci (Paulsdorf), *vas obč. Hum, 96*.
- Pečice (Petschicze, Petsicz, dacz der Nidern Petsicz, dacz der Obern Pettschicz), *vas obč. Podsreda, 72, 116, 117*.
- Pečje (am Stain, in Lapide, villa Lapide), *vas obč. Blanca, 84, 110, 124*. — *Župan Suppe, kmet Niclas*.
- Perchet de Preisekk, 116.
- Perchtoldus de Gurkuelde, 77.
- Perdegrech, *mesar, 131*.
- Perdislovce (Pribislasdorf, Pridizlausdorf), *zaselek obč. Pišce, 75, 117, 118*.
- Pere Schuster, *posestnik v Sevnici, 133*.
- Perko, *kmet v Zgornjem Velikem, 127*.
- Pernhardus de Stauden, 89.
- Pernharstal, *gl. Pirničev dol*.
- Pernhart, *mesar, 131; kmet v Dolskem, 126; kmet v Vranju, 121*.
- Pernhartztal, *gl. Pirničev dol*.
- Perrdegrech, *posestnik v Sevnici, 133*.
- Persndorf, *gl. Pršetinci*.
- Pesnica (Pezzencz, Pezzncz), *reka, 87, 88, 97*. — Gotfridus Pezznczer, 87. — Otto Pezznczer, 88. — Vlicus Pezzencz, 88. — *Plemiški rod: Pesničarji (Pezznczer), 102*.
- Peter, *mesar, 131; kmet v Dobju, 121; kmet v Drožanju, 120, 130; župan v Konjski glavi, 120, 130; kmet v Lokvah, 127; kmet v Pokleku, 128; kmet v Presladolu, 126;*

- posestnik v Sevnici, 134; kmet v Spodnjem Brezovem, 124; kmet v Žabjeku, 120, 130.
- Peter Fleischakher, posestnik v Sevnici, 132.
- Peter Fuchshuber, posestnik v Sevnici, 133.
- Peter mit der schrammen, mesar, 131.
- Peterl, posestnik v Sevnici, 132.
- Petko, gl. Zalmanci.
- Petrus Stoczner, posestnik v Sevnici, 133.
- Petschicze, Petsicz, gl. Pečice.
- Pettouia, gl. Ptuj.
- Pezzenz, Pezzncz, Pezznczer, gl. Pesnica.
- Pezznzcpruk, gl. Mostje.
- Pfaeffingarius, vidua Pfaeffingarii, 96. — Pfaeffinger, Ch., 96.
- Pfeiffer, gl. Jannse, Niclas.
- Philipp Huter, posestnik v Sevnici, 133, 134.
- Piergazzen, gl. Ptuj.
- Pierpawm, kraj pri Ptuju, 105.
- Pikolinn, posestnik v Sevnici, 134.
- Pilgreym, vinea, pri Ljutomeru, 99.
- Pirch, gl. Brezje, Brezovci.
- Pirchach, gl. Pirka.
- Pirich, gl. Brezje.
- Pirka (Pirchach), vas zap. od Gradca (Graz), 99.
- Pirničev dol (Bernhartztal, Pernharstal, Pernhartztal), zaselek obč. Blanca, 83, 109, 127, 129. — Župan in mlinar Zeyko; kmetje: Crisan, Herman, Merin, Meytzein, Vlereich.
- Pischaecz, Pischaets, Pischaetz, Pischecz, gl. Pišece.
- Pischigk, gl. Mertin.
- Pischolfsdorf, gl. Bratislavci, Pistorf.
- Pistorf (Pischolfsdorf), vas zap. od Lipnice na nemškem Štajerskem, 99.
- Pišece (Pischaecz, Pischaets, Pischaetz, Pischecz, Pyschaets, Pyschecz, Pyschetz), 73, 75, 76, 77, 115, 118. — Ch(unradus) de Pischaetz, 73. — Haecuzingerius (Haecuzinger de Pischaets, 75, 118. — Nicolaus de Pischaets (Pyschaets), 75, 77. — Paeblynus de (in) Pischaetz (Pischaets) 76, 115. — Scholaris de Pischaets, 77. — Domina de Pischaets, 76. — Pueri de Pischaets, 76. — Hof, 118. — Pawngarten, 118. — Swaighof, 118.
- Pleschibitz, gl. Plešivec.
- Plešivec, Plešivska sela? (Naplachssetzzych-sellich, Blaxsesgeschyezz), zaselek obč. Senovo, 129. — Župan Thomas; kmetje: Gregori, Mathea, Meli, Thome, Vrban.
- Pleterje (Pletriach), vas obč. Zdole, 72, 114.
- Pletriach, gl. Pleterje.
- Poche, kmet v Kladju, obč. Blanca, 128.
- Podem, gl. Dence.
- Podlehnik (Lichtnekk), vas pod gozdom „Lehnik“ v Halozah, 93. — Nicolaus et alii pueri Vlrici de Lichtnekk, 93.
- Podsreda (Herberg), 87. — Herbergarii = gospodje iz Podsrede, 87.
- Podvinci (Weingartpuhel), vas obč. Rogoznica pri Ptuju, 87, 97, 104.
- Pogklegk, gl. Poklek.
- Pohanca (Nider Polchonicz, Ober Polchonicz, Polchaenicz, Polchonitz), vas obč. Sromlje, 74, 113, 114. — Wulstk de Polchaenicz, 113.
- Poklek (Pogklegk, Poklek, Potlekk), vas obč. Blanca, 83, 110, 127, 128. — Župani: Herman, Mathea, Merin; kmetje: Lagoye, Peter, Ruprecht, Stephan, Tzscherne, Vlereich.
- Polchonitz, gl. Pohanca.
- Polich, gl. Paul.
- Polichka, kmet v Zgornjem Stržišču, 122.
- Poljščica (Poltschicze, Poltschitze, Poltsecz), zaselek obč. Videm, 73, 113.
- Polschitz, kmet v Selcih, 127.
- Polstraw, gl. Središče.
- Poltschicze, Poltschitze, Poltsecz, gl. Poljščica.
- Ponikel, gl. Ponikva.
- Ponikva (Ponikel), zaselek obč. Videm, 73, 113.
- Potatschah, Potatschah inferior, gl. Potoče.
- Potlekk, gl. Poklek.
- Potoče (Potatschah, Potatschah inferior, mons Potoschach, villa Potoschach), zaselek obč. Videm, 77, 78, 113.
- Potoschach, mons, villa, gl. Potoče.
- Poz Crise, kmet v Vranju, 121.
- Predeslaw, kmet v Selcih, 127.
- Preisekk, gl. Prežek.
- Premeuczleinsdorf, Premeuzleinsdorf, Nider Premeuzleinsdorf, mogoče Spodnja oziroma Zgornja Pristova ob spodnji Dravinji, 91, 92, 93, 96, 97.
- Presladol (Preslatal, Presslawstal, Prieslatal), vas obč. Blanca, 82, 109, 126. — Župan Michael; kmetje: Mathea, Merin, Meytzen Peter.
- Preslatal, gl. Presladol.
- Pressenlakh, Pressenlok, gl. Prešna loka.
- Pressicza, gl. Juri, Mertin.
- Pressitze, gl. Jursse.
- Presslawstal, gl. Presladol.

- Prešna loka* (Pressenlakh, Pressenlok), zaselek obč. Zabukovje, 80, 107, 120. — *Župana* Nase, Primus; *kmetje*: Herman, Meli, Vidigoy.
- Preyms, sannd, *podružnica sv. Primoža in Felicijana župnije v Zabukovju*, 132.
- Prežek (Preisekk), *grad na Dolenjskem*, 116. — Perchet de Preisekk, 116.
- Pribislasdorf, Pridizlausdorf, *gl. Perdislovce*.
- Prielok, *mogoče Loke pri Vojskem obč. Pod-sreda*, 72.
- Prieslastal, *gl. Presladol*.
- Priluog, 116.
- Primus, *kovač*, 131; *kmet v Dolskem*, 126; *kmet v Konjski glavi*, 120, 130; *župan v Mirnem dolu*, 121 *župan v Prešni loki*, 120; *kmet v kraju Pyawschagk* 128; *župan v kraju Pyawschagk*, 128; *kmet v Zgor-njem Stržišču*, 122.
- Primus Schuster, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Primus Smid, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Proetschelm, Proetschel, *gl. Hainricus*.
- Prozicze, *gl. Jorg*.
- Pršetinci (Persndorf), *vas obč. Sv. Tomaž v Slov. Goricah*, 87.
- Prukk, *gl. Mostec*.
- Prukklein, *gl. Mostje*.
- Prunn, Prunne, *nekdanj kraj ob Savi pod Bre-žicami*, 77, 116.
- Prvenci (Oberhard), *vas obč. Sv. Marko nižje Ptuja*, 101.
- Prvkke, *gl. Mostec*.
- Ptuj* (Pettouia), 89—95, 98, 100, 103, 104, 105. — *Civitas*, 90, 91, 95, 98, 100, 105. — *Newgazzen*, 94. — *Piergazzen*, 92, 93, 95. — *Sterczergazzen*, 90, 94. — *Apud* (circa) *sanctum Oswaldum, sanctus Oswaldus, strata sancti Oswaldi*, 89, 91, 92, 95, 98, 105. — *Sub castro*, 92, 98. — *Mensura Pettouiensis*, 104. — *Iudicium civitatis*, 100, 105. — *Steura civitatis*, 105. — *Andreas in Pettouia*, 90. — *Hertwicus perchmaister de Holrmuos civis in Pettouia*, 98. — *Nicolaus gener Mainhardi Latini in Pettouia*, 98. — *Puczels in Pettouia*, 98. — *Wolfhardus in Pettouia*, 100, 103.
- Puczels in Pettouia, 98.
- Puech, *gl. Bukovci*.
- Puhel, *gl. Spuhlja*.
- Pulcher, *gl. Zobe*.
- Pulkossndorf, 97. — *Radi lokalizacije prim. str. 9*.
- Puschendorf, *gl. Pušenci*.
- Pusst, *kmet v Ravneh*, 126.
- Pusti vrh* (Odenperig), *zaselek obč. Zabukovje*, 123. — *Župana*: Dampko, Jursse; *kmeta*: Aracher, Gersse.
- Pušenci* (Puschendorf, Wueschendorf), *vas obč. Hum pri Ormožu*, 87, 88.
- Pyautzk, Pyawschagk, *kraj je iskati v občini Blanca pri Sevnici*, 111, 128. — *Župana*: Primus, Zarko; *kmeta*: Primus, Rupprecht.
- Pyrch, *gl. Brezje, obč. Rajhenburg*.
- Pyrch inferior, *gl. Brezje, obč. Senovo*.
- Pyrch superior, Pyrich, *gl. Brezje, obč. Sevnica*.
- Pyschaets, Pyschecz, Pyschetz, *gl. Pišece*
- Qualetincz, Qualetinczen, *gl. Hvaletinci*.
- Rabenspach, Raberspach, *gl. Vranje, Vranjski potok*.
- Rade, *kmet v Hudem dolu*, 124.
- Radona, *župan in birič v Starem gradu pri Vidmu*, 73.
- Radoslawsdarf, *gl. Mirni dol*.
- Raein, Raeyn, *gl. Brežice*.
- Raeusche, *villa secunda, gl. Rušno*.
- Rain, *gl. Breg, Brežice, Obrež*.
- Rajhenburg* (Rayhenburch, Reichenbuorch, Reyhenburch, Reyhenburg), 85, 132. — *Prim. uvod str. 20 dalje in str. 32 dalje*.
- Ramstecher, *kmet v Leskovcu*, 125; *kmet v Srobotnem*, 127.
- Ramungus sororius Sleglonis, 97.
- Ratschacher, *kmet v Spodnjem Velikem*, 127.
- Ratzlastal, *kraj je iskati v občini Sromlje pri Brežicah*, 74.
- Rauenich, *gl. Ravne*.
- Raumschuzzel, *gl. Fridericus, Ortelus*.
- Rauounich, *gl. Ravne*.
- Rausch, *secunda Rausch, gl. Rušno*.
- Ravne* (Rawn), *zaselek obč. Senovo*, 126. — *Kmetje*: Jannse, Jernny, Pusst, Zeyko.
- Ravne* (Rauenich, Rauounich), *vas obč. Zdole*, 72, 116.
- Ravsche, *gl. Rušno*.
- Rawn, *gl. Ravne*.
- Raštanj* (Reyhenstain, Reyhnstain), *grad sev. Rajhenburga*, 129. — *Burger, pfleger*, 129.
- Rayhenburch, *gl. Rajhenburg*.
- Rayn, *gl. Brežice*.
- Redi, *župan v Zgornjih Loščah*, 125.

- Redolaustal, *gl. Mirni dol.*
- Reichenbuorch, *gl. Rajhenburg.*
- Reichenburgerius, *član plemiškega rodu Rajhenburških, 77.*
- Resegk, *posestnik v Sevnici, 132.*
- Reusencz, Revsencz, *gl. Rogoznica.*
- Reyhenburch, Reyhenburg, *gl. Rajhenburg.*
- Reyhenstain, Reyhnstain, *gl. Raštanj.*
- Reynisch, *posestnik v Konjski glavi, 130.*
- Ribnich, *kraj severozap. od Ptuja, 93, 95, 96.*
- Richterko, *gl. Janes.*
- Rigonce (Ringleinsdorf), *vas obč. Dobova, 118.*
- Ringleinsdorf, *gl. Rigonce.*
- Roeraech, 94, *pač isto kot Ror.*
- Roesen, *gl. Rožno.*
- Rogoznica (Reusencz, Revsencz), *vas in potok pri Ptuju, 87, 91, 94, 95. — Gl. tudi Zgornja Rogoznica.*
- Roppe, *kmet v Kozlovih selih, 129.*
- Ror, *neki kraj ob Sejanskem potoku, ki teče pri Veliki Nedelji v Dravo, 89, 96.*
- Rorbach, *gl. Slovenja vas.*
- Rosem, Rosen, *gl. Rožno.*
- Rosshaewbt, Rosshaubt, Rosshawbt, Rosshoubt, Rosshaupt, Rozzhawbt, *gl. Konjska glava.*
- Rožno (Roesen, Rosem, Rosen), *vas obč. Blanca, 111, 128, 130. — Župan Jursse, kmet Zeyko, kajzar Tzscherne.*
- Rucmanov vrh (Ruczmanperch), *zaselek obč. Sromlje, 74, 117.*
- Ruczmanperch, *gl. Rucmanov vrh.*
- Rudnich, *gl. Rudnik.*
- Rudnik (Rudnich, Ruodnik), *zaselek obč. Globoko, 77, 117.*
- Rudnik (Rudnich, Ruednich), *zaselek obč. Sromlje, 77, 117.*
- Rudolfus de Scherffenwerch, 78.
- Rudolphus de Sevnck, 95.
- Rudolphus Vaizt, 94, 95.
- Ruednik, *gl. Rudnik.*
- Ruepprecht, *kmet v Spodnjem Velikem, 127.*
- Rueprecht, *kmet v Čanju, 123; kmet v Spodnjem Brezovem, 124; kmet v Zgornjem Brezovem, 124.*
- Rugerus cellerarius, 94.
- Rugerus Chelchdorfer, 92.
- Rumstecher, *kmet v Spodnjem Velikem, 127.*
- Ruodnik, *gl. Rudnik.*
- Rupprecht, *kmet v Pokleku, 128; kmet v kraju Pyawschagk, 128; kmet v Zgornjem Stržišču, 122.*
- Ruprecht, *župan v Kališovcu, 126; župan v Spodnjem Brezovem, 126; kmet v Vranju, 121; župan v Vranju, 121.*
- Ruprecht Schneider, *kmet v Dolskem, 126.*
- Ruprecht Verluga, *kmet v Dolskem, 126.*
- Rušno (secunda Raeusche, villa Rausch, villa secunda Raush, Ravsche, dacz Nidern Russn, dacz Obern Russn), *zaselek obč. Podsreda, 72, 116, 117.*
- Rutschk, Walterus —, 97.
- Sabiach, Sabiakch, *gl. Žabjek.*
- Saemen, *gl. Juri.*
- Saffers, *gl. Završe.*
- Salamancz, *gl. Zalmanci.*
- Salczburg, Salczburgum, Saltzbuerch, Saltzburch, Salzeburg, *gl. Salzburg.*
- Salzburg (Salczburg, Salczburgum, Saltzbuerch, Saltzburch, Salzeburg, Salzburg), 71, 77, 87, 100, 104, 105, 117, 118, 131, 132. — Ecclesia, 100, 10 5, 117. — Gotzhaus, 118, — Dominus, 100, 104, 105, 131. — Herr, 118. — Mass, 132. — Chunradus archiepiscopus, 71, 77. — Fridericus, archiepiscopus, 87.
- Sanctus Cancianus, *gl. Škocjan.*
- Sanctus Dominicus, *gl. Velika Nedelja.*
- Sanctus Laurencius, *gl. Sv. Lovrenc.*
- Sannd Cantzian, *gl. Škocjan.*
- Sannd Pauls, *gl. Sv. Pavel.*
- Sannd Preyms, *gl. Sv. Primož.*
- Saukendorf, *gl. Župečja vas.*
- Sava (Saw, Sawa), *reka, 116, 118, 132.*
- Saw, Sawa, *gl. Sava.*
- Sbruesch, filii, 113.
- Schaelacheutz, *gl. Šalovci.*
- Schaerding, *gl. Šardinje.*
- Schalicheucz, *gl. Šalovci.*
- Schamler, *posestnik v Sevnici, 132.*
- Schancze, *posestnik v Sevnici, 134.*
- Schattental, Schatntal, *gl. Šetenje.*
- Schayn, *gl. Čanje.*
- Schedem, Scheduling, *gl. Šedem.*
- Schega, *kmet v Čanju, 123.*
- Schepfendorf, Schephndorf, *gl. Sodinci.*
- Scherding, *gl. Šardinje.*
- Scherffenwerch, *gl. Svibno.*
- Schergental, Scheriental, *gl. Lončarjev dol.*
- Schiepansdorf, *vas nekje v spodnjem Ptujskem polju, 92, 93.*
- Schirkowetz, *gl. Škocv.*
- Schome, *kmet v Šetenju, 120.*

- Schriemcz superior, Schriemtz superior, Schryemtz superior, *gl. Sremič*.
- Schuster, *gl. Casschamel, Janes, Jure, Jurse, Jursse, Gregori, Matheus, Mayczem, Merin, Merin — Tzolschuch, Mertein, Mertin, Meyczm — Tzolschuch, Michel, Mike, Paul, Pere, Primus, Stephan.*
- Schwanberg, *grad in trg pri Deutschlandsbergu na nemškem Štajerskem (Swannberch), 88. — Ekko de Swannberch, 88 — Duringus de Swannberch, 88.*
- Scolaris de Pischachts, 77.
- Sejanci, *Sejanski potok (Zellncz, Zelncz), vas in potok pri Veliki Nedelji, 89, 90, 92, 94. — Sejanska gora. Zelnczer perg, 94.*
- Selce (Sellcz, Selts, Zelltz), *vas obč. Blanca, 83, 109, 127, 129, 130. — Župani: Conczian, Jegke, Juri, Oswald; kmetje: Clabatetisch, Clement, Juri, Juri Lokuschagk, Meli, Merin Lokuschadt, Merin Tenstl, Polschitz, Predeslaw, Stephan; kajžarji Krebowitzscher, Mere Sneider, Merin Wolf; mlinar Stoper.*
- Sellcz, Selts, *gl. Selce.*
- Sevnaern, *mogoče Savci severozap. od Ormoža, 89, 96.*
- Sevnekk, *gl. Ženek.*
- Sevnica (Liechtenwald, Liechtnwald, Liehtenwald, Liechtenwalde, Liehtnwald, Lihntenwalde, Lychtenwald, Lyechtenwald, Lyehtenwald), 71, 79, 83, 84, 85, 106, 111, 118, 119, 131—134. — Forum, 106, 111. — Marckt, markt, 112. — Castrum, 106. — Officium, 79. — Priedium, 111. — Iudicium provinciale, 106. — Lanndtgericht, 132. — Iudicium fori, 106. — Steura fori, 106. — Župnik Gorg, 132. — Wetzko civis in Lihtenwalde, 83. — Prebivalci v Sevnici, 132—134. — *Prim. uvod str. 48 dalje.*
- Sevnična (Zellnitz, Zellniz.), *potok, ki pri Sevnici teče v Savo, 129, 132.*
- Seyfrid, *gl. Jakob.*
- Seyfriden, *posestnik v Sevnici, 133.*
- Seytzarii, *gl. Žiče*
- Shaain, *gl. Čanje.*
- Sibenburger, *gl. Michel.*
- Sibendurftigen, *gl. Hodoše.*
- Sighartzperg, Sighartzperge, Sighartzperig, *gl. Žigarski vrh.*
- Sighartzrawn, *gl. Zuričica.*
- Sikkowecz, Sikkowitz, *gl. Škovc.*
- Silovec (Oberczilowicz, Silowetz, Silowicz, superior Silowitz) *vas obč. Sromlje, 75, 115, 117.*
- Silowetz, Silowicz, superior Silowitz, *gl. Silovec.*
- Skorba (Charb), *vas obč. Slovenja vas, 89, 92, 93.*
- Slander, *gl. Janes, Michel, Paul.*
- Slanjča vas (Lannperg, Levneisdorf, Zlaenigsdorf), *vas obč. Sv. Miklavž v Slov. Goricah, 90, 92, 94.*
- Slegel, Ch., 97. — Ramungus sororius Sleglonis, 97.
- Slisicz, *gl. Thomas.*
- Slode, *kmet v Leskovcu, 125.*
- Slodi, *gl. Merin.*
- Slom, *gl. Slomi.*
- Slomi (Slom), *vas obč. Polenšak, 103.*
- Slovenja vas?, *na zgornjem Dravskem polju (Rorbach), 89, 92, 98.*
- Slovenjgradeč (Windisgrez), 104. — Fridericus de Windisgrez, — Windischgraeczer, 104, 105.
- Smaeh, *vinea in der —, vinograd pri Ptujju, 100.*
- Smid, *gl. Conrad, Jakob, Janes, Gengl, Gregor, Gregori, Meli, Merin, Primus, Smukh, Thomas.*
- Smid, *kajžar v Dolskem, 130.*
- Smokh, *kovač, 131.*
- Smukh Smid, *posestnik v Sevnici, 132.*
- Sneider, *gl. Juri, Mateyko, Mere, Merin, Mertin, Meytzem, Mutel, Ruprecht, Sterczey.*
- Sobetinci (Medio Hard, Zobotndorf), *vas obč. Sv. Marko niže Ptujja, 101.*
- Sodinci (Schepfendorf, Schephndorf), *vas obč. Velika Nedelja, 94, 95, 98. — Nicolaus von Schephndorf, 98. — Schepfendorfer perg, 94.*
- Sotla (Zatel, Zotla), *reka, 76 117, 132. — Weriandus Zotlaer, 117.*
- Sowoschendorf, *nekje pri Brežicah, 76.*
- Sparber, *frater, 117.*
- Sparberspach, *gl. Jastrebeci.*
- Sparer, *gl. Jakob, Tzscherrne.*
- Sparer, *der lang —, posestnik v Sevnici, 134.*
- Spiegel, *der —, vinograd pri Pišecah, 118.*
- Spiler, *kajžar v Spodnjem Brezovem, 131.*
- Spodnje Brezovo (Niderenfresaw, Niderfresa, Nider Vrezaw, Vresaouwe), *vas obč. Blanca, 84, 110, 124, 131. — Župana Jure (Juri), Lucas; kmetje: Cernee, Jacob, Jann-*

- se, Mateli, Meli, Merin Kleinschakh, Peter, Ruprecht, Tzscherne, Zorko; *kajžarji*: Merin Kleinschak, Spiler, Zeyko Weber.
- Spodnje Lošče* (Inferior Losentz, Losecz inferior, Losentz inferior, Niederlossitz); *zaselek obč.* Blanca, 81, 108, 125. — *Župana* Jaco, Thomas; *kmetje*: Colobitzsch, Contzyan, Pauli.
- Spodnje Stržišče* (Inferior Straziss, Straesis inferior, Niedernstrasizz), *zaselek obč.* Zabukovje, 81, 107, 122. — *Župan* Meytzen; *kmetje*: Asbe, Jacob, Juri, Michel, Thomas.
- Spodnji Velovlek* (Nideruoloblak, Woloblag), *vas obč.* Dornava, 101.
- Spuhlja* (Niderpuhel, Puhel), *vas obč.* Rogoznica, 92, 95, 104, 105. — Friczels de Puhel ex uxor sua Margareta, 92. — Friczels et fratres sui de Puhel, 92 — Fridericus de Puhel, 95.
- Središče* (Polstraw, Polstrow), 96, 97. — Nicolaus de Polstraw, 97.
- Srednje Lošce* (Losecz medium, Losentz medium, Medium Losentz, Mitterlostze), *zaselek obč.* Blanca, 81, 108, 125. — *Župana* Thomas, Zeyko; *kmetje*: Jacob, Thomas, Tzwecko.
- Sremič* (Inferior Schriemtzt, Nider Schriemcz, Superior Schriemcz, Superior Schriemtzt, Superior Schryemtzt), *vas obč.* Videm, 71, 113. — Johannes de Schriemcz, 113.
- Srobotno* (Syroboten, Syrobotten, Zerobaten), *zaselek obč.* Blanca, 83, 109, 127. — *Župan* Crisan; *kmetje* Jaegke, Ramstecher, Yban.
- Sromlje* (Swaroemel, Zwarömel, Zwaroml), 77, 117, 118.
- Stain, am, *gl.* Pečje.
- Stanochne vel Mosina, *vas nekdanj ob Savi pod Brežicami*, 116.
- Stanonich, Stanonik, *gl.* Stolovnik.
- Stanotinci* (Stanotinczen, Stanotinczn), *vas obč.* Cerkvenjak (Sv. Anton v Slov. Goricah), 97.
- Stanotinczen, Stanotinczn, *gl.* Stanotinci.
- Stanovno* (Ztamenugog), *vas obč.* Svetinje, 91.
- Stara vas*, *gl.* Weczelsdorf.
- Stari grad* (Altenburch, Altnburch), *vas občina Videm*, 73, 114.
- Stauden, *gl.* Grm.
- Stauden, 89, 94. — Pernhardus (Wernhardus) de Stauden, 89, 94. — *Radi lokalizacije gl. str.* 89, op. 38.
- Stelczer, *gl.* Wultschk.
- Steniz, *gl.* Juri.
- Stephan, *kmet v Čanju*, 123; *kmet v Klanecu*, 125, *kmet v Pokleku*, 128; *kmet v Selcih*, 127.
- Stephan Ferug, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Stephan Mullner, *kajžar v Čanju*, 131.
- Stephan Schuster, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Stephanus, *strelca v Hard*, 104.
- Stephanus, *brat Nikolaja, strelca v Zalmancih*, 103.
- Sterczey Sneider, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Stoczner, *gl.* Petrus.
- Stolovnik* (Stanonich, Stanonik), *vas obč.* Rajhenburg, 71, 112.
- Stoper, *mlinar v Selcih*, 129.
- Stopper, *gl.* Herman.
- Stoyan, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Stoygoishofstetn, *kraj severozap. od Ormoža?*, 88.
- Straesis inferior, *gl.* Spodnje Stržišče.
- Straesis superior, *gl.* Zgornje Stržišče.
- Stranyan, *gl.* Zgornje Lošče, *danes Stranje*.
- Strasser, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Strassgang* (Strazganch), *kraj jugozap. od Gradca (Graz)*, 99.
- Strazganch, *gl.* Strassgang.
- Sturmo, 93.
- Sueppntal, *gl.* Mirni dol.
- Sumpertal, *gl.* Kozlova sela.
- Superior Bebraunich, — Bebravnich, *gl.* Brebrovnik.
- Superior Blanicz, — Blanitz, *gl.* Klanec.
- Superior Clade, *gl.* Kladije, *obč.* Zabukovje.
- Superior Losecz, — Losentz, *gl.* Zgornje Lošče.
- Superior Pyrch, *gl.* Brezje, *obč.* Sevnica.
- Superior Schriemcz, — Schriemtzt — Schryemtzt, *gl.* Sremič.
- Superior Silowitz, *gl.* Silovec.
- Superior Straesis, — Straziss, *gl.* Zgornje Stržišče.
- Superior Tshirml, *gl.* Črmljenšak.
- Superior Welich, — Welikk, *gl.* Veliko.
- Suppe, *župan na Pečjeh*, 124.
- Surkental, *gl.* Žurkov dol.
- Suschitze, Susicz, *gl.* Sušice.
- Sussko, *gl.* Mertin.
- Sušice* (Suschitze, Susicz), *vas obč.* Sromlje, 75, 114.
- Suzzko, *kmet v Zgornjem Brezovem*, 124.
- Sveti Lovrenc* (Sanctus Laurencius, villa sancti Laurencii), *vas v Slov. Goricah, severovzh. od Ptuja*, 90, 102.

- Sveti Pavel* (Sannd Pauls), *podružnica pod sosesko Brežje, obč. Dolsko*, 131. — *Kajžarja*: Meli, Wudina.
- Sveti Primož* (Sannd Preyms), *podružnica sv. Primoža in Felicijana župnije v Zabukovju*, 132.
- Svetinci* (Zwetinczen, Zwetinczn), *vas obč. Sv. Urban v Slov. Goricah*, 93, 95, 98.
- Svibno* (Scherffenwerch), *grad pri Radečah*, 77, 78. — *Rudolfus de Scherffenwerch*, 77, 78.
- Swaeghof, dvor* (curia) *pri Ptujju*, 105.
- Swannberch, gl. Schwanberg*.
- Swaroemel, gl. Sromlje*.
- Sweineragesesiez, Sweineragesiez, kraj severozap. od Župelevca, obč. Kapele*, 76, 116.
- Sweitfurb, Swertfurber, gl. Jacob*.
- Symoninn, kmet v Kladju, obč. Zabukovje*, 122.
- Syppkowecz, gl. Škovec*.
- Syroboten, Syroboten, gl. Srobotno*.
- Šalovci* (Schaelacheutz, Schalicheucz), *vas pri Središču*, 88, 97.
- Šardinje* (Oberschaerding, Schaerding, Scherding), *vas pri Ormožu*, 90, 93, 95.
- Ščavnica* (Tzañicz), *reka*, 88.
- Šedem* (Schedem, Scheduling), *vas obč. Senovo*, 109, 126. — *Župan Merin; kmet Martin*.
- Šetenje* (Schattental, Schattntal), *zaselek obč. Sevnica*, 79, 106, 119, 120. — *Župan Merin; kmetje*: Agorellum, Jacob, Schome.
- Škocjan* (Sanctus Cancianus, Sannd Cantzian), *zaselek obč. Blanca*, 11, 128. — *Župana Fritzel, Juri; kmet Mathea*.
- Škovec* (Schirkowetz, Sikkowetz, mons Sikkowitz, Syppkowecz), *kraj pri Sevnici*, 79, 111, 131, 132. — *Kajžar Gregor*.
- Šmarje* (Unser Frawn, Vnser Frawn), *vas obč. Sevnica*, 131, 132.
- Tenstl, gl. Merin*.
- Ternobecz, Ternowecz, Ternowetz, gl. Trnovec*.
- Thomas, kovač*, 131; *mesar*, 131; *posestnik v Dencah*, 130; *kmet v Konjski glavi*, 120; *župan v Plešivcu*, 129; *posestnik v Sevnici*, 132, 133, 134; *župan v Spodnjih Loščah*, 125; *kmet v Spodnjem Stržišču*, 122; *župan v Srednjih Loščah*, 125; *kmet v Srednjih Loščah*, 125; *kmet na Zagradcu*, 123; *kmet v Zgornjem Kladju*, 122; *kmet v Zgornjem Stržišču*, 122.
- Thomas de Holrmuos*, 96.
- Thomas Matschilingk, mlinar ob Sevnici*, 129.
- Thomas Slisicz, posestnik v Sevnici*, 133.
- Thomas Smid, posestnik v Sevnici*, 133.
- Thome, kmet v Plešivcu*, 129; *kmet na Žigarskem vrhu*, 123.
- Tibaltsdorf, gl. Tivolci*.
- Tivolci* (Tibaltsdorf, Tiboltsdorf), *vas obč. Sv. Marjeta niže Ptujja*, 91, 92.
- Tiboltsdorf, gl. Tivolci*.
- Tiefenaw, ne Globoki potok kot lokalizirano na str. 97, op. 105, marveč Mihovci pri Veliki Nedelji*, 97.
- Torek* (Twaroch, Twarog), *zaselek in nekdanji grad, obč. Senovo*, 85, 111, 129. — *Castrum*, 111. — *Kastelan Henricus Gabernetaierius*, 85. — *Prim. uvod str. 33*.
- Traha, gl. Drava*.
- Trgovič* (Altmmarcht, Altnmarcht), *vas obč. Velika Nedelja*, 98.
- Triglaw, lapis, kraj v bližini Ptujja, prejkone isto kot Trigler*, 104.
- Trigler*, 91, 93. — *Prim. Triglaw*.
- Trnovec* (Ternobecz, Ternowecz, Ternowetz), *vas obč. Zabukovje*, 81, 108, 123, 131. — *Župan Dampko; kmetje*: Chlaeptze, Jegketz, Lagoya, Merin, Niclas; *kajžar Herman*.
- Trostal, Trostental, gl. Hudi dol*.
- Tscheynn, gl. Čanje*.
- Tusnicht, gl. Janesecz — Tzolschuch*.
- Twaroch, Twarog, gl. Torek*.
- Tzañicz, gl. Ščavnica*.
- Tzerania, gl. Cirje*.
- Tzereschawer, gl. Jannse*.
- Tzerye, gl. Cirje*.
- Tzeschegk, kmet v Dolskem*, 126.
- Tzolschuch, Tzolschukh, 34 posestnikov tega imena v Sevnici*, 132, 133, 134. — *Prim. tudi*: Janesecz Tusnicht Tzolschuch, Merin Schuster Tzolschuch, Meyczm Schuster Tzolschuch, Tzscherne Czolschuch, Zorko Tzolschuh.
- Tzscherne, kmet v Dolskem*, 126; *župan v Konjski glavi*, 120; *kmet v Pokleku*, 128; *kajžar v Rožnem*, 130; *kmet v Spodnjem Brezovem*, 124; *kmet v Zurkovem dolu*, 124.
- Tzscherne Herman, kmet v Dobju*, 121.

- Tzscherne Tzolschuch, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Tzscherrne, *župan v Konjski glavi*, 130.
- Tzscherne Herman, *posestnik v Dobjem*, 130.
- Tzscherrne Krainer, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Tzscherrne Sparer, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Tzscherny Huter, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Tzscheyn, *gl. Čanje*.
- Tzurnowicz, *gl. Curnovec*.
- Tzwecks, *kmet v Srednjih Loščah*, 125.
- Unser Frawn, *gl. Šmarje*.
- Vadingaw, *kmet v Ostrešju*, 119.
- Vadingna, *kmet v Drožanju*, 120.
- Vaeiztones, Vaisto, Vaizto, *člani rodbine Vaizt*, 91, 95, 118. — *Prim. Ortolfus Vaizt, Rudolphus Vaizt*.
- Vedeschendorf, Vedessendorf, *gl. Dolsko*.
- Veirluga, *gl. Gorko*.
- Velika Nedelja (Sanctus Dominicus), *pri Ormožu*, 97, 98.
- Veliko (urbarji ločijo Spodnje, Srednje in Zgornje Veliko; Inferior Welich, — Welikk, Nidernweligk; Medium Welich, — Welikk, Mitterweligk; Superior Welich, — Welikk, Oberweligk), *zaselek obč. Blanca*, 82, 109, 127. — *V Spodnjem Velikem: župana Jernny, Jursse; kmetje: Andre, Conczian, Crisan, Janes, Ratschacher, Rueprecht, Rumstecher. — V Srednjem Velikem: župani Jacob (dva) in Paul; kmetje: Andre, Jannse, Meytzen. — V Zgornjem Velikem: župana Czeregk, Michel; kmetje: Asee, Gregori, Mathea, Paul, Perko, Zeyko*.
- Vellinder, *posestnik v Sevnici*, 134.
- Velovlek, *gl. Spodnji, Zgornji Velovlek*.
- Verig, *gl. Niklas*.
- Verluga, *gl. Rueprecht*.
- Verluga, *kmet v Dolskem*, 126.
- Vide Wachter, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Videtz, *kmet v Kališovcu*, 126.
- Vidgoy, *gl. Gregori*.
- Vidigoy, *kmet v Prešni loki*, 120.
- Vieznicz, *secunda villa Vieznicz, Vieznitz, secunda villa Vieznitz, opusteli vasi, ki ju je iskati v dolini potoka Brestance blizu vasi Anže nad Rajhenburgom*, 72, 116.
- Vigdoy, *gl. Jacob*.
- Vileschendorff, Vileschndorff, *gl. Dolsko*.
- Vintarovci (Winthersdorf), *vas obč. Sv. Urban v Slov. Goricah*, 102.
- Vischer, *gl. Hanns, Jannse*.
- Vivšnik (Weissenek), *grad vzh. od Velikovca na Koroškem*, 118. — *Hertneid iz Vivšnika, Weissenekkar*, 112, 118.
- Vizel, *gl. Bizeljsko*.
- Vlreich, *kajžar v Lokvah*, 130; *župan v Osredku*, 125; *kmet v Pirničevem dolu*, 127; *kmet v Pokleku*, 128; *posestnik v Sevnici*, 134; *kmet v Zgornjem Stržišču*, 122.
- Vlricus de Churzenek, 94.
- Vlricus de Dornaw, 92.
- Vlricus de Liehtnekk, 93. — *Njegov puer Nicolaus*.
- Vlricus Pezzencz, 88.
- Vngari, *gl. Ogr*.
- Vnser Frawn, *gl. Šmarje*.
- Vodranci (Odriancz), *vas obč. Kog pri Središču*, 93, 95.
- Volchmarus, 105.
- Volchmarus, *strelec v Forminu*, 100.
- Volčje (Woltschê, Wultsge), *vas obč. Sromlje*, 74, 114.
- Vošni dol (Eselstal), *zaselek obč. Pišce*, 75, 115.
- Vranje (Rabenspach, Raberspach), *vas obč. Zabukovje*, 80, 107, 112, 118, 121, 133. — *Župani Jenes, Mathea, Ruprecht; kmetje: Gregori, Herman, Merin, Paul, Pernhart, Poz Crise, Ruprecht, Yban. — Molendinum*, 112.
- Vranjski potok (Rabenspach), 129.
- Vrban, *kmet v Plešivcu*, 129.
- Vrbe, *kajžar v Čanju*, 131.
- Vresauowe, *gl. Spodnje Brezovo*.
- Vukomarje (Jarichendorf, Jarichndorf), *zaselek obč. Sv. Miklavž v Slov. Goricah*, 90, 97. — *Nicolaus de Jarichendorf*, 97. — *Hermannus de Jarichendorf frater Nicolai*, 97.
- Vuzmetinci (Wuzmansdorf), *vas obč. Sv. Miklavž v Slov. Goricah*, 90.
- Wabugk, *gl. Jannse*.
- Wachter, *gl. Vide*.
- Walbarus, *gl. Hainricus*.
- Waltherus Rutschk, 97.
- Walucus, 131.
- Wanch, *am*, 97.
- Wartmann, *posestnik v kraju Weczelsdorf*, 113.

- Wartnawer, *gl. Dietels.*
 Weber, *gl. Juri, Mathe, Mathea, Mertin, Maytzem, Zeyko.*
 Wechsler, *gl. Asec.*
 Weczelsdorf, *mogoče Stara vas pri Vidmu ob Savi, 73, 113.*
 Weingartpuhel, *gl. Podvinci.*
 Weisseneck, *gl. Vivšnik.*
 Wellesgesiez, *Weletsgesiez, kraj nekje blizu Vidma ob Savi, 73, 113, 117.*
 Welich (Welikk), *inferior, medium, superior, gl. Veliko.*
 Wellen, *gl. Belca.*
 Wenislasdorf, *gl. Gernci.*
 Werianus Zoetlaer, — Zoetler, — dictus Zotlarius, 76, 115, 116.
 Wernhardus de Obren, 95.
 Wernhardus de Stauden, 90, 94.
 Wetzko civis in Lihtenwalde, 83.
 Widetz, *kmet v Dolskem, 126.*
 Wilburger, *posestnik v Sevnici, 133.*
 Wilhelm de Gorissndorf, 95.
 Wilhelmus dictus Wolf, 97.
 Wilhelmstal, *kraj severozap. od Velike Nedelje, 91.*
 Windischgraecz, *Windisgrez, gl. Slovenjgradec.*
 Windischrevsencz, *gl. Zgornja Rogoznica.*
 Windorf, *zap. od Gradca (Graz), 99.*
 Winther, *posestnik v kraju Weczelsdorf, 113.*
 Wintehrsdorf, *gl. Vintarovci.*
 Wisnto de Pacskendorf, 94.
 Wistonicz, *gl. Kostanjek.*
 Wltur, *gl. Ortolfus, Wulfingus.*
 Wodichendorf, *gl. Bodkovci.*
 Wognesgesiez, *kraj pri Ptuju, 105.*
 Wolf, *gl. Merin.*
 Wolf, 95.
 Wolf, *Wilhelmus dictus —, 97.*
 Wolfhardus in Pettouia, 100, 103.
 Woloblag, *gl. Spodnji Velovlek.*
 Woltschê, *gl. Volčje.*
 Wudina, *kajžar pri Sv. Pavlu, 131.*
 Wueschendorf, *gl. Pušenci.*
 Wulfingsdorf, *mogoče Dolenja vas, obč. Artiče, 74, 114.*
 Wulfingus de Fridaw, — de Holrmuos, 87, 105.
 Wulfingus Wltur, 93.
 Wulkako, *posestnik mlina v kraju Weczelsdorf, 113.*
 Wultschk Stelczer, *kmet v Zgornji Pohanci, 114.*
 Wultsge, *gl. Volčje.*
 Wultsk de Polchaenicz, 113.
 Wurdoch, 96. — *Chunczherius de Wurdoch, 96.*
 Wurm, *suppan, 97.*
 Wuzmansdorf, *gl. Vuzmetinci.*
 Yangko, *kmet v Žurkovem dolu, 124.*
 Ybachensgesiez, *gl. Ivanja sela.*
 Yban, *kmet v Čanju, 123; kmet v Srobotnem, 127; kmet na Vranju, 121.*
 Ybanczen, *gl. Livanjci.*
 Yerrin, *posestnik v Sevnici, 134.*
 Yorko Leykos, *kmet v Dolskem, 126.*
 Zabyagk, *gl. Žabjek.*
 Zagojiči (Niderhard), *vas obč. Sv. Marjeta niže Ptuja, 101.*
 Zagrader (Graetz, Graetze, Gretz), *zaselek obč. Blanca, 83, 123, 130. — Župana Crisan, Juri; kmetje: Crisan Derlingk, Gerridina, Juri, Juri Weber, Maytzem Weber, Mertin, Meytzem Abbayt, Thomas; kajžarji: Juri, Paul, Zeyko Weber.*
 Zajčja gora, *gl. Hasnperg.*
 Zalmanci (Salamancz vel Petko), *zaselek obč. Polenšak, 103.*
 Zameretsch, *gl. Čeričje.*
 Zare, *župan v Blanci, 128.*
 Zarko, *župan v kraju Pyawschagk, 128; posestnik v Sevnici, 132.*
 Zatel, *gl. Sotla.*
 Završe (Saffers), *zaselek obč. Senovo, 129. — Župan Jensagk; kmetje: Janes, Jentze, Mathea, Zorgko.*
 Zdeztanczen, *gl. Destinci.*
 Zdol, *gl. Zdole.*
 Zdole (Zdol), *vas severozap. od Brežic, 73, 115.*
 Zelislausdorf (Čevca ?, obč. Senovo), 111.
 Zellncz, *gl. Sejanci, Sejanski potok.*
 Zellnitz, *Zellniz, gl. Sevnična.*
 Zelltz, *gl. Selce.*
 Zelncz, *gl. Sejanci, Sejanski potok.*
 Zenozet, *nekdanj vas pod Brežicami ob Savi, 116.*
 Zerobaten, *gl. Srobotno.*
 Zeye, *kmet v Zgornjem Brezovem, 124.*
 Zeyko, *kmet v Dolskem, 126; kmet v Lokvah, 127; kmet v Lončarjevem dolu, 124; župan in mlinar v Pirničevem dolu, 127, 129; kmet v Ravneh, 126; kmet v Rožnem, 128; župan v Srednjih Loščah, 125; kmet*

- v *Toreku*, 129; *kmet v Zgornjem Velikem*, 127; *kmet v Žigarskem vrhu*, 123.
- Zeyko, *oče kmeta Gregorija v Mirnem dolu*, 121.
- Zeyko Weber, *kajžar v Dolskem*, 130; *kajžar v Spodnjem Brezovem*, 131; *kajžar v Zagradcu*, 130.
- Zgornja Rogoznica (Windischrehsencz), *vas pri Ptujju*, 94.
- Zgornje Brezovo (Oberfresaw, Obernfresa, Ober Vresaw), *vas obč. Blanca*, 112, 124, 130. — *Župan Osee*; *kmetje*: Mathe, Mekawetz, Meli, Michel, Rueprecht, Suzzko. Zeye.
- Zgornje Lošče, *danes Stranje*, (Superior Lossez, Losentz, Stranyan), *vas obč. Blanca*, 81, 108, 125. — *Župan Redi*; *kmetje*: Gregor, Herman, Janes.
- Zgornje Stržišče (Oberrnstressizz, Oberstrazisch, Superior Straziss, Superior Straesis), *vas obč. Zabukovje*, 80, 107, 122, 131. — *Župana*: Janns, Oswald; *kmetje*: Clement, Judes, Juri an der Goritzen, Juri des Mali sun, Mertin, Polichka, Primus, Rupprecht, Thomas Vleich; *kajžar Paul*.
- Zgornji Velovlek (Dobromizel, Oberwolob-lakh), *vas obč. Sv. Urban v Slov. Goricah*, 102.
- Zilia, *gl. Celje*.
- Zlaenigsdorf, *gl. Slančja vas*.
- Zlatoličje (Goldsdorf, Goltsdorf), *vas obč. Št. Janž na Dravskem polju*, 87, 89, 93.
- Zobe Pulcher, 98.
- Zoboschndorf, *nekaj kraj pod Brežicami ob Savi, isto kot Sowoschendorf*, 117.
- Zobotndorf, *gl. Sobotinci*.
- Zockental, *kraj nekje v sevniškem okraju*, 131. — *Kajžar*: Meli Mullner.
- Zoetlaer, Zoetler, *gl. Werianus*.
- Zogendorf, *gl. Cogetinci*.
- Zomratsch, *gl. Čeričje*.
- Zorcko, *posestnik v Sevnici*, 132.
- Zore, *kmet v Žabjeku*, 120.
- Zorgko, *kmet v Završem*, 129.
- Zorko, *kmet na Blanci*, 128; *kmet v Spodnjem Brezovem*, 124.
- Zorko Tzolschuh, *posestnik v Sevnici*, 133.
- Zotla, *gl. Sotla*.
- Zotlarius, *gl. Werianus*.
- Zrkovce (Zwerkendorf), *vas obč. Pobrežje pri Mariboru*, 99.
- Ztamenoug, *gl. Stanovno*.
- Zuričica? (Sighartzrawn), *zaselek obč. Senovo*, 129. — *Posestnik Parodetz*.
- Zvrnaeucz, *gl. Curnovec*.
- Zwarömel, Zwaroml, *gl. Sromlje*.
- Zwelifer, *gl. Janes*.
- Zwerkendorf, *gl. Zrkovce*.
- Zwetinczen, Zwetinczn, *gl. Svetinci*.
- Zwinsenich, *kraj pri Župelevcu nedaleč Dramlje, isto kar Sweinergesiez*, 117.
- Žabjek (Sabiach, Sabiakch, Zabyagk), *zaselek obč. Sevnica*, 80, 120, 130. — *Župana*: Kame (*tudi Kome, Kone*), Merin; *kmetje*: Asbe, Andre Bebitzsch, Klebymer (*tudi Leybnnr*), Mathea Weber, Merin Bebitzsch, Peter, Zore.
- Ženek (Sevnekk), *grad na Spodnjem Koroškem*, 95. — Rudolphus de Sevnekk, 95.
- Žerovinci (Chranichenaw), *vas obč. Svetinje*, 95, 96.
- Žiče, *kartuzijanski samostan pri Konjicah*. — *Žički menihi*: Seytzarii, 99.
- Žigarski vrh (Sighartsperg, Sighartzperig, Sighartzperge), *vas obč. Blanca*, 83, 110, 123. — *Župan Juri*; *kmetje*: Cerne, Mertin, Michel, Thome, Zeyko.
- Župečja vas (Saukendorf), *obč. Sv. Lovrenc na Dravskem polju*, 88, 94.
- Žurkov dol (Surkental), *vas obč. Sevnica*, 83, 110, 124. — *Župani*: Goyan, Jursse, Marin; *kmetje*: Gregori, Mertin, Tzscherne, Yangko.

Stvarni imenik

Ager, agri, *njiva, njive*, 77, 90, 91, 92, 95, 97, 98, 113, 118; *ager pratarii, travnik*, 98; *agri desolati, neobdelane (puste) njive*, 113. — *Prim. akcher in uvod, str. 47*.

agnus, *jagnje (dajatev)*, 71, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 110, 111, 112, 114, 115, 116, 118; *agnus Trinitatis, jagnje, ki so ga*

plačevali o sv. Trojici (nedelja po binkoštih), 74, 75, 79. — *Prim. denarii pro agnis, lemper in uvod, str. 57*.

akcher, *njiva*, 118. — *Prim. ager*.

amtman, amptman, *oficial, uradnik, načelnik oficija ali urada*, 119, 129, 131, 132, 133. — *Prim. officialis, pflieger in str. 35*.

- anlaeita, *davščina pri menjavi hasnovalca na kmetiji, naselnina*, 105.
- annona, *žito (dajatev)*, 87, 91, 95. — *Prim. bladum, traid in uvod str. 54.*
- aratum, aratra, *plug, v prenešenem pomenu plužna tlaka*, 71, 74, 112; *integrum aratrum, celodnevna plužna tlaka*, 79. — *Prim. pflug in uvod str. 60 dalje.*
- archiepiscopus, *nadškof*, 77.
- area, *zemljišče s stavbo ali tudi brez nje. domec*, 73, 88—96, 98, 101, 103, 104, 105, 113; *area desolata, nenastanjeno (pusto) zemljišče, domec*, 104; *area possessa, nastanjeno (obdelano) zemljišče, domec*, 104. — *Prim. hofstat in uvod str. 47.*
- argenti marca, *gl. marca.*
- ascensio Domini, *vnebohod, kot plačilni termin (četrtak pred nedeljo exaudi)*, 78.
- autumpnum, *jesen, kot plačilni termin*, 71, 79.
- avena, *oves (dajatev)*, 71, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 84, 85, 99—108, 110—116, 118—126, 128, 129. — *Prim. haber in uvod str. 54.*
- ayr, *jajca (dajatev)*, 120. — *Prim. ova in uvod str. 59.*
- Bladum, *žito (dajatev)*, 120—125. — *Prim. annona, traid in uvod str. 54.*
- burger, *prebivalci, ki spadajo pod neki grad (burgum)*, 129.
- Capawn, cappawn, chopawn, copawn, coppawn, *kopun (dajatev)*, 129, 130, 131. — *Prim. uvod str. 59.*
- carnes, *meso (dajatev)*, 79; *denarii carniun. pro carnibus, denar kot odkupnina za dajatev v mesu*, 78, 79, 84, 85, 112. — *Prim. uvod str. 57.*
- carniprivium, *carnisprivium, festum carniprivii, pust (plačilni termin)*, 71, 74, 77, 78, 79, 84, 85, 112; *pullus carnispriviale, piščice, ki so ga dajali o pustu*, 112, 115.
- carrata, *vožnja (mera pri dajatvi vina)*, 78, 84, 85, 105. — *Prim. uvod str. 57.*
- caseus, *casei, sir (dajatev)*, 83, 84, 112, 118. — *Prim. uvod str. 57.*
- castellanus, *kastelan, grajski poveljnik*, 78, 84, 85, 100, 131. — *Prim. uvod str. 36 in 59.*
- castrum, *grad*, 98, 106, 111, 112. — *Prim. gslos, slos in uvod str. 36.*
- cellare, *klet*, 75.
- cellerarius, *kletar*, 94, 96.
- census, *celokupnost dajatev in služnosti kmečkega podložnika, v ptujskem uradu tudi določena količina davka v žitu, „činž“*, 76, 99, 100, 103, 104, 106, 111, 112, 113, 114, 116, 121, 122, 127, 128; *census domus, 105; census predii, 105.* — *Prim. czins, zins in uvod str. 54 in 55.*
- cera, *vosek (dajatev)*, 73, 113.
- chesten, *kesten, kostanj (dajatev)*, 130. — *Prim. uvod str. 59.*
- chopawn, *gl. capawn.*
- civis, *prebivalec mesta ali trga, meščan, tržan*, 76, 83, 98, 115.
- civitas, *stat, mesto*, 90, 91, 95, 98, 100, 105, 112, 117, 118. — *Prim. iudicium civitatis, steura civitatis.*
- clientes, *oprode*, 76.
- colonus, *coloni, kolon, podložnik*, 73, 76, 77, 79, 80, 100, 101, 102, 103, 111, 112, 114, 116, 120. — *Prim. uvod str. 48.*
- comendator, *komtur (nemškega viteškega reda)*, 98.
- comes, *grof*, 117.
- copawn, *coppawn, gl. capawn.*
- curia, *dvor, dvorec*, 87, 90, 104, 105; *curia desolata, 105; curia residencie, 97.* — *Prim. hof in uvod str. 47.*
- czimerman, *gl. imenik oseb.*
- czins, 129. — *Prim. census, zins.*
- czwelifer, *član dvanaajstorice mestnih (trških) svetovalcev, gl. imenik oseb.*
- d, *kratica za denarius, phenning.*
- decima, *desetina*, 87—92, 95, 96, 98, 100, 105; *vinum decimale, 100, 105.*
- decimatio, *pobiranje desetine*, 100.
- denarius, *denarii, denar, denarji, v nemščini phenning, fenig, okrajšano d*, 71, 73—79, 84, 85, 87—116, 119—134; *denariorum fertu, četrti del marke, 40 d*, 92, 93, 95, 96, 98; *denariorum libra, na eno libro ali funt je šlo 240 denarjev*, 73, 84, 92, 95, 100, 113, 131; *denariorum veterum libra, 105; denariorum marca (marck, mark), na eno marko je šlo 160 denarjev*, 78, 85, 90, 95, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 111, 112, 113, 118, 119 dalje, 130, 131, 132; *denariorum solidus, šiling, okrajšano ř = s, osmi del libre ali funta, to je 30 denarjev*, 73, 97, 122, 132; *denarii solidorum, 89—91, 93, 95, 96, 97; denariorum Graecensium veterum marca, denariorum veterum marca, 78, 84, 100, 105,*

- 106; denariorum Graecensium veterum libra, 84; denarii carnum, *denarji kot odkupnina za dajatev v mesu*, 78, 79, 84, 85, 112; denarii pro agnis, *denarji kot odkupnina za dajatev jagnjet*, 101; denarius pro ovibus, *denar kot odkupnina za dajatev ovac*, 101; denarius pro porcis, *denar kot odkupnina za dajatev prašičev*, 100, 101. — *Prim. phenning in uvod str. 59.*
- desolatus, *nenastanjeno, neobdelano, pust*, gl. ager, area, curia, huba, villa, vinea. — *Prim. öd.*
- dominium, *gospodstvo*, 119.
- dorffgestet, *vas*, 117.
- Emphiteuticum, gl. ius.
- episcopus, *škof*, 99.
- Faba, *bob (dajatev)*, 77, 78, 84, 106, 108, 110, 111, 112, 114, 115, 116. — *Prim. uvod str. 56.*
- faber, fabri, *kovač, kovači*, 131.
- familiaris, *oni, ki spada k družini (familia) kakega plemiča (vitezi, oprode, služinčad)*, 77.
- feodum, feudum, *fevd*, 75, 76, 77, 83, 87, 100, 101, 103, 104, 105, 115, 116, 117. — *Prim. lehen.*
- feria 4a, *sreda*, 119.
- ferto, gl. denarius.
- festum, gl. carniprivium (carnisprivium), Georii, Martini, Michaelis, nativitas Domini, pasca, penthecostes, trinitas.
- feudum, gl. feodum.
- fleischaker, fleischakher, *mesar*, gl. imenik oseb.
- fleischpennkh, *mesnice*, 131. — *Prim. macella, pankh.*
- forum, *trg*, 99, 109, 111. — *Prim. markt in uvod str. 48.*
- frisching, *prašiček (dajatev)*, 130, 131 — *Prim. uvod str. 59.*
- Garten, *vrt*, 132.
- Georii, festum (beati) —, ad Georii, 24. april, *plačilni termin*, 84, 88, 99.
- granarium, *žitna kašča*, 100. — *Prim. mensura granarii.*
- gsloss, *grad*, 132. — *Prim. castrum, slos.*
- Haber, *oves (dajatev)*, 120, 121. — *Prim. avena in uvod str. 54.*
- hafner, gl. hefner.
- hausgenoezen, hausgenoezen, 104.
- haws, *grad, hiša*, 134.
- hawbtman, *glavar*, 132.
- hefner, *lončar*, 131. — *Prim. uvod str. 59 in imenik oseb.*
- herbst, heribst, *jesen (plačilni termin)*, 119.
- heringer, *prodajalec slanikov*, 134.
- herschafft, *gospodstvo*, 119.
- hindersessen, *kajžarji*, 130. — *Prim. uvod str. 48.*
- hof, *dvor, dvorec*, 118. — *Prim. curia in uvod str. 47.*
- hofczinns, hofczins, *davek od dvorov in dvorcev, davek od trških posestev v Sevnici*, 129, 132, 133. — *Prim. uvod str. 48.*
- hofember, *vedro v rabi pri računanju za dajatev na dvor zemljiškega gospoda*, 100. — *Prim. uvod str. 58.*
- hofmarch, *k nekemu dvoru spadajoča zemlja*, 118.
- hofstat, hofstet, *to kar area*, 118, 133, 134. — *Prim. uvod str. 47.*
- hub, huba, huben, hueba, huoba, huoben, *kmetija*, 71, 72, 73, 75—84, 87—104, 106—129, 131, 132; *huba desolata, pusta, nenastanjena kmetija*, 71, 72, 74—78, 81, 82, 103, 104, 108, 111, 113—116; *huba dimidia, polkmetija*, 73, 74, 80, 82, 116; *huba duplex, dvojna kmetija*, 128; *huba possessa, nastanjena kmetija*, 71—84, 100—104, 106 do 116, 118; *huba non possessa, pusta, nenastanjena kmetija*, 78. — *Prim. uvod str. 46 in 65 dalje.*
- hublewt, *kmetje*, 120, 124.
- hubman, *kmet*, 119.
- hueba, gl. hub, huba.
- hueter, huter, *klobučar*, gl. imenik oseb.
- hun, huner, hūner, *pišče, piščeta (dajatev)*, 119, 120, 131. — *Prim. pullus.*
- huoba, huoben, gl. hub, huba.
- huter, gl. hueter.
- Iauch, *oral, joh*, 118.
- idria, ydria, *mera za tekočine, predvsem vino*, 72—78, 84, 85, 106, 109, 111—114, 116. — *Prim. uvod str. 57.*
- ir̄her, *izdelovalec irhovine*, gl. imenik oseb.
- iudicum provinciale, *deželsko sodišče*, 106, 112.
- iudicium fori, *trško sodišče*, 106, 112.
- iudicium provinciale, *deželsko sodišče*, 106, 112. — *Prim. lanndtgericht.*
- iuger, iugerum, iugera, *oral*, 90, 91, 92, 98.

- iura minuta, parva iura, minuta, klaine recht, *male pravice (dajatev)*, 75, 77, 113, 115, 120, 122—129. — *Prim. uvod str. 56.*
- ius dimidium, *gl. ius medium.*
- ius emphiteuticum, *emfitevtsko pravo*, 104.
- ius medium, dimidium, aliud, *polovično pravo, polovična pravica*, 71—77, 79—84, 106—116. — *Prim. uvod str. 54 in 65.*
- ius montanum, ius montis, *gorska pravda, gorska pravica*, 90, 99, 100, 111, 112.
- ius plenum, *polno pravo, polna pravica*, 71 do 76, 79—84, 106—112, 114—117. — *Prim. uvod str. 54 in 65.*
- ius precarium, *doživljenjsko pravo*, 94, 95.
- ius sancti Georii, *pravica sv. Jurija, župnica*, 120—124. — *Prim. sannd Görgenrecht, supprecht in uvod str. 44 in 58.*
- Kandel, *votla mera*, 132.
- kastenmass, kastenmazz, *mera po kašči*, 119, 120, 130. — *Prim. mensura granarii in uvod str. 55.*
- kastenmez, *merica po kašči*, 132. — *Prim. uvod str. 55.*
- keler, *klet, zidanica*, 133.
- kesten, *gl. chesten.*
- klaine recht, *gl. iura minuta.*
- kuchenmaister, *kuhar*, 132, 133.
- kursner, *krznar, gl. imenik oseb.*
- Lä, *močvirnat travnik*, 118.
- lanndtgericht, *deželsko sodišče*, 132. — *Prim. iudicium provinciale.*
- legacio extra terram, *pot izven deže (kot služnost)*, 76.
- lehen, *fevd*, 118. — *Prim. feodum.*
- lemper, *jagnjeta (dajatev)*, 131. — *Prim. agnus in uvod str. 57.*
- libra, *funt, računska enota za štetje novca, na eno libro ali funt je šlo po naših virih 240 denarjev*, 73, 78, 85, 87—98, 114, 118. — *Libra cere, funt voska*, 13. — *Prim. denarius, denarii in uvod str. 59.*
- linum, *lan (dajatev)*, 71, 74—79, 106, 107, 108, 110, 111, 112, 114, 115, 116. — *Prim. uvod str. 56.*
- Macella, *mesnice*, 90. — *Prim. fleischpennkh, pankh.*
- madphenning, matphenning, *denar za košnjo, odkupnina za košnjo tlako*, 79, 104—109, 111, 112. — *Prim. uvod str. 60.*
- marca, *marka*, 87—98, 103, 116; *march Aglayer, marka oglejskih denarjev*, 118; *marca argenti, marka srebra*, 98, 105. — *Prim. denarii in uvod str. 59.*
- marckt, *markt, trg*, 132. — *Prim. forum.*
- marcktember, *vedro za merjenje in računanje pri trgovanju*, 132. — *Prim. uvod str. 58.*
- marckt (markt) *mawtt, tržna mitnina*, 131.
- Martini, *festum, 11. novembra (plačilni termin)*, 78, 84, 99.
- mass, *Salczburger, salzburška mera*, 132.
- matphenning, *gl. madphenning.*
- mensura, *mera sploh, pa tudi posebna merica*, 71, 73, 74, 75, 77—80, 84, 85, 99, 100, 102, 103, 105—108, 110—126, 128, 129; *mensura communis, obče veljavna mera*, 105; *mensura granarii, mera za računanje v kašči, prim. kastenmass*, 78; *mensura mulmez, merica za merjenje in računanje v mlinih*, 113; *mensura parva*, 106; *mensura (de) Holrmuos, ormoška mera*, 88 do 93, 95, 96, 97; *mensura Luotnberch (Lutnberch), ljutomerska mera*, 93—96; *mensura Pettouiensis, ptujska mera*, 104. — *Prim. mes in uvod str. 55 in 56.*
- mes, *metz, mez, mezz, merica, včasih tudi to kar mensura*, 99, 100, 104, 112, 115, 119, 130. — *Prim. uvod str. 55.*
- mesner, *cerkovnik, gl. imenik oseb.*
- messis, *žetev (plačilni termin)*, 71, 77, 78.
- metreta, *merica, to kar metz oziroma mensura*, 71, 74, 77, 78, 79, 84, 85, 112, 115, 116. — *Prim. uvod str. 55.*
- metz, *mez, mezz, gl. mes.*
- Michahelis, *festum, 29. septembra (plačilni termin)*, 78, 84, 85.
- milium, millium, *proso (dajatev)*, 76, 105. — *Prim. uvod str. 54.*
- minuta, *gl. iura minuta.*
- modius, *votla mera, modij*, 71, 73, 74, 76—79, 84, 85, 99, 103—108, 110—111, 113, 115, 116, 118, 122. — *Prim. uvod str. 55.*
- molendinum, *mlin*, 73, 78, 109, 111, 112, 113. — *Prim. mül, mul, mulstet.*
- mül, *mul, mulstet, mlin*, 117, 118, 129, 132. — *Prim. molendinum.*
- mulenrechten, *pravice (davščine) od mlinov*, 129.
- mullner, *mlinar, gl. imenik oseb.*
- mulmes, *mulmez, mulmezz, mulmz, mensura mulmez, merica za merjenje in računanje*

v mlinih, 75, 113, 115, 119, 120, 121, 124, 132, 133. — *Prim. mensura in uvod str. 55.*
mulstet, *gl. mül.*
muta civitatis, *mestna mitnina*, 112.

Nativitas Domini, *božič 25. decembra (plačilni termin)*, 71, 77, 78, 84.

nobiles, *plemiči*, 116.

novalia, *novine*, 83.

novicii, *novaki*, 76.

Obulus, *pol denarja*, 99. *Prim. uvod str. 59.*
ochsen, *voli*, 119.

öd, *pusto, neobdelano*, 120. — *Prim. desolatus.*

officialis, *oficial, uradnik, načelnik oficija ali urada* 71, 79, 129. — *Prim. amtman, pflieger in uvod str. 35.*

officium, *upravna enota imenovana oficij ali urad*, 79. — *Prim. uvod str. 27 in 35.*

opera, *tlaka*, 71, 73, 74, 112. — *Prim. robot, tagwerch in uvod str. 60.*

ova, *jajca (dajatev)*, 119, 120, 121. — *Prim. ayr in uvod str. 59.*

ovis, oves, *ovca, ovce (dajatev)*, 71, 74, 75, 77, 78—85, 101, 103, 105, 106, 108, 110, 111, 112, 115, 116, 118; oves lactabiles, oves lactantes, 71, 112. — *Prim. denarii pro ovibus in uvod str. 57.*

Pader, *kopalni mojster, tudi ranocelnik, gl. imenik oseb.*

padstuben, *kopališče*, 118. — *Prim. stupa balnearia.*

pageden, *podega, pogeda, pojedaj (dajatev)*, 119, 120, 121, 124. — *Prim. uvod str. 59.*

panis, *panes, kruh (dajatev)*, 71, 74, 77, 78, 79, 84, 85, 106, 108, 110, 111, 112, 114, 115, 116. — *Prim. prot in uvod str. 56.*

pankh, *mesnica*, 131. — *Prim. fleischpennkh, macella.*

parva iura, *gl. iura minuta.*

pasce, *festum, velika noč (plačilni termin)*, 78.

pawngarten, *drevesnica, pungrt*, 118.

pawr, *pawern, kmet, kmetje*, 119, 132.

pentecostes, *penthecostes, festum, binkošti (plačilni termin)*, 99.

perchember, *vedro pri dajatvah in obračunavanju gornine*, 100. — *Prim. uvod, str. 59.*

perchmaister, *gornik*, 90, 98.

pfarrrer, *župnik*, 132, 133.

pfeiffer, *piskač, gl. imenik oseb.*

pflieger, *oskrbnik, tudi oficial*, 119, 129, 131, 132. — *Prim. amtman, officialis.*

pflug, *phlueg, phlug, plug, v prenešenem pomenu plužna tlaka*, 119. — *Prim. aratrum in uvod str. 60 dalje.*

phenning, *gl. denarius.*

phlueg, *phlug, gl. pflug.*

pirpawm, *hruška (drevo)*, 117.

plačilni termini, gl.: ascensio Domini, autumpnum, carniprivium, Georii, herbst, Martini, Michahelis, messis, nativitas Domini, pasca, pentecostes, quadragesima, quaterember, trinitas, vasten, yer.

podega, *pogeda, gl. pageden.*

porcus, *porci, prašič (dajatev)*, 71, 74, 78, 79, 80, 84, 85, 100—103, 105—106, 107, 110, 111, 112, 114, 115, 116, 118. — *Prim. denarii pro porcis in uvod str. 57.*

portenarius, *vratar (grajski)*, 78, 84, 85. — *Prim. uvod str. 36 in 59.*

possessus, *obdelano, nastanjeno, gl. arca, huba, villa.*

prandium, *prandia, obed, obedi*, 71, 74, 79. — *Prim. uvod str. 58.*

pratarium, *gl. ager.*

pratium, *prata, travnik*, 87, 104

preco, *birič*, 73, 84, 104, 119, 120, 121, 131. — *Prim. scherger in uvod str. 36.*

predium, *posest, gospostvo*, 100, 104, 105, 111, 112, 116; census *predii*, 105; *steura predii* 105; *liber predialis urbore*, 71.

prot, *kruh*, 134. — *Prim. panis.*

puer, *pueri, sluga (plemiški)*, 73, 76, 77.

pullus, *pulli, piščice, piščeta (dajatev)*, 71, 74, 77, 78, 79, 106, 108, 110, 111, 112, 114, 115, 116, 119, 120, 121; *pullus carnispriviale, piščice, ki so ga dajali o pustu*, 12, 115. — *Prim. uvod str. 57 in 59.*

pultes, *pšenični zdrob (dajatev)*, 71, 74, 77, 78, 79, 84, 85, 106, 112, 114, 115, 116. — *Prim. uvod str. 56.*

purchuta, *purkota, grajska straža*, 77, 78, 84, 85.

Quadragesima, *predvelikonočni postni čas (plačilni termin)*, 99. — *Prim. vasten.*

quartale, *kvartal, četrt (mera)*, 74, 79, 89, 93, 99, 103, 105, 116, 132; *quartale fori, četrt kot je bila v rabi pri trgovanju na trgu*, 100.

quaterember, *kvatre (plačilni termini)*, 132.

- Redember, *vedro za obračunavanje podložniških dajatev (rechnungsember)*, 132. — *Prim. uvod str. 58.*
- robat, *tlaka*, 119, 120. — *Prim. opera, tagwerch in uvod str. 60.*
- ross, *konj*, 119.
- rustici, *kmetje*, 120.
- s = ř, *kratica za solidus, schiling.*
- sagittarius, *sagittarii, strelci*, 100, 101, 103, 104. — *Prim. uvod str. 19 dalje.*
- sal, *sol (dajatev)*, 71, 74, 78, 79, 80, 85, 106, 107, 110—116, 118. — *Prim. uvod str. 56.*
- samm hefner, *tovor lončevine*, 132.
- sand (sannd) *Görgenrecht (Gorgenrecht, Georgenrecht), pravica sv. Jurija, župnica*, 119—129. — *Prim. ius sancti Georii, supprecht in uvod str. 44 in 58.*
- schenko, *točaj*, 80.
- schepho, *sodin*, 73, 82. — *Prim. uvod str. 35.*
- scherge, *scherig, birič*, 119, 131. — *Prim. uvod str. 36.*
- schreiber, *scriptor, pisar*, 131.
- schuster, *čevljar, gl. imenik oseb.*
- servicium, *servicia, služnost*, 73, 103.
- siligo, *rž (dajatev)*, 77, 99, 102, 103, 104, 105. — *Prim. uvod str. 54.*
- silva, *gozd*, 95.
- sloss, *grad*, 131. — *Prim. castrum, gslos in uvod str. 36.*
- smid, *kovač, gl. imenik oseb.*
- smitten, *kovačija*, 131.
- sneider, *krojač, gl. imenik oseb.*
- snitpfenning, *snitphening, denar za žetev, odkupnina za žetveno tlako*, 119, 120. — *Prim. uvod str. 60.*
- solidus, *krajšano ř = s, osmi del libre ali funta, to je 30 denarjev*, 89, 91, 96, 97, 98, 99. — *Prim. denarii solidorum in uvod str. 59.*
- stadel, *skedenj*, 134.
- stat, *mesto*, 118. — *Prim. civitas.*
- sterbguot, *mortuarij, mrtvaščina*, 132.
- steuer, *steura, stewr, redni davek v denarju*, 100, 104, 106; *steura civitatis*, 100, 105; *steura fori*, 106; *steura Judeorum*, 100, 105; *stewr im markt*, 131; *steura predii*, 105, 106, 112; *steuer aus dem urbar*, 131. — *Prim. uvod str. 58.*
- stipendium, *službeni prejemki*, 85.
- stoczner, *štacunar, gl. imenik oseb.*
- stupa balnearia, *kopaljšče*, 91. — *Prim. padstuben.*
- supan, *suppan, suppanus, župan*, 71—84, 97, 99—103, 106—116, 119—130. — *Prim. uvod str. 36 dalje.*
- suppa, *župa, dve županovi kmetiji*, 77, 120; *suppa dimidia*, 71, 73, 74, 76, 80, 82; *suppa plena*, 74; *suppa tota*, 80. — *Prim. uvod str. 39.*
- supprecht, *župnica*, 119—128. — *Prim. ius sancti Georii, sand Görgenrecht in uvod str. 44 in 58.*
- swaiga, *planinska kmetija*, 71, 83, 84. — *Prim. uvod str. 47.*
- swaighof, *to kar swaiga*, 118.
- swaigpfenning, *swaighpenning, davek v denarju od planinske kmetije za uporabo planinskih pašnikov*, 130. — *Prim. uvod str. 59.*
- swertfurber, *čistilec mečev, gl. imenik oseb.*
- Tagberch, *tagwerch, tlaka*, 119, 120. — *Prim. opera, robat in uvod str. 60.*
- termini, *gl. plačilni termini.*
- thelonium, *mitnina*, 90.
- traid, *žito (dajatev)*, 119, 128. — *Prim. annona, bladum in uvod str. 54.*
- trinitas, *dan sv. Trojice (nedelja po binkoštih) kot plačilni termin*, 71. — *Prim. agnus Trinitatis.*
- triticism, *pšenica (dajatev)*, 71, 73—80, 84, 85, 99—108, 110—116, 118—126, 128, 129. — *Prim. uvod str. 54.*
- tuern, *stolp (v mestnem obzidju)*, 118.
- Urbar, 118, 131; *liber predialis urbore*, 71; *urborium*, 71.
- urfar, *brod*, 131.
- urna, *mera za tekočine*, 71—76, 78—85, 87—100, 105—116, 118; *urna hofember (gl. hofember)* 100; *urna fori in Leybncz, Leybnczensis, lipniška urna*, 100; *urna Marchpurgensis, mariborska urna*, 100. — *Prim. uvod str. 57.*
- Vasa, *posode, sodi*, 100, 105.
- vasten, *vassten, post (plačilni termin)*, 119. — *Prim. quadragesima.*
- ver, *pomlad (plačilni termin)*, 71, 79.
- vestes, *pro vestibus, obleka, denar za obleko grajskih posadk*, 78, 84, 85. — *Prim. denarii pro vestibus.*
- vestt, *trdnjava*, 118.

- vicedominatus, 99. — *Prim. uvod str. 35.*
 vicedominus, 99, 100, 131. — *Prim. uvod str. 35.*
 vigiles, *stražniki na gradovih*, 78, 84, 85. — *Prim. uvod str. 36 in 59.*
 villa, *vas*, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 79, 80, 87, 88, 95, 96, 99—104, 106—119; *villa desolata, pustá, nenastanjena vas*, 116, 117; *villa possessa, nastanjena vas*, 79. — *Prim. dorffgestet in uvod str. 46.*
 vinea, *vinograd*, 73, 75, 90, 95, 99, 100, 110; *vinea desolata, neobdelan vinograd*, 73, 81, 83. — *Prim. weingarten in uvod str. 57.*
 vinum, *vino*, 71—85, 87—96, 98, 100, 105—118; *vinum decimale, desetinsko vino*, 100, 105; *vinum iurismontanum, in iure montano, in iure montis*, 87—98, 105, 111. — *Prim. wein in uvod str. 57 in 58.*
 virlingus, *četrta (votla mera)*, 99, 103, 104, 105. — *Prim. uvod str. 55.*
 virtail, *četrta (mera)*, 132. — *Prim. uvod str. 56.*
 vischer, *ribič, gl. imenik oseb.*
 vischwaid, vischwayd, *ribolov*, 118, 132.
 vogtrecht, *dajatev za odvetništvo, odvetščina*, 131. — *Prim. uvod str. 59.*
 Weber, *tkalec, gl. imenik oseb.*
 wechsler, *menjalec denarja, gl. imenik oseb.*
 wein, *vino*, 132. — *Prim. vinum.*
 weingang, 131.
 weingarten, *vinograd*, 118, 132, 133, 134. — *Prim. vinea in uvod str. 57.*
 werd, werd, *otok, polotok*, 118. — *Prim. uvod str. 26.*
 wisen, *travnik*, 128.
 wismad, *travnik*, 118.
 Ydria, *gl. idria.*
 Zins, 128. — *Prim. census in uvod str. 54.*
 zwelifer, *član dvanajstorice mestnih (trških) svetovalcev, gl. imenik oseb.*

Vsebina.

Predgovor.

Načrt edicije in značaj srednjeveških urbarjev za Slovenijo (str. VII). — Seznam srednjeveških urbarjev za slovensko ozemlje, njihov opis, hranilišča in zadevna literatura (str. IX).

Uvod.

Rokopisi. — Urbar za Brežice in Sevnico iz leta 1309 (str. 3). — Urbarji za salzburško posest na Štajerskem iz leta 1322 (str. 3) — Urbar za sevniški urad iz leta 1448 (str. 5). — Urbarji mlajšega datuma (str. 6).

Salzburška posest v štajerskem Podravju. — Nastanek salzburške posesti okoli Ptuja (str. 7). — Meje in obseg posesti na desnem bregu Drave (str. 7). — Meje in obseg posesti na levem bregu Drave (str. 10). — Širjenje salzburške posesti proti vzhodu na škodo Ogrske (str. 11). — Kolonizacija na salzburški zemlji v Podravju (str. 14). — Posest v neposredni upravi salzburške cerkve in v fevd dana posest (str. 17). — Strelci in streliški dvorci (str. 19).

Salzburška posest v štajerskem Posavju. — Nastanek salzburške posesti okoli Rajhenburga (str. 20). — Politična in kolonizatorična penetracija proti vzhodu (str. 22). — Kolonizacija v sevniškem in brežiškem okraju (str. 23). — Brežice (str. 25). — Meje salzburške posesti (str. 27). — V fevd dana salzburška zemlja (str. 28). — Gradovi in plemiški rodovi: Pišece, Rajhenburg, Raštanj, Sperrenberg, Torek (str. 30). — Fevdi celjskih grofov (str. 34).

Uprava. — Vicedom, oficial, oficij (str. 35). — Sodin (str. 35). — Birič (str. 36). — Gradovi (str. 36). — Župani in vprašanje županov na salzburških tleh v Posavju v literaturi: Peisker, Levec, Dopsch in drugi (str. 36). — Značaj, število, posest in položaj županov (str. 38). — Vasi, kjer ni bilo županov (str. 42). — Župani v urbarju iz 1448 (str. 43). — Župani v urbarjih iz začetka 16. stoletja (str. 45). — Kmetije in vasi (str. 46). — „Area“, njive, planinske kmetije (str. 47).

Prebivalstvo. — Plemiči (str. 47). — Kmečki stan (str. 48). — Sevniški tržani leta 1448 (str. 48). — Število prebivalstva (str. 49). — Narodnost, Slovenci, Nemci (str. 50). — Imena in priimki prebivalcev (str. 51). — Imena krajev in oseb, važna za presojo narodnosti (str. 52).

Dajatve, služnosti in produkcija. — Dajatve po polnem in polovičnem pravu (str. 54). — Dajatve v blagu in v denarju (str. 54). — Žito in vrste žita (str. 54). — Mere za žito (str. 55). — Pšenica, zдроб, bob, lan, kruh, sol (str. 56). — Prašiči, ovce, perutnina (str. 57). — Vino (str. 57). — Obedi (str. 58). — Redni davek (str. 58). — Dajatve v sevniškem urbarju iz 1448 (str. 58). — Tlaka (str. 60). — Plug in plužna tlaka (str. 60).

Postanek salzburških urbarjev iz 14. stoletja. — Politične okoliščine merodajne za postanek urbarjev iz 1309 in 1322 (str. 61). — Gospodarski razlogi (str. 64). — Ponesrečena kolonizacija in puste vasi v salzburškem Posavju in Podravju (str. 65).

Teksti.

	Stran
Urbar za Brežice in Sevnico iz leta 1309	71
Fevdi gospodov iz Podsrede 1320	86
Urbar za Ptuj iz leta 1322	99
Urbar za Sevnico in Brežice iz leta 1322	106
Urbar za Sevnico iz leta 1448	119

Imeniki.

Imenik krajev in oseb	137
Stvarni imenik	157

Zemljevida.

- Salzburška posest v ptujskem in ormoškem okraju.
- Salzburška posest v brežiškem in sevniškem okraju.

Popravki in dostavki

Str. 11, v tekstu 3. vrsta od spodaj Trgovič, ne Trgovišče. — Str. 27, v tekstu 4. in 6. vrsta od spodaj Dramlja, ne Dramlje. — Str. 29, 5. vrsta od spodaj Dramlja, ne Dramlje; 7. vrsta od spodaj Perdislovce, ne Perdislavce; 19. vrsta od spodaj Libna, ne Libno. — Str. 60, 1. vrsta od spodaj spremenjen, ne spremenjen. — Str. 83, opomba 108: Zagradec, ne Žigarski vrh. — Str. 89, opomba 33, Meierhof so Cvetkovci pri Veliki Nedelji. — Str. 97, opomba 105, Tiefenau so Mihovci pri Veliki Nedelji. — Str. 105, vrsta 10. od zgoraj, quartale, ne quartele. — Str. 111, vrsta 18. od zgoraj supra, ne srupra. — Str. 117, vrsta 9. od zgoraj prva beseda villa, ne vila. — Str. 117, pri opombi 108: 37, ne 42. — Str. 119, 5. vrsta od zgoraj in, ne n. — Str. 119, opomba 2 glasi pravilno: Sreda 29. maja 1448. — Str. 124, vrsta 13 od zgoraj tenent, ne tenet.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000052864

Popravljeni in dostavki

